

การศึกษาและพัฒนา ระบบและกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิต :

ข้อเสนอสำหรับ
ประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต : ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

ส 691 ร การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต :
ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย กรุงเทพฯ : 2563.

ISBN : 978-616-270-274-7

1. ธนาคารหน่วยกิต 2. ระบบและกลไกขับเคลื่อน 3. การศึกษา
4. ชื่อเรื่อง

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 45/2563

จำนวน 1,500 เล่ม

พิมพ์ที่ บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด
90/6 ซอยเจริญสุขนิทวงศ์ 34/1
ถนนเจริญสุขนิทวงศ์ แขวงอรุณอมรินทร์
เขตบางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
โทรศัพท์ 02 424 3249, 02 424 3252
โทรสาร 02 424 3249, 02 424 3252

คำนำ

การศึกษาและพัฒนาระบบการเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา (Education Sector) และ 2) เพื่อศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยหลักการพื้นฐานและเจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิต คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน-ประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนิตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ แต่ความเป็นจริงของประเทศไทย คือ “ไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะได้เดินอยู่ในเส้นทางระบบการศึกษาจนจบปริญญาทุกคน” ดังนั้น หากจะก้าวให้ถึงเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบการศึกษาจึงควรต้องเตรียมพร้อมให้เด็กที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดระยะทางที่เดินไป และต้องทำให้ระบบและกลไกเอื้อหรือเปิดช่องทางขยายโอกาสให้ทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนิตนเองให้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม

การดำเนินการวิจัยในโครงการนี้เป็นการวิจัยทั้งระบบเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างรูปแบบ ระดับ และประเภทการศึกษา รวมถึงมีการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ในลักษณะการวิจัยและพัฒนาที่ทดลองกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อให้เห็นสภาพ ปัญหาและแนวทางที่จะนำไปขับเคลื่อนจริงได้อย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

ท้ายที่สุดนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยครั้งนี้ ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นเพื่อจัดทำกรอบแนวคิดในการดำเนินการ ขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีที่ร่วมวิจัยและเก็บข้อมูล ขอขอบคุณที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่เห็นความสำคัญในการให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่งทั่วประเทศเข้าร่วมการวิจัยถึงทดลอง รวมถึงต้องขอขอบคุณผู้เกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรายงานการศึกษาวิจัย และช่วยทำให้ข้อเสนอนโยบายในเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สำนักงานฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องและผู้สนใจทั่วไปให้เกิดความเข้าใจต่อระบบธนาคารหน่วยกิตมากขึ้น เพื่อร่วมเป็นแรงผลักดันระบบธนาคารหน่วยกิตให้เป็นกลไกขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไป

(ดร.สุภัทร จำปาทอง)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาและพัฒนาระบบการเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการเทียบโอนระหว่างระบบการศึกษา และความเชื่อมโยงระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา (Education Sector) และ 2) ศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยการศึกษาครอบคลุมการเทียบโอนระหว่างในระบบ นอกกระบบ และประสบการณ์ และระบบการสะสมหน่วยกิตทั้งระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา รวมถึงความเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน/ภาคประกอบการด้วย

วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีทั้งการวิจัยเอกสาร การศึกษาภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการวิจัยปฏิบัติการกึ่งทดลอง ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้จึงมีทั้งแบบสำรวจเอกสาร แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และประเด็นการสนทนากลุ่ม สำหรับการวิเคราะห์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นหลัก

หากจะเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตให้ครอบคลุมการศึกษาทุกระดับทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัยยาศัยมีความซับซ้อนและกว้างขวางมาก ดังนั้น ในการดำเนินการสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการร่วมกับหลายมหาวิทยาลัย โดย 1) ร่วมกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินการในส่วนการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ร่วมกับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ดำเนินการในส่วนการอุดมศึกษาและความเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ และ 3) ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยการสนับสนุนจากที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (ทปอ.มทร.) ในการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากนั้นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้นำผลการศึกษาทั้งหมดและผลการศึกษาวิจัยเอกสารมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อจัดทำข้อเสนอนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับประเทศไทย รวมทั้งมีการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะด้วย

การนำเสนอสาระในรายงานฉบับนี้แบ่งออกเป็น 6 บท โดยบทที่ 1 บทนำจะนำเสนอสาระถึงความจำเป็นมา วัตถุประสงค์ คำถามการวิจัย ขอบเขตการดำเนินงาน คำจำกัดความ กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แนวทางการดำเนินงาน และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ สำหรับบทที่ 2-5 จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย โดยบทที่ 2 เสนอสาระหลักคือผลการวิจัยเอกสารในภาพรวม และ

บทเรียนจากต่างประเทศ บทที่ 3 เสนอสาระหลักคือผลการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย บทที่ 4 เสนอผลการวิจัยระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงกับภาคการทำงาน บทที่ 5 นำเสนอสาระสำคัญของการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล และ บทที่ 6 เป็นผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์จากบทที่ 2-5 โดยนำเสนอสรุปสาระสำคัญ ข้อเสนอแนะ และ ข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

สรุปผลการศึกษาวิจัยที่สำคัญมีดังนี้

1. สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงบริบทของประเทศและสากล ทั้งด้าน 1) โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ 2) โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ 3) การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี และ 4) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/ Digital Disruption) ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงอาชีพในชั่วอายุคนเป็นอัตราที่เร่งเร็วขึ้นหลายเท่า จึงเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคน หากต้องการก้าวข้ามความท้าทายไปสู่เป้าหมายการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ **สิ่งที่ประเทศไทยต้องการคือ** 1) เตรียมพร้อมให้เด็กที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดระยะทางที่เดินไป 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อหรือเปิดช่องทางขยายโอกาสให้ทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนานตนเองให้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม 3) เร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคนโดยต้องมีระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชากรสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้ยังใช้ได้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Up-Skill) และสร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Re-Skill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ๆ (New -Skill) ส่งเสริมเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง โดย **“ระบบธนาคารหน่วยกิต”** สามารถตอบโจทย์ที่จะเผชิญความท้าทายเหล่านั้น

2. ระบบธนาคารหน่วยกิตจากบทเรียนต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษามีประเด็นสำคัญคือ

1) การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตควรดำเนินการบนเจตนารมณ์และหลักการพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน-ประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาดนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน/ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) การบริหารจัดการต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน โดยการบริหารการศึกษาที่เป็นกลางไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมืองจึงจะสามารถทำให้เป็นระดับนโยบายที่ต่อเนื่อง ดังนั้นในประเทศที่เป็นกรณีศึกษาส่วนใหญ่จึงมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตโดยตรง

3) การนำระบบธนาคารหน่วยกิตสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ควร

(1) มีการส่งสัญญาณนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมั่นใจและปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต จัดทำเกณฑ์การเทียบโอน เพื่อเทียบเป็นหน่วยกิตที่สามารถสะสมได้ จัดทำคู่มือสำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกัน จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นมาตรฐานในการอ้างอิงสำหรับการเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต และเชื่อมโยงกับการทำงาน มีการวางระบบให้มีความเชื่อมโยงกัน แม้จะมีความหลากหลายในทางปฏิบัติจากการกระจายอำนาจ แต่ต้องมีระบบรองรับเพื่อเชื่อมกันทั้งระบบ

(2) มีมาตรฐานในขณะเดียวกันก็มีความหลากหลายของวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมบนความแตกต่างและความจำเป็น ได้แก่ อิงกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ/กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยรูปแบบการเทียบโอนควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นไปตามหลักการพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยควรให้มีทั้งการเทียบโอนภายในระบบการศึกษาเดียวกัน และการเทียบโอนระหว่างระบบ/ประเภทการศึกษา รวมถึงต้องรับการเทียบโอนประสบการณ์ด้วย สำหรับวิธีการประเมินเพื่อเทียบโอน มีหลากหลายวิธี โดยขึ้นกับความเหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้ที่จะเทียบโอนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นความรู้จากการเรียนในระบบ นอกกระบบหรือตามอัธยาศัยก็ได้ ดังนั้นความรู้เดิมอาจจะมาในรูปแบบของประสบการณ์ก็ได้เช่นกัน นอกจากนี้ต้องมีการสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบผลเป็นรูปธรรม และการสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างการยอมรับต่อสาธารณชน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน “ตัวผู้ใช้งาน” เอง แต่ดำเนินการบนฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้องด้วย

3. ระบบธนาคารหน่วยกิตของไทยและความเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) ระบบธนาคารหน่วยกิตกลายเป็นความจำเป็นที่ต้องขับเคลื่อนอย่างเร่งด่วนของประเทศไทย ทั้งนี้ อาจนำบทเรียนจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยได้ แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละจังหวัด เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง ภูมิประเทศ ความต้องการของคนในจังหวัด ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดด้วย

2) ประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตอยู่แล้วทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา แต่ในระดับขั้นพื้นฐานมีแนวปฏิบัติประกาศชัดเจนแต่การนำสู่การปฏิบัติยังค่อนข้างน้อย สำหรับระดับอุดมศึกษายังไม่มีระเบียบ แนวทาง และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มต้นจัดการเรียนการสอนโดยเปิดเป็นหลักสูตรนำร่อง หรือหลักสูตรระยะสั้น โดยมีการออกระเบียบ ข้อบังคับการจัดการศึกษาขึ้นมาใช้เฉพาะตน นอกจากนี้ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า กฎ ระเบียบหลายประการที่ส่งผลเชิงลบโดยเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติด้วย เช่น เกณฑ์มาตรฐานระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษายังมีข้อกำหนดเรื่องจำกัดระยะเวลาการเรียนจบ

3) แม้จะมีกฎหมายรองรับแต่ยังขาดการส่งสัญญาณทางนโยบายให้เกิดความมั่นใจต่อฝ่ายปฏิบัติให้ชัดเจน รวมทั้งยังมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง การส่งสัญญาณทิศทางการศึกษาที่ชัดเจน เพื่อความมั่นใจในการขับเคลื่อนของฝ่ายปฏิบัติ และผู้เกี่ยวข้องยังมีความรู้ความเข้าใจระบบธนาคารหน่วยกิตค่อนข้างจำกัด

4) สถานภาพการดำเนินการระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของไทยมีการดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา แต่ยังเป็นดำเนินการอยู่ในวงแคบยังไม่แพร่หลาย โดยส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของการศึกษาในระบบการศึกษา และดำเนินการในลักษณะการเจรจาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ดำเนินการเฉพาะในส่วนการเทียบโอนแต่ยังไม่ได้ดำเนินการถึงระบบการสะสมหน่วยกิต และในระดับอุดมศึกษามีการดำเนินการแพร่หลายกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ก็ยังคงอยู่ในวงจำกัด และยังเป็นลักษณะที่ไม่เชื่อมโยงกัน มีการเชื่อมโยงระหว่างระดับบ้าง เช่น การเปิดให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายลงทะเบียนเรียน Pre-Degree และสะสมหน่วยกิตไว้ แต่ก็ยังมีไม่มากนัก

5) การเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ พบว่าทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษายังมีการเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการน้อย โดยส่วนใหญ่เป็นในรูปแบบการทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การประเมินคุณภาพของผู้เรียนพร้อมทั้งการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่มีความรู้การให้ผู้เรียนเข้ามาทดลองปฏิบัติงานในภาคประกอบการ เพื่อการผลิตผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้

ข้อเสนอนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับประเทศไทย จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงมีข้อเสนอแนะนโยบาย ดังนี้

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
1. ข้อเสนอแนะนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการในระยะต้น เพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ และเตรียมการเรื่องพื้นฐานเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนให้มีประสิทธิภาพต่อไป 1) จัดเวทีนโยบายเพื่อทำความเข้าใจชัดเจน 2) ประกาศนโยบายให้ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อชี้ทิศทางให้ชัดเจน	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานนโยบายระดับชาติเป็นผู้ประสานหลักในการดำเนินการให้เวทีหารือและทำความเข้าใจร่วมกัน (1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเสนอผลการศึกษาริวิจัย ถึงความจำเป็นและข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ■ หน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง รวมทั้งเวทีการประชุมผู้บริหารกระทรวงศึกษาธิการ ■ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ■ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ■ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา (2) ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานการศึกษาที่มีสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งประกาศสนับสนุนการนำระบบธนาคารหน่วยกิตไปใช้

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
3) แก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านกฎระเบียบต่างๆ	(1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ให้ความสำคัญเชิงนโยบายปฏิบัติหรือแก้ไขประกาศและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา ได้แก่ ■ เกณฑ์มาตรฐานระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษายังมีข้อกำหนดเรื่องจำกัดระยะเวลา ในขณะที่ตามหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิตไม่ควรจำกัดเวลา ■ ข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ข้อ 9 (3) (ก) การดำเนินการตามหลักสูตรเดิมที่สถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว โดยปรับปรุงเพิ่มระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ โดยหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษานำมาจัดการเรียนการสอนในระบบคลังหน่วยกิต ต้องมีผลการประกันคุณภาพในระดับดีขึ้นไปในทางปฏิบัติ หากเปิดไปแล้วแต่ปีต่อไปประเมินไม่ได้ระดับก็ต้องปิดหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต (2) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาค้นพินิจร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนา ทำความชัดเจน หรือแก้ไขประกาศและระเบียบที่เป็นอุปสรรค ในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ■ การปลดล็อกข้อกำหนดเกี่ยวกับการจำกัดอายุผู้เรียน ■ แนวปฏิบัติในการสะสมหน่วยกิต เนื่องจากพบว่า การดำเนินการที่ปัจจุบันมีการดำเนินการจำกัดและส่วนใหญ่นำไปดำเนินการเป็นเพียงการเทียบโอน มีการพัฒนาไปถึงการสะสมหน่วยกิตค่อนข้างน้อยมาก สาเหตุหนึ่งเกิดจากความไม่มั่นใจของผู้ปฏิบัติ

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
4) พัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม	(1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เจ้าภาพหลักในการพัฒนา/เชื่อมโยงและบริหารจัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม ระดับอุดมศึกษา โดยการร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา โดยรวมถึงวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เปิดสอน ระดับปริญญาตรี และวิทยาลัยชุมชนที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีด้วย ทั้งนี้ ควรพัฒนามาตรฐานของที่ สกอ. และสถาบันอุดมศึกษาที่มีระบบข้อมูลและแพลตฟอร์ม อยู่เดิมแล้ว (2) สำนักงานเลขาธิการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนา ระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งให้มีการกำหนดเจ้าภาพหลักในการ พัฒนา/เชื่อมโยงและ บริหารจัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม ระดับขั้นพื้นฐาน (3) สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิตโดยไม่กระทบ กับระบบและแพลตฟอร์มที่มีอยู่เดิมแต่ให้มีการเชื่อมโยงกันได้ ทั้งนี้ อาจพัฒนาร่วมกันแบบ กลุ่มสถาบันก็ได้ หรืออาจขยายผลจากต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยปรับให้เหมาะสมกับตนเอง (4) ระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มกลางของประเทศที่จะพัฒนาขึ้นในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ควร ■ พัฒนาโดยคำนึงถึงระบบเดิมที่หน่วยงาน/สถานศึกษาที่มีอยู่ และอาจขยายผลจากต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
4) พัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม (ต่อ)	■ มีระบบการเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์และประกอบการศึกษาตัดสินใจสำหรับกลุ่มต่างๆ เช่น ผู้เรียน สถานศึกษา หน่วยงานนโยบาย ผู้ประกอบการ เพื่อประกอบการตัดสินใจและ การใช้ประโยชน์จากข้อมูล แต่กำหนดสิทธิในการเข้าถึงในระดับแตกต่างกัน ดังนั้น ข้อมูล อาจต้องครอบคลุมทั้งข้อมูลสถาบันที่จัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต รายวิชาที่เปิดสอน วิธีการรับสมัคร การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต การอนุมัติการจบการศึกษา ทักษะของผู้เรียนที่จะได้จากแต่ละหลักสูตร ความต้องการของตลาดงาน เป็นต้น ■ ง่ายต่อการใช้งาน และสอดคล้องกับตลาดงาน ขณะเดียวกันต้องมีความปลอดภัย โดยมีระบบ การตรวจสอบความยินยอมของบุคคลในการใช้ข้อมูลและมีระบบการยืนยันตัวตนที่มีมาตรฐาน เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูล ■ มีการกำกับดูแลให้เป็นปัจจุบัน ประเมินผลเป็นระยะ มีการติดตาม ปรับปรุง พัฒนา และมีการควบคุมมาตรฐาน ■ กำหนดผู้รับผิดชอบและบริหารจัดการระบบข้อมูล โดยการจัดการเครือข่ายเทคโนโลยี สารสนเทศต้องมีควมน่าเชื่อถือ คำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลเป็นสำคัญ มีระบบป้องกัน ข้อมูลรั่วไหลที่น่าเชื่อถือ
5) สร้างความรู้ความเข้าใจ และช่องทาง การมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ	หน่วยงานนโยบาย ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา และหน่วยงานนโยบายที่นำสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานที่มีการจัดการศึกษา หรือมีสถานศึกษาในสังกัด
6) เพิ่มช่องทางสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจกับภาคส่วนต่างๆ	(1) มีช่องทางหลากหลาย ทั้งกลุ่มเฉพาะและการสื่อสารกว้าง เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย (2) มีกิจกรรมสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ครูและแนว สถานประกอบการ แรงงาน อุตสาหกรรม เป็นต้น (3) จัดให้มีเวที/แพลตฟอร์ม เพื่อสื่อสาร รับฟังความเห็น และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
7) ส่งเสริมการนำร่อง/การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตจริงในทางปฏิบัติ	(1) หน่วยงานที่มีสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการนำร่อง/นำระบบธนาคารหน่วยกิตไปใช้ในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ ควรเน้นการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต ภายใต้กฎหมายที่กำหนด เพื่อจะสามารถเชื่อมโยงกันได้เมื่อระบบพร้อม แต่ในระยะต้นระบบ อาจยังไม่เชื่อมโยงกัน (2) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมเป็นเครือข่ายต้นแบบในการขยายผลพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลาง เพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา (3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานนโยบายควรสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินการในด้านวิชาการ และการประเมินข้อเสนอแนะการพัฒนาต่อไป รวมทั้งการสนับสนุนนวัตกรรมและผลักดันให้มีการนำไปใช้
8) หน่วยงานบริหารจัดการ	(1) ให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการบริหารจัดการนโยบายและการขับเคลื่อนระบบในภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ จากการศึกษาพบเรียนจากต่างประเทศพบว่ามีการกำหนดหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระดูแลรับผิดชอบ และการศึกษาเชิงคุณภาพของประเทศไทยทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษาผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เสนอให้หน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับดูแลรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิต อย่างไรก็ตาม ภารกิจที่ การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบอาจดำเนินการเป็น 2 ระยะ ■ ระยะต้นมอบหมายให้หน่วยงานนโยบายที่มีอยู่เดิมรับผิดชอบ โดยมีข้อเสนอจากการศึกษาในครั้งนี้ว่าอาจเป็นส่วนงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งมีความเป็นกลางเนื่องจากไม่มีสถานศึกษาในสังกัด ทั้งนี้ อาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการบริหารจัดการด้วยก็ได้ ■ ระยะต่อไปอาจตั้งหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระในลักษณะคล้ายธนาคารแห่งประเทศไทย เพื่อบริหารจัดการ

ตารางสรุปข้อเสนอนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
8) หน่วยบริหารจัดการ (ต่อ)	(2) หน่วยบริหารจัดการการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต การบริหารจัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม มีข้อเสนอให้ ■ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา การอุดมศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม เรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 อีกทั้งมีต้นทุนเดิมในการดำเนินการระบบ UNINET อยู่แล้ว ■ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเด็นนี้มีข้อสังเกตว่า สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษามีข้อดีในเชิงการประสานหน่วยงานจัดการศึกษาซึ่งมีหลากหลายหน่วยงานอีกทั้งปัจจุบันดูแลระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการระบบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวของทางการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่แล้วในขณะ สพฐ. มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดมากที่สุด ■ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือหน่วยงานอิสระเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบภาพรวมของประเทศโดยต้องให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งระหว่างรูปแบบการศึกษา (ในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย) ประเภทการศึกษา (สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา) และระดับการศึกษา ■ ให้ความสำคัญในขั้นต้นกับการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มข้อเสนอส่วนใหญ่เสนอให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนระบบ ธนาคารหน่วยกิต

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางการดำเนินการ
2. ข้อเสนอแนะนโยบายระยะต่อไป	1) การขยายผลให้กว้างขวางและเป็นที่ยอมรับ (1) ตั้งหน่วยงานอิสระรับผิดชอบโดยตรงเพื่อให้การทำงานสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว โดยการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อาทิ ■ มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่/จังหวัด ■ กำหนดขั้นตอนแนวปฏิบัติของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกันต้องเปิดช่องให้มีความยืดหยุ่นสำหรับการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่/จังหวัด (2) ขยายผลสู่สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยต้องมีแนวปฏิบัติและคู่มือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต แต่การปฏิบัติมีความยืดหยุ่น/หลากหลายได้ (3) จัดให้มีกระบวนการดำเนินงานที่แสดงถึงความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยมีระบบข้อมูลและมีแพลตฟอร์มที่เปิดเผยสำหรับผู้เกี่ยวข้อง (4) หลักสูตรวิชาที่เหมือนกันอาจพัฒนาเป็นหลักสูตรที่ใช้ร่วมกัน เช่น วิชาการศึกษาทั่วไป ระดับอุดมศึกษา เป็นต้น
2) ผลักดันการนำกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปใช้ในการให้คำตอบแบบตามการเทียบเคียงสมรรถนะ	โดยครื่อดำเนินการควบคู่กับระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเทียบจากต่างประเทศพบว่าส่วนใหญ่นิพนธ์กิตเพื่อสสมในระบบธนาคารหน่วยกิตโดยอิงกับกรอบคุณวุฒิ ซึ่งเป็นเครื่องมือ/กลไกให้เกิดการยอมรับ อีกทั้งยังเป็นการจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต
3) การเชื่อมต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของกลุ่ม/ระดับ/ประเภทการศึกษาต่างๆ	(1) สำนักงานเลขาธิการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มของระบบธนาคารหน่วยกิตระหว่างระดับการศึกษา และการบริหารจัดการระบบภาพรวมของประเทศ (2) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาออกแบบและพัฒนาต่อยอระบบธนาคารหน่วยกิตให้ไกลไปถึงบูรณาการศาสตร์ (Integrated Science), Nano Degree และ Micro Credential ในอนาคตต้องทำให้เกิดเป็น Multidisciplinary Credit Bank

ตารางสรุปข้อเสนอแนะนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนสำหรับประเทศไทย (ต่อ)

ข้อเสนอแนะนโยบาย	แนวทางดำเนินการ
4) การเชื่อมโยงกับตลาดงาน และสาขาวิชาชีพต่างๆ	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับคณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร) ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย เพื่อสร้างความเข้าใจและแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชนในการสนับสนุนการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติด้านระบบการจ้างงานและค่าตอบแทน
5) พัฒนาความเข้มแข็งของกลไก การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	(1) ต้นสังกัดส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกันจัดทำหลักเกณฑ์การเทียบโอน หลักสูตร และระบบสะสมหน่วยกิตร่วมกันทั้งสถานศึกษาในสังกัดและต่างสังกัดกัน (2) ศึกษาธิการจังหวัดประสานหน่วยงานระดับพื้นที่ทั้งรัฐและเอกชน รวมถึงหน่วยงานด้านแรงงาน เพื่อบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน (3) พัฒนาช่องทางทางสื่อสารและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง (4) สร้างความรู้ความเข้าใจกับสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง
6) การกำกับติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพ	หน่วยงานกลางควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะๆ โดยให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาคุณภาพและระบบให้มีประสิทธิภาพ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(ค)
สารบัญ	(ต)
สารบัญตาราง	(ต)
สารบัญภาพ	(ถ)
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์	4
3. ขอบเขตการดำเนินงาน	4
4. คำจำกัดความ	4
5. กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน	5
6. กรอบแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต	6
7. วิธีและแนวทางดำเนินการ	7
8. ประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 ผลการวิจัยเอกสารระบบธนาคารหน่วยกิต	10
ตอนที่ 1 ความหมายและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต	10
ตอนที่ 2 บริบทระดับมหภาคที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต	17
ตอนที่ 3 บทเรียนระบบธนาคารหน่วยกิตจากต่างประเทศ	26
ตอนที่ 4 สถานภาพระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	82
ตอนที่ 5 สรุปประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของระบบธนาคารหน่วยกิต ที่ได้จากการวิจัยเอกสาร	90

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 ผลการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย	93
1. วิธีการศึกษาวิจัย	93
2. สภาพปัจจุบันของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย	96
3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพและกรณีศึกษา ใน 4 ภูมิภาค	108
4. สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย	132
บทที่ 4 ผลการวิจัยระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงกับภาคการทำงาน	134
1. วิธีการศึกษาวิจัย	134
2. สภาพปัจจุบันของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย	138
3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา และความเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน	149
4. สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับการศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศไทย	183
บทที่ 5 การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	188
1. วิธีการศึกษาวิจัย	188
2. ผลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาไทย เพื่อพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม	192
3. ความก้าวหน้าการดำเนินงานดิจิทัลแพลตฟอร์ม : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	214
4. ปัญหาเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	217
บทที่ 6 สรุป ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	218
1. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์	218
2. ข้อเสนอแนะนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับประเทศไทย	224

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	231
ภาคผนวก	241
ภาคผนวก 1 ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาชั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา	242
ภาคผนวก 2 ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562	246
คณะผู้จัดทำ	255

สารบัญตาราง

ตารางที่	ชื่อตาราง	หน้า
	ตารางสรุปข้อเสนอนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน สำหรับประเทศไทย	ช
1	วัตถุประสงค์และคำถามวิจัย	7
2	เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ	34
3	ผลการคัดเลือกกรณีศึกษา	94
4	ผลการศึกษกรณีศึกษา 4 จังหวัด	108
5	ข้อเสนอแนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต	129
6	ประเด็นการศึกษาและกรอบคำถามในการศึกษา	136
7	สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น	155

สารบัญภาพ

ภาพที่	ชื่อภาพ	หน้า
1	โครงสร้างประชากรและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ของประเทศไทย	2, 17
2	กรอบแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต	6
3	แนวทางการดำเนินโครงการ	8
4	ความหมายของธนาคารหน่วยกิต	12
5	เจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิต	16
6	ภาวะสังคมสูงวัย	18
7	เส้นทางชีวิตของเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาไทย	19
8	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสหรัฐอเมริกา	26
9	ระบบธนาคารหน่วยกิตของสหภาพยุโรป	27
10	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศออสเตรเลีย	28
11	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี	29
12	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศญี่ปุ่น	30
13	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสิงคโปร์	31
14	ประโยชน์ของระบบธนาคารหน่วยกิต	33
15	สรุประบบธนาคารหน่วยกิตจากบทเรียนต่างประเทศ	81
16	ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย	145
17	แนวทางการเชื่อมโยง/เทียบเคียงสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	147
18	ข้อเสนอแนะการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนและการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิต	187
19	หลักการของระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS)	191
20	กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล	191
21	ระบบการศึกษาไทย	195
22	โครงสร้างและรูปแบบของระบบการศึกษาไทย	196
23	สรุปสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต	200
24	ขั้นตอนการดำเนินงานการเทียบโอนของ สพฐ.	202

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	ชื่อภาพ	หน้า
25	ขั้นตอนการดำเนินงานการเทียบโอนของ สอศ.	203
26	ขั้นตอนการดำเนินงานของ กศน.	205
27	ขั้นตอนการดำเนินงานเทียบโอนรายวิชาของ กศน.	206
28	การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ/ตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับสถานศึกษา)	207
29	ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาโดยศูนย์การเรียนการศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์ทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับผู้เรียน)	208
30	ขั้นตอนการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	209
31	การเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ (ธนาคารหน่วยกิต) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	211
32	ผลการวิเคราะห์เพื่อระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล	213
33	ตัวอย่างระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเบื้องต้น	215
34	ข้อเสนอกระบวนการหลักระบบธนาคารหน่วยกิต	222
35	ข้อเสนอการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตจากการประชุมระดมความคิด	223
36	ระบบความเชื่อมโยงของธนาคารหน่วยกิตและสถานศึกษา/สถานประกอบการ	223

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยกำหนดให้การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้มีการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงใน ศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา และให้พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการวางระบบ training credit มีระบบรับรองหลักสูตรออนไลน์ และนวัตกรรมรูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมของคนรุ่นใหม่

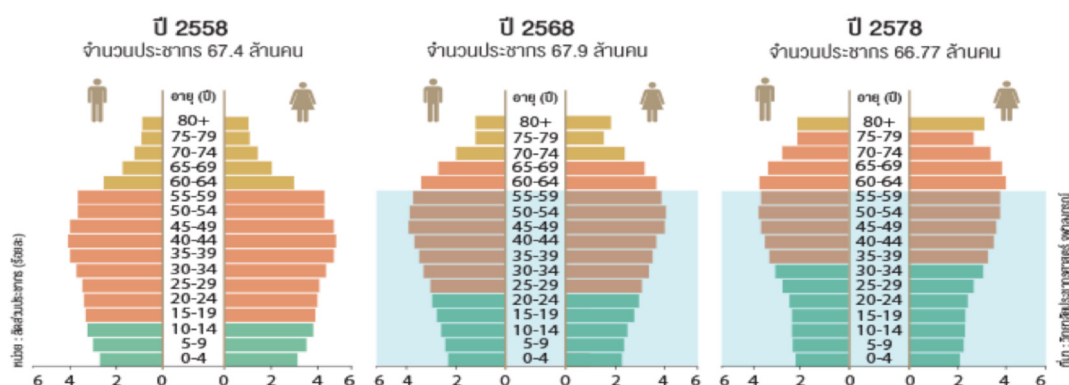
ทั้งนี้ ร่าง แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็น การพัฒนาการเรียนรู้ (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้นทั้งการแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเสริมสร้างและยกระดับการพัฒนาการศึกษาและการเรียนรู้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต และได้กำหนดว่า การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้มีการวางระบบเทียบโอนประสบการณ์ (training credit) ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นมาตรการจูงใจให้คนเข้าสู่การยกระดับทักษะ

นอกจากนี้ ประเด็นเร่งด่วนในช่วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ ยังได้กำหนดให้ “โครงการศึกษาการเทียบโอนและพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (credit bank system) ระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา” เป็นตัวอย่างของโครงการเร่งด่วนภายใต้แผนงานบูรณาการการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย

แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) กำหนดหลักการสำคัญในการ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” เน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยและเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ และเตรียมพร้อมด้านกำลังคนและการเสริมสร้างศักยภาพของประชากร ในทุกช่วงวัย มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพทุนมนุษย์ของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ระบุว่า ศักยภาพและระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยหลายด้านยังต่ำกว่าเป้าหมายและไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมบนฐานความรู้ ปัญหาสำคัญ เช่น การศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังมีปัญหาเชิงคุณภาพ ประกอบกับการขาดการฝึกทักษะที่แปลงความรู้สู่ทักษะที่เพียงพอ จึงส่งผลให้วัยแรงงานมีผลิตภาพการผลิตต่ำ

นอกจากนโยบายและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศข้างต้นแล้ว ประเทศไทยยังเผชิญความท้าทายจากบริบทและข้อเท็จจริงของการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศได้แก่

● **โครงสร้างประชากรของไทย** โดยประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคมในด้านต่างๆ ที่ได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัย และจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 ซึ่งสัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาวะที่ผลิตภาพแรงงานไทยยังต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการจึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย และเมื่อประกอบกับคุณภาพคนในทุกช่วงวัยที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องกันก็จะยิ่งเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น รวมทั้งการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยผ่านสังคมยุคดิจิทัลโดยที่คนไทยจำนวนมากยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับอย่างเหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิต

ภาพที่ 1 โครงสร้างประชากรและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย

ที่มา: วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

● **บริบทโลก** ภายใต้สถานการณ์ที่กระแสโลกาภิวัตน์เข้มข้นขึ้น การเคลื่อนย้ายของ ผู้คน สินค้าและบริการ เงินทุน องค์ความรู้ เทคโนโลยี ข้อมูลและข่าวสารต่างๆ เป็นไปอย่างเสรี ส่งผลให้การแข่งขันรุนแรงขึ้นมีการเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่ และนวัตกรรมเพิ่มขึ้นและส่งผลให้ผลิตภาพในหลายๆ ประเทศเพิ่มขึ้นเร็วกว่าของประเทศไทย ประเทศเศรษฐกิจใหม่หลาย ประเทศมีขีดความสามารถในการแข่งขันมากขึ้น เช่น จีน อินเดีย ละตินอเมริกา และเวียดนามซึ่ง แรงงานมีราคาถูกและใช้มาตรการอื่นประกอบในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศได้เพิ่มขึ้น จึงสามารถแข่งขันในตลาดสินค้าอุตสาหกรรมระดับกลางๆ ได้มากขึ้น ในขณะที่สถานการณ์เศรษฐกิจ และการเมืองโลกก็มีความผันผวนง่ายขึ้น วิกฤตเศรษฐกิจโลกและในภูมิภาคต่างๆ ของโลกเกิด บ่อยครั้งขึ้น นอกจากนี้ ในอีกด้านหนึ่งการเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ของโลกและแรงขับเคลื่อนของ เทคโนโลยีสมัยใหม่รวมทั้งความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดของสังคมโลกได้ทำให้เกิดภัยคุกคามและความ เสี่ยงด้านอื่นๆ ที่ซับซ้อนขึ้น

จากทิศทางนโยบายในการพัฒนาประเทศ สถานการณ์ และบริบทข้างต้น ส่งผลให้ไทยต้อง ปรับตัวและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อยกระดับสมรรถนะและทักษะในทุกช่วงวัยสู่ระบบการเรียนรู้ ตลอดชีวิตซึ่งจำเป็นต้องมีระบบการเทียบโอนความรู้ และกลไกสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อน การเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ขึ้น ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีมีการดำเนินการและกลไกการขับเคลื่อนการเทียบโอนระหว่าง การทำงานกับภาคการศึกษา และระบบธนาคารหน่วยกิตอย่างเป็นระบบ แม้จะมีการศึกษาวิจัย ที่เกี่ยวข้องในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ยังไม่มีมีการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกันในช่วง 2-3 ปีมานี้ เริ่มมีการดำเนินการในระดับอุดมศึกษาแต่เป็นลักษณะที่หน่วยงาน ดำเนินการเองยังไม่ได้มีผลการวิจัยรองรับอย่างเป็นรูปธรรมและยังไม่ได้เชื่อมโยงกันเป็นระบบ ในขณะที่ยังมีการสืบค้นข้อมูลพบว่าหลายประเทศมีการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต และบาง ประเทศมีนโยบายส่งเสริมในการใช้ระบบ เพื่อจูงใจในการพัฒนาตนเองและส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต เช่น สาธารณรัฐเกาหลี สิงคโปร์ สมาคมมหาวิทยาลัยแห่งยุโรป (European University Association, 2008) และสหพันธ์รัฐเยอรมนี เป็นต้น

จากเหตุผลและความจำเป็นข้างต้น สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วย นโยบายการศึกษาของชาติ จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินโครงการศึกษาและพัฒนาระบบ การเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อสนองตอบต่อยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศเพื่อการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา (Education Sector)
2. เพื่อศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

3. ขอบเขตการดำเนินงาน

ศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการเทียบโอน และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยครอบคลุมการเทียบโอนระหว่างในระบบ นอกระบบ และประสบการณ์ ทั้งระดับขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา

4. คำจำกัดความ

รายงานฉบับนี้ กำหนดคำจำกัดความที่ใช้เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน ดังนี้

ระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank System: CBS) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงาน ได้แก่ หลักเกณฑ์ วิธีการ แนวทาง และปัจจัยสนับสนุน ที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน/ผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่สะสมไว้ มาเทียบโอนกันได้ เพื่อการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น การเพิ่มวุฒิ หรือการเพิ่มประสบการณ์ในการทำงาน

ระบบการเทียบโอน (Credit Transfer System) หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนดและที่ได้รับอนุมัติจากต้นสังกัด

ผลการเรียน หมายถึง ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ ซึ่งสามารถแสดงในรูปของคะแนนตัวอักษรหรือแต้มระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยที่สะสมได้

ผลการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคลที่สั่งสมไว้ที่สามารถประเมินและวัดได้โดยวิธีการต่าง ๆ

ประสบการณ์ หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่สะสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง สิ่งส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคแรงงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมระดับจังหวัดและปัจจัยส่งเสริมระดับประเทศ

แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน หมายถึง วิธีทาง/หลัก และวิธีปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน

5. กลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงาน

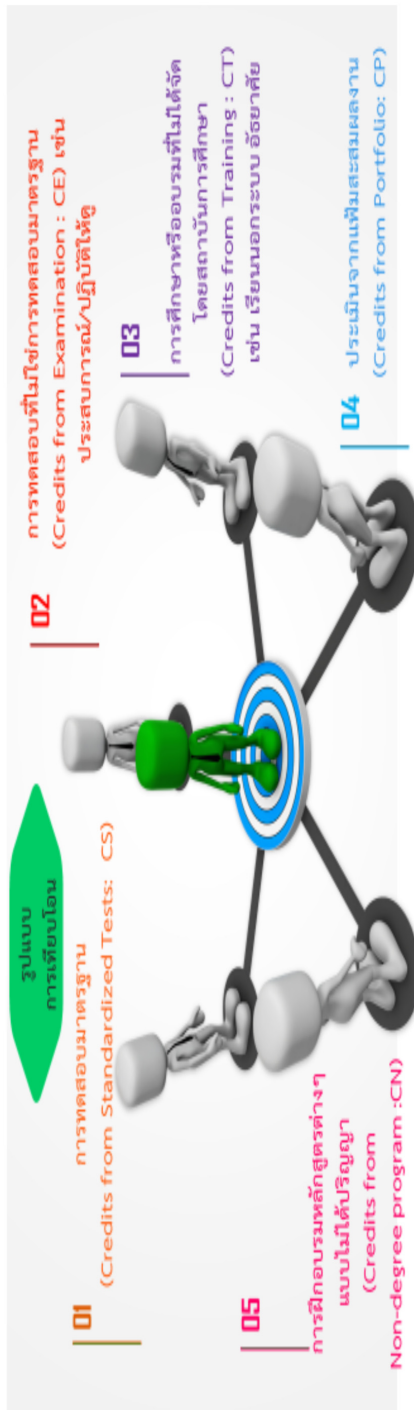
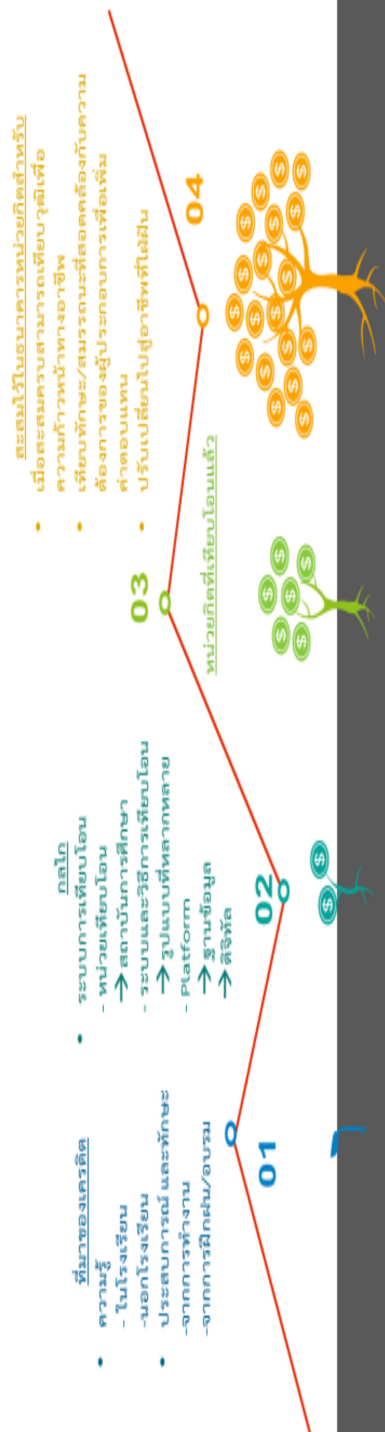
ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ได้แก่

5.1 กลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์ ได้แก่ คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ หน่วยงาน/องค์กร ด้านนโยบายการศึกษาและที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ

5.2 กลุ่มการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้องกับนำนโยบายสู่การปฏิบัติทั้งในและต่างประเทศ เช่น สถาบันอุดมศึกษา สถานศึกษา สถานประกอบการ เป็นต้น

5.3 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ/นักวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน การสะสมหน่วยกิต ระบบธนาคารหน่วยกิต นักพัฒนาระบบ ผู้เชี่ยวชาญด้านดิจิทัล และระบบข้อมูล เป็นต้น

6. กรอบแนวคิดระบบธนาคารหน่วยกิต

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต

7. วิธีและแนวทางการดำเนินการ

7.1 วัตถุประสงค์ และคำถามวิจัย

ตารางที่ 1 วัตถุประสงค์และคำถามวิจัย

วัตถุประสงค์	คำถามวิจัย
1. เพื่อศึกษาระบบการเทียบโอนระหว่างการทำงานกับภาคการศึกษา	1. ระบบธนาคารหน่วยกิตและสถานการณ์ : บทเรียนต่างประเทศดำเนินการอย่างไร 2. สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยเป็นอย่างไร
2. เพื่อศึกษาและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต	1. กลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตควรมีอะไรบ้างและทำงานอย่างไร 2. ปัจจัยอะไรที่ทำให้สำเร็จหรือล้มเหลว 3. ข้อเสนอนโยบายควรเป็นอย่างไร

7.2 กลุ่มเป้าหมาย

- 1) ประเทศที่ใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต (สำหรับการวิจัยเอกสาร)
- 2) สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดต่างๆ รวมถึงการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) และอาชีวศึกษา
- 3) สถาบันอุดมศึกษาสังกัดต่างๆ รวมถึงวิทยาลัยชุมชน
- 4) ภาคเอกชน/สถานประกอบการ
- 5) หน่วยงานด้านนโยบาย
- 6) ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

7.3 แนวทางการดำเนินงาน

ประกอบด้วย ได้แก่

- 1) การวิจัยเอกสาร
- 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ โดย
 - การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ

- การศึกษาภาคสนาม โดยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกและสนทนากลุ่ม ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษา ดังนี้
 - ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - ระดับอุดมศึกษาและความเชื่อมโยงกับภาคประกอบการ ได้รับความร่วมมือจากคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บทเรียนและการพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม (Digital Platform) ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และที่ประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ภาพที่ 3 แนวทางการดำเนินโครงการ

8. ประโยชน์หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ

การมีระบบการเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตจะส่งผลให้

1. ระบบการศึกษาเลื่อนไหลระหว่างการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย เกิดการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศ
2. จูงใจให้พัฒนาสมรรถนะและทักษะ และเกิดการพัฒนาวิชาชีพ และผลิตภาพของประเทศเพิ่มสูงขึ้น

บทที่ 2

ผลการวิจัยเอกสารระบบธนาคารหน่วยกิต

ในบทนี้ เป็นการนำเสนอการวิจัยเอกสารที่เกี่ยวข้อง ด้วยการสำรวจเอกสารที่มีสาระและประเด็นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ข้อสรุปใน 5 ประเด็นหลัก โดยแบ่งการนำเสนอตามประเด็นที่ศึกษาเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความหมายและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต

ตอนที่ 2 บริบทระดับมหภาคที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

ตอนที่ 3 บทเรียนระบบธนาคารหน่วยกิต จากต่างประเทศ โดยเลือกประเทศที่มีการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต ที่กระจายในภาคพื้นต่างๆ ของโลก ผลการเลือกประเทศที่เป็นกรณีศึกษาครอบคลุม 6 ประเทศ/ภาคพื้น ได้แก่ 1) ประเทศสหรัฐอเมริกา 2) สหภาพยุโรป 3) ประเทศออสเตรเลีย 4) ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี 5) ประเทศญี่ปุ่น และ 6) ประเทศสิงคโปร์

ตอนที่ 4 สถานภาพระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ตอนที่ 5 สรุปประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของระบบธนาคารหน่วยกิตที่ได้จากวิจัยเอกสาร

ตอนที่ 1 ความหมายและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต

เมื่อ พ.ศ. 2557 องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization : UNESCO) ได้เผยแพร่รายงานเรื่อง Republic of Korea case study: Education Sector- The Academic Credit Bank System (UNESCO, 2014) มีเนื้อหาที่แสดงให้เห็นว่า หลังการประกาศหลักการ “การศึกษาตลอดชีวิต” ส่งผลให้หลายประเทศเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ และมีการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต (The Credit Bank System) ขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ด้วยการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้แก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมถึงประชาชนที่อยู่ขาดโอกาสและอยู่นอกระบบการศึกษาให้ได้มีช่องทางเข้าถึงการศึกษาได้มากขึ้น ระบบธนาคาร

หน่วยกิตจึงเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการศึกษาแบบต่อเนื่องตลอดชีวิตให้ก้าวหน้ามากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีเอกสารและงานวิจัยในประเทศไทยได้กล่าวถึงหลักการและวิธีการสำคัญของระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2558) กล่าวถึง หลักการสำคัญในการจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตไว้ว่า ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้มาสะสมในระบบธนาคารหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบ โดยไม่จำกัดอายุผู้เรียน คุณวุฒิผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต ทั้งยังสามารถสะสมหน่วยกิตได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ส่วนบุคคล

จากหลักการสำคัญข้างต้น สามารถกำหนดความหมายและเจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิตได้ ดังนี้

1.1 ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิต หรือเครดิตแบงก์ (Credit Bank System)

หมายถึง ระบบการสะสมหน่วยกิตจากการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์ การทำงานอาชีพ หรือการฝึกอบรมทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อให้ผู้เรียน/ประชาชนนำผลการเรียนรู้ (ซึ่งอาจเป็นความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนผลการเรียนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด) แล้วสะสมหน่วยกิตไว้ โดยหน่วยกิตที่สะสมอาจเป็นได้ทั้งหน่วยกิตประเภทความรู้ที่สะสมไว้สำหรับเทียบคุณวุฒิ หรือประเภทสมรรถนะ (ทักษะ) ที่สะสมไว้เพื่อความก้าวหน้าในอาชีพหรืองาน

ภาพที่ 4 ความหมายของธนาคารหน่วยกิต

นอกจากนี้ ยังมีคำจำกัดความที่เกี่ยวข้องเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันสำหรับรายงานฉบับนี้ได้แก่

- **ระบบคลังหน่วยกิต** หมายถึง ระบบและกลไกในการเทียบโอนความรู้ความสามารถและหรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล มาเก็บสะสมไว้ในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **คลังหน่วยกิต** หมายถึง ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตสำหรับผู้เรียนที่เข้าศึกษารายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรฝึกอบรม หรือหลักสูตรระยะยาวในระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดไว้สำหรับการจัดการศึกษา และที่ได้จากการเทียบโอนในระบบคลังหน่วยกิตโดยจัดให้มีหลักฐานการสะสมหน่วยกิต อาทิ สมุดสะสมหน่วยกิต แฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์และฝากในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **การศึกษา** หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้ บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

- **การศึกษาในระบบ** หมายถึง การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน โดยได้รับประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญา ปริญญา หรือคุณวุฒิทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษายอมรับ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **การศึกษานอกระบบ** หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **การศึกษาตามอัธยาศัย** หมายถึง การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **การอุดมศึกษา** หมายถึง การศึกษาในระดับที่สูงกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้และนวัตกรรมผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ข)

● **การศึกษาตลอดชีวิต** หมายถึง การศึกษาที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

● **ประสบการณ์ส่วนบุคคล** หมายถึง ความสามารถและ/หรือสมรรถนะของบุคคลที่สั่งสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการ จัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

● **ผลการเรียน** หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกิดจากการศึกษาในระบบซึ่งสามารถแสดงในรูปของคะแนนตัวอักษร หรือแต้มระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมได้ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

● **ผลลัพธ์การเรียนรู้** หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคลที่สั่งสมไว้ ที่เทียบได้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสามารถวัดและประเมินได้โดยวิธีการต่าง ๆ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

● **ประสบการณ์** หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลที่สั่งสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและประชุมเชิงปฏิบัติการ การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

● **ระบบการเทียบโอน (Credit Transfer System)** หมายถึง ขั้นตอนการดำเนินงานที่เอื้อให้ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียนผลการเรียนรู้ที่ได้จากประสบการณ์การทำงาน/อาชีพ หรือการฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย มาเทียบโอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาตามหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน ภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษา กำหนดและที่ได้รับอนุมัติจากต้นสังกัด

● **การเทียบโอนผลลัพธ์การเรียนรู้** หมายถึง ความสามารถและ/หรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จากสถาบันเดียวกันหรือจากต่างสถาบัน ในระดับการศึกษาที่เทียบเท่ากับระดับการศึกษาที่ผู้เรียนประสงค์จะเข้าศึกษามาเทียบกับรายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิต ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **การเทียบโอนประสบการณ์** หมายถึง การนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาขอเทียบกับเนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ของการเรียนรู้ในระบบตามหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิต โดยผู้เรียนสามารถแสดงได้ว่า มีความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเอง พร้อมทั้งมีหลักฐานซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่กำหนดในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาของหลักสูตรที่ผู้เรียนศึกษาอยู่หรือประสงค์จะศึกษา ซึ่งควรได้รับการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเทียบโอนประสบการณ์ที่มีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและไม่ต้องศึกษาซ้ำในเนื้อหาสาระที่ผู้เรียน มีความรู้ ทักษะมาก่อนแล้ว ทั้งนี้ การเทียบโอนประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาระบบ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา (ราชกิจจานุเบกษา, 2562 ก)

- **ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน** หมายถึง สิ่งส่งเสริมให้ขั้นตอนการดำเนินการภายใต้ระบบธนาคารหน่วยกิตเอื้อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ เจตคติ ได้รับการยอมรับจากภาคแรงงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน แบ่งเป็นปัจจัยส่งเสริมระดับจังหวัดและปัจจัยส่งเสริมระดับประเทศ

- **แนวทางการส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน** หมายถึง วิธีทาง/หลักและวิธีปฏิบัติ ที่ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ตอบสนองความต้องการของภาคการทำงาน

1.2 หลักการพื้นฐาน และเจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิต คือ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน-ประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน/ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

เจตนารมณ์ ของเครดิตแบงก์

เอื้อให้ทุกคนพัฒนาตนเองจากการเชื่อมโยงการเรียนรู้
กับความก้าวหน้าในอาชีพ และค่าตอบแทนในการทำงาน

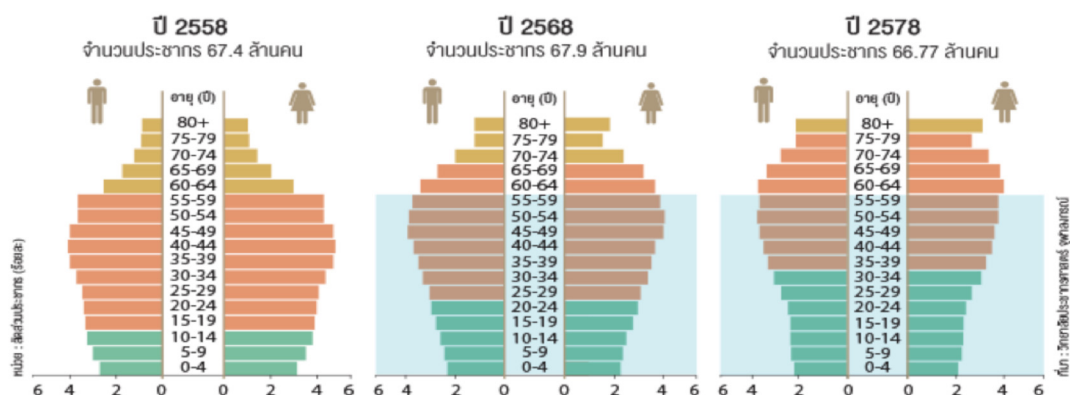

ภาพที่ 5 เจตนารมณ์ของธนาคารหน่วยกิต

ตอนที่ 2 บริบทระดับมหภาคที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก และหลายเรื่องส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบและโครงสร้างในระดับสากล และบริบทระดับมหภาคที่มีการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อระบบธนาคารหน่วยกิต ได้แก่

1. โครงสร้างประชากร ประเทศไทยมีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่จะส่งผลกระทบต่อศักยภาพทางเศรษฐกิจ และสภาพทางสังคมในด้านต่าง ๆ โดยโครงสร้างประชากรไทยได้เปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยมากขึ้น และจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ในปี 2564 โดยที่สัดส่วนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 19.8 ของจำนวนประชากรทั้งหมด ในขณะที่จำนวนประชากรวัยแรงงานได้เริ่มลดลงมาตั้งแต่ปี 2558 เป็นต้นมา ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานในภาวะที่ผลิตภาพแรงงานไทยยังต่ำ เนื่องจากปัญหาคุณภาพแรงงาน ความล่าช้าในการพัฒนาเทคโนโลยี และปัญหาการบริหารจัดการจึงเป็นข้อจำกัดในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งการสร้างรายได้และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วย และเมื่อประกอบกับคุณภาพคนในทุกช่วงวัยที่จะส่งผลกระทบต่อเนื่องกันก็จะเป็นอุปสรรคสำหรับการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่พัฒนาการไม่สมวัยในเด็กปฐมวัย ผลลัพธ์ทางการศึกษาของเด็กวัยเรียนค่อนข้างต่ำ การพัฒนาความรู้และทักษะของแรงงานไม่ตรงกับตลาดงาน ขณะที่ผู้สูงอายุมีปัญหาสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวสูงขึ้น รวมทั้งการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยผ่านสังคมยุคดิจิทัลโดยที่คนไทยจำนวนมากยังไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับอย่างเหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิต

ภาพที่ 1 โครงสร้างประชากรและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทย

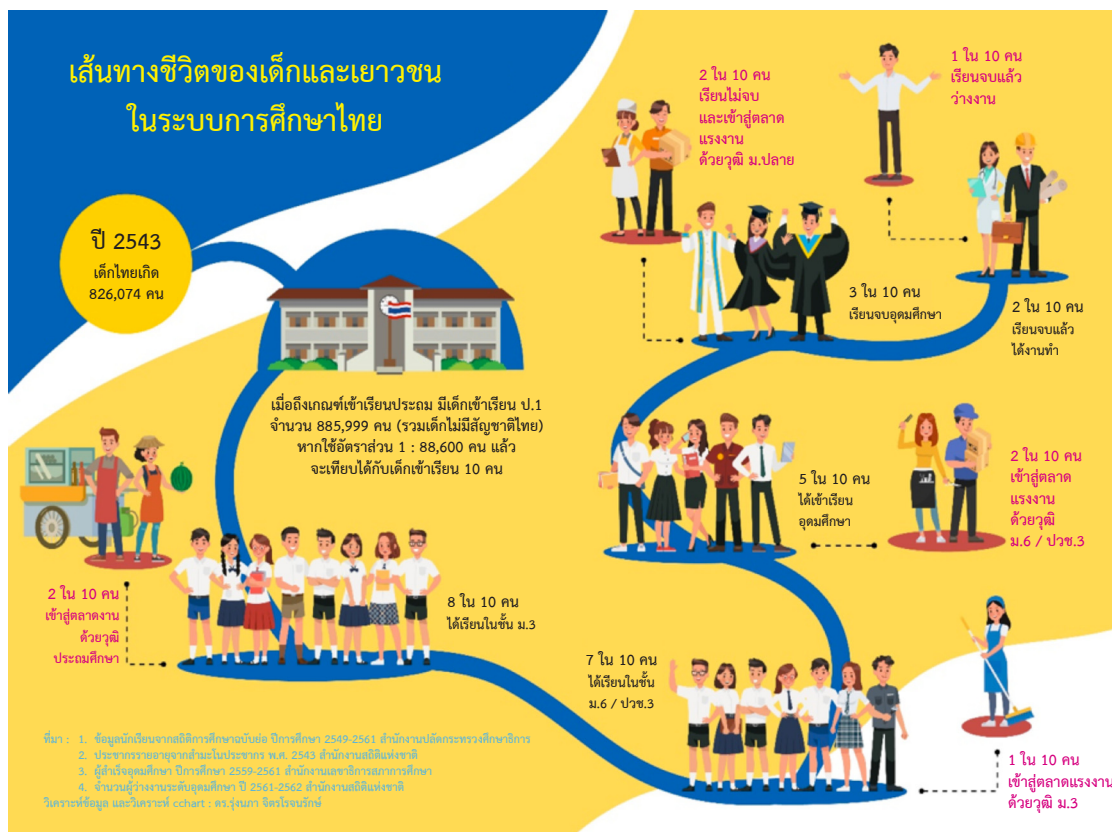
ภาพที่ 6 ภาวะสังคมสูงวัย

ที่มาภาพประกอบ: <https://1th.me/xrskq>

2. โอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนไทยที่ยังคงแตกต่างและเหลื่อมล้ำ¹

จากการวิเคราะห์ข้อมูลช่วง พ.ศ. 2553-2554 ของเด็กและเยาวชนไทยที่เกิดในรุ่นเดียวกัน ด้วยวิธี Cross Sectional พบว่า เด็กและเยาวชนวัยเรียนของไทย ไม่ใช่ทุกคนที่จะได้เดินอยู่ในเส้นทางระบบการศึกษาจนจบปริญญาทุกคน และเมื่อวิเคราะห์ด้วยวิธี Cohort เด็กและเยาวชนไทยที่เกิด พ.ศ. 2543 ซึ่งผลของทั้ง 2 วิธีสอดคล้องกัน ทั้งนี้ในปี 2543 เป็นปีที่มีการสำมะโนประชากร ซึ่งเป็นการแจงนับประชากร ดังนั้น ข้อมูลจึงค่อนข้างจะมีความแม่นยำ โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เด็กไทยที่เกิดในปี 2543 จำนวน 826,074 คน เมื่อถึงเกณฑ์เข้าเรียนมีเด็กเข้าเรียนในระบบโดยรวมถึงเด็กที่ไม่มีทะเบียนหรือไม่มีสัญชาติไทยด้วย รวม 885,999 คน เพื่อให้เห็นภาพชัดและเข้าใจง่ายขึ้น เมื่อเทียบอัตราส่วน 1: 88,600 คน จะเทียบได้ว่า เด็กรุ่นนี้เข้าเรียน 10 คน แต่เส้นทางในระบบการศึกษาจะแตกต่างกันเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

¹ วิเคราะห์ โดย ดร. รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ ที่มาของข้อมูล : 1) ข้อมูลนักเรียนจากสถิติการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2549-2561 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2) ประชากรรายอายุจากการสำมะโนประชากร พ.ศ. 2543 สำนักงานสถิติแห่งชาติ 3) ผู้สำเร็จการศึกษา ปีการศึกษา 2559-2561 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และ 4) จำนวนผู้ว่างงานระดับอุดมศึกษา ปี 2561-2562 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ภาพที่ 7 เส้นทางชีวิตของเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษาไทย

กลุ่มแรก กลุ่มที่จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดงานด้วยวุฒิ ประถมศึกษา จำนวน 2 ใน 10 คน ซึ่งหมายความว่า แม้จะมีพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ กำหนดไว้ 9 ปี ที่มีผลใช้บังคับ นับแต่ปี 2546 เด็กและเยาวชนรุ่นนี้อยู่ภายใต้การบังคับใช้ของ พ.ร.บ. ฉบับนี้แล้ว แต่ก็ยังคงมีเด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่ง รวบรวมละ 20 ที่ไม่ได้เรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ

กลุ่มที่สอง กลุ่มที่จำเป็นต้องออกจากระบบการศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดงานด้วยวุฒิ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 ใน 10 คน

กลุ่มที่สาม กลุ่มที่เข้าสู่ตลาดงานด้วยวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ซึ่งแบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ 1) กลุ่มที่จบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วเข้าสู่ตลาดงานเลย โดยไม่ได้เรียนต่ออุดมศึกษา มีจำนวน 2 ใน 10 คน และ 2) กลุ่มที่เข้าเรียนอุดมศึกษา ซึ่งมีจำนวน 5 ใน 10 คน แต่มีจำนวนหนึ่ง ที่จำเป็นต้องเข้าสู่ตลาดงานโดยยังไม่จบอุดมศึกษา จำนวน 2 คน

กลุ่มที่สี่ กลุ่มที่เข้าสู่ตลาดงานด้วยวุฒิอุดมศึกษา อย่างไรก็ตามก็ดี เนื่องจากเด็กรุ่นที่เกิดปี 2543 ขณะนี้ ยังไม่จบอุดมศึกษา โดยหากเรียนอุดมศึกษาในปีนี้ (2563) จะเรียนอยู่ปี 2 แต่จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากรุ่นก่อนพบว่า จำนวนผู้ที่เข้าเรียนอุดมศึกษาจนจบ แล้วได้ทำงานภายใน 1 ปี มีจำนวน 2 ใน 10 คนของรุ่น หรือ 2 ใน 5 คนของรุ่นเดียวกันที่เข้าเรียนอุดมศึกษา แต่อีก 1 ใน 10 คน (หรือ 1 ใน 3 คนของจำนวนที่เรียนจนจบอุดมศึกษา) ตกงาน คือไม่ได้ทำงานภายใน 1 ปี หลังเรียนจบ ซึ่งข้อมูลนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในภาวะปกติ แต่เนื่องจากสถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา หรือโควิด-19 ส่งผลให้แนวโน้มจำนวนผู้ว่างงานมากขึ้น รวมถึงเด็กและเยาวชนรุ่นนี้ด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้างต้นชี้ให้เห็นว่า

“ไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะได้เดินอยู่ในเส้นทางระบบการศึกษาจนจบปริญญาทุกคน”
ดังนั้น หากจะก้าวให้ถึงเป้าหมายการเรียนรู้ตลอดชีวิต ระบบการศึกษาจึงควร

- 1) เตรียมพร้อมให้เด็กที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดระยะทางที่เดินไป
- 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อหรือเปิดช่องทางขยายโอกาสให้ทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม

3. โลกเปลี่ยนยุคสู่ความต้องการกำลังคนที่เปลี่ยนไป

3.1 การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี โดยที่การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอย่างเสรีใน 5 ภาค ได้แก่สินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ โดยตามแผนเดิมได้กำหนดให้การเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานเต็มรูปแบบในปี 2558 ซึ่งผลการศึกษา พบว่า แม้ในภาพรวมทุกประเทศจะได้รับผลประโยชน์ร่วมกันจากการที่ตลาดแรงงานขยายใหญ่ขึ้น กลายเป็นตลาดของประชาชนเกือบ 600 ล้านคนใน 10 ประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลกระทบทั้งด้านบวกและลบ โดย **1) ด้านบวก** จะช่วยแก้ไขปัญหาคาดแคลนแรงงานฝีมือ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของแรงงานไทยจากที่มีการแข่งขันกันมากขึ้น และ **2) ด้านลบ** อาจส่งผลให้ขาดแคลนแรงงานฝีมือในสาขาวิชาชีพที่สำคัญจากการแย่งแรงงานหรือเกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานไปยังประเทศที่มีค่าตอบแทนสูงกว่า หรือหากการพัฒนาแรงงานของไทยไม่เพียงพอ เช่น มีข้อจำกัดด้านภาษา ก็อาจไม่สามารถแข่งขันกับแรงงานจากประเทศอื่น ๆ ได้ โดยเฉพาะใน 8 สาขาวิชาชีพที่ได้ทำข้อตกลงยอมรับร่วมกัน (Mutual Recognition Arrangements : MRAs) ด้านคุณสมบัติในสาขา

วิชาชีพหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายนักวิชาชีพ หรือแรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษของอาเซียนได้อย่างเสรี ด้านคุณสมบัติในสาขาอาชีพหลัก เพื่ออำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้าย นักวิชาชีพ แรงงานเชี่ยวชาญ หรือผู้มีความสามารถพิเศษได้อย่างเสรีไว้แล้ว ได้แก่ 1) อาชีพวิศวกร (Engineering Services) 2) อาชีพพยาบาล (Nursing Services) 3) อาชีพสถาปนิก (Architectural Services) 4) อาชีพการสำรวจ (Surveying Qualifications) 5) อาชีพนักบัญชี (Accountancy Services) 6) อาชีพทันตแพทย์ (Dental Practitioners) 7) อาชีพแพทย์ (Medical Practitioners) และ 8) อาชีพการบริการ/การท่องเที่ยว (Tourism)

3.2 การก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/Digital Disruption)

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลที่รวดเร็วในอัตราเร่งจนสังคมเห็นรูปธรรมว่าบางเรื่องเทคโนโลยีได้เข้ามาปรับเปลี่ยนกิจกรรมโดยสิ้นเชิง โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงอีกหนึ่งสิ่งที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล และรูปแบบธุรกิจใหม่ ๆ โดยนวัตกรรมใหม่ ๆ สามารถส่งผลกระทบต่อมูลค่าของผลิตภัณฑ์และบริการที่มีอยู่ในอุตสาหกรรม ซึ่งธุรกิจดิจิทัลใหม่ ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อตลาดในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ตัวอย่างรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การบริการการเงินและธนาคาร ที่ปัจจุบันทุกคนสามารถบริหารจัดการได้เองผ่านอินเทอร์เน็ตแบงกิ้ง หรือการบริการดีลิเวอรี่ส่งผลให้สามารถบริการขายทางออนไลน์โดยไม่จำเป็นต้องมีหน้าร้าน เป็นต้น ดังนั้น ธุรกิจใหญ่หรือเล็กอาจไม่สำคัญเท่ากับความพร้อมและรับมือการเปลี่ยนแปลงให้ทันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัล (<https://www.ar.co.th/kp/th/565>)

สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีข้างต้น ส่งผลให้ต้องมีระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพแรงงาน ประกอบกับการกำหนดวัยแรงงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กำหนดอายุวัยแรงงานที่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งประชากรอายุ 15 - 18 ปี ยังอยู่ในวัยเรียนขั้นพื้นฐานด้วย จึงมีส่วนที่เชื่อมโยงกัน และโดยที่การศึกษาเป็นระบบหลักในการพัฒนาคน อีกทั้งเป้าหมายการพัฒนาคนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงควรจัดให้มีระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยให้เกิดความเชื่อมโยงกัน

สำหรับประเทศไทยพบว่า เทคโนโลยีหรือดิจิทัลดิสรัปชันกำลังเกิดขึ้นจริง โดยการเปลี่ยนผ่านด้านดิจิทัล (Digital Transformation) ในประเทศไทยที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว และจะส่งผลต่อการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศในไม่ช้า โดย Pure Storage (NYSE : PSTG) บริษัทเอกชนที่เป็นองค์การมหาชนและเป็นผู้นำทางด้านแพลตฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลแบบออลแฟลช (all-flash) ได้สำรวจความคิดเห็นจากเหล่าผู้นำทางด้านเทคโนโลยีกว่า 9,000 องค์การทั่วโลก (จำแนกเป็น 3,000 องค์การในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและญี่ปุ่น ในจำนวนนี้อยู่ในประเทศไทย 200 องค์การ) และได้เผยแพร่ผลการศึกษา “Evolution” เมื่อ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นผลสำรวจในงานวิจัยระดับโลก พบว่า (Techsauce Team, กรกฎาคม 19, 2017)

- เกือบร้อยละ 60 ของธุรกิจไทยเริ่มสร้างรายได้เกินกว่าครึ่งจากบริการที่อยู่ในรูปแบบดิจิทัลซึ่งเป็นอัตราที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และญี่ปุ่นที่มีอัตราร้อยละ 46
- ร้อยละ 62 ของธุรกิจในประเทศไทยกำลังมองหาบริการดิจิทัลที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าเดิม และสามารถสร้างฐานลูกค้าใหม่ให้แก่ธุรกิจได้
- ร้อยละ 60 เชื่อว่าบริการแบบดิจิทัลสามารถช่วยเร่งให้ธุรกิจของตนเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และยังสามารถแข่งขันในตลาดได้
- บริการคลาวด์สาธารณะของไทยมีแนวโน้มเติบโต โดยร้อยละ 66 ของธุรกิจในไทยมีแผนจะใช้งานบริการคลาวด์สาธารณะมากขึ้นใน 18-24 เดือนข้างหน้า ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและญี่ปุ่นที่ (ร้อยละ 54) ค่าเฉลี่ยของยุโรป ตะวันออกกลาง และแอฟริกา (ร้อยละ 58)

นอกจากนี้ สถานการณ์การระบาดของไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ยังเป็นสถานการณ์ที่ช่วยเร่งให้ประเทศต่าง ๆ ปรับตัวใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลมากขึ้น โดยมาตรการปิดเมือง (Lockdown) และการรักษาระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้คนส่วนใหญ่ต้องอยู่แต่ในบ้าน เทคโนโลยีและดิจิทัลจึงกลายเป็นช่องทางหลักในการมีปฏิสัมพันธ์กับโลกภายนอก จึงนำมาสู่การเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่างรวดเร็ว อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ตัวอย่างเช่น

- ผลการสำรวจธุรกิจบริการส่งอาหารถึงบ้าน (Food Delivery) มีอัตราเติบโตสูงมาก แอปพลิเคชัน (Application) บางตัวมีปริมาณการสั่งซื้อเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 20-25 เท่าเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2562 และแอปพลิเคชัน (Application) บางตัวมียอดการใช้งานเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าจากช่วงเวลาปกติ นอกจากนั้น ยังมีร้านอาหารใหม่ ๆ สมัครง่ายเข้ามาจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการส่งอาหารก่อนและหลังสถานการณ์โควิด-19 พบว่า หลังสถานการณ์โควิด-19 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.75 สั่งอาหารมากขึ้นกว่าเดิม (ผศ.ดร.พิทักษ์ จันทร์เจริญ, 2563)

- การจัดการเรียนการสอนและการประชุมออนไลน์ขยายตัวอย่างมาก จากการที่ต้องปิดโรงเรียน/มหาวิทยาลัย และการเพิ่มการทำงานที่บ้านส่งผลให้มีการปรับวิธีการจากปกติด้วยการใช้เทคโนโลยีมาช่วย ทำให้ผู้คนที่ต้องเร่งเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีด้วยความจำเป็น

3.3 การเปลี่ยนอาชีพด้วยอัตราเร่งกว่าในอดีต จากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและดิจิทัลเกือบสิ้นเชิงในหลายธุรกิจ ส่งผลให้เกิดการสร้างโมเดลธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งเกิดผลทั้งในทางบวกและทางลบ

- **ทางลบ** หลายอาชีพใช้เทคโนโลยีหรือปัญญาประดิษฐ์ทดแทนได้และมีแนวโน้มจะหายไป เช่น ความนิยมของ e-books ที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่ออาชีพบรรณารักษ์ คนส่งหนังสือพิมพ์ และอุตสาหกรรมการพิมพ์ ในขณะที่การก้าวสู่สังคมไร้เงินสด จ่ายเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ก็ส่งผลต่ออาชีพแคชเชียร์ รวมทั้งระบบการตอบกลับอัตโนมัติ (BOT) ที่เริ่มพบเห็นมากขึ้น ส่งผลต่ออาชีพพนักงานรับโทรศัพท์จำนวนมาก เป็นต้น (<https://thematter.co/quick-bite/future-jobs-in-2030/100937>)

- **ทางบวก** มีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้น หากสามารถพัฒนาศักยภาพและทักษะให้ปรับเปลี่ยนได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงจะเป็นโอกาส เช่น ที่ปรึกษาสกุลเงินดิจิทัลเพื่อให้คำปรึกษาถึงวิธีการจัดการความมั่นคงในการใช้สกุลเงินเหล่านี้ด้วยระบบที่สมดุล รวมถึงความปลอดภัยและการจัดการบัญชีหรือระบบพิมพ์สามมิติที่พัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้อาชีพวิศวกรออกแบบโครงสร้างสามมิติมีโอกาสเติบโตขึ้นด้วย และในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมเกมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องนำมาสู่อาชีพนักพัฒนาและออกแบบ AR (Augmented Reality) ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยเติมเต็มประสบการณ์ของผู้ใช้งานให้มีความรู้สึกเสมือนจริง เช่นเดียวกับการพัฒนาและเติบโตอย่างรวดเร็วของโดรนส่งผลให้ในอนาคตการใช้โดรนจะเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันมากขึ้น อาชีพผู้ควบคุมดูแลโดรนรับส่งข้อมูลจึงทวีความสำคัญขึ้นเช่นกัน (<https://thematter.co/quick-bite/future-jobs-in-2030/100937>)

3.4 ความท้าทายในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย โดยปัจจุบันอัตราการเติบโตของผลิตภาพแรงงานในแต่ละสาขาการผลิตกลับมีทิศทางลดลง สะท้อนว่าแรงงานในแต่ละสาขาการผลิตไม่ได้มีการพัฒนาเท่าที่ควรในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาผลิตภาพแรงงานรวมในระยะต่อไป เนื่องจากแนวโน้มการเคลื่อนย้ายแรงงานเพิ่มเติม โดยเฉพาะจากภาคเกษตรจะมีข้อจำกัดมากขึ้นจากปัญหาต่าง ๆ เช่น แรงงานมีทักษะต่ำ ทำให้ไม่สามารถย้ายไปยังสาขาการผลิตที่ต้องใช้ทักษะสูงกว่าได้ เป็นต้น นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบกับประเทศอื่น นอกจาก

ผลิตภาพแรงงานไทยจะมีระดับต่ำกว่าประเทศพัฒนาแล้วอย่างชัดเจนแล้ว ผลการศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยเกียรตินันต์ ล้วนแก้วและคณะ (2562) ยังพบด้วยว่า ทุกจังหวัดในประเทศไทยเผชิญกับปัญหาสังคมสูงวัย และหากต้องการรักษาสภาพเศรษฐกิจเช่นในปัจจุบันไว้ได้อีก 20 ปีข้างหน้า ผู้ที่อยู่ในวัยทำงานจะต้องมีความสามารถเพิ่มขึ้นมากกว่าแรงงานในปัจจุบันประมาณ 2-2.2 เท่า แต่หากต้องการพัฒนาประเทศให้มีอัตราการเติบโต รายได้ต่อหัวของจังหวัดเพิ่มขึ้น ประชากรวัยแรงงานต้องมีความสามารถในการทำงานสูงกว่าแรงงานในปัจจุบันไม่น้อยกว่า 2.5 เท่า ดังนั้น การยกระดับความสามารถให้สูงขึ้นจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมาช่วยในการทำงาน และมีระบบนิเวศการเรียนรู้ที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ด้านผลิตภาพแรงงานของไทย (Labor Productivity) ของ Economic Intelligence Center (EIC) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้ธนาคารไทยพาณิชย์ ที่พบว่า ผลิตภาพแรงงานไทยในช่วงปัจจุบันยังไม่แย่ โดยสะท้อนจากอัตราการเติบโตของผลิตภาพแรงงานในช่วงปัจจุบัน (2554-2558) มีระดับใกล้เคียงกับช่วงก่อนหน้า (2546-2550) ที่ประมาณร้อยละ 4 ต่อปี แต่ระดับการเติบโตดังกล่าวไม่เพียงพอ เนื่องจากกำลังแรงงานไทยกำลังลดลงจากการเข้าสู่สังคมสูงวัย โดย EIC ประเมินว่า หากยังไม่ปรับปรุงผลิตภาพแรงงานให้ดีขึ้น เศรษฐกิจไทยอาจต้องใช้เวลา 30 ปีหรือมากกว่าในการก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางเพื่อกลายเป็นประเทศรายได้สูง อีกทั้งแรงงานไทยยังมีปัญหาช่องว่างทักษะ โดยผลการสำรวจความต้องการกำลังคนตามศักยภาพของพื้นที่ และช่องว่างของทักษะกำลังคน (Skill Gap) ในแต่ละพื้นที่ พบว่า ความต้องการแรงงานส่วนใหญ่ยังเป็นความต้องการแรงงานระดับทักษะต่ำหรือแรงงานกึ่งฝีมือ และกำลังคนในพื้นที่ยังไม่สามารถทำงานได้ในระดับที่นายจ้างคาดหวังไว้ เกิดภาวะการจ้างงานที่มีทักษะไม่ตรงกับความต้องการ (Skill Mismatch) โดยทักษะที่มีช่องว่างทักษะสูง คือ ทักษะพื้นฐานของความสามารถในการทำงาน (Soft Skills) เช่น ความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา มีวินัย ขยันอดทน ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน รวมไปถึงทักษะด้านการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้สามารถทำงานได้ตามที่นายจ้างคาดหวังเมื่อได้เข้าไปทำงานในสถานประกอบการแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดย เกียรตินันต์ ล้วนแก้วและคณะ, 2562) และผลการศึกษานี้ก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ด้านผลิตภาพแรงงานของไทย (Labor Productivity) ของ Economic Intelligence Center (EIC) ที่พบว่า เศรษฐกิจไทยมีแรงงานที่มีผลิตภาพสูงเป็นส่วนน้อยของกำลังแรงงานทั้งหมด โดยแรงงานส่วนใหญ่ของไทยมีการกระจุกตัวที่ระดับผลิตภาพต่ำ ต่างจากประเทศพัฒนาแล้วที่ระดับผลิตภาพแรงงานมีการกระจายตัวมากกว่า ซึ่งลักษณะดังกล่าวอาจสะท้อนว่าแรงงานส่วนใหญ่ของไทยมีทักษะ

ต่ำ จึงอาจปรับตัวช้าและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในอนาคต (รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์, 2563) จากสถานการณ์ด้านแรงงานข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคนในภาวะสังคมสูงวัยเพื่อให้ประเทศก้าวข้ามความท้าทายนี้จำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ลดช่องว่าง และให้เกิดความยืดหยุ่นในการพัฒนาคนเพื่อปรับเปลี่ยนทักษะและอาชีพให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

จากการก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/ Digital Disruption)
ส่งผลให้การเปลี่ยนอาชีพด้วยอัตราเร็วกว่าในอดีต
ประกอบกับการเผชิญความท้าทายในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย
อันเกิดจากโครงสร้างประชากรและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปข้างต้น

“สิ่งที่ประเทศไทยต้องเร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคนคือ ระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชากรสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้ยังใช้ได้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Up-Skill) และสร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Re-Skill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ๆ (New -Skill) ได้อย่างรวดเร็วและทันทางที่”

ตอนที่ 3 บทเรียนระบบธนาคารหน่วยกิตจากต่างประเทศ

จากการวิจัยเอกสารบทเรียนจากต่างประเทศในเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตและประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต สรุปได้ดังนี้

1. สหรัฐอเมริกา

เครดิตแบงก์

สหรัฐอเมริกา

- ★ พื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสองโลก มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์
- ★ รัฐบาลกลางจัดสรรงบประมาณการศึกษาของชาติเกือบร้อยละ 10 แต่ละมลรัฐมีกระทรวงศึกษาและกำหนดกฎเกณฑ์ควบคุมด้านการเงิน การจ้างบุคลากรในโรงเรียน การเข้าเรียนของนักเรียนและหลักสูตรของตนเอง รวมทั้งยังสามารถกำหนดจำนวนปีของการศึกษาก่อนเข้ามหาวิทยาลัยได้
- ★ การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ/ประเภทหลัก ได้แก่ ประถมและมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา

**หลักการและแนวคิด
การดำเนินงานระบบ
ธนาคารหน่วยกิต**

มีระบบประเมินผลการเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment : PLA) เป็นการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์การใช้ชีวิตและการทำงานให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบของหน่วยกิตทางการศึกษา ให้ผลการเรียนอยู่ในระดับที่สูงขึ้น เน้นการเข้าถึงการเรียนรู้ของบุคคลทุกกลุ่มสู่ความสำเร็จทางการศึกษา และช่วยตอบสนองความต้องการของผู้กำลังศึกษาได้ตรงต่อความต้องการยิ่งขึ้น

กลุ่มเป้าหมาย

**การเทียบโอน
รูปแบบการเทียบโอน
และการรับรองการเทียบโอน
เพื่อสะสมหน่วยกิต**

**หน่วยบริหารจัดการ
และกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต**

นักศึกษา

ผู้ใหญ่มาก่อนเข้าสู่โรงเรียนหรือกลับเข้าสู่การทำงาน

ผู้ว่างงาน

ลูกจ้างในสถานประกอบการ

- ระบบการเทียบโอนครอบคลุมการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา เพื่อเชื่อมโยงภาคการศึกษาและภาคการทำงาน
- สามารถรับหน่วยกิตจากการเรียนตามหลักสูตร การทดสอบ การฝึกงาน และรูปแบบการเรียนรู้อื่น ๆ ทั้งการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย
- ใช้ระบบการประเมินผลการเรียนรู้เดิม เพื่อเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบของหน่วยกิตทางการศึกษา
- มีการตรวจสอบผลการเรียนรู้ ทั้งแบบวิธีที่เป็นทางการ และวิธีที่ไม่เป็นทางการ
 - ★ แบบทดสอบมาตรฐาน
 - ★ การประเมินโดยหน่วยภายนอก
 - ★ การประเมินรายบุคคล
 - ★ การทดสอบหรือประเมินโดยสถาบัน

- มีหลายหน่วยที่รับทำการเทียบโอน (Accreditation Organizations) โดยมีองค์กรขนาดใหญ่ เช่น American Council on Education (ACE) และ The Council for Adult & Experiential Learning (CAEL) เป็นหน่วยงานหลัก
- นโยบายการเทียบโอนหน่วยกิตของมลรัฐก่อให้เกิดความคล่องตัวแก่ผู้เรียนการโอนย้ายระหว่างสถาบันการศึกษาหรือหลักสูตรภายในมลรัฐ

ปัญหาและอุปสรรค

ความไม่เข้าใจในระบบของผู้กำลังศึกษา ไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การเทียบโอนยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน และการประเมินคุณวุฒิยังไม่สามารถเชื่อมโยงได้ทุกสถาบัน

ภาพที่ 8 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสหรัฐอเมริกา

2. สหภาพยุโรป

เครดิตแบงก์

สหภาพยุโรป

บทเรียนจาก
ต่างประเทศ

- ★ เกิดจากการประชุมร่วมกันของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 4 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส อิตาลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร โดยมุ่งร่วมกันพัฒนาอุดมศึกษาของยุโรป และแก้ปัญหาระบบการยอมรับวุฒิการศึกษาจากประเทศอื่น เนื่องจากไม่สามารถเทียบเคียงกันได้
- ★ ปฏิญญาโบลญ่า (Bologna Declaration) โดยประเทศในยุโรป 29 ประเทศ ปรับระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาให้สอดคล้องกัน ด้วยการสร้างระบบหน่วยกิตแบบยุโรปหรือที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS)

หลักการและแนวคิด
การดำเนินงานระบบ
ธนาคารหน่วยกิต

ใช้ระบบหน่วยกิตแบบยุโรป (European Credit Transfer and Accumulation System : ECTS) เป็นเครื่องมือในการอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาในการเทียบโอนผลการเรียนรู้อย่างยุติธรรมระหว่างประเทศทั้งในและนอกทวีปยุโรป ในการเทียบโอนหน่วยกิตและการสะสมหน่วยกิต มีกรอบคุณวุฒิแห่งสหภาพยุโรปเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเชื่อมโยงการศึกษาที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศ

กลุ่มเป้าหมาย

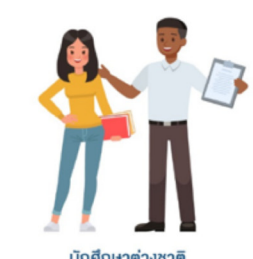
การเทียบโอน
รูปแบบการเทียบโอน
และการรับรองการเทียบโอน
เพื่อสะสมหน่วยกิต

หน่วยบริหารจัดการ
และกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต

นักศึกษาภายในสหภาพยุโรป

นักศึกษาต่างชาติ

- จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งสหภาพยุโรปเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเชื่อมระบบการศึกษาที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ
- ใช้ระบบหน่วยกิตที่เรียกว่า ECTS สำหรับเป็นเครื่องมือในการเทียบโอนผลการเรียนรู้อย่างยุติธรรมระหว่างประเทศ
- สถาบันอุดมศึกษายังมีอิสระในการตัดสินใจอนุมัติการเทียบโอน จึงมีเครือข่ายผู้เชี่ยวชาญที่เรียกว่า Recognition experts หรือ ECTS/DS เพื่อออกใบรับรองผลการเรียนรู้
- การนำกรอบคุณวุฒิยุโรปไปใช้ในการเทียบคุณวุฒิระหว่างหลักสูตรของประเทศต่างๆ ในสาขาวิชาเดียวกัน ประกอบด้วย ระยะเตรียมข้อมูล และ 5 ขั้นตอน ได้แก่
 - ★ การวิเคราะห์หลักสูตร
 - ★ กำหนดรายละเอียดความเชี่ยวชาญ
 - ★ กำหนดรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้
 - ★ จัดกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิยุโรป
 - ★ การตรวจสอบผลการประเมินคุณวุฒิ

- จัดทำเกณฑ์การสะสมหน่วยกิต การสะสมหน่วยกิตสามารถทำได้จากการเรียนหรือการทำงานในหนึ่งปีการศึกษา มีมาตรฐานเท่ากับ 60 ECTS หน่วยกิต ซึ่งจะแยกออกเป็นองค์ประกอบย่อยโดยหน่วยกิตเท่ากับภาระงาน 25-30 ชั่วโมง ในแต่ละปีการศึกษาจะมีการเรียนตั้งแต่ 1,500-1,800 ชั่วโมง
- มีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) อธิบายสำหรับผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป

ปัญหาและอุปสรรค

ความไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของบัณฑิตที่จบมาแล้วสามารถเป็นที่ยอมรับทางสังคมและภาคธุรกิจได้มากนักน้อยเพียงใด และระบบการให้เงินเดือนของเจ้าหน้าที่หลักสูตรยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัด

ภาพที่ 9 ระบบธนาคารหน่วยกิตของสหภาพยุโรป

3. ออสเตรเลีย

เครดิตแบงก์

ออสเตรเลีย

**บทเรียนจาก
ต่างประเทศ**

ออสเตรเลีย

- ★ ให้ความสำคัญสนับสนุนธุรกิจการศึกษา โดยเป็นเป็นธุรกิจที่สำคัญของประเทศไทย
- ★ ระบบการศึกษามีตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระยะเวลาของการศึกษาขึ้นพื้นฐานคือ 13 ปี ในภาพรวมได้แบ่งระดับการศึกษาเป็น
 - 1) ระดับประถมศึกษา สำหรับเด็กที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี
 - 2) ระดับมัธยมศึกษา แบ่งเป็นมัธยมศึกษาตอนต้น (Year 7-10) และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Year 9-10)
 - 3) ระดับอุดมศึกษา มีทั้งในมหาวิทยาลัย (University) วิทยาลัย (College) หรืออาชีวศึกษาและ การฝึกอบรม (College of Technical and Future Education หรือ TAFE)

หลักการและแนวคิด
การดำเนินงานระบบ
ธนาคารหน่วยกิต

เน้นการรับรองผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning : RPL) เพื่อให้การรับรองผลการเรียนรู้และทักษะจากการศึกษาในระบบ จากการทำงาน และจากประสบการณ์นำมาเป็นหน่วยการเรียนรู้ตามหลักสูตรหรือคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลโดยยึดโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยคำนึงถึงการลดความซ้ำซ้อนของสิ่งที่บุคคลมีอยู่

กลุ่มเป้าหมาย

**การเทียบโอน
รูปแบบการเทียบโอน
และการรับรองการเทียบโอน
เพื่อสะสมหน่วยกิต**

**หน่วยบริหารจัดการ
และกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต**

ผู้ที่ต้องการเรียนต่อ
เพื่อการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
และผู้ที่ต้องการนำ
สมรรถนะการทำงาน
การศึกษาต่างประเทศ
มาเทียบมาตรฐาน

- การเทียบโอนหน่วยกิตโดยการรับรองการเรียนรู้เดิม (RPL) ให้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
- มีระบบเทียบโอนระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในและระหว่างประเทศ โดยสามารถเปลี่ยนได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มเรียนหรือระหว่างเรียนก็ได้
- การเทียบโอนหน่วยกิต (Credits) ผู้เรียนสามารถนำหน่วยกิตจากหลักสูตรอื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์การทำงาน มาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตในหลักสูตรที่กำลังจะเข้าศึกษาใหม่ได้
- การประเมินคุณสมบัตินักเรียนขึ้นกับผลลัพธ์การเรียนรู้ และทักษะในการทำงาน รวมถึงความสามารถด้านอื่น ๆ
- จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้รับผิดชอบแต่ละส่วน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่
 - ★ สถาบันการศึกษา หน่วยงานที่ขึ้นทะเบียน
 - ★ ผู้ประเมิน
 - ★ ผู้ต้องการรับการประเมิน
 - ★ นายจ้าง
 - ★ การประเมินแบบกลุ่ม

- Department of Education, Skills and Employment (DETYA) ดูแลการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- National Office of Overseas Skills Recognition หรือ NOOSR มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนนักศึกษาต่างชาติ
- Australian Qualification Framework (AQF) กรอบคุณภาพการศึกษา
- Australian Skills Quality Authority (ASQA) ควบคุมการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมของสถานศึกษาต่าง ๆ
- Technical and Future Education (TAFE) รัฐสนับสนุนการทำงานบนความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน หรือสถานประกอบการ
- การควบคุมมาตรฐาน มี TAFE เป็นหน่วยงานในลักษณะรับรองมาตรฐาน

ปัญหาและอุปสรรค

การตีความผลการเรียนรู้เดิม ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและข้อโต้แย้งเรื่องค่าใช้จ่ายในการศึกษาระหว่างผู้ที่กำลังศึกษาและผู้ปฏิบัติงาน

ภาพที่ 10 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศออสเตรเลีย

4. สาธารณรัฐเกาหลี

เครดิตแบงก์

บทเรียนจาก ต่างประเทศ | สาธารณรัฐเกาหลี

- ★ ระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System - ACBS) เกิดจากในช่วง พ.ศ. 2513 องค์การ UNESCO และ OECD ได้เรียกร้องให้นานาชาติหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต สาธารณรัฐเกาหลีจึงออกนโยบายการศึกษาเพื่อทุกคน โดยสร้างขึ้นเพื่อส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชาติ
- ★ วัตถุประสงค์ของ ACBS คือ เพื่อสนับสนุนระบบการเรียนรู้แบบเปิดและเปิดโอกาสสู่การศึกษา: ระดับอุดมศึกษา และยกระดับการศึกษาของสังคมโดยรวม ปัจจุบัน ACBS อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Education หรือ NILE)

หลักการและแนวคิด การดำเนินงานระบบ ธนาคารหน่วยกิต

ACBS ยึดหลักในการเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework : NQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System : VQS) ว่าเป็นระบบอย่างชัดเจน มีการรับรองผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้

กลุ่มเป้าหมาย

การเทียบโอน รูปแบบการเทียบโอน และการรับรองการเทียบโอน เพื่อสะสมหน่วยกิต

หน่วยบริหารจัดการ และกลไกการขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิต

ประชาชนทุกคนที่มีความต้องการ
เรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิต

- 1) ผู้ที่ไม่สามารถเรียนจบตามหลักสูตรในมหาวิทยาลัย
- 2) ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรจากการอบรมอาชีพ และต้องการเทียบโอนเป็นหน่วยกิต
- 3) ผู้ที่ต้องการรับปริญญาบัตรใบที่ 2 และผู้ที่ได้ขอปริญญาแล้ว
- 4) ผู้ที่ต้องการรับรองหน่วยกิตจากสถานศึกษาหรือสถานฝึกอบรมด้านอาชีพศึกษา
- 5) ผู้ที่มีทักษะฝีมือในกลุ่มด้านงานศิลปะ ดนตรี วัฒนธรรม เทียบเป็นหน่วยกิตได้
- 6) ผู้ที่ต้องการนำผลการเรียนใน ACBS เพื่อไปยื่นขอสอบใบประกอบวิชาชีพเฉพาะ
- 7) ผู้ที่ต้องการรับปริญญาตรีเพื่อเข้าศึกษาต่อในบัณฑิตศึกษา

- การเทียบโอนเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ และคุณวุฒิวิชาชีพ
- มีการรับรองผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์การเรียนรู้ในชีวิต
- การสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถสะสมหน่วยกิตได้ 6 ช่องทาง คือ
 - ★ สะสมรายวิชาที่ได้รับการรับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
 - ★ ได้ใบรับรองระดับชาติหรือจากสถาบันเอกชนที่ได้รับการยอมรับ
 - ★ ผ่านการสอบระดับปริญญาตรี
 - ★ เรียนหลักสูตรครอบครัวสมบูรณ์ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิต
 - ★ สามารถเรียนในหลักสูตรได้ครบถ้วนผ่านการเรียนในช่วงเวลาที่สะดวก
 - ★ มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ
- การรับรองผลการเรียนหรือผลการเรียนรู้ มีเกณฑ์ว่า สถานศึกษานอกระบบต้องได้รับการประเมิน ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนเป็นเวลา และอันเรียนควรมีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คนและต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก

- กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ
- สาธารณรัฐเกาหลีใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต (ACBS) เป็นนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษา โดยใช้ผลการเรียนรู้จากการเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูล ประวัติ และผลงานการเรียนรู้ทั้งหมดด้วยรหัสบัญชีเดียว เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและคุณวุฒิวิชาชีพได้อย่างเป็นระบบที่ชัดเจน

ปัญหาและอุปสรรค

การยอมรับจากผู้ที่ยังเรียนจบจากหลักสูตรธนาคารหน่วยกิตยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และยังมีปัญหาความน่าเชื่อถือด้านคุณภาพการศึกษา

ภาพที่ 11 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสาธารณรัฐเกาหลี

5. ญี่ปุ่น

เครดิตแบงก์

บทเรียนจาก
ต่างประเทศ

ญี่ปุ่น

- ★ ประเทศญี่ปุ่นตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือและทะเลญี่ปุ่น พื้นที่ประกอบด้วยเกาะหลัก 4 เกาะ
- ★ กระทรวงรับผิดชอบการศึกษาคือ กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการจัดการศึกษาของญี่ปุ่นยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา
- ★ ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การศึกษาระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง โดยจังหวัด/เทศบาลรับผิดชอบการศึกษาภาคบังคับ

**หลักการและแนวคิด
การดำเนินงานระบบ
ธนาคารหน่วยกิต**

ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยมีสำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิตรับผิดชอบเป็นการเฉพาะ แต่ในการจัดการศึกษาเป็นการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษา ทั้งนี้ การเทียบโอนและสะสมผลการเรียน เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนและบุคคลทั่วไปที่ไม่เข้าเรียนในระบบโรงเรียนปกติที่รัฐจัดให้มีโอกาส

กลุ่มเป้าหมาย

**การเทียบโอน
รูปแบบการเทียบโอน
และการรับรองการเทียบโอน
เพื่อสะสมหน่วยกิต**

**หน่วยบริหารจัดการ
และกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต**

นักเรียนโรงเรียนนานาชาติ

นักเรียนในโรงเรียนทางเลือก
(Free School)

นักเรียนหรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ
ซึ่งไม่ได้เข้าเรียนในระบบปกติ
ที่รัฐจัดให้โดยไปเก็บค่าใช้จ่าย

- ญี่ปุ่นไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับชาติ แต่มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนแต่ละระดับ
- นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนทางเลือกหรือโรงเรียนนานาชาติหรือบุคคลทั่วไปซึ่งไม่ได้ใช้หลักสูตรแกนกลางของการศึกษภาคบังคับของกระทรวงศึกษาธิการฯ จะสามารถเทียบความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ประเทศญี่ปุ่นไม่มีการจัดการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้ที่มีอายุสูงกว่า 16 ปี ที่ยังไม่จบการศึกษาคอนคิงคัง แต่มีระบบการสอบเทียบความรู้
- นักเรียนที่จบการศึกษาคอนคิงคังแล้วสามารถเรียนต่อในโรงเรียนทางเลือกหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพหรือโรงเรียนนานาชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนสายอาชีพเฉพาะทางที่มีหลักสูตรทั้งระดับชั้นและระยะยาวได้ตามความสนใจ

■ มีสำนักงานนโยบายการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ไม่มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับชาติ แต่มีระบบการเทียบโอนผลการเรียนแต่ละระดับ

ปัญหาและอุปสรรค

- การจัดการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ด้วยระบบทางเลือกยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร
- ระบบการแนะแนวการศึกษาเพื่ออาชีพและการทำงานยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร
- ความไม่ชัดเจนของสถานภาพทางกฎหมายของโรงเรียนทางเลือก
- ความยุ่งยากของการประเมินทักษะการทำงานบางประเภท
- ขาดกลไกการประเมินผลการเรียนรู้จากกิจกรรมการเรียนรู้ตามอัธยาศัย

ภาพที่ 12 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศญี่ปุ่น

6. สิงคโปร์

บทเรียนจาก
ต่างประเทศ

เครดิตแบงก์

สิงคโปร์

- ★ ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นอย่างมาก รัฐมีนโยบายที่ประชาชนทุกคนต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก
- ★ ยังไม่มีการเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิการศึกษาและการสร้างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรม
- ★ พ.ศ. 2557 รัฐบาลสิงคโปร์ประกาศแผนการดำเนินงานหลักเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็น "Smart Nation" โดยการขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมายดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่สุดประการหนึ่งคือ การสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ (Smart Citizens)

หลักการและแนวคิด
การดำเนินงานระบบ
ธนาคารหน่วยกิต

ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ประชาชนในประเทศทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก ขจัดช่องว่างทางทักษะอาชีพ มุ่งเน้นการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาตนเอง ควบคู่กับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

กลุ่มเป้าหมาย

**การเก็บบันทึก
รูปแบบการเก็บบันทึก
และการรับรองการเก็บบันทึก
เพื่อสะสมหน่วยกิต**

**หน่วยบริหารจัดการ
และกลไกการขับเคลื่อน
ระบบธนาคารหน่วยกิต**

นักเรียนที่จบมัธยมศึกษา

กลุ่มบุคคลที่มีอายุ 25 ปีขึ้นไป

- ไม่มีรูปแบบการเก็บบันทึกที่เป็นชัดเจน แต่จะสนับสนุนการศึกษาสร้างการเก็บบันทึกขึ้นมาใช้เฉพาะตน เน้นเสริมทักษะใหม่ (Up Skill) และเพิ่มทักษะใหม่ที่จำเป็น (Re skill) เพื่อให้สามารถแข่งขันได้
- โดยให้สิทธิแก่ชาวสิงคโปร์ที่มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป ได้รับ "Skill Future Credit" คิดเป็นเงิน 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 12,500 บาท) เป็นเครดิตที่ไม่วันหมดอายุ
- สามารถนำ "Skills Future Credit" ไปใช้ในการฝึกอบรมเพิ่มเติมจากหลักสูตรพัฒนาทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่รัฐบาลเห็นชอบและได้ให้เงินช่วยเหลือ
- มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการวางแผนการศึกษา การฝึกอบรมและแนวอาชีพอย่างครบวงจรผ่านระบบออนไลน์ ขณะเดียวกันยังสามารถค้นหาความสนใจ

- องค์การจากภาครัฐและเอกชน ก็ได้ส่งเสริม Lifelong Learning โดยมีสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ (National University of Singapore: NUS) พัฒนาหลักสูตร NUS Lifelong Learners NUS L3 ให้กับศิษย์เก่าทุกคนได้มีโอกาสกลับมารื้อฟื้นความรู้รวมทั้ง upskill และ reskill เพื่อที่สามารถแข่งขันในตลาด

ปัญหาและอุปสรรค

ไม่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมกันทางด้านสังคมและวัฒนธรรมทำให้ไม่สามารถสร้างการยอมรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ภาพที่ 13 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศสิงคโปร์

ประโยชน์ที่เกิดจากระบบธนาคารหน่วยกิต

1. **ลดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาลงได้** โดยจากรายงานของ CAEL ที่ได้รับการสนับสนุนของมูลนิธิ Lumina พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนหน่วยกิตใช้เวลาในการจบการศึกษาน้อยกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการเทียบโอนเป็นเวลา 2.5 ถึง 10.1 เดือน นอกจากนี้ ในกลุ่มผู้เรียนที่ได้รับการเทียบโอนหน่วยกิตจำนวน 62,475 คน มีผู้เรียนที่สามารถจบการศึกษาภายในระยะเวลา 7 ปี คิดเป็นร้อยละ 56 เมื่อเทียบกับผู้เรียนที่ไม่ได้รับการเทียบโอนที่มีเพียงร้อยละ 21 สอดคล้องกับที่ The American Council on Education (AEC) พบว่า การเทียบโอนหน่วยกิตทำให้ผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่สามารถจบการศึกษาได้เร็วขึ้น

2. **ช่วยให้ผู้เรียนประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงลดการเป็นหนี้เพื่อการศึกษาด้วย** ทั้งนี้ ผลการศึกษาของ The American Council on Education (AEC) พบว่า ผู้เรียนจำนวน 1,348 คน ที่ร่วมทำแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีงานประจำอยู่ และเลือกใช้วิธีการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อต้องการจบการศึกษาเร็วขึ้นโดยเฉพาะในระดับปริญญาตรี ผู้เรียนกลุ่มนี้เกือบทั้งหมดกล่าวว่าพวกเขาพยายามที่จะใช้เครดิตที่ได้รับการแนะนำมาในวิทยาลัยหรือในที่ทำงานคิดเป็นร้อยละ 94 และประสบความสำเร็จในการใช้คิดเป็นร้อยละ 82 แรงจูงใจของพวกเขาคือ การได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรคิดเป็นร้อยละ 54 และร้อยละ 46 ต้องการได้รับโดยเร็ว ผู้ตอบแบบสอบถามยังชี้ให้เห็นว่า การประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ ร้อยละ 70 ต้องการได้รับวุฒิปริญญาตรี ร้อยละ 21 สำหรับระดับอนุปริญญา และร้อยละ 9 สำหรับใบรับรอง

3. **ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถสร้างความเท่าเทียมกัน** ในโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา วัยแรงงาน วัยผู้สูงอายุ ได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ มีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดตรงตามวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ โดยจากการศึกษาวิเคราะห์การจัดระบบธนาคารหน่วยกิตในต่างประเทศ พบว่า ระบบธนาคารหน่วยกิตเกิดจากการที่ทหารผ่านศึกกลับจากสงครามโลกครั้งที่ 2 หรือสงครามเวียดนาม ไม่สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา สถาบันการศึกษาจึงร่วมมือกันจัดทำระบบการเทียบโอนผลการเรียนรู้ รวมทั้งจากการเรียกร้องของ UNESCO และ OECD ให้นานาชาติหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต กลุ่มเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้คือผู้ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษาสามารถกลับเข้ามาศึกษาต่อได้ โดยไม่จำกัดเพศ อายุ อาชีพ ให้สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ได้ทั้งการศึกษาในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย หรือจากประสบการณ์อาชีพ และสามารถเทียบโอนได้ ระบบธนาคารหน่วยกิตจึงเป็นช่องทางที่เปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับทุกกลุ่ม

หากมีระบบธนาคารหน่วยกิตนอกจากผู้เรียนจะได้ประโยชน์ตามข้างต้นแล้วการขยายเป้าหมายกลุ่มผู้เรียนเป็นทุกช่วงวัยยังส่งผลดีต่อ 1) สถานศึกษาและศูนย์การเรียนรู้ โดยทำให้มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้นลดผลกระทบที่เกิดจากโครงสร้างประชากรวัยเรียนลดลง 2) สถานประกอบการ/นายจ้าง/ภาคการทำงานที่การจัดการศึกษาจะเชื่อมโยงกับภาคการทำงานเพิ่มขึ้น ได้แรงงานที่มีทักษะและความสามารถสอดคล้องกับความต้องการ รวมทั้งได้มูลค่าเพิ่มจากการพัฒนาตนเองของแรงงานทำให้ธุรกิจปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และ 3) สังคมและประเทศชาติ โดยการเชื่อมต่อระหว่างภาคการศึกษาภาคการทำงานจะช่วยให้ประเทศก้าวผ่านความท้าทายในยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกได้

ภาพที่ 14 ประโยชน์ของระบบธนาคารหน่วยกิต

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
ระบบ การศึกษา และบริบท ที่เกี่ยวข้อง	- พื้นที่ใหญ่เป็นอันดับสี่ของโลก ลักษณะภูมิประเทศหลากหลายและมีประชากรมาก - เป็นอันดับสามของโลก มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ - รัฐบาลกลางจัดสรรงบประมาณการศึกษาของชาติเกือบร้อยละ 10 - แต่การศึกษายังคงเป็นความรับผิดชอบของแต่ละรัฐและรัฐบาลท้องถิ่นเป็นหลัก แต่ละมลรัฐมีกระทรวงศึกษา - มลรัฐและกฎหมายควบคุมด้านการเงิน การจ้างบุคลากร ในโรงเรียน การเข้าเรียนของนักเรียน และหลักสูตรของตนเอง - รวมทั้งยังสามารถกำหนดจำนวนปีของการศึกษาภาคบังคับ	- เกิดจากการประชุมร่วมกันของรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการจำนวน 4 ประเทศ คือ ฝรั่งเศส อิตาลี สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และสหราชอาณาจักร - เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2541 โดยมุ่งร่วมกันพัฒนาอุดมศึกษาของยุโรป และส่งเสริม - การแลกเปลี่ยน นักศึกษา นักวิชาการ พยายามแก้ปัญหาเรื่องการยอมรับวุฒิการศึกษาจากประเทศอื่น - เนื่องจากแต่ละประเทศมีโครงสร้างการศึกษาที่ไม่เหมือนกันทำให้	- ให้ความสำคัญกับสนับสนุนธุรกิจการศึกษา โดยเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้สำคัญของประเทศ - มีกฎหมายที่ส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพ และให้ความคุ้มครองนักเรียนต่างชาติ โดยเฉพาะ - ระบบการศึกษา มีตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา ขึ้นพื้นฐานคือ 13 ปี ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา (Kindergarten/Preparatory) ถึง Year 12 หรือ 13 - ขึ้นกับการจัดการศึกษาของแต่ละรัฐ	- ระบบธนาคารหน่วยกิต (Academic Credit Bank System - ACBS) ของสาธารณรัฐเกาหลี เกิดจากในช่วง พ.ศ. 2513 องค์การ UNESCO และ OECD ได้เรียกร้องให้นานาชาติหันมาให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต - สาธารณรัฐเกาหลี จึงออกนโยบาย การศึกษาเพื่อทุกคน โดยเป็นระบบที่สร้างขึ้นเพื่อส่งเสริม การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัยระดับชาติ - ตามพระราชบัญญัติรับรองหน่วยกิตของสาธารณรัฐเกาหลี	- ประเทศญี่ปุ่นตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างมหาสมุทรแปซิฟิกเหนือและทะเลญี่ปุ่น พื้นที่ประกอบด้วยเกาะหลัก 4 เกาะ ล้อมรอบด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยกว่า 4,000 เกาะ ลักษณะภูมิประเทศจึงมีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นแนวชายฝั่งที่มีชีวิตชีวา แตกต่างกับภูเขาสูงตระหง่าน ซึ่งโดยมากเกิดจากภูเขาไฟที่ยังไม่สงบ มีหุบเขาโค้งงอโค้งไปมา - กระทรวงที่รับผิดชอบ การศึกษา คือ กระทรวงศึกษาธิการ วัฒนธรรม กีฬา วิทยาศาสตร์และ	- ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต - เป็นที่ยอมรับในระดับสูง - มีการเรียนรู้ทั้งในระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา - มีการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ จึงจัดโครงการให้ประชาชนที่มีอายุมากกว่า 45 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มที่ยังขาดทักษะดังกล่าว ได้รับการอบรม โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ - และหากประสงค์จะเรียนเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	เองได้ ซึ่งส่วนใหญ่ กำหนดจัดการศึกษา ภาคบังคับสำหรับ เด็กอายุ 5 หรือ 6 ปี จนถึง 16 ปี ทั้งนี้ ระบบการศึกษาของ เกือบทุกมลรัฐจะถูก แบ่งออกเป็นเขต การศึกษาท้องถิ่น (Local School District) ซึ่งจัดการโดย คณะกรรมการโรงเรียน (School Board) ซึ่งเป็นตัวแทนของ ชุมชนท้องถิ่น (University of Minnesota, 2561: 2) - การศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ/ประเภทหลัก ได้แก่ 1) ประถมและ มัธยมศึกษา (Elementary and Secondary Education)	ไม่สามารถเปรียบเทียบ วุฒิการศึกษาของแต่ละ ประเทศในยุโรปได้ - ปฏิญญาโบโลญญา (Bologna Declaration) โดยประเทศในยุโรป 29 ประเทศ ลงนาม ร่วมกันในวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2542 ส่งผลให้ประเทศ สมาชิกปรับระบบ การศึกษาตามโครงการ พัฒนาพื้นที่อุดมศึกษา ยุโรป (European Higher Education Area: EHEA) โดยปรับระบบ การศึกษาระดับ อุดมศึกษา ให้สอดคล้องกัน ทำให้การศึกษาของ แต่ละประเทศสามารถ เปรียบเทียบกันได้	แต่ในภาพรวมได้แบ่ง ระดับการศึกษาของ ออสเตรเลียเป็น 1) ระดับประถมศึกษา (Primary School) สำหรับเด็กที่มีอายุ ระหว่าง 6-12 ปี คล้ายคลึงกัน ทั่วประเทศ แต่มี รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ ต่างกันตาม ท้องถิ่น ทุกคน ต้องเข้าศึกษาระดับ ประถมศึกษาและ มัธยมศึกษา (Year 1 – Year 9 – Year 10) แบ่งออกเป็น 4 ภาคการศึกษา การศึกษาระดับ อุดมศึกษา โดยปรับระบบ การศึกษาระดับ อุดมศึกษา ให้สอดคล้องกัน ทำให้การศึกษาของ แต่ละประเทศสามารถ เปรียบเทียบกันได้	(Act on the Credit Recognition) ค.ศ. 1997 (NILE, 2012) เป็นระบบเปิดสำหรับ การเรียนรู้ตลอดชีวิต มีลักษณะพิเศษ อยู่คือการรับรอง ประสบการณ์การเรียนรู้ ที่หลากหลายของ ผู้เรียน ทั้งจาก การศึกษาในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย และ จากประสบการณ์ การเรียนรู้ในชีวิต ให้โอกาสกับกลุ่ม ผู้ที่ถูกละเลย ในการเข้าถึงระดับ อุดมศึกษา ผู้เรียน ทุกคนได้รับสิทธิ์และ โอกาสการเรียนรู้ ที่มีอยู่หลากหลาย และเป็นการส่งเสริม	เทคโนโลยี (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology: MEXT) โดยการจัด การศึกษาของญี่ปุ่น ยึดหลักการกระจาย อำนาจไปสู่ท้องถิ่น และสถานศึกษา การศึกษาในระดับ การศึกษาระดับพื้นฐาน (ภาคบังคับและหลัง ภาคบังคับ) เป็นหน้าที่ ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น (จังหวัด/ เทศบาล) สำหรับ การศึกษาภาคบังคับ ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในความรับผิดชอบ ของเทศบาล โดยคณะกรรมการ การศึกษาเทศบาล	คอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับที่สูงขึ้นก็ให้ เสียค่าใช้จ่ายในภาคถูก หรือสหภาพแรงงาน ที่ตนสังกัดอยู่เสีย ค่าใช้จ่ายให้ รวมทั้ง จัดโปรแกรมฝึกอบรม อาชีพต่าง ๆ เพื่อเป็น ทางเลือกสำหรับ ผู้ที่มีงานทำอยู่แล้ว แต่ประสงค์จะเปลี่ยน งานให้สอดคล้องกับ ความต้องการทาง เศรษฐกิจ สังคม และ เป้าหมายของประเทศ องค์กรที่มีบทบาท สำคัญในการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือ สมาคมการศึกษา ต่อเนื่องสิงคโปร์ (The Singapore Association For Continuing

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
2) อาชีวศึกษา (Vocational Education) และ 3) อุดมศึกษา (Higher Education หรือ Post-Secondary Education)	ด้วยการสร้างระบบหน่วยกิตแบบยุโรปหรือที่เรียกว่า European Credit Transfer and Accumulation System (ECTS) ประเทศสมาชิกจะมีการประชุมร่วมกันทุก ๆ 2 ปี ซึ่งการประชุมครั้งที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2544 ที่เมืองปราก (Prague) ประเทศสาธารณรัฐเช็ก ประเทศที่เข้าร่วมประชุมได้เพิ่มเป้าหมายอีก 3 ข้อ ได้แก่ การสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) การสนับสนุนให้นักศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้าง “พื้นที่อุดมศึกษายุโรป”	ม.4 ของประเทศไทย และมัธยมศึกษาตอนปลาย (Year 11 – Year 12 หรือเทียบเท่า ม.5 – ม.6 ของประเทศไทย) สำหรับนักศึกษาต่างชาติที่ต้องการเรียนในมหาวิทยาลัย อาเรียน Foundation Year ระยะเวลา 1 ปี เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้ามหาวิทยาลัย เรียนปีละ 2 ภาคการศึกษา และ 3) ระดับอุดมศึกษา มีทั้งในมหาวิทยาลัย (University) วิทยาลัย (College) หรือ อาชีวศึกษาและการฝึกอบรม (College of Technical and	การเรียนรู้ด้วยตนเอง - รายงานเรื่อง Republic of Korea case Study: World of Work กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบ ACBS คือ เพื่อสนับสนุนระบบการเรียนรู้แบบเปิด และเปิดโอกาสสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาและยกระดับการศึกษาของสังคมโดยรวม ปัจจุบัน ACBS อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Education หรือ NILE) ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่ถูกจัดตั้งขึ้นใน พ.ศ. 2551	(Municipal Board of Education) และการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย การศึกษาพิเศษ สำหรับคนพิการ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุด ประชาชน การศึกษาตลอดชีวิต ศูนย์วิจัย และฝึกอบรมทางการศึกษาและอื่น ๆ นอกเหนือจากสถาบันอุดมศึกษา อยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการการศึกษารัฐมนตรี (Prefectural Board of Education) - ระบบการศึกษาของญี่ปุ่นแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) การศึกษาระดับต้น ได้แก่ การศึกษาชั้นอนุบาล ซึ่งเริ่ม	(Education: SACE) - ยังไม่มีการเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิ การศึกษาและการสร้างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติอย่างเป็นรูปธรรม แต่ได้มีการจัดทำ “ระบบคุณวุฒิทักษะกำลังแรงงานของสิงคโปร์” หรือเรียกโดยย่อ (Singapore Workforce Skill Qualification: WSQ) เพื่อเป็นฐานสมรรถนะและอาชีพในการสร้างศักยภาพทางด้านอุตสาหกรรม เป็นระบบที่มีความยืดหยุ่นสามารถนำไปใช้เมื่อต้องการทักษะและความรู้ใหม่หรือต่อยอดเพื่อเติมเต็มคุณวุฒิ สามารถเข้าถึง	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
		และการทำให้อุดมศึกษา ยุโรปนำเสนอใจมากขึ้น สำหรับนักศึกษา ต่างชาติ	Future Education หรือ TAFE) เปิดสอน ด้านทักษะวิชาชีพ ให้การศึกษานเฉพาะทาง ตามความสนใจของ ผู้เรียน เช่น การออกแบบ การทำอาหาร เทคโนโลยี การเงิน และการบัญชี เป็นต้น ระยะเวลาในการเรียน จะสั้นกว่าการเรียน ในระดับมหาวิทยาลัย และใช้เวลาเรียน ไม่มากในแต่ละสัปดาห์ เหมาะสำหรับผู้ ทำงานและต้องการ เพิ่มความรู้แบบเร่ง เป็นการเฉพาะ โดยวุฒิการศึกษา ที่ได้รับมักเป็น Diploma และ Certificate ซึ่งมี ระยะเวลาเรียนตาม	ทำงานใกล้ชิดกับ กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี (Ministry of Education Science and Technology – MEST) และกระทรวง อื่น ๆ เพื่อให้เห็นใจ ได้ว่าการเรียนรู้ ตลอดชีวิตที่ใช้ ACBS จะได้รับ การสนับสนุนจาก ทุกหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องก่อให้เกิด สังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างเป็นองค์รวม และได้ช่วยเชื่อม ผลการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสไปสู่ ประกาศนียบัตรทั่วไป หรือ ประกาศนียบัตร สายอาชีพได้ด้วย	เข้าศึกษาตั้งแต่อายุ 3 ปีไปจนถึงอายุ 5 ปี และชั้นประถมศึกษา 1 - 6 ปีไปจนถึง 12 ปี โดยประมาณ โดยเด็กญี่ปุ่นทุกคน ต้องเข้าเรียนตั้งแต่ อายุ 6 ขวบ และ ถูกกำหนดให้ต้องผ่าน การศึกษามาบังคับ เป็นเวลา 9 ปี คือ จนมัธยมศึกษาตอนต้น 2) การศึกษา ระดับกลาง ได้แก่ การศึกษาระดับ มัธยมศึกษา ซึ่งแบ่ง ออกเป็น 2 ช่วง คือ มัธยมศึกษาตอนต้น 3 ปี และมัธยมศึกษา ตอนปลาย 3 ปี เด็กญี่ปุ่นมากกว่า ร้อยละ 97 ศึกษาต่อ จนถึงระดับมัธยมศึกษา	คนทำงานได้ทุกสาขา อาชีพ และคุณวุฒิ จาก WSO ยังสามารถ เทียบเคียงคุณวุฒิ ได้ในระดับนานาชาติ - พ.ศ. 2557 รัฐบาล สิงคโปร์ประกาศ แผนการดำเนิน นโยบายหลักเพื่อ พัฒนาประเทศให้เป็น “Smart Nation” โดยการขับเคลื่อน ประเทศไปสู่เป้าหมาย ดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยสำคัญที่สุด ประการหนึ่งคือ การสร้างพลเมือง ที่มีคุณภาพ (Smart Citizens) ด้วยการพัฒนาและ ยกระดับการศึกษา ตลอดจนการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong –

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			ความเหมาะสมของหลักสูตรและการกำหนดของสถาบันการศึกษานั้น ๆ ทั้งนี้ ผู้เรียนอาจนำไปใช้เพื่อศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นได้ เช่น เมื่อเรียน Diploma มาระยะเวลา 2 ปี อาจนำไปต่อยอดเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งโดยมากใช้เวลาเรียนเพิ่มอีก 1 ปีก็ได้ (Studyinaustralia, n.d.: online)		ตอบปลาย โดยที่สามในสี่เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมปลาย สายสามัญ ในขณะที่หนึ่งสี่ที่เหลือเข้าเรียนในสายอาชีพ เช่น วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา และ 3) การศึกษา ระดับสูง ได้แก่ การศึกษาในมหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาลัยเทคนิค และวิทยาลัยอาชีวศึกษา ร้อยละ 25.3 ของผู้เรียนจบชั้นมัธยมปลาย จะไปศึกษาต่อในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่อีกหลายคนเลือกที่จะไปศึกษา	Learning) จึงมุ่งเน้นที่กระตุ้นให้ประชาชนเกิดแรงจูงใจและมีโอกาสในการศึกษาและฝึกอบรม ตลอดจนมีชีวิตให้พลเมืองมีทักษะความสามารถเท่าทันโลกที่มี การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต :
ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
หลักการและ แนวคิด การดำเนินงาน ระบบธนาคาร หน่วยกิต	มีระบบประเมินผล การเรียนรู้เดิม (Prior Learning Assessment : PLA) เป็นการเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ การใช้ชีวิตและการทำงาน ให้เป็นที่ยอมรับในรูปแบบ ของหน่วยกิตทางการศึกษา ให้ผลการเรียนอยู่ในระดับ ที่สูงขึ้น เน้นการเข้าถึง การเรียนรู้ของบุคคล ทุกกลุ่มสู่ความสำเร็จ ทางการศึกษา และช่วย ตอบสนองความต้องการ ของผู้กำลังศึกษาได้ตรง ต่อความต้องการยิ่งขึ้น	ใช้ระบบหน่วยกิต แบบยุโรป (European Credit Transfer and Accumulation System : ECTS) เป็นเครื่องมือในการ อำนวยความสะดวก แก่นักศึกษาในการ เทียบโอนผลการเรียนรู้ ภายในหรือระหว่าง ประเทศทั้งในและนอก ทวีปยุโรป ในการ เทียบโอนหน่วยกิต และการสะสมหน่วยกิต มีการโอนความรู้เดิม กับกรอบคุณวุฒิแห่ง สหภาพยุโรปเพื่อ การเรียนรู้ตลอดชีวิต (European Qualification	เน้นการรับรอง ผลการเรียนรู้เดิม (Recognition of Prior Learning : RPL) เพื่อให้การรับรอง ผลการเรียนรู้และ ทักษะจากการศึกษา ในระบบ จากการทำงาน และจากประสบการณ์ มานับเป็นหน่วย การเรียนรู้ตามหลักสูตร หรือคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง มีการรับรองสมรรถนะ ของบุคคลโดยยึดโยง กับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework: AQF) โดยคำนึงถึงการลด	ACBS ยึดหลัก ในการเชื่อมโยงกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework : NOF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System : VOS) ไว้เป็นระบบอย่างชัดเจน มีการรับรองผล การเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งจากการศึกษา ในระบบ การศึกษา นอกระบบ การศึกษา ตามอัธยาศัย และจาก ประสบการณ์การเรียนรู้	ในวิทยาลัยระดับ อนุปริญญา วิทยาลัย เทคนิค หรือวิทยาลัย อาชีวศึกษา (หลักสูตรวิชาชีพชั้นสูง)	- ให้ความสำคัญกับ การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชน ในประเทศทันต่อ การเปลี่ยนแปลง ในสังคมโลก จัด ตั้งหน่วยงาน ช่องว่างทางทักษะ อาชีพ มุ่งเน้นการ ส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ที่กระตุ้นให้เกิด การพัฒนาตนเอง ควบคู่กับการสร้าง สังคมแห่งการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพและ สนับสนุนให้เกิด การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยรัฐส่งเสริมให้ ชาวลีกโปรมีโอกาส ในการศึกษาเรียนรู้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
กลุ่มเป้าหมาย	1) นักศึกษา 2) ผู้ใหญ่ที่กลับเข้าสู่ โรงเรียนหรือกลับสู่ การทำงาน 3) ผู้ว่างงาน 4) ลูกจ้างในสถาน ประกอบการ	1) นักศึกษาภายใน สหภาพยุโรป 2) นักศึกษาต่างชาติ	ผู้ที่ต้องการเรียนต่อ เพื่อการศึกษาในระดับ ที่สูงขึ้นและผู้ที่ต้องการ นำสมรรถนะการทำงาน การศึกษาดังประเทศ มาเทียบมาตรฐาน	- ประชาชนทุกคน ที่มีความต้องการ เรียนรู้ในระบบ ธนาคารหน่วยกิต - จุดมุ่งหมายสำคัญ ของระบบ ACBS ในการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต คือการสะสมหน่วยกิต ตามรายวิชาต่าง ๆ ไม่มีการกำหนด ระยะเวลาในการ สะสมหน่วยกิต ผู้ที่ต้องการเข้ารับ การศึกษา และสะสม หน่วยกิตผ่านระบบ ACBS ต้องมี คุณสมบัติดังนี้	นักเรียนหรือบุคคล ทั่วไปที่สนใจ ซึ่งไม่ได้ เข้าเรียนในโรงเรียน ระบบปกติที่รัฐจัดให้ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เช่น นักเรียนโรงเรียน นานาชาติ นักเรียน ในโรงเรียนทางเลือก (Free School)	เพื่อพัฒนาทักษะของ ตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต และ เพื่อจัดช่องว่าง ของทักษะอาชีพ (Skill gap) 1) นักเรียนที่จบ มัธยมศึกษา 2) กลุ่มบุคคลที่มี อายุ 25 ปีขึ้นไป

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				1) ผู้ที่ไม่สามารถเรียนจบตามหลักสูตรในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย ต้องการนำหน่วยกิตรายวิชาที่เคยเรียนมาขอเทียบโอนเพื่อสะสมเป็นหน่วยกิตเพื่อรับวุฒิปริญญาตรี หรืออนุปริญญาจากระบบ ACBS 2) ผู้ที่ได้รับประกาศนียบัตรจากการอบรมอาชีพต่าง ๆ และต้องการขอการเทียบโอนเป็นหน่วยกิตอย่างเป็นทางการจาก ACBS โดยอาจารย์และคณะกรรมการจะตรวจสอบว่าจะได้รับหน่วยกิตเท่าไร จาก 4 - 45 หน่วยกิต		

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				3) ผู้ที่ต้องการรับปริญญาบัตรใบที่ 2 และผู้ที่ได้อนุสัญญาแล้วแต่ต้องการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นและต่อเนื่องจากวุฒิการศึกษาเดิม 4) ผู้ที่ต้องการรับรองหน่วยกิตจากที่เคยได้จากสถานศึกษาหรือสถานฝึกอบรมด้านอาชีวศึกษาและผู้ที่ต้องการคุณวุฒิสูงขึ้นจากประกาศนียบัตรสายอาชีพเฉพาะที่มีอยู่แล้ว 5) ผู้ที่มีทักษะฝีมือในกลุ่มงานด้านศิลปะดนตรี วัฒนธรรม หรือด้านที่เกี่ยวข้องในสายนี้ สามารถนำมาเทียบเป็นหน่วยกิตจาก ACBS ได้		

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
การเทียบโอน รูปแบบ การเทียบโอน และการรับรอง การเทียบโอน เพื่อสะสม หน่วยกิต	- ระบบการเทียบโอน ครอบคลุมการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา อุดมศึกษา เพื่อเชื่อมโยง ภาคการศึกษาและ ภาคการทำงาน จุดเน้น การเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์เดิม ของผู้กำลังศึกษาไปสู่ การศึกษาต่อในสถาบัน การศึกษา - สามารถรับหน่วยกิต จากการเรียนตาม จากการเรียนรู้ตาม	- จัดทำกรอบคุณวุฒิ แห่งสหภาพยุโรป เพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต (European Qualification Framework : EQF) ซึ่งตามปฏิญญา โบโลญญา (Bolognadeclaration) เป็นข้อตกลงร่วมกัน ของประเทศต่าง ๆ ในสหภาพยุโรป เพื่อ	- การเทียบโอน หน่วยกิตโดยการ รับรองการเรียนรู้ เดิม (RPL) ให้เชื่อมโยงกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Australian Qualifications Framework : AQF) โดยใช้การรับรอง สมรรถนะของบุคคล โดยยึดโยงกับ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ	6) ผู้ที่ต้องการนำ ผลการเรียนใน ACBS ไปยื่น ขอสอบใบประกอบ วิชาชีพเฉพาะ เช่น นักกฎหมาย หรือ นักบัญชี หรือ 7) ผู้ที่ต้องการรับ ปริญญาตรีเพื่อเข้า ศึกษาต่อใน บัณฑิตศึกษา	- ญี่ปุ่นไม่มีระบบ การสะสม หน่วยการเรียนรู้ ระดับชาติแต่มีระบบ การเทียบโอนผล การเรียนรู้แต่ละระดับ - นักเรียนที่เรียน ในโรงเรียนทางเลือก หรือในโรงเรียน นานาชาติหรือบุคคล ทั่วไป ซึ่งไม่ได้ใช้ หลักสูตรแกนกลาง ของการศึกษา ของกระทรวงศึกษา	- ไม่มีรูปแบบ การเทียบโอนที่แน่ชัด แต่ละสถาบัน การศึกษาสร้าง การเทียบโอนขึ้นมา ใช้เฉพาะตน เน้น เสริมทักษะใหม่ (Up Skill) และเพิ่ม ทักษะใหม่ที่จำเป็น (Re skill) เพื่อให้ สามารถแข่งขันได้ ขับเคลื่อนผ่านโครงการ สำคัญของรัฐบาล

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	หลักสูตร การทดสอบ การฝึกงาน และรูปแบบ การเรียนรู้อื่น ๆ - ทั้งการเรียนรู้นอกระบบ และการเรียนรู้ ตามอัธยาศัย - ใช้ระบบการประเมินผล การเรียนรู้เดิม (PLA) เพื่อเทียบโอนความรู้ และประสบการณ์ ให้เป็นที่ยอมรับ ในรูปแบบของหน่วยกิตทางการศึกษา - มีการตรวจสอบ ผลการเรียนรู้ ทั้งแบบ วิธีที่เป็นทางการ และ วิธีที่กึ่งทางการ ได้แก่ o แบบทดสอบ o มาตรฐาน ที่ถูก สร้างขึ้นเพื่อทดสอบ ความเชี่ยวชาญ แต่ละสาขาวิชา o การประเมิน โดยหน่วยภายนอก ซึ่งได้รับการยอมรับ	เชื่อมโยงระบบ การศึกษาที่แตกต่างกัน ของแต่ละประเทศ - ใช้ระบบหน่วยกิต ที่เรียกว่า ECTS สำหรับเป็นเครื่องมือ ในการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ภายใน หรือระหว่างประเทศ ทั้งในและนอกทวีปยุโรปโดยใช้ระบบเดียวกัน ทุกประเทศ ในสหภาพยุโรป - การรับรอง ผลการเรียนรู้ (Learning achievement) ระบบ ECTS จะรับรองการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างสถาบันการศึกษา ที่แตกต่างกันและระบบการศึกษา ในต่างประเทศ	- มีระบบการเทียบโอน ระหว่างสถาบัน การศึกษาทั้งใน ประเทศ และระหว่าง ประเทศ ผู้ที่สมัคร เข้าเรียนสามารถ เปลี่ยนหลักสูตร การเรียนและสถาบัน การศึกษาได้แม้ว่า จะได้รับการตอบรับ จากมหาวิทยาลัยหนึ่ง แล้ว โดยสามารถ เปลี่ยนได้ตั้งแต่ก่อน เริ่มเรียนหรือระหว่าง เรียนก็ได้ หรือการนำ ผลการเรียนรู้จาก สถาบันเดิมมา เทียบโอนเพื่อลด ระยะเวลาการเรียนรู้ หลักสูตรที่กำลัง จะเข้าศึกษาได้ ทั้งนี้ ต้องได้รับการ พิจารณาจาก สถาบันการศึกษา ที่สมัครเข้าเรียน	การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์ การเรียนรู้ในชีวิต - การสะสมหน่วยกิต การเรียน ผู้เรียน สามารถสะสมหน่วยกิต ได้ใน 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และ การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยที่ 1 การศึกษาในระบบ คือ การศึกษา ที่ประกอบด้วยการ เข้าเรียนรายวิชา แบบไม่เต็มเวลา ในมหาวิทยาลัยและ วิทยาลัยทั่วไป และ วิทยาลัยทั่วไป และ สำเร็จรายวิชาจาก สถาบันที่ได้รับ การรับรองการศึกษา	ภาคบังคับของ กระทรวงศึกษาธิการ จะสามารถสอบเทียบ ความรู้ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียกว่า Lower Secondary School Equivalency Examination ของกรมส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สำนักงานนโยบาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Policy Bureau) กระทรวงศึกษาธิการ (MEXT) ซึ่งมีการ จัดสอบในเดือน พฤศจิกายนของทุกปี โดยต้องมีคุณสมบัติ ตามเกณฑ์ของ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิตและ โครงสร้างระบบ บริหารการสอบเทียบ	ได้แก่ “Skill Future Credit” โดยให้สิทธิ แก่ชาวสิงคโปร์ที่มี อายุ 25 ปีขึ้นไป ได้รับ “Skill Future Credit” คิดเป็นเงิน 500 ดอลลาร์สิงคโปร์ (ประมาณ 12,500 บาท) เป็นเครดิตที่ไม่มี วันหมดอายุ และรัฐบาลจะเพิ่มเครดิต ให้เป็นระยะ โดยสามารถนำ “Skills Future Credit” ไปใช้ในการฝึกอบรมเพิ่มเติม จากหลักสูตรพัฒนา ทักษะอาชีพต่าง ๆ ที่รัฐบาลเห็นชอบ และได้ให้เงิน ช่วยเหลือสมทบ อยู่แล้ว ซึ่งขณะนี้ มีจำนวนมากถึง 12,500 หลักสูตร ในการฝึกอบรมโครงการ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	อย่างกว้างขวาง สำหรับนายจ้าง ผลการประเมิน จะเป็นการแนะนำ เครดิตที่ผู้สำเร็จ การฝึกอบรมสมควร ได้รับ และสถาบัน จะเป็นผู้ตัดสินใจ ในการมอบเครดิต ให้หรือไม่ o การประเมิน รายบุคคล เป็นการวัดความรู้ ในระดับวิทยาลัย ที่ได้รับการประเมิน ได้จากการการทำงาน หรือการเรียนรู้นจาก ประสบการณ์อื่น ๆ เช่น การสมัครเป็น อาสาสมัคร แพทย์ สะสมผลงาน การวัดความสามารถ การสัมภาษณ์ด้วย วาจา หรือใช้วิธีการ ต่าง ๆ รวมกัน	แต่สถาบันอุดมศึกษา ยังมีอิสระในการ ตัดสินใจอนุมัติ หรือไม่อนุมัติ การเทียบโอนได้ เจ้าหน้าที่ของกระทรวง หรือนายจ้าง โดยคณะกรรมการ ยุโรป (European Commission) ได้จัดตั้งเครือข่าย ผู้เชี่ยวชาญที่เรียกว่า Recognition experts หรือ ECTS/DS เพื่อรับรอง ในสมัครที่เยี่ยม - ขั้นตอนการนำ กรอบคุณวุฒิยุโรป ไปใช้ในการเทียบ คุณวุฒิระหว่าง หลักสูตรของประเทศ ต่าง ๆ ในสาขาวิชา เดียวกัน ประกอบด้วย ระยะเตรียมข้อมูล และ 5 ขั้นตอน ได้แก่	ใหม่ในออสเตรเลียก่อน - การเทียบโอน หน่วยกิต (Credits) ผู้เรียนสามารถนำ หน่วยกิตจากหลักสูตร อื่น ๆ ที่เคยเรียนมา หรือจากประสบการณ์ การทำงานมาเทียบโอน เป็นหน่วยกิตใน หลักสูตรที่กำลัง จะเข้าศึกษาใหม่ได้ ทั้งนี้ ขึ้นกับ การพิจารณาของ สถาบันที่จะรับ เข้าศึกษา และเมื่อ เทียบโอนได้แล้ว ผู้เรียนต้องเรียน ในรายวิชาที่สถาบัน กำหนดเพิ่มเติมเพื่อ ให้สำเร็จการศึกษา ไม่สามารถเทียบโอน หน่วยกิตที่เคยเรียน มาเทียบโอนกับ หลักสูตรใหม่ทั้งหมด โดยไม่เรียนเพิ่มเติมได้	จาก ACBS ซึ่งถูก ออกแบบมาเพื่อเอื้อ ต่อการจัดการทาง ที่ยืดหยุ่น 2) การศึกษานอกระบบ คือ การศึกษาแบบ ไม่ใช่วิทางการของ ระบบการสะสม หน่วยการเรียนรู้ มีกว่า 20 ประเภท และหลักสูตร ประกาศนียบัตร มากกว่า 1,000 หลักสูตร ที่สามารถเทียบโอน หน่วยกิตมายัง ACBS ได้ เช่น ธุรกิจ บัญชี วัฒนธรรม ศิลปะ และอื่น ๆ ซึ่งสามารถ ทำได้ไม่เกิน 3 ประกาศนียบัตร ในหนึ่งหลักสูตรต่อคน ผู้จบการศึกษาในระดับ มหาวิทยาลัยสามารถ เทียบโอนหน่วยกิต	ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น คณะกรรมการ การศึกษาของจังหวัด ต่าง ๆ (Prefectural Board of Education) จะเป็นผู้ทำหน้าที่ รับสมัครและเป็นผู้ สอบเทียบผ่านสามารถ นำไปใช้สมัครสอบ เข้าโรงเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ในระบบโรงเรียนได้ - ประเทศญี่ปุ่นไม่มี การจัดการศึกษา ภาคบังคับสำหรับ ผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี ที่ยังไม่จบการศึกษา ภาคบังคับ แต่มีระบบ การสอบเทียบความรู้ สำหรับวิธีการสอบ มีทั้งการสอบข้อเขียน (มีเครื่องมือเขียน อักษรเบลล์ให้สำหรับ ผู้พิการทางตา)	สำหรับนักเรียน นักศึกษาที่ถือ โครงการ “Individual Learning Portfolio (ILP)” เป็นระบบ การประเมินลักษณะ เฉพาะส่วนบุคคล เริ่มดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อ ช่วยในการวางแผน การศึกษา การฝึกอบรม และแนะแนวอาชีพ อย่างครบวงจรผ่าน ระบบออนไลน์ ขณะเดียวกัน ยังสามารถค้นหา ความสนใจ ความถนัด แนวทาง การเรียนรู้ตลอดจน การฝึกอบรมพัฒนา ทักษะที่เหมาะสม กับตนเอง เพื่อเตรียม ความพร้อมก่อนเข้าสู่

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเภทต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	o การทดสอบหรือการประเมินโดยสถาบัน สร้างขึ้นโดยคณะกรรมการเพื่อทดสอบความสามารถของผู้เรียนที่สามารถนำมาเทียบโอนหน่วยกิตของแต่ละวิชา	การวิเคราะห์หลักสูตร (Curriculum analysis) กำหนดรายละเอียดความเชี่ยวชาญ (identification of working situations) กำหนดรายละเอียดของผลลัพธ์การเรียนรู้ (identification of learning outcomes via working situations) จัดกลุ่มผลลัพธ์การเรียนรู้ตามกรอบคุณวุฒิยุโรป (Classification of the identified learning outcomes into EQF) และการตรวจสอบผลการประเมินคุณวุฒิ (Validation of the findings) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านระบบการศึกษา	หรืออาจมีการยกเว้นการเรียนบางรายวิชา (Exemptions) จากนั้น ผู้เรียนต้องเรียนรายวิชาอื่นที่ไม่เคยเรียนมาก่อนให้ครบจึงจะจบตามหลักสูตร - ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์หรือสิ่งที่เรียนมาก่อนแล้วมาเทียบโอนหน่วยกิตได้ก็เรียกว่า Course credits and exemptions ได้ด้วย Recognition for Prior Learning (RPL) ซึ่งได้รับการยอมรับทั้งการฝึกงานทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ประสบการณ์การทำงาน การพัฒนาวิชาชีพ การสอบและ การได้รับใบอนุญาต	ได้ไม่เกิน 3 ใบ ส่วนผู้จบระดับวิทยาลัยสามารถเทียบโอนหน่วยกิตได้ไม่เกิน 2 ใบ และ 3) การศึกษาตามอรรถาัย คือ การเรียนรู้กับสถาบันที่ได้รับการรับรอง โดย ACBS หรือได้รับการอบรมจากสถาบันมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ และศูนย์การเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น โรงเรียนสอนการเดินพื้นเมือง การร้องเพลง การแกะสลักหิน - การสะสมหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้/ธนาคารหน่วยกิตสามารถสะสมหน่วยกิตผ่าน	ถ้าเป็นผู้สมัครที่มีความบกพร่องด้านอื่น ๆ สามารถขอสอบด้วยวิธีอื่น ซึ่งจะพิจารณาเป็นรายกรณี สามารถนำผลการสอบวัดความสามารถภาษาอังกฤษมาแทนการสอบวิชาภาษาอังกฤษโดยต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด และการจะขอไม่เข้าสอบวิชาภาษาญี่ปุ่นหรือจะขอสอบที่มีค่าอ่านแบบ Furigana ก็ขึ้นอยู่กับ ต้องมีคุณสมบัติเป็นนักเรียนต่างชาติ หรือนักเรียนชาวญี่ปุ่นที่กลับจากต่างประเทศโดยต้องเคยใช้ชีวิตในต่างประเทศตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป และสอบผ่านความรู้ภาษา	ตลาดแรงงานต่อไปนี้ นอกจากนี้ ยังมีโครงการ Continuing Education and Training (CET) Masterplan ซึ่งเป็นการพัฒนาโดยรวมคือระบบการศึกษาที่มีคุณภาพสูง การฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการอย่างต่อเนื่องของอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเน้นความร่วมมือกันระหว่างนายจ้าง สมาคมอุตสาหกรรม สหภาพและศูนย์ฝึกอบรวมต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อม

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
		และผู้เชี่ยวชาญ ในหลักสูตรนั้นๆ	หรือการฝึกทักษะ ในสถานประกอบการ ต่าง ๆ โดยการ เทียบโอนนั้นสามารถ ใช้ได้กับทั้งใน อาชีวศึกษา (Vocational Education and Training (VET) ระดับปริญญาตรีและ สูงกว่าปริญญาตรี โดยขึ้นกับดุลยพินิจ ของสถาบันที่รับ เข้าศึกษา - การประเมิน คุณสมบัติของผู้เรียน ขึ้นกับผลลัพธ์ การเรียนรู้ (Outcome-based Learning) และ ทักษะในการทำงาน รวมถึงความสามารถ ด้านอื่น ๆ โดย AQF จะเป็นผู้รับรอง	6 ช่องทาง คือ ■ สะสมรายวิชา ที่ได้รับารรับรอง โดย กระทรวง ศึกษาธิการ วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี ผู้ที่ ต้องการเรียนผ่าน ระบบการสะสม หน่วยการเรียนรู้/ ธนาคารหน่วยกิต จะต้องสะสม หน่วยกิตที่ได้รับ การรับรองโดย กระทรวงศึกษาธิการ ผ่านเครือข่ายของ มหาวิทยาลัย หรือ สถาบันอื่น ๆ ที่มีอยู่ ทั่วประเทศเกาหลี ■ 2) ได้รับรอง ระดับชาติหรือ ใบรับรองจากสถาบัน เอกชนที่ได้รับ การยอมรับ สามารถ	ญี่ปุ่น (ULPT) ให้ระดับ N 2 หรือ สูงกว่า นอกจากนี้ ยังมีการเปิดการสอบ สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง มีเหตุผลวิสัยจึงไม่จบ การศึกษาภาคบังคับ แต่ต้องการกลับเข้า ศึกษาต่อในระดับ มัธยมปลาย การทดสอบนี้เรียกว่า “2012 Middle School Equivalency Exam for Individuals Exempt from Completing Compulsory Education” พ่อแม่ ผู้ปกครอง สามารถ ติดต่อขอรับใบสมัคร และคำแนะนำ การทดสอบได้จาก คณะกรรมการศึกษา ท้องถิ่น (เทศบาล)	ให้พลเมือง ชาวสิงคโปร์สามารถ ตอบรับกับ การเปลี่ยนแปลง ทางเศรษฐกิจ ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			ความสามารถก่อนเรียนหรือความสามารถที่เกิดขึ้นจากการทำงานในสถานประกอบการซึ่งทำให้การโอนหน่วยกิตการเรียนทำได้ง่ายขึ้น และทำให้ผู้เรียนมีทางเลือกเรียนที่หลากหลายและยืดหยุ่นมากขึ้น กระบวนการและหลักการของการเทียบโอนนี้ขึ้นกับแต่ละสถาบันหรือหลักสูตรแต่โดยทั่วไปแล้วการเทียบโอนประสบความสำเร็จทั้งในระดับการทำงานจะต้องมีหลักฐานที่สามารถพิสูจน์ได้ เช่น ใบรับรองจากสถานประกอบการ เป็นต้น	ขอรับรองหน่วยกิตได้ ■ 3) ผ่านการสอบระดับปริญญาตรีสำหรับการศึกษาด้วยตนเอง หรือรายวิชาที่สอบเพื่อยกเว้นไม่ต้องเรียนรายวิชานั้น อาจขอรับรองหน่วยกิตได้ ■ 4) ได้เรียนในหลักสูตรครบสมบูรณ์ ในสถานศึกษาที่ได้รับการรับรองหน่วยกิต ผู้ที่จบการศึกษามือถือออกก่อนจบการศึกษาสามารถขอรับรองหน่วยกิตที่เคยเรียนมาแล้ว ■ 5) สามารถเรียนในหลักสูตรในหลักสูตรได้ครบถ้วนผ่าน	จะมีการสอบปีละ 1 ครั้งในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี วิชาที่สอบ คือ ภาษาญี่ปุ่น สังคมศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ) - นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาแล้ว สามารถเรียนต่อในโรงเรียนทางเลือกหรือโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพหรือโรงเรียนนานาชาติในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนสายอาชีพเฉพาะทางที่มีหลักสูตรทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้ตามความสนใจ โรงเรียนมัธยมศึกษา	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			- จัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้รับผิดชอบแต่ละส่วน จำนวน 5 เล่ม ได้แก่ 1) สถาบันการศึกษา 2) ผู้ประเมิน 3) ผู้ต้องการรับการประเมิน 4) นายจ้าง และ 5) การประเมินแบบกลุ่ม	การเรียนในช่วงเวลาที่สะดวก ผู้ที่เข้าเรียนครบถ้วน ในการลงทะเบียนตามระบบในสถาบันที่เปิดสอนตามเวลาที่ผู้เรียนสามารถเรียนได้สะดวก สามารถขอรับรองหน่วยกิตได้โดยง่าย คำหน่วยกิต ■ 6) มีทักษะหรือผ่านการอบรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมของชาติ สามารถขอรับรองหน่วยกิตในทักษะและประสบการณ์ที่มีอยู่ได้ โดยผ่านกระทรวงวัฒนธรรม - การรับรองและการเทียบโอนหน่วยกิตการเรียนรู้	ตอนปลายสายสามัญ มีระบบการสอบวัดผลและประเมินผล โดยครูและโรงเรียนกำหนด (Teacher-based and School-based Evaluation) โดยไม่มีการสอบวัดผลสัมฤทธิ์จากระดับจังหวัดหรือส่วนกลาง ก่อนที่นักเรียนจะจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมักจะเน้นการเตรียมเพื่อการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย - ระบบสะสมผลการเรียนและการเทียบโอนผลการเรียน จากต่างสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ และ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				ในรายวิชาของ NILE เชื่อมโยงกับการอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework : NQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational Qualification System : VQS) ไว้เป็นระบบอย่างชัดเจน จะมี การกำหนดตารางเทียบคะแนน โดยรับรองและเทียบโอนทุกรายวิชา ที่ผู้เรียนเคยศึกษา ในสถานศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ที่มีคะแนนตั้งแต่ 60 คะแนนขึ้นไป โดยไม่คำนึงถึงเวลา ในการเรียนรายวิชา	จากประสบการณ์ การเรียนรู้ด้วยตัวเอง เป็นไปตามระเบียบ ที่กำหนดโดยสำนักงาน คณะกรรมการ การศึกษาระดับจังหวัด และเป็นไปตาม มาตรฐานหลักสูตร แกนกลาง สำหรับ ผู้เรียนนอกระบบ โรงเรียนปกติ การขอจบมัธยมศึกษา ตอนปลายสายสามัญ นั้น ต้องสอบเทียบ ความรู้ที่จัดโดย กองส่งเสริมการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ทั้งนี้ ระบบเครดิตเป็นฐาน (Credit-based System) เป็นการ เปิดโอกาสให้นักเรียน มัธยมปลายสะสม ผลการเรียนรู้ใน หลักสูตรบูรณาการ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				นานเท่าใดผู้เรียนต้องสะสมอย่างน้อย 140 หน่วยกิตจึงจะ "ได้รับปริญญาตรี และ 80 หน่วยกิต สำหรับระดับ อนุปริญญาจาก ACBS - การรับรองผลการศึกษาหรือผลการเรียนรู้ มีเกณฑ์การดำเนินงานเพื่อการรับรอง ดังนี้ 1) สถานศึกษาจัดการศึกษา นอกกระบบต้องได้รับการประเมิน หากผ่านการประเมินแล้ว จะได้รับการรับรองในฐานะสถาบัน การรับรองหน่วยการเรียนรู้หรือธนาคารหน่วยกิต (Accredited Institute: ACBS)	โดยไม่กำหนดปีสิ้นสุด การศึกษาจึงเป็น การเรียนที่ให้ความ เป็นอิสระและสร้าง ความกระตือรือร้น ให้กับผู้เรียนตาม แผนการศึกษาหรือ โปรแกรมการศึกษา ที่วางโดยผู้เรียนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ความสามารถ ทักษะ ความสนใจ และ วิชาชีพของตนเอง นอกเวลาหรือเรียน ทางไปรษณีย์ได้ด้วย ดังตัวอย่างของ หลักสูตรของโรงเรียน Shinjuku Yamabuki High School ระดับอุดมศึกษา องค์ประกอบของ ระบบการสะสม หน่วยการเรียนรู้	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				ที่สามารถจัดโปรแกรมและหลักสูตรทางการศึกษาต่าง ๆ ที่ถูกนับเป็นหน่วยกิต เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในวิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย 2) ครูผู้สอนต้องมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับคุณสมบัตินี้ซึ่งตรงกับอาจารย์ที่ปฏิบัติการสอนเต็มเวลาในวิทยาลัยระดับขั้นต้น และจะต้องมีจำนวนอาจารย์ที่เพียงพอ และจำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติการสอนของอาจารย์ต้องไม่เกิน 18 ชั่วโมง/สัปดาห์/คน 3) ชั้นเรียนควรมีขนาดพื้นที่ไม่น้อยกว่า 1 ตารางเมตร คือนักเรียน 1 คน และต้องมีถึงจำนวน	การเทียบโอนผลการเรียน มีองค์ประกอบของสถาบันและระบบ คือ สถาบันอุดมศึกษาที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ สถาบันอุดมศึกษาอื่น ที่มีหลักสูตรที่สถาบันเดิมให้การยอมรับ ระบบสะสมหน่วยกิตที่ทั้งสองสถาบันยอมรับร่วมกัน และระบบเทียบโอนหน่วยกิตของสถาบันซึ่งนักศึกษาต้องการได้รับปริญญา - ระบบเทียบโอนผลการเรียนกับสถาบันการศึกษาอื่นทำใน 3 ลักษณะคือ (1) ระบบเทียบโอนระหว่างโรงเรียนมัธยมปลายอื่น ซึ่งเป็นความร่วมมือ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
				ความแตกต่างต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการ สำนักงานเลขานุการ สำนักงานแนะแนวทางการศึกษาและห้องสมุด และอื่น ๆ ตามข้อตกลงของกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการเรียนรู้ตลอดชีวิตแห่งชาติ (Usher (2014; Park et al., 2019; อรุณี ตรีการไพโรจน์, 2561)	ระหว่างโรงเรียน (Interschool Cooperation) เป็นกรณีศึกษาที่ผู้เรียนสนใจไม่ได้เปิดสอนในโรงเรียนของตนเองจึงไปเรียนกับโรงเรียนมัธยมอื่นที่มีความร่วมมือกัน (2) ระบบเทียบโอนกับมหาวิทยาลัย ผิดกรอบพิเศษ (Accreditation Of Studies At special Training Collage) อาจเป็น การเก็บสะสมหน่วยกิต จากวิทยาลัยที่เปิด การฝึกอบรมวิชาเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เป็นต้น และ (3) ระบบเทียบโอนผลการเรียนจาก	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					การสอบวัด ความสามารถได้ (Credit for Success in Proficiency Tests) วัดประสิทธิภาพ ของการเทียบโอนนี้ เพื่อกระตุ้นให้เรียน และสนับสนุน ให้พัฒนาทักษะสูงขึ้น เช่น การทดสอบ ด้านความสามารถ ด้านภาษาอังกฤษ เป็นต้น - กรณีที่นักเรียนเลือก เรียนไม่โรงเรียน ทางเลือกซึ่งไม่ได้ ใช้หลักสูตรแกนกลาง ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย หรือ เรียนในโรงเรียน นานาชาติ นักเรียน สามารถสอบเทียบ ความรู้ระดับมัธยม ศึกษาตอนปลาย	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					เพื่อนำไปใช้สอบเข้ามหาวิทยาลัยในประเทศไทยญี่ปุ่นการสอบวัดความสามารถในการเข้าเรียนมหาวิทยาลัยเรียกว่า University Entrance Qualification Test หรือ Dai-gaku Kentei เรียกว่า Daiken โดยการบริหารระบบการสอบเทียบในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ทบวงนโยบายการศึกษาตลอดชีวิต กระทรวงศึกษาโดยตรง และจัดสอบที่กระทรวงศึกษาปีละ 2 ครั้ง โดยนักเรียนหรือ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					บุคคลทั่วไปที่มี คุณสมบัติตามเกณฑ์ ของกรมส่งเสริม การศึกษาตลอดชีวิต ในการสมัครสอบเทียบ ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย คือเป็น ผู้มีอายุ 16 ปี หรือ จะครบ 16 ปีบริบูรณ์ ในวันที่ 31 มีนาคม ของปีถัดไป เป็นผู้ที่ จบการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนต้น จากโรงเรียนใน ประเทศญี่ปุ่น หรือ ได้รับประกาศนียบัตร ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นโดยระบบ สอบเทียบของ กระทรวงการศึกษา หรือมีคุณสมบัติอื่น ๆ ตามที่กรมส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต กำหนด	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
หน่วยบริหาร จัดการ และ กลไก การขับเคลื่อน ระบบธนาคาร หน่วยกิต	- มีหลายหน่วยงานที่ รับทำการเทียบโอน (Accreditation Organizations) โดยมีองค์กรขนาดใหญ่ เช่น American Council on Education (ACE) และ The Council for Adult & Experiential Learning (CAEL) เป็นหน่วยงานหลัก แต่ ACE มุ่งเน้น การพัฒนาศักยภาพ และมาตรฐานของ สถาบันต่าง ๆ ที่เป็น สมาชิกเพื่อรองรับ ระบบการเทียบโอน หน่วยกิต ในขณะที่ CAEL ให้ความสำคัญ กับผู้เรียนในวัยผู้ใหญ่ และผู้ที่ทำงานแล้วให้ สามารถพัฒนาตนเอง ให้เป็นที่ต้องการของ	- จัดทำเกณฑ์การสะสม หน่วยกิต การสะสม หน่วยกิตสามารถ ทำได้จากการเรียน หรือการทำงานใน หนึ่งปีการศึกษา มีมาตรฐานเท่ากับ 60 ECTS หน่วยกิต ซึ่งจะแยกออกเป็น องค์ประกอบย่อย โดย 1 หน่วยกิต เท่ากับภาระงาน 25 - 30 ชั่วโมง ในแต่ละปีการศึกษา จะมีภาระงานตั้งแต่ 1,500 - 1,800 ชั่วโมง ปริญญาทั่วไปหรือ ปริญญาตรี (Bachelor Degree) จะต้องประกอบด้วย 180-240 หน่วยกิต ปริญญาโท (Master degree) จะต้องประกอบด้วย 90-120 หน่วยกิต	- Department of Education, Skills and Employment (DETYA) ดูแล การศึกษาระดับ ก่อนประถมศึกษา การศึกษาระดับ อุดมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษาระดับ สูง การศึกษา และการวิจัย - National Office of Overseas Skills Recognition หรือ NOOSR เป็นส่วนหนึ่ง ของ DETYA เป็น หน่วยงานระดับชาติ มีหน้าที่ให้ข้อมูล คำแนะนำ ความช่วยเหลือกับ นักเรียนนักศึกษา ต่างชาติที่เข้ามาเรียน และทำงาน อีกทั้ง พิจารณาคุณสมบัติ และทักษะของผู้เรียน	- มีการตรวจศึกษากิจการ วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี (MOEST) และสถาบันการเรียนรู้ ตลอดชีวิตแห่งชาติ (National Institute for Lifelong Learning: NILE) - UNESCO Institute of Lifelong Learning (2014: online) อธิบายว่าสาธารณรัฐ เกาหลี ใช้ระบบ ธนาคารหน่วยกิต Academic Credit Bank System (ACBS) เป็นนวัตกรรม ใหม่ทางการศึกษา เป็นส่วนสำคัญ ที่ก่อให้เกิดสังคม แห่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตสำหรับ ประชาชนทั่วไปที่อยู่ นอกระบบการศึกษา	มีสำนักงานนโยบาย การเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ไม่มีระบบ การสะสมหน่วย การเรียนรู้ระดับชาติ แต่มีระบบการเทียบโอน ผลการเรียน แต่ละระดับ	องค์กรจากภาครัฐ และเอกชนได้ส่งเสริม Lifelong Learning โดยมีสถาบันการศึกษา ที่จัดการเรียนรู้ ตลอดชีวิต คือ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ สิงคโปร์ (National University of Singapore: NUS) พัฒนาหลักสูตร NUS Lifelong Learners NUS L3 ให้กับศิษย์เก่าทุกคน ได้มีโอกาสกลับมา รื้อฟื้นความรู้มาเพิ่ม Up-skill และ Re-skill เพื่อให้อาจารย์และ บุคลากรได้ ในตลาดแรงงานได้

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
นายจ้าง และท้องถิ่นได้ - นโยบายการเทียบโอนหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยก่อให้เกิดความคล่องตัวแก่ผู้เรียนการโอนย้ายระหว่างสถาบัน การศึกษาหรือหลักสูตรภายในมหาวิทยาลัย มลรัฐส่วนใหญ่จะอาศัยหน่วยงานการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นผู้พัฒนาระบบการเทียบโอนหน่วยกิต แต่บางมลรัฐได้สร้างหน่วยงานเฉพาะขึ้นมาเพื่อพัฒนากรอบการเทียบโอนหน่วยกิตสำหรับที่เฉพาะกับบริบทของมลรัฐเอง	- มีการพัฒนาคู่มือการใช้ระบบเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของสหภาพยุโรป (ECTS Users' Guide) อธิบายสำหรับผู้เรียน ผู้สอน ผู้บริหารสถาบัน อุดมศึกษา และประชาชนทั่วไป ในการนำหลักการเรื่องการเรียนรู้แบบต่อเนื่องตลอดชีวิตกรอบคุณวุฒิยุโรป (European Qualification Framework for Lifelong Learning (EQF) การรับรองผลการเรียนรู้และประสบการณ์เดิม การรับรองการเรียนรู้ในระบบ และการเรียนรู้อัตโนมัติ รวมทั้งการรับรอง	จากต่างประเทศเพื่อเข้าเรียนในประเทศออสเตรเลีย รวมถึงการรับรองผลการเรียนของนักเรียนในออสเตรเลียไปยังต่างประเทศด้วยบทบาทหน้าที่ที่สำคัญคือ 1) เป็นต้นแบบของ UNESCO ที่จะสร้างเครือข่าย ENIC-NARIC การรับรองคุณสมบัติทางการศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก ซึ่งถือเป็นประตูการรับรองการศึกษาและคุณสมบัติทางวิชาชีพ 2) สนับสนุนรัฐบาลออสเตรเลียในการทำงานแบบพหุภาคีและทวิภาคี และ 3) แนะนำการกำหนดนโยบายและให้ข้อมูล	ปกช่วยให้สามารถเข้าถึงโอกาสการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยใช้ผลการเรียนรู้จากการเรียนรู้นอกระบบและการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้ตั้งแต่เด็กถึงสูงวัยโดยบูรณาการกับระบบ Lifelong Learning System ซึ่งสามารถเชื่อมโยงข้อมูลประวัติและผลงานการเรียนรู้ทั้งหมดด้วยรหัสบัญชีเดียว ส่งเสริมการเรียนรู้จากการทำงานตลอดชีวิต ทั้งสายสามัญและอาชีวศึกษา โดยเชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (Korean Qualification Framework: NQF) และคุณวุฒิวิชาชีพ			

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
		อาชีวศึกษาและ การฝึกอบรบมา ใช้รับรองระบบ การเทียบโอนและ สะสมหน่วยกิต การเรียนรู้ของ สหภาพยุโรป	เกี่ยวกับการเปรียบเทียบ กรอบคุณสมบัติ ทางการศึกษา ทั้งการเผยแพร่ การพัฒนาวิชาชีพ และการประเมินผล ที่มีประสิทธิภาพ ของผู้ที่สนใจ เข้าศึกษาต่อและ ย้ายถิ่นฐาน - Australian Qualification Framework (AQF) เป็นองค์กรระดับชาติ ที่ควบคุมคุณภาพ การศึกษาของ ออสเตรเลียและ การฝึกอบรม ซึ่งทำงานกับสถาบัน การศึกษาและ ภาคส่วนทำงานต่าง ๆ เพื่อให้นำคุณสมบัติ เหล่านั้นมารว รวมเป็นระบบเดียว ซึ่งรับผิดชอบทั้ง	(Vocational Qualification System: VOS) ได้อย่างเป็นระบบ ที่ชัดเจน		

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			การศึกษาระดับ อุดมศึกษา การศึกษา วิชาชีพ (TAFE) และ การศึกษาในระบบ โรงเรียนอีกด้วย - Australian Skills Quality Authority (ASQA) เป็น หน่วยงานระดับชาติ ที่ควบคุม การอาชีวศึกษา และการฝึกอบรม ของสถานศึกษาต่าง ๆ มีหน้าที่รับรอง มาตรฐานหลักสูตร ต่าง ๆ ของ TAFE อีกทั้งยังมีบทบาท ในการวางแผนการจัด การอาชีวศึกษาเพื่อ เพิ่มกำลังคน ประสิทธิภาพ และขีดความสามารถ ให้เป็นไปตาม ความต้องการของ ตลาดแรงงาน ทำงาน ร่วมกับองค์กร			

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			ฝึกอบรมและ การจัดการศึกษา ดังกล่าวในนามของ Registered Training Organization (RTO) ด้วยมีหน้าที่ควบคุม Vocational Education and Training (VET) อีกทั้งยังทำงานร่วมกับ สถานประกอบการ ในการรับนักเรียน นักศึกษาฝึกงานและ การมีงานทำเมื่อ จบการศึกษาด้วย - การสนับสนุน รัฐสนับสนุนการทำงาน บนฐานความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและ เอกชนหรือสถาน ประกอบการ ซึ่งรับรองโดยสถาบัน ของทุกมหาวิทยาลัยเรียกว่า Technical and Future Education			

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
			(TAFE) โดยรัฐจะมี กองทุนจัดการศึกษา การพัฒนานโยบาย และการสนับสนุน กฎระเบียบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียน และการทำงาน ไปพร้อมกัน โดย สถานประกอบการ หรือกลุ่มนายจ้าง จะสนับสนุนในเรื่อง การฝึกอบรม และ พัฒนาผู้เรียนให้ สามารถทำงาน ได้ดีขึ้นในวิชาชีพ ต่าง ๆ - การควบคุมมาตรฐาน มี TAFE เป็น หน่วยงานในลักษณะ รับรองมาตรฐาน โดยหลักสูตรจะรองรับ ผู้เรียนทั้งในและ นอกประเทศ ภายใต้ กฎหมาย Education Services for			

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต	ความไม่เข้าใจในระบบของผู้กำลังศึกษา ไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน การเทียบโอนยังไม่มีมาตรฐานเดียวกัน และการประเมินคุณวุฒิยังไม่สามารถเชื่อมโยงได้ทุกสถาบัน	ความไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของบัณฑิต ทั้งจบมาแล้วสามารถเป็นที่ยอมรับทางสังคมและภาคธุรกิจได้ มากน้อยเพียงใด และระบบการให้เงินเดือนของผู้จบหลักสูตรยังไม่สามารถระบุได้แน่ชัด	Overseas Students (ESOS) Act 2000 และมีหน่วยงานที่ตรวจสอบคือ Australian Skills Quality Authority (ASQA) ด้วย	การยอมรับผู้ที่เรียนจบจากหลักสูตรระบบธนาคารหน่วยกิต ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และยังมียุทธศาสตร์ด้านคุณภาพการศึกษา	- การจัดการเรียนรู้ นอกระบบและ การเรียนรู้ด้วยระบบ ทางเลือกระดับ การศึกษาภาคบังคับ ของญี่ปุ่น ยังไม่ ประสบความสำเร็จ เท่าที่ควร เนื่องจาก ทัศนคติของผู้ปกครอง และผู้จ้างงาน - ระบบการแนะแนว การศึกษาเพื่ออาชีพ และการทำงาน (Career Education Counseling System) ยังไม่มีคุณภาพ เท่าที่ควร	ไม่สามารสรสร้าง การมีส่วนร่วมกัน ทางด้านสังคมและ วัฒนธรรมทำให้ ไม่สามารถสร้าง การยอมรับการเรียนรู้ ตลอดชีวิต

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					- ความไม่ชัดเจนของสถานภาพทางกฎหมายของโรงเรียนทางเลือก (Free School) ทำให้โรงเรียนประเภทนี้ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาล จึงต้องพึ่งพาค่าเล่าเรียนจากนักเรียนเป็นหลัก - ความยุ่งยากของการประเมินทักษะการทำงาน บางประเภทยังไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร เพราะการประเมินค่อนข้างทำได้ยาก - ขาดกลไกการประเมินผล การเรียนรู้จากกิจกรรม	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
ปัจจัยที่ส่งเสริม ระบบธนาคาร หน่วยกิต ให้ประสบ ความสำเร็จ	- จากรายงานของมูลนิธิ Lumina ซึ่งเห็นว่าระบบการเทียบโอนหน่วยกิตมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้เรียน นายจ้าง และเศรษฐกิจของประเทศ ที่จะประสบความสำเร็จได้ในอนาคต - ใน พ.ศ.2557 มีการรวมลงนามเพื่อเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบการเทียบโอนเนื่องจากผู้ร่วมลงนามเห็นว่าระบบการเทียบโอนในปัจจุบันมีความซับซ้อน กระจัดกระจาย และ			ความสำเร็จของระบบธนาคารหน่วยกิตเกิดจากความแข็งแกร่งของ ACBS ที่มีการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานหรือมีการจัดระบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการศูนย์ให้ความสำคัญกับความพร้อมของผู้เรียน (Park <i>et al.</i>, 2019) ซึ่งส่งผลสำคัญต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชน โดยมี	มีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษาผู้ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมที่ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และกำหนดเป็นกฎหมายชัดเจน ดังกรณีศึกษาประเทศญี่ปุ่นซึ่งมีการออกกฎหมาย (Board of Education Law in 1948) และปรับปรุงแก้ไขในปี พ.ศ.2499 ว่าด้วย “การจัดองค์กรและบทบาท	การเรียนรู้ตามอัธยาศัย เช่น กิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพ กีฬา งานอดิเรก และการปลูกฝังความรู้ทั่ว ๆ ไป

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	มีปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงจะเกิดจากภายใน คือ ตัวผู้ใช้งาน ไม่ใช่จากส่วนกลาง หรือจากภายนอก อย่างไรก็ตาม ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงปัญหานี้ และได้เริ่มดำเนินการแก้ไข โดยมีหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องประกอบไปด้วย ○ รัฐบาลกลาง (The Federal Government) ให้การสนับสนุน โดยการเป็นผู้นำการปฏิรูป สนับสนุนทุน และมีส่วนร่วมในการวิจัย ปรับปรุงการรวบรวมข้อมูล และค้นหารูปการช่วยเหลือด้านเงินทุน			การจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสโลกและปฏิญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อทุกคน และการศึกษาตลอดชีวิตสามารถนำระบบหน่วยกิตมาใช้ในการศึกษาต่อของผู้เรียนทั้งในระบบนอกระบบ และตามอัธยาศัย ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยการยอมรับความแตกต่างของประสบการณ์ที่มีมาก่อนของแต่ละบุคคล ช่วยให้ผู้ที่ไม่สามารถเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย มีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่าน	หน้าที่ของการบริหารการศึกษาท้องถิ่น” (Law Concerning The Organizations and Functions of Local Education Administration) ระบุให้มี “คณะกรรมการการศึกษา” ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดตั้งโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโดยความเห็นชอบของสภาท้องถิ่นเพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงจากการเมือง และเพื่อรักษาความเป็นกลางทางการเมือง กฎหมายจึงกำหนดว่า “คณะกรรมการการศึกษา” ต้อง	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	เพื่อสนับสนุนระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะ ○ รัฐบาลท้องถิ่น (State Governments) ทำงานร่วมกับภาคการศึกษา ระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะที่มีความสอดคล้อง และสามารถใช้งานร่วมกันได้ รวมทั้งพัฒนาปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการเทียบโอนหน่วยกิต ○ สมาคมวิชาชีพ (Professional Societies) หน่วยงานที่ให้ให้การรับรอง (Accreditation)			ทางเลือกต่าง ๆ ของโอกาสทางการศึกษา เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานตลอดจนเกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มทางเลือกในการรับคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สามารถตอบสนองผู้เรียนได้อย่างกว้างขวางสามารถใช้ได้กับการเรียนรู้ในทุกมหาวิทยาลัย และเกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการโดยมีหน่วยงานรับผิดชอบการสะสมหน่วยการเรียนรู้โดยตรง	ไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองเดียวกันมากกว่าครึ่งหนึ่ง ดังนั้นการที่จะดำเนินการให้มีการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน จึงควรเริ่มจากเงื่อนไขแรกที่จะต้องทำให้มีการบริหารการศึกษาที่เป็นกลางไม่ถูกแทรกแซงโดยการให้มีการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน จึงจะสามารถทำให้เป็นระดับนโยบายที่ต่อเนื่องและไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมืองที่คาดหวังในเรื่อง	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	Bodies) องค์กร นายจ้าง (Employer-based Organizations) รวมกำหนดมาตรฐาน และสมรรถนะ ที่เป็นที่ต้องการ ในการทำงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ในหลักสูตรระดับ อุดมศึกษา o สถาบันอุดมศึกษา (Higher Education Institutions) ทดลองจัดหลักสูตร ที่มีความสอดคล้อง กับความต้องการ ของผู้ประกอบการ หลักสูตรจะเป็นใน ลักษณะอิงสมรรถนะ ที่มีการบูรณาการ ร่วมกับผู้ประกอบการ และจัดให้มีองค์กร เกี่ยวกับอุตสาหกรรม				ผลประโยชน์ เป็นสำคัญ - จัดตั้งหน่วยงานกลาง ที่เป็นอิสระจาก การเมืองและเป็นอิสระ จากหน่วยงาน การศึกษาทุกระดับ ในปัจจุบันเพื่อเป็น หน่วยงานรับผิดชอบ ในการพัฒนาระบบ การสะสมหน่วย การเรียนรู้ (Credit Bank System: CBS) โดยตรง สำหรับ การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตาม อัธยาศัย โดยทำ การศึกษาในประเทศ ที่ประสบความสำเร็จ ในการพัฒนาระบบ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
	นั้น ๆ ให้การรับรอง หลักสูตร มูลนิธิ และ คณะทำงาน (Foundations and Think Tanks) ร่วมสนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนา แก้ไข ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น				การสะสมหน่วย การเรียนรู้ ในประเทศอื่น เพิ่มเติมโดยมี การกำหนดหน่วยกิต ขั้นสูงสุดที่จะ เทียบโอนผลการเรียน ได้สำหรับแต่ละระดับ การศึกษาและมี การประกันคุณภาพ ที่ชัดเจน ทั้งการ ควบคุม ส่งเสริม และประเมินคุณภาพ - ประสานกับหน่วยงาน หรือองค์กร การศึกษานอกระบบ โรงเรียนหรือ การศึกษาตาม อัธยาศัย ทั้งใน ประเทศและ ต่างประเทศ ที่จัด กิจกรรมหรือหลักสูตร ฝึกอบรม หรือ การศึกษาดูงานที่มี มาตรฐานทั้งภายใน	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					ประเทศและต่างประเทศเพื่อเพิ่มความหลากหลายในการสะสมหน่วยความรู้และประสบการณ์แก่ผู้เรียน - ประสานกับหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนหรือภาครัฐในการให้ความร่วมมือในการรับนักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติในองค์การ - จัดให้มีการบูรณาการวิชา (Integrated Course) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งต้น - การจัดระบบหน่วยการเรียนรู้หรือเครดิตเป็นฐาน (Credit – based Upper Secondary Schools) ที่ก่อ	

การศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต :
ข้อเสนอสำหรับประเทศไทย

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					ให้เกิดความยืดหยุ่นและการยอมรับผลการเรียนของต่างสถานศึกษา โดยมีการจัดทําระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้แก่ โครงสร้างการบริหาร ระบบหลักสูตรแบบ Credit - based ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้จากภายนอก ระบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ระบบการเทียบโอนผลการเรียนจากการสอบวัดความสามารถเป็นต้น - ประยุกต์ระบบคลังหน่วยกิตเพื่อสะสมหน่วยการเรียนรู้ซึ่งเรียนล่วงหน้าก่อนลงทะเบียนเป็นนักศึกษาปกติ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					ของกรณีศึกษา AIIT สถาบันชั้นนำสูงทางเทคโนโลยีอุตสาหกรรม “The Advanced Institute of Industrial Technology” ได้รับการยอมรับว่าเป็นสถาบันชั้นนำสูงซึ่งมีการใช้ Academic Credit Bank System เป็นแห่งแรกเต็มรูปแบบของประเทศ ญี่ปุ่นซึ่งเพิ่มความหลากหลายในรูปแบบการเรียนรู้ให้นักศึกษา ทำให้ข้อจำกัดในด้านเวลาเรียนเพราะต้องทำงานได้รับการแก้ไข และสามารถได้รับปริญญาจากการเรียนในระบบคลังหน่วยการเรียนรู้ จัดได้อย่างเหมาะสมกับการใช้ชีวิตของ	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					แต่ละคน ลักษณะ การดำเนินงานคือ AIT จะรับผิดชอบ การศึกษาจาก หลักสูตรชั้นสูงของ วิทยาลัยเทคนิค ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ญี่ปุ่น เข้าเรียนใน หลักสูตรระดับ ปริญญาโทของ AIT โดยก่อนที่จะสอบ เข้าเรียนที่ AIT ได้เปิดโอกาสให้ มาเรียนที่ AIT ล่วงหน้า เรียกว่า Non-degree Program สะสม หน่วยกิตไว้ คลังหน่วยกิตของ สถาบัน Academic Credit Bank เมื่อ สอบเข้าเรียนที่ AIT ได้แล้ว ก็พิจารณา เทียบโอนผลการเรียน จาก Non-degree	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					Program มาเป็น หน่วยกิตในหลักสูตร ระดับปริญญาโท จึงเสนอแนะให้ใช้ เป็นกรณีศึกษา อย่างละเอียดต่อไป - การจัดหลักสูตรปีละ 4 ภาคเรียน โดยเสริมด้วยระบบ การเรียนรู้แบบ E-Learning จากกรณีศึกษา สถาบันชั้นสูงทาง เทคโนโลยีอุตสาหกรรม (AIT) ของญี่ปุ่น ซึ่งจัดหลักสูตรละ 4 ภาคเรียน เพื่อให้ ผู้เข้าศึกษาได้รับ ความรู้และทักษะ อย่างเข้มข้นในระยะ เวลาที่สั้นลง โดยจัด ให้เรียนจบ 2 รายวิชา ภายในเวลา 2 เดือน โดยเสริมด้วยระบบ E-Learning ซึ่ง	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					จัดให้การบรรยาย ทุกครั้งมีการบินทัก เป็นวิดีโอให้ผู้เรียน นำไปศึกษาซ้ำ ด้วยตนเองเรียก ระบบนี้ว่า “ระบบ ช่วยการบรรยาย” (Lecture Assistance System) - การเปิดโอกาส ให้ผู้เรียนใช้ห้องสมุด และบันทึกการบรรยาย ได้นาน 10 ปี หลัง จบการศึกษา ทั้งนี้ สถาบันชั้นสูงทาง เทคโนโลยีอุตสาหกรรม (AIT) ของญี่ปุ่น เปิดโอกาสให้ผู้จบ การศึกษามาจาก สถาบันนี้ใช้ห้องสมุด ของสถาบันและ วิดีโอซึ่งบันทึก การบรรยายในชั้นเรียน ได้นานถึง 10 ปี หลังจบการศึกษา	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					- ระบบคู่ขนาน การศึกษาโดยสถาบัน อุดมศึกษา กับ การฝึกอบรม ในบริษัทโดยประยุกต์ ใช้หลักการจาก กรณีศึกษาของสถาบัน ชั้นสูงทางเทคโนโลยี อุตสาหกรรม (AITT) ของญี่ปุ่น เริ่มระบบ ใหม่ซึ่งจะจัดการศึกษา แบบคู่ขนาน (Dual System) โดยรวมมีกับ ภาคธุรกิจ เพื่อให้ ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพ ในระดับสากล และ รับนักศึกษาจาก ต่างประเทศเข้าสู่ ระบบนี้ การฝึกอบรม ในบริษัทใช้เวลา สัปดาห์ละ 28 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า หรือ วันละ 8 ชั่วโมง หรือต่ำกว่า	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบประเด็นของระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยต่างๆ (ต่อ)

ประเทศ ประเด็น	สหรัฐอเมริกา	สหภาพยุโรป	ออสเตรเลีย	สาธารณรัฐเกาหลี	ญี่ปุ่น	สิงคโปร์
					ในวันหยุดต่อเนื่อง (Long Holidays) การพัฒนาหลักสูตรนี้ ทำร่วมกันระหว่าง AIT กับบริษัท ภาคธุรกิจที่ร่วม ผลิตนักศึกษา และ ภาคธุรกิจง่าย คำตอบแทน การปฏิบัติงาน ระหว่างเรียนให้กับ นักศึกษาด้วย โดย นักธุรกิจที่ประสบ ความสำเร็จสูง ในบริษัทที่ร่วมผลิต นักศึกษา ได้รับ การแต่งตั้งเป็น อาจารย์พิเศษของ AIT และร่วมทำ หน้าที่ประเมิน ผลการเรียนจาก การปฏิบัติงาน นักศึกษาสูงสุดจาก แหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเท่านั้น	

สรุประบบธนาคารหน่วยกิตจากบทเรียนต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษาในภาพรวม ได้ดังนี้

ระบบการศึกษาและบริบทที่เกี่ยวข้อง ทุกประเทศที่เป็นกรณีศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่ระบบการศึกษาแม้จะมีความแตกต่างกันในรายละเอียดแต่ในภาพรวมมีความสอดคล้องกันรวมทั้งสอดคล้องกับระดับสากล โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับประถมศึกษา 2) ระดับมัธยมศึกษา สายสามัญและสายอาชีพ และ 3) ระดับอุดมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่จะกระจายการบริหารจัดการโดยยึดหลักกระจายอำนาจแต่มีระบบให้เกิดความเชื่อมโยงกัน โดยทุกประเทศมีระบบเพื่อรองรับให้มีการเทียบโอนกันได้ทั้งการเทียบโอนระดับ ประเภทการศึกษา และระหว่างระบบการศึกษา

หลักการ ทุกประเทศที่เป็นกรณีศึกษาให้ความสำคัญกับการศึกษาตลอดชีวิต และเปิดโอกาสให้กับทุกคนได้เรียนรู้ตามศักยภาพและความต้องการ

ประโยชน์ของระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีงานวิจัยสนับสนุนว่า ธนาคารหน่วยกิตช่วยให้ 1) ลดระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา 2) ช่วยให้ผู้เรียนประหยัดค่าใช้จ่าย รวมถึงลดการเป็นหนี้เพื่อการศึกษาด้วย และ 3) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สามารถสร้างความเท่าเทียมกันทางโอกาสทางการศึกษา โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษา วัยแรงงาน วัยผู้สูงอายุ ได้รับโอกาสในการพัฒนาความรู้ เนื่องจากมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดตรงตามวัตถุประสงค์ในการประกอบอาชีพ

กลุ่มเป้าหมาย แต่ละประเทศจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน

- บางประเทศเน้นกลุ่มวัยแรงงานผู้ใหญ่ ผู้ว่างงาน และลูกจ้าง เช่น สหรัฐอเมริกา
- บางประเทศเน้นกลุ่มวัยเรียนเพื่อให้กลับเข้าสู่ระบบ

รูปแบบการเทียบโอน และการรับรองการเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต จากประเทศที่เป็นกรณีศึกษาพบว่า

1. รูปแบบการเทียบโอนมี 2 รูปแบบ ได้แก่
 - การเทียบโอนภายในระบบการศึกษาเดียวกัน
 - การเทียบโอนระหว่างระบบ/ประเภทการศึกษา ซึ่งในกรณีนี้รวมถึงต้องรับการเทียบโอนประสบการณ์ด้วย

2. วิธีการประเมินเพื่อเทียบโอน มีหลากหลายวิธี โดยขึ้นกับความเหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้ที่จะเทียบโอนเป็นสำคัญ เช่น

- การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน
- การประเมินโดยหน่วยงานภายนอกที่ได้รับการยอมรับ
- การประเมินรายบุคคล
- การทดสอบหรือประเมินโดยสถาบันการศึกษา

การบริหารจัดการ ประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทุกประเทศกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบระบบการเทียบโอน แต่ในวิธีปฏิบัติมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะ

1. มีหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบระดับประเทศ
2. มีการจัดทำเกณฑ์การเทียบโอน เพื่อเทียบเป็นหน่วยกิตที่สามารถสะสมได้
3. มีการจัดทำคู่มือสำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกัน ได้แก่ สถาบันการศึกษา/หน่วยงานที่ขึ้นทะเบียน ผู้ประเมิน ผู้ต้องการรับการประเมิน นายจ้าง และการประเมินแบบกลุ่ม เป็นต้น
4. มีการจัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นมาตรฐานในการอ้างอิงสำหรับการเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต และเชื่อมโยงกับการทำงาน
5. มีการวางระบบให้มีความเชื่อมโยงกัน แม้จะมีความหลากหลายในทางปฏิบัติจากการกระจายอำนาจ แต่ต้องมีระบบรองรับเพื่อเชื่อมกันทั้งระบบ
6. บางประเทศกำหนดให้มีหน่วยงานสำหรับเทียบโอนเป็นการเฉพาะ

การบริหารจัดการ ประเทศที่เป็นกรณีศึกษาทุกประเทศกำหนดให้มีหน่วยงานรับผิดชอบระบบการเทียบโอน แต่ในวิธีปฏิบัติมีความหลากหลาย โดยส่วนใหญ่จะ

1. มีหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบระดับประเทศ
2. มีการจัดทำเกณฑ์การเทียบโอน เพื่อควบคุมคุณภาพมาตรฐาน
3. มีการจัดทำคู่มือ

ปัญหาอุปสรรคที่ควรคำนึงถึง บทเรียนจากประเทศที่เป็นกรณีศึกษาพบปัญหาอุปสรรคที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต ดังนั้น การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตจึงควรคำนึงถึงปัญหาอุปสรรคเหล่านี้ และวางระบบเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาเหล่านี้แต่ต้น ได้แก่ 1) ความไม่เข้าใจต่อระบบธนาคารหน่วยกิต 2) การไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน และ 3) การขาดการยอมรับจากความไม่เชื่อมั่นในคุณภาพ และมาตรฐานว่าเทียบเคียงกันได้

ปัจจัยที่ช่วยให้ระบบธนาคารหน่วยกิตประสบผลสำเร็จ

1. การเปลี่ยนแปลงควรจะเกิดจากภายใน “ตัวผู้ใช้งาน” เอง แต่ดำเนินการบนฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

(1) รัฐบาล ในบทบาทให้การสนับสนุนและเป็นผู้นำการปฏิรูป การสนับสนุนองค์ความรู้/งานวิจัย ระบบข้อมูล และระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะ

(2) หน่วยงานในพื้นที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานด้านแรงงาน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา และสถาบันการศึกษา โดยควรพัฒนาตัวชี้วัดสำหรับระบบการเทียบโอนแบบอิงสมรรถนะที่มีความสอดคล้องกันและสามารถใช้งานร่วมกันได้ รวมทั้งพัฒนาปัจจัยอื่นที่เอื้อต่อการเทียบโอนหน่วยกิต

(3) สมาคมวิชาชีพ (Professional Societies) หน่วยงานที่ให้การรับรอง (Accreditation Bodies) องค์กรนายจ้าง (Employer-based Organizations) โดยควรเข้ามาร่วมกำหนดมาตรฐาน และสมรรถนะที่เป็นที่ต้องการในการทำงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตร

(4) สถาบันการศึกษา

- จัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกระแสโลกและปัญญาสากลว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน และการศึกษาตลอดชีวิต
- นำระบบหน่วยกิตมาใช้ในการศึกษาต่อของผู้เรียนทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงการเรียนรู้ทุกเวลา ทุกสถานที่ นำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ โดยยอมรับความแตกต่างของประสบการณ์ที่มีมาก่อนของแต่ละบุคคล
- ทดลองจัดหลักสูตรที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการ หลักสูตรจะเป็นในลักษณะอิงสมรรถนะที่มีการบูรณาการร่วมกับผู้ประกอบการ และจัดให้มีองค์กรเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนั้น ๆ ให้การรับรองหลักสูตร

2. การบริหารการศึกษาที่เป็นกลางไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมือง ดำเนินการให้มีระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนผลการเรียน จึงจะสามารถทำให้เป็นระดับนโยบายที่ต่อเนื่อง

ภาพที่ 15 สรุประบบธนาคารหน่วยกิตจากบทเรียนต่างประเทศ

ตอนที่ 4 สถานภาพระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

ตอนที่ 4 นี้ เป็นการนำเสนอสถานภาพระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยในลักษณะภาพรวมกว้างๆ สำหรับรายละเอียดจะมีการนำเสนอในบทที่ 3 - 4 ต่อไป โดยสถานภาพระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยในภาพรวม มีดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นให้ความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเน้นให้ประชาชนทุกคนในประเทศไทยได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้เรียนได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จัดการศึกษา 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ซึ่งระบบธนาคารหน่วยกิตสอดคล้องกับหลักการข้างต้นอย่างยิ่ง โดยสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนรู้ระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบกันได้ และในมาตรา 8 ยังกำหนดให้มีการจัดการศึกษาที่ยึดหลักการศึกษตลอดชีวิตสำหรับประชาชน โดยให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องด้วย สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553) ที่ได้กำหนดเป้าหมายให้มีระบบการสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาเพื่อรองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเปิดโอกาสให้ผู้จบอาชีวศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น และกำหนดให้มีการสะสมหน่วยกิตในลักษณะธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)

นอกจากนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ในยุทธศาสตร์การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ส่งเสริมให้คนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องการศึกษา ทักษะการทำงาน และการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันสำคัญในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกให้ทันต่อในยุคศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ยืดหยุ่น หลากหลาย เข้าถึงได้ง่าย ที่สัมพันธ์สอดคล้องกับวัฒนธรรม วิถีชีวิต และการประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนรู้เป็นกลุ่มจนติดเป็นนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ ปรับระบบการวัดประเมินผลผู้เรียนและระบบการรับเข้าศึกษาต่อให้อึดต่อการจัดการศึกษาทางเลือกในประชากรทุกกลุ่มตามศักยภาพของผู้เรียน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในแผนงานการยกระดับศูนย์ฝึกอบรมแรงงานเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการยกระดับศูนย์ฝึกอบรมเพื่อสร้าง

สมรรถนะแรงงานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างแหล่งพัฒนาแรงงาน ให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานอาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงาน ให้กับแรงงานที่ไม่ผ่านการทดสอบให้มีแหล่งอบรมเพิ่มเติม และแรงงานที่ต้องการพัฒนาทักษะเพิ่มเติม รวมถึงแรงงานที่ต้องการเปลี่ยนสายอาชีพ ให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะได้มาตรฐานตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน ศูนย์ทดสอบ สถานศึกษา และสถาบันฝึกอบรมทั้งในและนอกสถานประกอบการที่มีศักยภาพ เพื่อให้แรงงานมีโอกาสในการพัฒนาทักษะ ตามศักยภาพและความต้องการของตนในลักษณะการเก็บหน่วยกิตการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในการนำสู่การปฏิบัติพบว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้รวบรวมข้อมูลและจัดทำ “แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2549” ซึ่งมีผลบังคับใช้ได้จนถึงปัจจุบัน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2549) และกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้มีประกาศเรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 136 ตอนพิเศษ 247 ง วันที่ 8 พฤศจิกายน 2562) รวมทั้งได้มีความพยายามในการผลักดันให้เกิดการนำระบบธนาคารหน่วยกิตสู่การปฏิบัติจากหลายหน่วยงาน ทั้งในเชิงการวิจัยเพื่อสนับสนุน การทดลอง นำร่อง เป็นต้น เช่น

1) **ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** มีการศึกษาวิจัย และนำร่อง แม้ยังไม่มี การขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

● **การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาระบบการสะสม หน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน** (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการรับรองผลการเรียนรู้สำหรับการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบความรู้และประสบการณ์ของประเทศไทยและต่างประเทศ 2) เพื่อวิเคราะห์ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) เพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษา พบว่า ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละประเทศ ยังมีความแตกต่างกันตามบริบทของแต่ละประเทศ บางประเทศมีการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และสะสมหน่วยการเรียนรู้ บางประเทศดำเนินการเฉพาะเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ และมีการสะสมผลการเรียนบ้างในสถาบันอุดมศึกษาบางแห่ง บางประเทศมีการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์ และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สำหรับประเทศไทยเริ่มมีการศึกษาดำเนินการ ในด้านการเทียบโอนผลการเรียน ประสบการณ์และกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

● การทดลองนำร่องการพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) มีการทดลองนำร่องรูปแบบหน่วยงานกลางการสะสมหน่วยการเรียนรู้สื่อสารตรงสถานศึกษาโดยไม่ยึดโยงต้นสังกัดในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก ซึ่งมีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐด้านส่งเสริมการค้าการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษ การเตรียมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาแรงงานและมีความหลากหลายของสถานศึกษาทุกระดับทุกระดับตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ที่ต่ำกว่าปริญญา การจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาล) ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ ได้แก่ 1) จัดให้มีคณะกรรมการสะสมหน่วยการเรียนรู้เพื่อดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ เทียบโอนผลการเรียน 2) จัดทำและจัดเก็บเอกสารผลการเรียน การเทียบโอน ทะเบียนผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอน เพื่อการสะสมหน่วยการเรียนรู้ 3) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนตั้งแต่การให้คำแนะนำ การรับเข้า การลงทะเบียนการประเมินผลการเรียน การเทียบโอน การประเมินสมรรถนะ การวัดและประเมินผล การสะสมหน่วยการเรียนรู้ และการให้ประกาศนียบัตรที่สอดคล้องกับหลักสูตรและการเรียนรู้ตามปรัชญาและภารกิจของสถานศึกษา ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการที่องค์กรกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้ และต้นสังกัดกำหนด 4) รับรองหน่วยการเรียนรู้ของผู้เรียนและผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนภายในสถานศึกษา 5) รายงานผลการเทียบโอนผลการเรียนต่อองค์กรกลางสะสมหน่วยการเรียนรู้และต้นสังกัด ผลการวิจัยโดยภาพรวมพบว่า สถานศึกษาที่เข้าร่วมทดลองระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ยังไม่เคยดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมาก่อน หลังการทดลองสถานศึกษาโดยผู้บริหาร ครูและผู้รับผิดชอบทุกโรงมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้โดยการเทียบโอนผลการเรียน และเทียบประสบการณ์ของผู้เรียนและเก็บสะสมหน่วยการเรียนรู้ไว้ ตามบทบาทที่กำหนด รวมทั้งมีการต่อยอดนำหน่วยการเรียนรู้ไปใช้ในการเทียบโอนบางวิชาในสถานศึกษาที่เข้าเรียนเมื่อสถานศึกษานั้นๆ รับรอง โดยไม่ต้องเรียนซ้ำและมีการถอดบทเรียนเป็นรายงานผลการทดลองการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ของสถานศึกษานำร่องในเขตอำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติเมื่อจบโครงการแล้วยังไม่มีการติดตามต่อเนื่อง

● การวิจัยและพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและพัฒนาระบบสารสนเทศที่ใช้ในการเรียนแบบสะสมหน่วยการเรียนรู้

(Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถเชื่อมโยงกัน ทั้งการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2) เพื่อทดลองนำร่องระบบสารสนเทศที่พัฒนาขึ้นกับสถานศึกษานำร่องระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ในเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ทดสอบ ปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพสามารถนำไปเป็นต้นแบบสำหรับหน่วยงานกลางที่จะทำหน้าที่ในการประสานเชื่อมโยงข้อมูลทั้งระบบ 3) เพื่อจัดทำรายงานผลการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อรองรับระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศสำหรับผู้ใช้ระบบสะสมหน่วยการเรียนรู้ โดยเป็นการศึกษาพัฒนาทดลองนำร่องระบบสารสนเทศในสถานศึกษานำร่อง ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตาก จำนวน 11 แห่ง มุ่งหวังว่าจะนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้แก้ไขปัญหาการทำงานล่าช้า การเทียบโอนระหว่างสถาบัน การทำงานซ้ำซ้อนของแต่ละหน่วยงาน อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติไม่ได้มีการนำมาใช้ต่อเนื่องหลังจากนำร่องแล้ว

2) ระดับอุดมศึกษา ปัจจุบันมีหลายมหาวิทยาลัยที่นำระบบธนาคารหน่วยกิตมาใช้ แต่เป็นในลักษณะการดำเนินงานเฉพาะของแต่ละมหาวิทยาลัยยังไม่ได้เชื่อมโยงกันทั้งระบบ เช่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เปิดให้นักศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายลงทะเบียนเรียนรายวิชาในหลักสูตร เมื่อเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยก็สามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนเข้าศึกษาในระดับปริญญาตรีได้ ทั้งนี้ ในระดับอุดมศึกษามีความก้าวหน้าในเชิงรูปธรรมของการนำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมแพร่หลายมากกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตแล้วมีตัวอย่าง เช่น

- **มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์** มีวิทยาลัยบูรณาการศาสตร์กำกับดูแล และมีเปิด Pre-Degree ในหลายคณะ ได้แก่ คณะเกษตร, คณะเทคนิคการสัตวแพทย์, คณะประมง, คณะวนศาสตร์, คณะวิทยาศาสตร์, คณะวิศวกรรมศาสตร์, คณะสิ่งแวดล้อม, คณะสัตวแพทยศาสตร์, คณะอุตสาหกรรมเกษตร, วิทยาลัยบูรณาการศาสตร์, คณะประมง, คณะวิศวกรรมศาสตร์ กำแพงแสน, คณะวิทยาศาสตร์ ศรีราชา, คณะวิศวกรรมศาสตร์ศรีราชา และ คณะทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร ทั้งนี้มีจุดเด่นในการวิเคราะห์ Supply Chain และ Value Chain เพื่อเปิดสอนในลักษณะ Nano Degree ที่เชื่อมโยงกับอาชีพตลอดสาย Supply Chain โดยผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้

- **มหาวิทยาลัยขอนแก่น** เตรียมการเปิดระบบสะสมหน่วยกิต โดยได้ออกประกาศมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วย การจัดการศึกษาตลอดชีวิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2562

● **มหาวิทยาลัยเชียงใหม่** มีโครงการจัดตั้งวิทยาลัยการศึกษาลดชีวิต และเปิด Pre-Degree ในโครงการเรียนล่วงหน้า (Advanced Placement Program) สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

● **มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต** มีระบบสะสมหน่วยกิตในสาขาวิศวกรรมศาสตร์

● **มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี** เปิดระบบสะสมหน่วยกิตในคณะ เทคโนโลยีสารสนเทศ เริ่มมีการดำเนินการในลักษณะ Micro-Credential เพื่อนำไปสู่ Multidisciplinary Credit Bank

● **มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย** พัฒนา Open Platform ในระบบออนไลน์ ซึ่งมีอยู่กว่า 700 วิชา โดยมี 2 รูปแบบการเรียน คือ หลักสูตรระยะสั้น และการเรียนแบบสะสมหน่วยกิตตามที่ กำหนดไว้ มีให้เลือก 2 ดีกรี (Degree) คือศิลปศาสตรบัณฑิต และวิทยาศาสตรบัณฑิต

● **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** เริ่มใช้การเรียนรูปแบบเครดิตแบงก์อย่างเป็นทางการในปี การศึกษา 2562 ซึ่งเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถออกไปทำงาน หรือหาประสบการณ์ แล้วสามารถ กลับมาเรียนได้ ขณะนี้กำลังอยู่ระหว่างการพัฒนา และหารูปแบบที่เหมาะสมว่าจะดำเนินการใน ระดับสาขาวิชา บางคณะ หรืออาจจะทั้งมหาวิทยาลัย

● **มหาวิทยาลัยศิลปากร** เปิดระบบสะสมหน่วยกิตในหลักสูตรอักษรศาสตร์

● **มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ** เปิดระบบสะสมหน่วยกิตและเทียบโอนประสบการณ์ ในหลักสูตรบริหารธุรกิจ

● **มหาวิทยาลัยศรีปทุม** อยู่ระหว่างทดลองเปิดหลักสูตรสหวิทยาการ เทคโนโลยี และ นวัตกรรม นักศึกษาสามารถเลือกเรียนตามความชอบและความถนัดจาก 75 สาขาวิชา ซึ่งในช่วง ปี 1-2 อาจารย์จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสาขาวิชาต่าง ๆ ในแต่ละคณะ แล้วให้นักศึกษาพิจารณาว่าอยาก ลงเลือกเรียนวิชาใดบ้าง โดยนักศึกษาต้องเลือกเรียนอย่างน้อย 2 กลุ่มวิชา (Concentration) หลังจากนั้นให้พิจารณาว่ากลุ่มวิชาใดที่ชอบมากกว่า ให้เก็บหน่วยกิตของกลุ่มวิชานั้น ๆ ภายในชั้นปี 3-4

● **มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี** เปิด Pre-Degree 11 คณะ 43 หลักสูตร ได้แก่

■ คณะเกษตรศาสตร์ (สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีการอาหาร)

■ คณะศิลปะประยุกต์และสถาปัตยกรรมศาสตร์ (สาขาวิชาการออกแบบ สาขาวิชา สถาปัตยกรรมศาสตร์)

■ คณะบริหารศาสตร์ (สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร สาขาวิชาการจัดการ การโรงแรม สาขาวิชาการจัดการธุรกิจ สาขาวิชาการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ สาขาวิชา การตลาด และสาขาวิชาการบัญชี)

- คณะพยาบาลศาสตร์ (สาขาวิชาพยาบาล)
- คณะเภสัชศาสตร์ (สาขาวิชาการบริหารทางเภสัชกรรม สาขาวิชาเภสัชกรรม
อุตสาหกรรม)
- คณะรัฐศาสตร์ (สาขาวิชาการปกครอง และสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์)
- วิทยาแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข (สาขาวิชาแพทยศาสตร์ สาขาวิชา
สาธารณสุขศาสตร์ และสาขาวิชาอนามัยสิ่งแวดล้อม)
- คณะวิทยาศาสตร์ (สาขาวิชาคณิตศาสตร์ สาขาวิชาเคมี สาขาวิชาจุลชีววิทยา
สาขาวิชาชีววิทยา สาขาวิชาเทคโนโลยียางและพอลิเมอร์ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสาร สาขาวิชาฟิสิกส์นิวตริโนและเทคโนโลยี สาขาวิชาฟิสิกส์นิวตริโนและเทคโนโลยี สาขา
วิชาวิทยาการข้อมูลและนวัตกรรมซอฟต์แวร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม และสาขาวิชา
อาชีวอนามัยและความปลอดภัย)
- คณะวิศวกรรมศาสตร์ (สาขาวิชาวิศวกรรมเคมีและชีวภาพ สาขาวิชาวิศวกรรม
เครื่องกล สาขาวิชาวิศวกรรมไฟฟ้า สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สาขาวิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม และ
สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ)
- คณะศิลปศาสตร์ (สาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการพัฒนาสังคม สาขาวิชา
นิเทศศาสตร์ สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่นและการสื่อสาร สาขาวิชาภาษาจีนและการสื่อสาร สาขาวิชา
ภาษาไทยและการสื่อสาร และสาขาวิชาภาษาอังกฤษและการสื่อสาร)
- คณะนิติศาสตร์ (สาขาวิชานิติศาสตร์)
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มีระบบสะสมหน่วยกิตใช้เฉพาะใน มสธ. ดังนี้
 - โครงการสัมฤทธิ์บัตร และโครงการสัมฤทธิ์บัตรบัณฑิตศึกษา ที่เปิดให้นักเรียน
มัธยมศึกษาและประชาชนเรียนและให้สะสมหน่วยกิตได้
 - มีกรรมการเทียบโอนผลการศึกษาและประสบการณ์
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง เปิดให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายลงเรียนแบบ
Pre-Degree โดยรับผู้ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถสมัครเข้าเรียนในระดับ
ปริญญาตรีได้ โดยสามารถเก็บหน่วยกิตสะสมไว้เทียบโอน เมื่อจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สามารถ
จบปริญญาตรีได้เร็วขึ้น
- มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ออกข้อบังคับมหาวิทยาลัยว่าด้วย การจัด
การศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต พ.ศ. 2562

- **มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี** อยู่ระหว่างนำเสนอสภามหาวิทยาลัยตามประกาศ อว.
- **มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา** โดยกองบริการศึกษา ดำเนินการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) จัดทำแผนการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้บริหาร และดำเนินการ ตามแผนการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) รวมทั้งกำกับติดตามการดำเนินการตามแผนการจัดทำระบบ ธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank)
- **มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณ** เปิดสาขาเพื่ออยู่ในระบบธนาคารหน่วยกิต 19 สาขา ในปี 2563 และลงนาม MOU 9 สถาบันที่จะใช้ระบบคลังหน่วยกิตร่วมกัน (ร่วมกับ สกศ. ดำเนินการวิจัยทดลองในปี 2563)
- **มหาวิทยาลัยพายัพ** พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนตอบโจทย์ความต้องการของคนทุกวัยตามแนวชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) โดยเพิ่มรูปแบบการเรียนรู้ตามความสนใจเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จัดการเรียนการสอนหรืออบรมที่ไม่เน้นปริญญา (Non Degree) สามารถเก็บสะสมในธนาคารหน่วยกิต (Credit Bank) ของมหาวิทยาลัยพายัพ อีกทั้งยังเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์เพื่อขอรับใบปริญญาได้เมื่อเรียนครบตามหลักสูตร จึงได้จัดทำหลักสูตร PYU Credit Bank & Non-Degree โดยเนื้อหามีความหลากหลายกว่า 13 หลักสูตรประกาศนียบัตรชุดวิชา ได้แก่ พื้นฐานดนตรี พื้นฐานไวโอลิน พื้นฐานดับเบิลเบส พื้นฐานเปียโน พื้นฐานอิเล็กทรอนิกส์ พื้นฐานกีตาร์ไฟฟ้า พื้นฐานเบสไฟฟ้า พื้นฐานกลองชุด การประพันธ์เพลง / การเรียบเรียงบทเพลง เล่นกีตาร์ไฟฟ้า อาหารไทย / อาหารนานาชาติ และขายออนไลน์ ทำได้ รวยจริง
- **มหาวิทยาลัยสยาม** เปิดหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (MBA) “ผู้บริหารยุคดิจิทัล (Digital Executives)” โดยร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) จุดเด่นของหลักสูตร คือ เก็บหน่วยกิตเป็น credit bank เรียนรายวิชาแบบ Module วันเสาร์-อาทิตย์ และสามารถเทียบโอนรายวิชาของมหาวิทยาลัยระดับโลก อาทิ Harvard MIT และ Stanford โดยผ่าน Platform ของ EdX และ Coursera

3) กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้เสนอให้มีการพัฒนากอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) ภายใต้ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 – 2561 ซึ่งใช้เป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนากำลังคนสู่มาตรฐานสากล โดยใช้ระบบคุณวุฒิเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินศักยภาพของบุคคล ที่เชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับการเทียบโอนประสบการณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระดับต่าง ๆ ส่งเสริม

ให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอิงจากกรอบคุณวุฒิที่มีอยู่แล้วในระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) และอาชีวศึกษา (Thai Qualifications Framework for Vocational Education : TVQ) ที่มุ่งหวังให้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) เป็นกลไกเชื่อมโยงทักษะ ความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ กับทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานที่เป็นแกนกลาง (Core Competency) ของบุคคล (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.) อันเป็นหลักการที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับระบบธนาคารหน่วยกิต และควรดำเนินการควบคู่กัน

ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิต เกิดจากหลายสาเหตุ โดยสาเหตุหลัก ๆ มีดังนี้

1) นโยบายเกี่ยวกับการศึกษาของระบบธนาคารหน่วยกิต แม้จะมีนโยบายและแนวปฏิบัติ แต่การนำสู่การปฏิบัติจริงยังมีน้อยมาก จากการที่มีกฎ ระเบียบบางอย่างที่ขัดแย้งกัน เช่น การกำหนดอายุ หรือการจำกัดเวลาเรียน เป็นต้น อีกทั้งการจัดการศึกษาตามแบบราชการมีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และขั้นตอนการดำเนินงานที่ไม่เอื้อต่อการดำเนินงานและการปรับตัวของสถานศึกษา

2) ยังไม่มีหน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต อย่างเป็นระบบและชัดเจน ทำให้การพัฒนา ขับเคลื่อน เชื่อมโยงการจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตของภาคส่วนต่าง ๆ ยังไม่สามารถดำเนินการให้เป็นรูปธรรม

3) ความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา การจัดให้ประชาชนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึง ยังขาดความต่อเนื่องและไม่ตัดเทียมกันของโอกาสเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกลมีเพียงการศึกษาระดับการศึกษาประถมศึกษาหรือขั้นพื้นฐานเท่านั้น การศึกษาที่สูงขึ้นต้องเข้ามาศึกษาต่อในเมืองหรือต่างถิ่น จึงมีภาระค่าใช้จ่ายและเกิดความเหลื่อมล้ำตามมา

4) กฎระเบียบ ข้อบังคับของสถาบันการศึกษาทุกระดับยังไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของระบบธนาคารหน่วยกิต เนื้อหาที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากห้องเรียนยังไม่สอดคล้องกับการนำไปประกอบอาชีพในชีวิตจริงได้อย่างเต็มที่ หรือประสบการณ์ด้านการทำงานยังไม่สามารถเทียบโอนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างแท้จริง

5) งบประมาณในการดำเนินงานและทรัพยากรที่สนับสนุนเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตยังมีอย่างจำกัด เช่น บุคลากรที่เข้าใจหรือทำงานด้านระบบธนาคารหน่วยกิตยังมีจำนวนจำกัด บางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจและทักษะในการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

6) การวัดและการประเมินผลการเรียน เน้นการวัดความรู้ ความจำในเนื้อหาที่ได้เรียน มากกว่าเน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน หรือการนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและยังไม่เป็นการประเมินผลตามสภาพความเป็นจริง มาตรฐานการประเมินผลการเรียน เครื่องมือ และวิธีการต้องมีความถูกต้องและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

7) สถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนที่ส่งเสริมหรือสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้ หรือพัฒนาความรู้ โอกาสในการเรียนรู้ระหว่างการทำงานยังมีค่อนข้างน้อย และบางหน่วยงานยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต จึงไม่สามารถรองรับผู้เรียนในระบบธนาคาร หน่วยกิตได้ (อรุณี ตระการไพโรจน์, 2561; ระชา ฤชชงค์, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2549; สุปิน ไชยยะ, 2562)

ตอนที่ 5 สรุปประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของระบบธนาคารหน่วยกิตที่ได้จากการวิจัย เอกสาร

จากการวิจัยเอกสาร สรุปประเด็นสำคัญเชิงนโยบายของระบบธนาคารหน่วยกิตได้ดังนี้

1. จากสถานการณ์และบริบทของประเทศและสากล ทั้ง

- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัย ส่งผลให้เผชิญความท้าทาย ในการเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทย
- โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่ยังไม่ความเหลื่อมล้ำ เพราะ “ไม่ใช่เด็กทุกคนที่จะได้เดิน อยู่ในเส้นทางระบบการศึกษาจนจบปริญญาทุกคน”
- สถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี ส่งผลให้ต้องมีระบบที่เอื้อต่อการพัฒนา ศักยภาพแรงงาน ประกอบกับการกำหนดด้วยแรงงานตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกำหนดอายุวัยแรงงาน ที่ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งประชากรอายุ 15-18 ปียังอยู่ในวัยเรียนขั้นพื้นฐานด้วย จึงมีส่วนที่เชื่อมโยงกัน
- การก้าวสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/ Digital Disruption) ส่งผลให้การเปลี่ยนอาชีพด้วยอัตราเร่งกว่าในอดีต ประกอบกับการเกิดโครงสร้างประชากรและ เศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปข้างต้น

โดยที่การศึกษาเป็นระบบหลักในการพัฒนาคน อีกทั้งเป้าหมายการพัฒนาคนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติยังมุ่งหมายให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงควรจัดให้มีระบบที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ให้เกิดความเชื่อมโยงกัน ประกอบกับสถานการณ์ข้างต้น “สิ่งที่ประเทศไทยต้องการคือ 1) เตรียมพร้อมให้เด็กที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดระยะทางที่เดินไป 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อหรือเปิดช่องทางขยายโอกาสให้ทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม 3) เร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคนโดยต้องมีระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชากรสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้ยังใช้ได้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Up-Skill) และสร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Re-Skill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ ๆ (New-Skill) ได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง และ “ระบบธนาคารหน่วยกิต” สามารถตอบโจทย์ที่จะเผชิญความท้าทายเหล่านั้น

2. การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตควรดำเนินการบนเจตนารมณ์และหลักการพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน-ประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาด้านตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน/ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3. บทเรียนต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษาชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตควรคำนึงถึง

1) รูปแบบการเทียบโอนควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นไปตามหลักการพื้นฐานการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยควรให้มีทั้งการเทียบโอนภายในระบบการศึกษาเดียวกัน และการเทียบโอนระหว่างระบบ/ประเภทการศึกษา ซึ่งในกรณีนี้รวมถึงต้องรับการเทียบโอนประสบการณ์ด้วย ทั้งนี้ พบว่าต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษาส่วนใหญ่มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตโดยตรง

2) วิธีการประเมินเพื่อเทียบโอน มีหลากหลายวิธี โดยขึ้นกับความเหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้ที่จะเทียบโอนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นความรู้จากการเรียนในระบบ นอกกระบบหรือตามอัธยาศัยก็ได้ ดังนั้นความรู้เดิมอาจจะมาในรูปแบบของประสบการณ์ก็ได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม พบว่ากรณีศึกษาต่างประเทศที่มีกรอบคุณวุฒิจะเทียบโอนให้เป็นไปตามมาตรฐานโดยอิงกรอบคุณวุฒิ

3) การบริหารจัดการ

● มีการกำหนดให้มีการบริหารจัดการและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและปฏิบัติได้ เพื่อให้มีการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม เช่น (1) กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต (2) จัดทำเกณฑ์การเทียบโอน เพื่อเทียบเป็นหน่วยกิตที่สามารถสะสมได้ (3) จัดทำคู่มือสำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกัน (4) จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นมาตรฐานในการอ้างอิงสำหรับการเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต และเชื่อมโยงกับการทำงาน (8) มีการวางระบบให้มีความเชื่อมโยงกัน แม้จะมีความหลากหลายในทางปฏิบัติจากการกระจายอำนาจ แต่ต้องมีระบบรองรับเพื่อเชื่อมกันทั้งระบบ

● การดำเนินงานบนฐานของการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้อง

● สร้างความรู้ความเข้าใจต่อระบบธนาคารหน่วยกิตแก่ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน สร้างยอมรับและความเชื่อมั่นในคุณภาพ จูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน “ตัวผู้ใช้งาน” เอง แต่ดำเนินการบนฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

บทที่ 3¹

ผลการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเทศไทย

1. วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย เพื่อตอบคำถามหลักใน 2 เรื่อง ได้แก่

1) สภาพระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กรณีศึกษาจาก 4 ภูมิภาค ด้วยหลากหลายวิธี ดังนี้

- การศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต และประเด็นที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลในจังหวัดที่เป็นกรณีศึกษา
- การสนทนากลุ่ม (Focus Group)

สำหรับการคัดเลือกกรณีศึกษา ให้กระจายอยู่ใน 4 ภูมิภาคของประเทศไทย โดยคัดเลือกตามเกณฑ์ ดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ที่เคย หรือมีการนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต
 - 2) เป็นพื้นที่เลือกพื้นที่ซึ่งมีโอกาสใช้ระบบธนาคารหน่วยกิต เช่น
 - มีอาณาเขตติดชายแดน
 - ไม่มีสถาบันอุดมศึกษา
 - มีกลุ่มเด็กหลุดจากระบบการศึกษาหรือนอกระบบการศึกษาจำนวนมาก หรือมีชนพื้นเมืองหลากหลาย
- การคมนาคมลำบาก

¹ 1) ผลการวิจัยในบทนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาของโครงการการศึกษาของการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นที่ปรึกษา มี ผศ.ดร.เพ็ญอรุณ ปริดีติลลและคณะเป็นผู้วิจัย เก็บข้อมูลภาคสนามระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2563

2) บรรณาธิการและสรุปผลวิจัยเพิ่มเติมโดย ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

จากเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้น จังหวัดที่เป็นตัวแทนภูมิภาคเพื่อเป็นกรณีศึกษาเป็นดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการคัดเลือกกรณีศึกษา

ภูมิภาค	จังหวัด	บริบทจังหวัด
เหนือ	สุโขทัย	- เป็นจังหวัดที่มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา สายอาชีวศึกษาและการศึกษามัธยมศึกษาในพื้นที่ในการจัดการศึกษาในระบบทวิศึกษา โดยมีการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตระหว่างสถานศึกษา - นักเรียนที่อยู่นอกกระบวนการศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานในพื้นที่ ส่วนมากจบการศึกษาระดับชั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความต้องการยกระดับวุฒิการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น
กลาง	อุทัยธานี	- จังหวัดขนาดเล็ก เป็นทางผ่านสู่ภาคเหนือและเป็นเขตเกษตรกรรม แรงงานส่วนใหญ่จะอยู่ในภาคเกษตรกรรมซึ่งจะมีการเคลื่อนย้ายไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเมื่อหมดฤดูเก็บเกี่ยว และย้ายกลับมาเมื่อถึงฤดูกาลเพาะปลูก - สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสายสามัญมีจำนวนน้อยและมีสาขาจำกัด เกิดการย้ายถิ่นเพื่อเรียนต่อและทำงานในจังหวัดอื่นที่มีรายได้สูงกว่า - นักเรียนในระดับอาชีวศึกษามีอัตราการออกกลางคันค่อนข้างสูง สถานที่ฝึกงานสำหรับมีจำกัดเนื่องจากภาคอุตสาหกรรมมีขนาดเล็กส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยซึ่งเป็นอุปสรรคในการจัดการศึกษาแบบทวิภาคี
ตะวันออก เฉิงเหนือ	ศรีสะเกษ	- มีอาณาเขตติดชายแดน มีการคมนาคมลำบาก - อุตสาหกรรมในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมเกษตรจึงมีความต้องการแรงงานที่เน้นใช้ทักษะ เช่น ช่างกล ช่างไฟฟ้า ช่างยนต์ ทำให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการผลิตกำลังแรงงานเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่ - ด้านการศึกษาเป็นจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) และได้รับการจัดตั้งเป็นเมืองกีฬา - จังหวัดเน้นการพัฒนาคนและนวัตกรรมทางการศึกษาต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจในพื้นที่เพื่อลดการโยกย้ายถิ่นฐานของแรงงานในพื้นที่ออกไปทำงานในจังหวัดใหญ่อื่น ๆ

ตารางที่ 3 ผลการคัดเลือกกรณีศึกษา (ต่อ)

ภูมิภาค	จังหวัด	บริบทจังหวัด
ใต้	สตูล	- มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและศาสนา - มีอาณาเขตติดชายแดนประเทศมาเลเซีย 2 ด้านทั้งด้านตะวันออกและใต้ - มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงหลายแห่ง แต่ก็ยังไม่มีสนามบิน สามารถเดินทางเข้าออกได้โดยทางรถยนต์หรือเรือเท่านั้น - จำนวนนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานออกกลางคันเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ที่แม้จะมีจำนวนไม่มากนัก แต่ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า - มีผู้กลับเข้ามาเรียนหลักสูตรการศึกษานอกระบบโรงเรียนราว 2 หมื่นคน ต่อปี แต่จบการศึกษาเพียงร้อยละ 50 เท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย

1) การศึกษาวิจัยเอกสาร ใช้แบบบันทึกข้อมูล โดยครอบคลุมประเด็น บริบททั่วไป ลักษณะของภาคแรงงานลักษณะของภาคการศึกษา และร่องรอยระบบธนาคารหน่วยกิต และความเป็นไปได้ในการดำเนินระบบธนาคารหน่วยกิต วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2) แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เกี่ยวกับ ความหมายของระบบธนาคารหน่วยกิต ลักษณะของธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทยและต่างประเทศ ประโยชน์ของธนาคารหน่วยกิต และความเป็นไปได้ในการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตมาในประเทศไทย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ใช้แบบสนทนากลุ่มเป็นเครื่องมือ โดยครอบคลุมประเด็น ความหมายและประโยชน์ของระบบธนาคารหน่วยกิต สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในจังหวัด รูปแบบหรือลักษณะของระบบธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/สถานประกอบการ/อุตสาหกรรมในจังหวัดหน่วยงานในจังหวัดสามารถมีส่วนช่วยส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต หน่วยงานที่รับผิดชอบและดูแลในเรื่องคุณภาพและมาตรฐานในการเทียบโอนหน่วยกิตที่สะสมไว้ ซึ่งจะต้องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตที่เหมาะสมกับประเทศไทย ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มจำนวนครั้งละประมาณ 30 คน จาก 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

(1) **กลุ่มสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน** ผู้ร่วมสนทนากลุ่มประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง โดยสถานศึกษาจากสังกัดต่างๆ ดังนี้

- สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- สถานศึกษาเอกชน
- สถาบันอาชีวศึกษา

(2) **กลุ่มสถานศึกษาที่เชื่อมต่อขั้นพื้นฐานกับอุดมศึกษา** ได้แก่ ผู้บริหารและครูจาก วิทยาลัยชุมชน สถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษา ผู้ปกครอง

(3) **กลุ่มการศึกษานอกระบบ** ได้แก่ ผู้แทนจาก กศน. จังหวัด

(4) **กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับภาคแรงงาน** ได้แก่ ผู้แทนจาก อุตสาหกรรมจังหวัด หอการค้า จังหวัด สถานประกอบการ และพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด

2. สภาพปัจจุบันของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทย

2.1 แนวทางการเทียบโอนผลการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) การเทียบโอนผลการเรียนในสถานศึกษา หรือการเทียบโอนการศึกษาในระบบ และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนที่เป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์จากการทำงาน ฝึกอบรม และฝึกอาชีพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา , 2558: 12) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศเรื่องการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 มีสาระสำคัญดังนี้

2.1.1 หลักการเทียบโอนผลการเรียน ให้ยึดหลัก 1) การกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรูปของคณะกรรมการ 2) คำนึงถึงหลักความเป็นธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ 3) การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากเอกสาร หลักฐานการศึกษา หรือหลักฐานอื่นหรือประเมินจากความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือประสบการณ์ของผู้เรียนด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ซับซ้อน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนเป็นสำคัญ และ 4) พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ โดยพิจารณารูปแบบการศึกษา และหลักสูตรที่อยู่ในระดับเดียวกัน

2.1.2 แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน มีดังนี้

1) ให้พิจารณาจากรูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน

2) ช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียนดำเนินการได้ 2 กรณี ได้แก่

■ **กรณีที่ 1** การเทียบโอนผลการเรียนที่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้งการศึกษาและขอกลับเข้าศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศและขอเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในประเทศ ให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคการเรียนแรก หรือต้นภาคการเรียนแรก หรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษารับผู้ขอเทียบโอนเป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อการวางแผนการเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนให้แล้วเสร็จภายใน 1 ภาคเรียน ถ้ามีเหตุจำเป็นผู้ขอเทียบโอนไม่สามารถขอเทียบโอนได้ภายในเวลาที่กำหนด โดยให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

■ **กรณีที่ 2** การเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ เช่น สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ สถาบันทางศาสนา สถาบันฝึกอบรมอาชีพ บ้านเรียน (Home School) ฯลฯ ให้ดำเนินการต้นภาคเรียน หรือก่อนเปิดภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอนกำหนดรายวิชา หมวดวิชา จำนวนหน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม รวมทั้งกรณีของผู้ที่กำลังเรียนและประสบการณ์จะไปศึกษาจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา

3) การกำหนดอายุของการเรียนที่ขอเทียบโอนให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน โดยพิจารณาบนพื้นฐานของธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน

4) การพิจารณาให้ผลการเทียบโอนในรายวิชาหรือหมวดวิชาที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนให้ผลการเรียนตามหลักฐานเทียบโอนหรือให้ผลการเรียนใหม่ที่ได้จากการประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย

5) เงื่อนไข นักเรียน นักศึกษา ที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนอย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา

6) การจบหลักสูตรของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน การให้หน่วยกิตหรือหน่วยการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับโอนกำหนด

7) การเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน หรือวัฒนธรรมในต่างประเทศเป็นปีการศึกษาให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบชั้นการศึกษาที่ 1 กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกำหนดไว้แล้ว

8) การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีระเบียบ / คำสั่งกำหนดไว้แล้ว

9) สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียน โดยบันทึกผลการเทียบโอนไว้เป็นหลักฐาน และออกใบแจ้งผลการเทียบโอนให้แก่ผู้ยื่นความจำนงค์และจัดเก็บเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนขอเทียบโอนผลการเรียนไว้เพื่อการอ้างอิง สถานศึกษาสามารถบันทึกข้อมูลการเทียบโอนไว้ในช่องหมายเหตุ โดยไม่ต้องกรอกผลการเรียนเดิมในระเบียบแสดงผลการเรียน และแนบเอกสารแสดงผลการเรียนจากแหล่งการเรียนรู้เดิมที่นำมาขอเทียบโอนไว้ด้วยกัน

10) ผู้ที่ประสงค์จะขอเทียบโอนผลการเรียนจะต้องสมัครเข้าเป็นนักเรียน นักศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน

2.2 การเทียบโอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากประกาศของกระทรวงศึกษาธิการข้างต้น ส่งผลให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานสถานศึกษาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนของผู้เรียนได้ โดยการพิจารณาการรับโอนผลการเรียนอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเข้าเรียนโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นสำคัญและต้องยึดหลักความโปร่งใสและมีความสามารถในการปฏิบัติได้ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้กำหนดหลักเกณฑ์ ไว้ดังนี้

1) คุณสมบัติของผู้ขอรับเทียบโอนผลการเรียน ผู้ขอเทียบจะต้องสมัครเป็นนักเรียนในสถานศึกษาที่รับเทียบโอนก่อน จึงจะยื่นความจำนงค์ในการขอเทียบโอนและมีคุณสมบัติตามที่สถานศึกษารับเทียบโอนได้

2) การพิจารณาการเทียบโอน พิจารณาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่มีมาก่อนของผู้ขอเทียบโอน ด้วยการ

- การทดสอบด้วยวิธีทางฯ ทั้งภาคความรู้และภาคปฏิบัติ
- หลักฐานเอกสารแสดงผลการเรียน ผลการเรียนรู้ ที่ให้ข้อมูลแสดงความรู้ความสามารถของผู้เรียน เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน ประกาศนียบัตร ใบรับรองผลการศึกษา

สมุดบันทึกผลการเรียนรู้ หรือหลักฐานอื่นที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพของผู้ขอเทียบโอน

3) กำหนดช่วงเวลาในการยื่นขอเทียบโอนผลการเรียน กำหนดให้ผู้ขอเทียบโอนช่วงต้นภาคเรียนแรกที่ได้รับสมัครเข้าเรียนเพื่อการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน หากผู้ขอเทียบโอนมีความจำเป็นไม่สามารถยื่นความจำนงค์ขอเทียบโอนได้ตามระยะเวลาที่กำหนดให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา และในการเทียบโอนให้เสร็จสิ้นในภาคการเรียนนั้นๆ หากในระหว่างที่ทำการศึกษาอยู่ หากผู้ขอเทียบโอนไปศึกษาหรือเสริมความรู้ในทักษะประสิทธิภาพที่ขอเทียบโอนเพิ่มเติม ซึ่งต้องอยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ และผู้เรียนต้องได้รับการอนุญาตจากสถานศึกษาก่อน

4) อายุของผลการเรียนรู้ที่นักเรียนนำมาเทียบโอน ให้สถานศึกษาพิจารณาระยะเวลาของผลการเรียน หากมีระยะเวลาที่นานและไม่มีการพัฒนาความรู้ทักษะเพิ่มเติมสถานศึกษาไม่รับเทียบโอนได้ โดยคำนึงถึงพื้นฐานของวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงตามหลักสูตรของสถานศึกษา

5) วิธีการเทียบโอน

■ สถานศึกษาต้องแต่งตั้งคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียนจำนวนหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 3 คน แต่ไม่เกิน 5 คน ซึ่งเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนและประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสิทธิภาพของผู้ขอเทียบโอน โดยหัวหน้าสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน สถานศึกษาอาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมได้ และกรรมการหรืออนุกรรมการควรมีความรู้พื้นฐานที่สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ที่จะเทียบโอน หากมีความจำเป็นสถานศึกษาสามารถเชิญผู้มีประสบการณ์หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภายนอกเข้าร่วมเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ ทั้งนี้ การพิจารณาเทียบโอนผลการเรียนควรมีระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่ชัดเจน

■ จัดทำระเบียบหรือแนวปฏิบัติในการเทียบโอนผลการเรียนของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน และเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ผู้ขอเทียบโอนได้ทราบถึงข้อกำหนดและเป็นแนวทางในการประกอบการพิจารณา

■ จัดทำเอกสาร หลักฐาน เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาการเทียบโอนผลการเรียนและการประเมิน

■ การประเมินผล สถานศึกษาต้องมีวิธีการประเมินที่มีมาตรฐาน มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ผู้ประเมินต้องมีความรู้ในวิชาที่ประเมินและต้องมีเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น แฟ้มสะสมงาน การทดสอบปากเปล่า การลงมือปฏิบัติ หรือการสอบข้อเขียน

■ **การจัดเข้าชั้นเรียน** ในกรณีที่มีการรับเทียบโอนเข้าสถานศึกษาแล้ว จะต้องมีการจัดให้นักเรียนเข้าชั้นเรียน โดยพิจารณา ดังนี้

- พิจารณาพื้นฐานความรู้ขั้นสุดท้ายที่ได้เรียนและจัดเข้าเรียนต่อเนื่องในชั้นเรียนที่เรียนอยู่เดิม

- หากสถานศึกษาเห็นว่ายังมีรายวิชาหรือกิจกรรมใดที่ต้องจัดให้เรียนเสริม หรือเพื่อให้ครบตามเงื่อนไขการจบช่วงชั้น หรือต้องครบตามโครงสร้างของหลักสูตร อาจจะต้องสอนเสริม หรือให้ลงทะเบียนเรียนเพิ่มเติมตามความจำเป็น และจัดในเวลาที่เหมาะสม สำหรับรายวิชาที่ยังไม่ได้ตัดสินผลการเรียน ให้สถานศึกษาที่รับเทียบโอนพิจารณาว่าสามารถจัดรายวิชาใดในหลักสูตรเพื่อให้เรียนเพิ่มเติม หรือดำเนินการตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

- จำนวนหน่วยกิต หน่วยการเรียนรู้ หน่วยน้ำหนัก ที่ผู้ขอเทียบโอนได้รับจากการเทียบโอนผลการเรียน ให้พิจารณาความรู้และทักษะที่สำคัญที่ได้เรียน เพื่อประกอบการพิจารณาเทียบโอนเพื่อให้ครบตามเกณฑ์การจบช่วงชั้นของหลักสูตร

- ผู้ขอเทียบโอนต้องใช้เวลาเรียนอยู่ในหลักสูตรอย่างน้อย 1 ภาคเรียน เพื่อเป็นการศึกษาจุดเน้น ปรัชญาการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน และจบช่วงชั้นตามเกณฑ์ที่รับเทียบโอน

6) การเทียบโอนผลการเรียนที่มาจากหลักสูตรอื่น การเทียบโอนความรู้ประสบการณ์และการเทียบโอนนักเรียนที่เข้าโครงการแลกเปลี่ยนให้ดำเนินการตามหลักการและแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญา ประกาศ ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2540 และแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่การศึกษาในระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

7) การให้จำนวนหน่วย การให้ผลการเรียน การบันทึกผลการเรียน และการคิดผลการเรียน สำหรับในรายวิชา สาระ กิจกรรม จากการที่รับเทียบโอนผลการเรียน จบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการ หลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรต่างประเทศ จากการศึกษาที่จัดโดยครอบครัว ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอาชีพ ฯลฯ เพื่อศึกษาต่อในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาสามารถพิจารณาจากรูปแบบการเทียบโอนผลการเรียนได้

2.3 การเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เน้นการสร้างประสบการณ์ให้ผู้เรียนด้วยการฝึกงาน ฝึกอาชีพ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ขอขยายการเทียบโอนผลการเรียน โดยวัตถุประสงค์ของการเทียบโอนเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษานำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์มาทำการประเมินการเทียบโอนเข้าสู่หน่วยกิต เป็นการยอมรับความรู้และประสบการณ์ให้เป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งการเทียบโอนผลการเรียนทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย และ 2) การเทียบโอนผลการเรียนรายวิชา กลุ่มวิชาจากการศึกษาในระบบและนอกระบบ โดยการเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยสามารถดำเนินการได้ทุกหมวดวิชาโดยเทียบโอนได้ 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตร สำหรับรายวิชาที่เรียนจากหลักสูตรอื่นของกระทรวงศึกษาธิการที่อยู่ระดับเดียวกันหรือเทียบเท่าและยังไม่จบหลักสูตร สามารถนำผลการเรียนมาเทียบโอนได้ โดยปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่กำหนดไว้

หลักเกณฑ์การดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) คุณสมบัติของผู้ขอรับการประเมิน/ขอรับการเทียบโอน

- เป็นนักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษาที่เปิดสอนตามหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส.
- มีพื้นความรู้และประสบการณ์ในรายวิชา หรือกลุ่มวิชาที่ขอประเมิน โดยมีหลักฐานที่แสดงถึงความรู้และประสบการณ์

2) เงื่อนไขการขอรับการประเมินเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิต ปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ดังนี้

- นักเรียน นักศึกษาลงทะเบียนเพื่อประเมินเทียบโอนผลการเรียนได้ไม่เกิน 2 ใน 3 ของจำนวนหน่วยกิตตามโครงสร้างหลักสูตร
- นักเรียน นักศึกษา ที่มีประสบการณ์ในงานอาชีพ หรือฝึกงานในสถานฝึกอาชีพ หรือทำงานในอาชีพนั่นอยู่แล้ว หรือมีความรู้ในรายวิชาตามหลักสูตรดังกล่าวก่อนเข้าเรียน หรือเข้าเรียนขอประเมินเทียบโอนผลการเรียนเพื่อขอยกเว้นการเรียนรายวิชานั้นได้ แต่หากประเมินแล้ว

ไม่ผ่านเกณฑ์ จะขอประเมินเทียบโอนผลการเรียนในภาคเรียนนั้นอีกไม่ได้ แต่สามารถลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษานั้นได้ หรือสามารถลงทะเบียนในภาคนั้นได้ หรือสามารถขอรับคำแนะนำจากคณะกรรมการเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการขอรับการประเมินในภาคการเรียนต่อไปได้

3) การพิจารณาการประเมินเบื้องต้น โดยการตรวจสอบเอกสาร เป็นเอกสาร หลักฐาน ที่ทางราชการและ/หรือสถานประกอบออกให้ เช่น ใบสำคัญผู้ฝึกสอน เกียรติบัตร หนังสือรับรองของสถานประกอบการ รางวัล ฯลฯ โดยหลักฐานที่นำมาแสดง พิจารณาเงื่อนไข ดังนี้

- **หลักฐานต้องมีอายุไม่เกิน 5 ปี** นับถึงวันที่ขอประเมิน หรือให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา กรณีหลักฐานที่ภาคเอกชนออกให้ ต้องเป็นภาคเอกชนที่ประกอบการถูกต้องตามกฎหมาย

- **อายุของผลการเรียนที่จะนำมาขอเทียบโอนผลการเรียน** ให้พิจารณาจากพื้นฐาน ธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน

- **รายวิชา กลุ่มวิชาที่เสนอขอให้ประเมินจะต้องมีจำนวนชั่วโมงปฏิบัติงานและ/หรือฝึกอบรมไม่น้อยกว่าจำนวนชั่วโมงของรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และมีสมรรถนะ หรือเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับรายวิชา กลุ่มวิชา ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60**

4) การประเมิน สถานศึกษาอาจมีการสัมภาษณ์เพื่อประเมินเบื้องต้น โดยสถานศึกษาอาจใช้การประเมินที่หลากหลาย ทั้งนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจและความพร้อมของสถานศึกษา สำหรับการประเมินความรู้และประสบการณ์ ใช้วิธีการและเครื่องมือประเมินที่หลากหลายตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ขอประเมิน โดยคณะกรรมการประเมินเป็นผู้ดำเนินการโดยให้อยู่ในดุลยพินิจและความพร้อมของสถานศึกษา

5) ช่วงระยะเวลาเทียบโอน ในภาคเรียนแรกที่ขึ้นทะเบียนเป็นนักเรียน นักศึกษา พร้อมทั้งยื่นคำร้องและหลักฐานการศึกษาหรือใบแสดงผลการเรียน ที่ประสงค์จะขอเทียบโอนตามระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด สำหรับในภาคเรียนอื่น สถานศึกษาสามารถอนุญาตให้นักเรียน/นักศึกษาไปเรียนรายวิชาจากสถานศึกษาแห่งอื่นและรับโอนผลการเรียนได้ในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดสอนรายวิชาได้

6) วิธีการเทียบโอน จำแนกเป็นวิธีการเทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้ ดังนี้

- **การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรเดียวกัน** ให้สถานศึกษารับโอนผลการเรียนทุกวิชา

- สำหรับรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียน 1 สถานศึกษาจะรับโอนหรือทำการประเมินใหม่ก่อนรับโอนก็ได้

- ในกรณีย้ายสถานศึกษา หากมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำ (ไม่ผ่าน) ในรายวิชาใด และมีสิทธิได้รับการประเมินใหม่ตามที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนให้สถานศึกษาดำเนินการประเมินใหม่ก่อน หากมีเหตุสุดวิสัยให้สถานศึกษาที่รับเข้า ดำเนินการประเมินใหม่ได้ โดยสถานศึกษาใช้ดุลยพินิจเป็นราย ๆ ไป

■ **การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรอื่นที่มีลักษณะเดียวกันของหน่วยงานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาเอกชน หรือหน่วยงานราชการ**

- กรณีกลุ่มวิชาที่มีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกัน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของวิชาที่ระบุในหลักสูตรสามารถเทียบโอนได้

- กรณีรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไปสถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป หรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

■ **การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ของสถาบันการศึกษา หรือหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายอื่นในระดับเดียวกัน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาเอกชนหรือหน่วยราชการ**

- กรณีเป็นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาต้องมีจุดประสงค์และเนื้อหาใกล้เคียงกันไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60 และมีจำนวนหน่วยกิตไม่น้อยกว่าหน่วยกิตของรายวิชาในหลักสูตร

- กรณีรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 ให้สถานศึกษาที่รับโอนผลการเรียนทำการประเมินใหม่ ถ้าเห็นว่ามีผลตามเกณฑ์มาตรฐานแล้ว จึงรับโอนรายวิชานั้น

- กรณีรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป สถานศึกษาจะรับโอนผลการเรียน หรือจะทำการประเมินใหม่แล้วจึงรับโอนรายวิชานั้นก็ได้

ทั้งนี้ รายวิชาที่มีการประเมินใหม่ของทั้ง 3 กรณีข้างต้นให้เป็นไปตามผลการประเมินใหม่ แต่ต้องไม่สูงกว่าเดิม

- กรณีการเทียบโอนผลการเรียนของผู้ที่สถานศึกษาให้พ้นสภาพตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินการเรียนหลักสูตร ปวช. หรือ ปวส. ให้รับโอนเฉพาะรายวิชาที่ได้ระดับผลการเรียนตั้งแต่ 2 ขึ้นไป

7) **การอนุมัติผลการเรียน ผลการเรียนที่ได้รับการเทียบโอน ให้คงผลการเรียนตามหลักเดิมที่ปรากฏ หรือให้ผลการเรียนใหม่ที่ได้จากการประเมิน แต่ต้องไม่สูงกว่าผลการเรียนเดิม และให้สถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติผลการเทียบโอน**

8) แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

■ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อทำการประเมิน ดังนี้

- คณะกรรมการประเมินเบื้องต้น ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานหลักสูตรและการสอน หัวหน้างานวัดผลประเมินผล การศึกษา ร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินจากหลักฐานข้อมูลของผู้ขอรับการประเมินนำมา แสดงไว้และสัมภาษณ์

- คณะกรรมการประเมินความรู้และประสบการณ์ ประกอบด้วย ผู้รับผิดชอบ ไม่น้อยกว่า 3 คน โดยมีหัวหน้าแผนกวิชาหรือหัวหน้าคณะวิชา ผู้สอนหรือครูฝึกในรายวิชานั้น และ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิชาชีพ ร่วมเป็นคณะกรรมการทำหน้าที่ประเมินว่าผู้ขอรับการประเมินมีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ความชำนาญ เจตคติ รวมทั้งกิจนิสัยตามสมรรถนะ (Competencies) ในรายวิชา ที่ขอประเมิน ผ่านเกณฑ์หรือไม่ การประเมินต้องดำเนินการให้มีมาตรฐานชัดเจน สมเหตุสมผล ยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

■ การตัดสินผลการประเมินและการให้ค่าระดับผลการประเมิน

- ให้ตัดสินผลการประเมินเป็นรายวิชาตามรายวิชาในหลักสูตร

- ต้องได้คะแนนจากการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 50 ของแต่ละรายวิชาที่ขอประเมิน หากมีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ บางส่วนอาจประเมิน เช่นเดียวกับการประเมินผลการเรียนในสถานศึกษาปกติ และเวลาที่ใช้ในการประเมินต้องไม่น้อยกว่า เวลาเรียนต่อสัปดาห์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรหรืออยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

- ให้ใช้ค่าตัวเลขแสดงค่าระดับผลการประเมินตามค่าระดับผลการเรียน ตาม ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรที่ขอประเมินเทียบโอน ผลการเรียน

9) แนวทางการจัดการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน

■ แนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษา

- จัดทำประกาศและประชาสัมพันธ์ให้นักเรียน นักศึกษาทราบ

- จัดเตรียมแบบคำร้องขอประเมินตามเกณฑ์ที่กำหนด

- เปิดให้ผู้ขอรับการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน หรือเทียบโอนผลการเรียน รับแบบคำร้อง

- ดำเนินการประเมินเบื้องต้นและประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิ์เข้ารับการประเมิน

- แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียน และคณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน
- ประชุมวางแผนการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียน
- จัดดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียน/นักศึกษาที่ยื่นคำร้องขอเทียบโอนผลการเรียน เฉพาะผู้ขอรับการประเมินเทียบความรู้และประสบการณ์
- ประกาศหรือแจ้งวัน เวลา และสถานที่ที่จัดให้มีการประเมินเพื่อเทียบโอนผลการเรียน จัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการประเมินรายวิชา กลุ่มวิชา ดำเนินการประเมินตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้
- จัดทำเอกสารผลการประเมินเสนอหัวหน้าสถานศึกษาเพื่อขออนุมัติ
- ประกาศผลการเทียบโอนผลการเรียน และเทียบโอนผลการเรียนเพื่อนำผลการประเมินไปเทียบโอน ยกเว้นการเรียนรายวิชา
- แนวทางการปฏิบัติของนักเรียน นักศึกษา และผู้ขอรับการประเมิน
 - ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หน่วยกิตจากสถานศึกษา
 - ยื่นคำร้องขอประเมินความรู้และประสบการณ์พร้อมหลักฐาน
 - เข้ารับการประเมินเบื้องต้น
 - รับทราบผลการประเมินเบื้องต้น และเตรียมความพร้อมเข้ารับการประเมินเทียบโอนผลการเรียน
 - ลงทะเบียนขอประเมินตามระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด
 - เข้ารับการประเมินตามระยะเวลาและสถานที่ที่กำหนด
 - รับทราบผลการประเมิน
 - นำผลการประเมินไปเทียบโอนเพื่อยกเว้นการเรียนหรือลงทะเบียนเรียนรายวิชา

2.4 กรณีตัวอย่างสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต

พ.ศ. 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้มีโครงการวิจัยนำร่อง การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียนโดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการทดลองใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตในสถานศึกษาในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก ใน 2 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองตาก และอำเภอแม่สอด โดยมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสามัญและอาชีวศึกษาสังกัดต่างๆ โดยครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบและอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีเข้าร่วมโครงการ จำนวน 11 แห่ง

2.4.1 ประเภทสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

1) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสายสามัญ ได้แก่ (1) โรงเรียนเทศบาล 1 กิตติขจร (2) โรงเรียนตากพิทยาคม (3) โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน (4) โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ตาวกลางมิตรภาพที่ 26 และ (5) โรงเรียนรามบริรักษ์แม่สอด อินเตอร์

2) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทอาชีวศึกษา ได้แก่ (1) โรงเรียนไฮเทค – เทคโนโลยีตาก (2) วิทยาลัยเทคนิคตาก และ (3) วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด

3) การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้แก่ (1) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอเมืองตาก และ (2) ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอแม่สอด

4) ระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ได้แก่ วิทยาลัยชุมชนตาก

2.4.2 ลักษณะการดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้ในสถานศึกษาจังหวัดตาก แบ่งเป็น

1) การดำเนินการภายในสถานศึกษา โดยสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนให้กับผู้เรียนที่เข้าศึกษาหรือกลับเข้ามาศึกษาต่อในสถานศึกษา เช่น ผู้ที่ขอลาพักการศึกษา นักเรียนทุนต่างประเทศ ผู้ที่สมัครเข้าเรียนในสถานศึกษา เป็นต้น

2) การดำเนินการภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินการสะสมหน่วยการเรียนรู้และเทียบโอนให้กับผู้เรียน

2.4.3 รูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ มี 5 รูปแบบ ดังนี้

- 1) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรที่จัดการศึกษาเป็นระดับ
- 2) การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาต่อเนื่อง
- 3) การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- 4) การเทียบโอนผลการเรียนจากหลักสูตรต่างประเทศ
- 5) การเทียบโอนผลการเรียนจากการประเมินความรู้และประสบการณ์

โดยการเทียบโอนผลการเรียนและประสบการณ์ทั้ง 5 รูปแบบข้างต้นสามารถนำมาสะสมไว้ เพื่อเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคแม่สอดที่ทำความตกลงกันไว้แล้วระหว่างสถานศึกษาในอำเภอแม่สอด หรือเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยเทคนิคตากตามระบบทวิศึกษา

2.4.4 ผลการวิจัย พบว่าระบบการสะสมหน่วยกิตช่วยเปิดโอกาสการเรียนรู้ให้มากขึ้น และสนใจให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยพบว่า

1) มีผู้เรียนกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น โดยผู้เรียนที่พลาดโอกาสหรือขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบ ได้มีโอกาสในการกลับเข้าสู่การศึกษาในระบบอีกครั้ง อีกทั้งยังช่วยลดระยะเวลาในการเรียนในรายวิชาที่เคยเรียนหรือศึกษาสำเร็จแล้วไม่ต้องเรียนซ้ำในรายวิชาดังกล่าว ทำให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาตามโครงสร้างหลักสูตรในระยะเวลาที่เร็วขึ้น

2) ผู้เรียนที่อยู่นอกระบบการศึกษาและมีความต้องการเข้ามาศึกษาต่อในระบบสามารถเข้าศึกษาในระบบ โดยผ่านการนำประสบการณ์ทำงานที่เคยปฏิบัติมาเทียบโอนความรู้เพื่อศึกษาต่อในระบบ

3) คนที่ทำงานสามารถศึกษาต่อและเก็บสะสมหน่วยการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน ทำให้ผู้เรียนที่มีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมทางเศรษฐกิจและครอบครัวมีรายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวระหว่างเรียน

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า

ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบาย และแนวปฏิบัติในการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต รวมทั้งมีกรณีตัวอย่างแล้ว เพียงแต่ยังไม่มีการนำสู่การปฏิบัติอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้ ยังพบด้วยว่า นอกจากสถานศึกษานำร่องที่เป็นกรณีตัวอย่างแล้ว ในปัจจุบันยังมีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหลายแห่งดำเนินการระบบสะสมหน่วยกิต โดยเป็นในลักษณะความร่วมมือที่ผู้บริหารสถานศึกษาทำความตกลงกันในวงแคบไม่เป็นเชิงระบบ เช่น โรงเรียนอุทองร่วมกับวิทยาลัยเทคนิคสุพรรณบุรี ได้ดำเนินการระบบสะสมหน่วยกิตร่วมกันมายาวนานหลายปี เป็นต้น

3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพและกรณีศึกษา ใน 4 ภูมิภาค

จากการวิจัยเชิงคุณภาพและการศึกษากรณีศึกษาของกรณีศึกษา 4 จังหวัดใน 4 ภูมิภาค ประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด

จังหวัด	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
ประเด็น บริบททั่วไป	- มีเนื้อที่ประมาณ 6,596.092 ตรม. - ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางหลวงแผ่นดิน ประมาณ 440 กม.	- มีเนื้อที่ประมาณ 6,730 ตรม. - ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามระยะทางถนนสายเอเชีย ประมาณ 206 กม.	- มีเนื้อที่ทั้งหมด 8,839.976 ตรม. - ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามถนนประมาณ 571 กม. - ทิศใต้ติดต่อกับชายแดนกัมพูชา	- มีเนื้อที่ประมาณ 2,807.522 ตรม. - ห่างจากกรุงเทพมหานคร 973 กม. - ทิศใต้และตะวันออกติดกับ ประเทศมาเลเซีย
- ลักษณะประชากร	- ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากชาวไทยดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ในดินแดนนี้มานานแล้ว - มีคนอพยพมาจากท้องถิ่นอื่นบ้างไม่มากนัก - นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยเป็นชาวเขาเผ่ากระเหรี่ยง ม้ง เย้า และลัซโซ - ประชากรทั้งหมด 597,257 คน แบ่งเป็นชาย 293,260 คน หญิง 303,997 คน	- ในอดีตมีทั้งคนมอญและคนกะเหรี่ยงอาศัยอยู่ในระยะหลังมีคนจีนที่เป็นพ่อค้าเข้ามาพักอาศัย - มีประชากรทั้งหมด 329,220 คน แบ่งเป็นชาย 161,126 คน หญิง 168,094 คน	- มีทั้งชาวไทยสืบดั้งเดิมและกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ได้แก่ ชาวลาว ชาวเขมร ชาวกูย (หรือกวย) และเยอ ทำให้มีลักษณะทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เช่น การพูด ภาษาถิ่น อาทิ ภาษาลาว, ภาษากูย, ภาษายอ และภาษาเขมรถิ่นไทย - มีประชากรทั้งหมด 1,472,859 คน แบ่งเป็นชาย 734,405 คน หญิง 738,454 คน	- ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 76.77 ศาสนาพุทธร้อยละ 23.02 และศาสนาอื่นๆ อีกร้อยละ 0.21 - หากแต่อยู่ร่วมกันได้บนความหลากหลาย - มีประชากรทั้งหมด 321,574 คน แบ่งเป็นชาย 159,766 คน หญิง 161,808 คน

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาระบบการศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
ภาคการทำงาน	- ผู้มีงานทำทั้งหมด 332,307 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 163,048 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ไตรมาสนี้มีจำนวน 169,259 คน (ขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ อุตสาหกรรมการผลิต อุตสาหกรรมโรงแรม และอาหาร อุตสาหกรรม การก่อสร้าง การบริหาร และการป้องกันประเทศ)	- ผู้มีงานทำทั้งหมด 149,080 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 77,038 คน - ทำงานนอกภาคเกษตรกรรม ไตรมาสนี้มีจำนวน 72,042 คน (ขายส่ง การขายปลีก การผลิต การบริหารราชการ และป้องกันประเทศ และกิจกรรมโรงแรม ร้านอาหารจำนวน) - ความต้องการแรงงาน ของสถานประกอบการ ในจังหวัดแบ่งตามระดับ การศึกษา ปี 2561 ระดับการศึกษาที่มี ความต้องการแรงงานสูงสุด คือ 1) ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา ปีที่ 6 3) ระดับปวส. 4) ระดับปริญญาตรี 5) ระดับ ปวช.	- ในปี 2562 มีจำนวนผู้มีงานทำ ทั้งหมด 546,534 คน - ทำงานในภาคเกษตรกรรม 399,672 คน - ทำงานนอกภาคเกษตร 146,861 คน โดยพบว่า อุตสาหกรรมที่มีผู้ทำงาน มากที่สุด 5 อันดับแรกคือ 1) การขายส่ง ขายปลีก ร้อยละ 32.20 2) การบริหารราชการและ ป้องกันประเทศ ร้อยละ 15.26 3) การก่อสร้าง ร้อยละ 12.80 4) การผลิต ร้อยละ 11.44 5) กิจกรรมที่พัก โรงแรม และอาหาร ร้อยละ 7.68	- ผู้มีงานทำทั้งหมด 149,292 คน - ทำงานนอกภาคการเกษตร 78,877 คน โดยมากอยู่ใน สาขาการผลิต นอกจากนั้น เป็นสาขาการขนส่ง การขายปลีก การซ่อมแซม ยานยนต์ รถจักรยานยนต์ ของใช้ส่วนตัวและของใช้ ในครัวเรือน และมีแรงงาน ภาคการเกษตร 70,715 คน

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
ภาคการศึกษา	- มี รร. สังกัด สพฐ. 324 โรงเรียน 12 โรงเรียน และอปท. 33 โรงเรียน - มี รร. มัธยมศึกษา สังกัด สพม. 27 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 10 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 5 แห่ง	- มี รร. สังกัด สพฐ. 208 โรงเรียน 12 โรงเรียน และอปท. 5 โรงเรียน - มี รร. สังกัด สพม. 21 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 3 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 3 แห่ง	- เป็นจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) - มี รร. สังกัด สพฐ. 923 โรงเรียน 29 โรงเรียน และอปท. 51 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 9 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 6 แห่ง	- เป็นจังหวัดพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (Education Sandbox) - มี รร. สังกัด สพฐ. 171 โรงเรียน 21 โรงเรียน อปท. 6 โรงเรียน และ ตชด. 2 โรงเรียน - มีสถาบันอุดมศึกษา 5 แห่ง - มีสถาบันอาชีวศึกษา 4 แห่ง
ระบบธนาคารหน่วยกิต				
สถานะปัจจุบัน	- มีการจัดการศึกษาระบบทวิศึกษา เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถาบันอาชีวศึกษาและโรงเรียนในพื้นที่ เช่น โรงเรียนสายสัมพันธ์ ได้ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิศึกษาร่วมกับวิทยาลัยสารพัดช่าง	- มีระบบทวิศึกษา เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และผู้ประกอบการ - มีระบบทวิศึกษาในรูปแบบหนึ่งเป็นความร่วมมือระหว่าง สพฐ. และอาชีวศึกษาการจัดการศึกษาในระยะสั้นตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะอาชีพโดยเปิดโอกาสให้เลือกเรียน	- มีระบบทวิศึกษา ได้แก่ วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ จัดการเรียนการสอนแบบทวิศึกษาร่วมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 28 โดยในปีการศึกษา 2561 พบว่ามีโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 28 ที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาทวิศึกษาใน	- มีการนำประสบการณ์ทำงานจากสถานศึกษามาเทียบโอนหน่วยกิตอยู่แล้ว นักเรียนนักศึกษาจะได้เรียนรู้จากการทำงานในสถานประกอบการจริง โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในบางหลักสูตรที่วิทยาลัยเทคนิคและวิทยาลัยชุมชนที่ส่วนมากเปิดสอนเป็นหลักสูตรระยะสั้น

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาระดับการศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	ผู้ให้ข้อมูล	ข้อมูล	ข้อเสนอแนะ	สรุป
จังหวัด ประเด็น	ผู้ให้ข้อมูล	รายวิชาที่พอของหลักสูตร ปวช. และสามารถนำไปเทียบโอนกับหลักสูตร ปวช. ปกติได้	จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 18 โรงเรียน - มหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้จัดให้มีการเรียนระบบ Pre - degree ในจังหวัด ศรีสะเกษที่ สาขาวิทยบริการ เฉลิมพระเกียรติ จังหวัด ศรีสะเกษ ซึ่งระบบนี้เป็น การเรียนรายกระบวนวิชา เก็บหน่วยกิตที่ได้สะสมไว้ สำหรับเทียบโอนเมื่อจบ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทำให้ ผู้เรียนสามารถเรียน จบปริญญาตรีได้เร็วขึ้น	สรุป
กลไกปัจจุบัน	ผู้ให้ข้อมูล	- มีการทำบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกันระหว่างโรงเรียน วิทยาลัยอาชีวศึกษา และผู้ประกอบการในพื้นที่	- การจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี (Dual Vocational Training หรือ DVT) คือการจัดการศึกษาโดยอาศัย ความร่วมมือกันของสองฝ่าย - มีการจัดกิจกรรมโครงการ สร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ซึ่งมีวิทยาลัยอาชีวศึกษา	- มีสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา เปิดสอนในหลักสูตรทวิภาคี ร่วมกับสถานประกอบการ - มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับ การศึกษาระดับ ระบบการศึกษานอกระบบ โรงเรียน โดยนำประสบการณ์ มาเทียบโอนได้ แต่ปัจจุบัน กำลังจะยกเลิกไป

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	ผู้เกี่ยวข้อง	อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ	สรุป
หลักสูตรปัจจุบัน	- หลักสูตรระหว่างโรงเรียนและสถาบันอาชีวศึกษา จะมีการนำหลักสูตรมาเทียบกับ โดยวิชาพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ โรงเรียนจะเป็นผู้จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ส่วนวิชาแกนที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่เปิดทางสถาบันจะเป็นผู้จัดการจัดการเรียนการสอน	- เปิดโอกาสให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสามารถนำวิชาในหมวดวิชาชีพของอาชีวศึกษาเพิ่มเติมได้ ในขณะเดียวกันรายวิชาสามัญ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ สามารถนำมาเทียบโอนกับรายวิชาพื้นฐานของอาชีวศึกษาได้เช่นเดียวกัน โดยมีการจัดตั้งคณะกรรมการเทียบโอนขึ้นมาเพื่อดูแล	ในจังหวัดศรีสะเกษทั้ง 9 แห่ง ร่วมลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) กับสถานประกอบการ ภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งสิ้น 84 แห่ง เพื่อผลิตและพัฒนาคนในด้านวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรม	- หลักสูตรระหว่างสถาบันระดับอาชีวศึกษา และวิทยาลัยชุมชนที่ประสานงานเทียบการทำงานหรือฝึกงานกับสถานประกอบการ - การเทียบโอนประสบการณ์การทำงานกับรายวิชาเลือกได้ หากแต่เฉพาะในโรงเรียน (ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน) ที่มีความพร้อมเท่านั้น

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
การจัดการเรียน การสอนปัจจุบัน	- วิชาแกนที่เป็นวิชาเกี่ยวกับ การเรียนรู้ในสายอาชีพจะมี การจัดการเรียนการสอนที่ สถาบันอาชีวศึกษาในวันเสาร์ อาทิตย์ ส่วนวิชาพื้นฐาน โรงเรียนจะเป็นผู้รับผิดชอบ ในการจัดการเรียนการสอน ในวันปกติ	- การศึกษาระยะสั้นที่เป็นการ จัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้ฝึกทักษะอาชีพ โดยเปิดโอกาส ให้เลือกเรียนรายวิชาที่ตนเอง หลักสูตรปวช. และสามารถ นำไปเทียบโอนกับหลักสูตร ปวช. ปกติได้	- ทวิศึกษา สถานศึกษาจะทำ แผนการจัดการศึกษาร่วมกัน ตามโครงสร้างหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 และ หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งในเรื่องของการบริหาร หลักสูตร การจัดการเรียน การสอน การจัดเวลาเรียน การฝึกประสบการณ์ทักษะ วิชาชีพหรือฝึกงานใน สถานประกอบการ การวัด และประเมินผลการเรียน การโอนผลการเรียนของผู้เรียน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน	- ผู้เรียนเรียนวิชาแกนกับ นักเรียนทั่วไป หรือเรียน ด้วยตนเองแล้วจึงมาสอบ ร่วมกับนักเรียนทั่วไป ส่วนรายวิชาเลือกนั้น สถานศึกษาจะเป็นผู้พิจารณา ความเหมาะสมแล้วจึงสามารถ เทียบโอนได้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			โดยใช้เวลาเรียนควบคู่กัน ไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา โดยใช้การบูรณาการตาม โครงสร้างหลักสูตรที่กระทรวง ศึกษากำหนด - ทวิภาคี เรียนในสถาบัน อาชีวศึกษาและฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ 1) แผนการฝึกอาชีพ ในสถานประกอบการ เป็นไปตามที่กำหนด ในแผนการเรียน ตลอดหลักสูตร 2) ประเมินมาตรฐาน การฝึกอาชีพตามข้อตกลง และตามแผนการฝึกอาชีพ ที่จัดทำร่วมกัน 3) ได้ใบรับรองการผ่านงาน ของสถานประกอบการ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพ ลงนามโดยสถานประกอบการ 4) ได้วุฒิบัตรการศึกษาระบบ ทวิภาคีลงนามร่วมกัน 2 ฝ่าย	

ตารางที่ 4 ผลการศึกษกรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			- ระบบ Pre – degree ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ผู้เรียนเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาตามหลักสูตรปกติ และเรียนเพื่อสะสมหน่วยกิต ของมหาวิทยาลัยได้หลายทาง เช่น เรียนจากห้องเรียน ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง, เรียนจากตำราอิเล็กทรอนิกส์ (e-Book) หรือห้องสมุด อิเล็กทรอนิกส์ เรียนด้วยระบบ บรรยายสดผ่านอินเทอร์เน็ต, เรียนด้วยระบบ E-Learning, เรียนด้วยระบบ Coures On Demand และเรียนจาก DVD บันทึกคำบรรยาย กระบวนวิชา	- การเทียบโอนจะเกิดขึ้นเฉพาะ กับสถาบันประกอบการและ สถานศึกษาที่มี MOU ร่วมกัน เท่านั้น การเทียบประสบการณ์ หรือหน่วยกิตดังกล่าว ยังจำกัดอยู่ระหว่างสถานศึกษา
การเทียบโอน ปัจจุบัน	- พิจารณาคำอธิบายรายวิชา และจำนวนหน่วยกิตในแต่ละ รายวิชา แล้วมีการทำข้อตกลง ร่วมกันในการเทียบโอน เช่น รายวิชาภาษาอังกฤษ โรงเรียน ต้องเรียนจำนวน 3 หน่วยกิต	- กศน. จะมีการเทียบโอนให้แก่ นักเรียนที่ออกกลางคัน และผู้คนที่ประสบความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพแต่ไม่มี วุฒิการศึกษา การเทียบโอน ให้แก่นักเรียนที่ยังเรียนไม่จบ	- เป็นการเทียบรายวิชาเรียน และโอนหน่วยกิตตามระเบียบ ของสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในพื้นที่ เช่น มหาวิทยาลัย ราชภัฏศรีสะเกษ มหาวิทยาลัย เฉลิมกาญจนา มหาวิทยาลัย	

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	ผู้ให้ข้อมูล	อุทยาน	วิเคราะห์	สรุป
	แต่ทางสถาบันอาชีวศึกษาเรียน 2 หน่วยกิต ก็ต้องมีการปรับ รายวิชาตรงกลางมาเทียบกัน อย่างไรก็ตามรายวิชาที่เรียน ไม่ถึงระดับเกรด 2 หากโรงเรียน ก็จะไม่สามารถเทียบโอนได้	- การศึกษานอกระบบมีการ เทียบโอนจากประสบการณ์ ในการประกอบอาชีพ	ปทุมธานี ศูนย์ชุมชน มหาวิทยาลัยกรุงเทพบุรี ศูนย์ศรีสะเกษ หรือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดศรีสะเกษ เป็นต้น โดยมีหน่วยงานที่ดูแลเรื่อง การลงทะเบียนและวัด ประเมินผลการศึกษาของ สถาบันทำหน้าที่ดูแลการเทียบ และโอนหน่วยกิตจากการ หลักสูตร คำอธิบายรายวิชา และหน่วยกิตของสถาบัน การศึกษาเดิมเทียบกับ หลักสูตรของคำอธิบาย รายวิชา และหน่วยกิตของ มหาวิทยาลัยตามระเบียบ ของมหาวิทยาลัย - สำนักงาน กศน. จังหวัด ศรีสะเกษ มีการเทียบโอน ผลการเรียน การเทียบโอน ผลการเรียนจากการศึกษา ต่อเนื่อง การเทียบโอนความรู้	ในระดับเดียวกัน ยังไม่สามารถ นำไปเทียบกับระดับการศึกษา ที่สูงขึ้นได้ การเทียบ ประสบการณ์ทำงานกับ หน่วยกิตการเรียนนั้นแตกต่าง จากการฝึกงานที่เป็นรายวิชา ทั่วไป

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			- เทียบโอนความรู้และประสบการณ์ระหว่างการเรียนรู้ภาคความรู้จากโรงเรียนมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการฝึกทักษะและประสบการณ์ในสถาบันอาชีวศึกษา - เทียบโอนประสบการณ์จากกรณีศึกษาในพื้นที่ประกอบมาเป็นหน่วยกิตในสถาบันอาชีวศึกษา	
ข้อเสนอรูปแบบธนาคารหน่วยกิตจากการสนทนากลุ่ม				
ระบบการสะสมหน่วยกิต	- มีศูนย์กลางการสะสมหน่วยกิตทั้งในระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับระบบสะสมหน่วยกิตของส่วนกลางของประเทศ - ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นกลไกที่จะพัฒนาขึ้นมาเพื่อการสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการวัดความรู้ประสบการณ์ของผู้เรียน โดยระบบธนาคารหน่วยกิตต้องประกอบด้วยระบบการสะสมหน่วยกิต	- ควรให้หน่วยงานราชการระดับกระทรวงหรือสูงกว่าเป็นผู้กำกับดูแล มีคณะกรรมการภายนอกตรวจสอบ - ธนาคารหน่วยกิตจะเป็นที่เก็บประสบการณ์ที่ได้จากการทำงานทักษะการเรียนรู้ และสามารถนำมาเทียบโอนเพื่อการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน รวมถึงผู้เรียนที่ออกกลางคัน ให้มีโอกาสได้รับ	- ควรมีระบบฐานข้อมูลการสะสมหน่วยกิต (ออนไลน์) ที่ผู้เรียน, สถานศึกษา และสถานประกอบการสามารถเข้าดูได้ - ควรมีหน่วยงานกลางที่วางแผนนโยบายและควบคุมมาตรฐานการสะสมหน่วยกิตที่ได้รับการยอมรับ - ควรมีหน่วยงานระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงการสะสมหน่วยกิตที่เชื่อมโยงการสะสมหน่วยกิต	- ควรมีฐานข้อมูลทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ โดยมีแนวทาง - การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูลไปยังโรงเรียน - มีการกำหนดการเทียบโอนที่ชัดเจนว่า มีเกณฑ์อย่างไร เช่น การกำหนดชั่วโมงการทำงานกับหน่วยกิต การเรียนหรือต้องได้รับการรับรองจาก

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทยาน	ศรีสะเกษ	สตูล
	ระบบการเทียบโอน ระบบการวัดความรู้ และระบบสะสมองค์ความรู้และประสบการณ์	วุฒิการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยร่นระยะเวลาในการเรียน ประหยัดค่าใช้จ่าย ได้เรียนในสิ่งที่อยากเรียน สร้างความก้าวหน้าในการทำงาน และสามารถเพิ่มรายได้ - การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มที่สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตเอง และผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน	จากส่วนกลาง และควรมีอิสระที่จะนำแนวทางจากส่วนกลางมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทแต่ละจังหวัดได้	สถานประกอบการในรูปแบบใดจึงจะสามารถนำมาเทียบโอนได้
ระบบการเทียบโอน	- มีการกำหนดกลไกและโครงสร้างการเทียบโอนในระดับจังหวัด โดยมีการกำหนดหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน จากหน่วยงานที่มีประสบการณ์การเทียบโอน เช่น การศึกษานอกระบบ สถานศึกษาที่มีประสบการณ์การเทียบโอนในระบบทวิศึกษา เป็นหน่วยงานหลักในการ	- ควรมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ในการเทียบโอนความรู้ ซึ่งอาจจะเป็นศึกษาธิการจังหวัด โดยอาจจะแต่งตั้งจากคณะกรรมการจากในสถานศึกษาต่าง ๆ เข้ามาเป็นกรรมการ - อาชีวศึกษาที่มีการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมี อาชีวศึกษาจังหวัด โดยจะมี	- ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางในการทำหน้าที่เทียบโอน รับรองมาตรฐานการเทียบโอน และออกใบรับรองหรือวุฒิบัตร ที่ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย - ควรมีหน่วยงานระดับจังหวัด ที่เชื่อมโยงแนวทางการเทียบโอนส่วนกลาง ทั้งเรื่องระบบการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์	- ควรมีระบบกลไกการเทียบโอนระดับประเทศในหลากหลายสาขา และควรเป็นข้อมูลในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว เพื่อที่ผู้เรียนจะได้วางแผนการทำงานและการเรียนให้เหมาะสม - ควรเป็นระบบที่เปิดเผยให้กับทั้งผู้เรียน สถาบันการศึกษา และสถานประกอบการสามารถ

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
	ดำเนินการหลัก ร่วมกับ หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น แรงงานจังหวัด ผู้ประกอบการ	กรรมการทำหน้าที่ในการ เทียบโอนความรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้ที่จะมาเข้า ในระบบ - สถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังไม่มี หน่วยงานที่ชัดเจนในการ ทำเรื่องเทียบโอน จึงควรมี หน่วยงานกลางระดับจังหวัด ภายใต้กระทรวงศึกษา ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐาน ให้เป็นแบบเดียวกัน	- จัดตั้งหน่วยงานกลางระดับ ประเทศ (อาจอยู่ในรูปแบบ ของคณะกรรมการ) ทำหน้าที่ จัดทำนโยบายและออก ข้อกำหนดเกี่ยวกับการเทียบโอน และสะสมหน่วยกิต - คณะทำงานในหน่วยงานกลาง ควรเป็นตัวแทนที่มาจาก ทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา กศน. อุดมศึกษาและผู้ประกอบการ	รับรู้ข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและ ทันสมัย
กลไกการทำงาน	- กลไกหลักในการเป็นเจ้าภาพ เริ่มจากศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งเป็นกลไกของกระทรวง ศึกษาธิการในระดับภูมิภาค - ทำหน้าที่ในการเชื่อมประสาน กลไกอื่นในจังหวัดที่เกี่ยวข้อง ทั้งสถาบันการศึกษาทั้งระดับ ขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และ อุดมศึกษา การศึกษานอกระบบ สถานประกอบการ อุตสาหกรรม จังหวัด แรงงานจังหวัด	- กลไกการทำงานควรมี ความร่วมมือกันจากหลาย ภาคส่วน เช่น หน่วยงานของรัฐ สถานศึกษา ผู้ประกอบการ - มีการทำ MOU ร่วมกับ สถานประกอบการ	- ควรทำงานร่วมกันหลาย ภาคส่วน กล่าวคือ ทั้งสถาบัน การศึกษา สถานประกอบการ และหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจาก ในปัจจุบันมีหลักสูตร การเรียนการสอนแบบทวิภาคี อยู่แล้ว - ควรมีหน่วยงานกลางที่มี บทบาทหน้าที่ประสาน การทำงานระหว่าง	

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทยาน	ศรีสะเกษ	สตูล
กลไกอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	- เช่น สถาบันการศึกษา สถานประกอบการ อุตสาหกรรมจังหวัด ต้องเข้ามา มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ในระบบการรับรองมาตรฐาน การสะสมหน่วยกิตและ ระบบการเทียบโอน - ต้องมีหน่วยงานที่รับรองและ สร้างความน่าเชื่อถือและ เป็นที่ยอมรับต่อผู้ประกอบการ หน่วยงาน บริษัทเอกชน เมื่อนักเรียน นักศึกษา	- เช่น การศึกษาความต้องการ ของตลาดแรงงาน สถานประกอบการของทั้งใน และนอกพื้นที่โดยข้อมูลจาก ผู้ประกอบการเอง และจาก แรงงานจังหวัด เพื่อนำไปสู่ การสร้างหลักสูตรที่สอดคล้อง กัน โดยหลักสูตรอาจมี ความยืดหยุ่นให้กับสภาพ สถานประกอบการที่แตกต่าง กันไปและมีการตรวจสอบ โดยกรรมการภายนอก	- กำหนดแนวทาง, ระเบียบ, ข้อบังคับในการเทียบโอน และสะสมหน่วยกิตให้ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย - จัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง (ออนไลน์) เกี่ยวกับประวัติ การเทียบโอนและการสะสม หน่วยกิตของบุคคลที่ทุกฝ่าย เข้าถึงได้	สถานประกอบการและ สถาบันการศึกษา ตั้งแต่ เริ่มวางแผนหลักสูตร จนถึง การฝึกประสบการณ์จริง ความคิดเห็นสอดคล้อง กับนักเรียนและนักศึกษา - ควรมีหน่วยงานของรัฐเป็น เจ้าภาพในการประสานงาน และให้ข้อมูล ที่นักเรียน สามารถไปค้นหาข้อมูลได้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทยาน	ศรีสะเกษ	สตูล
นำหน่วยกิตที่สะสมไว้ไปใช้ ในการสมัครเข้าทำงานหรือ เรียนต่อได้	- สถาบันการศึกษา เป็นภาคส่วน ที่สำคัญที่ทำหน้าที่ผลิต บุคลากรเข้าสู่ตลาดแรงงาน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมและ เป็นหลักในระบบธนาคาร หน่วยกิตเพราะเป็นภาคส่วน ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการจัด การเรียนการสอนกำหนด หลักสูตร ตามมาตรฐาน การเรียนรู้ในแต่ละหลักสูตร - สถาบันที่มีเอางาน และ ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน และ การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด สู่วิทยที่พำนักให้การศึกษา จากการเทียบประสบการณ์ การทำงานของแรงงานในพื้นที่ มีส่วนร่วมในการวัดประเมินผล องค์ความรู้เพื่อสะสมหน่วยกิต	- สถาบันการศึกษา ภาครัฐ ภาคการทำงาน รวมถึง ผู้ประกอบการ และนักเรียน นักศึกษา ต้องร่วมมือกัน - ควรให้หน่วยงานราชการระดับ กระทรวงเป็นผู้กำกับดูแล - ควรให้หน่วยงานที่มีอำนาจ มากกว่ากระทรวงเป็นผู้ดูแล โดยจัดตั้งคณะกรรมการ ภายนอกเป็นผู้ตรวจสอบ สถาบันการศึกษาจัดทำ หลักสูตรเพื่อตอบสนอง ต่อความต้องการของ สถาบันประกอบ - สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีโอกาส ทดลองปฏิบัติงานในสถานที่จริง พัฒนาบุคลากรให้เท่าทัน เทคโนโลยี ผู้ประกอบการ	- สถานประกอบการและ ภาคธุรกิจควรเข้ามาบทบาท ในการกำหนดคุณลักษณะ ผู้เรียนที่พึงประสงค์และ วางแผนการพัฒนาผู้เรียน ร่วมกับสถาบันการศึกษาทั้งใน ระดับมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา - กศน.จังหวัด ควรมีการขยาย ขอบเขตและระเบียบข้อบังคับ ต่าง ๆ ในการเทียบโอน ประสบการณ์ให้ครอบคลุม กลุ่มคนหลากหลายอาชีพ มากขึ้นเพื่อเปิดโอกาสให้คน จากนอกระบบการศึกษาได้รับ วุฒิการศึกษาแล้วนำไปต่อยอด ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ได้มากขึ้น	- หน่วยงานที่ควรเข้ามา มีส่วนร่วมประกอบด้วยกัน 3 ส่วนคือ 1) สถานประกอบการ ในการแสดงความต้องการ คุณลักษณะของแรงงาน 2) หน่วยงานภาครัฐระดับ จังหวัดที่รับผิดชอบเรื่อง แรงงานและการศึกษา ที่จะทำงานเชื่อมโยงกับ ภาคส่วนอื่นๆ และ 3) สถาบันการศึกษาที่จะต้องทำ หลักสูตรให้สอดคล้องกับ ความต้องการในช่วงเวลา นั้น ๆ

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สรุปท้าย	ยุทธยานี้	วิเคราะห์	สรุป
	ความรู้จากประสบการณ์การทำงานของแรงงานที่ต้องการยกระดับความรู้ความสามารถ โดยความร่วมมือกับผู้ปกครอง เป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนนักเรียนในพื้นที่ควรเข้ามามีบทบาทในการกำหนดและร่วมกำกับการทำงานในคณะกรรมการในระดับพื้นที่ของธนาคารหน่วยกิต เพื่อติดตามคุณภาพและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการของธนาคารหน่วยกิต - ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานต้องเข้ามามีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานและแนวทางการเทียบโอน เพื่อให้ระบบธนาคารหน่วยกิตเข้าถึงแรงงานที่ต้องการยกระดับวุฒิการศึกษาของตนเอง ทั้งในสถานประกอบการและภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่	ควรมีบทบาทในการกำหนดสมรรถนะของแรงงานที่ต้องการสนับสนุนสถานศึกษาด้วยสถานที่และเครื่องมือที่มีความทันสมัยและพร้อมเพรียงมากกว่า รวมถึงมีส่วนร่วมในการรับรองมาตรฐานของการเทียบโอนหน่วยกิตในสาขาที่เกี่ยวข้อง - ผู้ปกครองมีบทบาทในการส่งมอบบุตรหลานให้มีความพร้อมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และระบบธนาคารหน่วยกิต - นักเรียนนักศึกษาควรมีบทบาทในการวางแผนการศึกษาของตนเองให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว	- สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่จัดอบรมระยะสั้นด้านวิชาชีพ สามารถทำความเข้าใจกับหน่วยงานอื่น เช่น กศน. โรงเรียนมัธยมศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาเพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและประสบการณ์ทางวิชาชีพตามความสนใจ แล้วควรสามารถนำไปประกาศนียบัตรที่ได้เข้าไปเทียบโอนเป็นหน่วยกิตสะสมไว้ได้ - อุตสาหกรรมจังหวัด สามารถเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแรงงานจากภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในพื้นที่เพื่อส่งต่อให้ภาคการศึกษาทำการผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้ตรงความต้องการของตลาดแรงงานให้มากขึ้นได้	

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
			- หอการค้าจังหวัดและ ภาครัฐกิจสามารถเป็นได้ทั้ง ผู้สนับสนุนการจัดการศึกษา ผู้ร่วมวางแผนการพัฒนาและ ผู้ร่วมวิเคราะห์สถานการณ์ ด้านความต้องการแรงงาน เพื่อสะท้อนไปยังภาคการศึกษา ให้ปรับปรุง พัฒนารูปแบบ การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการ จริงในพื้นที่ได้	
ข้อเสนอแนะอื่น ๆ		- ระบบธนาคารหน่วยกิตต้อง ตอบใจความต้องการของ สถานประกอบการในการผลิต กำลังคนที่เป็นที่ต้องการ	- ปัจจุบันระบบธนาคารหน่วยกิต ในจังหวัดศรีสะเกษจึงมีการ เชื่อมโยงกับภาคการทำงาน มากขึ้นทั้งในลักษณะของ การเป็นแหล่งฝึกงาน ฝึกประสบการณ์ แล้วนำ ประสบการณ์และทักษะที่ได้ มาเทียบโอนหน่วยกิต หรือภาคการทำงานที่อยู่ใน รูปแบบของผู้จัดการศึกษา ร่วมและทำ MOU กับสถาบัน อาชีวศึกษาในระบบวิทยาคี	- ปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงาน ที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง หากจะเพิ่มให้เป็นภาระหน้าที่ ของหน่วยงานปกตินั้น อาจจะไม่ส่งผลดีต่อ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ดังนั้น จึงเห็นว่าควรมี หน่วยงานอิสระที่ดำเนินการ ในเรื่องนี้

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	ผู้เกี่ยวข้อง	อุปสรรค	ข้อเสนอ	สรุป
			โดยร่วมมือกับสถานศึกษา ทั้งในด้านการจัดการเรียน การสอน การฝึกประสบการณ์ การเทียบโอนประสบการณ์ และความรู้ และการวัด ประเมินผล เพื่อช่วยให้ นักเรียนนักศึกษาที่ผลิตออกไป ตรงกับความต้องการของ ผู้ประกอบการในพื้นที่มากขึ้น	
ปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน .ข้อคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม				
ปัจจัยในระดับพื้นที่	- การบูรณาการทำงานของ หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาค การศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา ทักษะของแรงงาน และ ผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ ต้องมีการร่วมกันทำงานตาม ทักษะความเชี่ยวชาญและ องค์ความรู้ของแต่ละส่วน โดยมีการกำหนดเป้าหมาย บทบาทการทำงานที่ชัดเจน	- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ รวมถึงผู้ประกอบการและนักเรียน เพื่อกำหนดมาตรฐานสมรรถนะ ของแรงงานที่ต้องการ และ จัดการศึกษาเพื่อผลิตกำลังคน ให้ตรงความต้องการ - มีหน่วยงานกลางที่ได้รับ การยอมรับและเชื่อถือจาก ทุกฝ่ายเป็นผู้ดำเนินงาน เป็น	- ปัจจัยด้านความร่วมมือของ หน่วยงานด้านการศึกษา ผู้ประกอบการในพื้นที่และ หน่วยงานอื่น ๆ เช่น สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัด, กศน. จังหวัด, อุตสาหกรรมจังหวัด, หอการค้าจังหวัด ในการร่วม วางแผนการจัดการศึกษาและ พัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ตรงกับ ความต้องการในพื้นที่	- การประสานความร่วมมือ ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กับการศึกษาต่าง ๆ ในจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ทุกระดับ สำนักงาน กศน. จังหวัด แรงงานจังหวัด ฯลฯ ให้ทำงานร่วมกันตั้งแต่ ในการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่ไทย	อุทยาน	ศรีสะเกษ	สตูล
ประเด็น	ในแต่ละระบบของธนาคารหน่วยกิต - การมีเจ้าภาพหลักในการรับผิดชอบการดำเนินงานและขับเคลื่อนการทำงานในพื้นที่ของธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ที่มีประสบการณ์กระบวนการเทียบโอน และการจัดการหลักสูตร เช่น ศักยภาพจังหวัด ซึ่งจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่น่าจะมีบทบาทในการเป็นเจ้าภาพในการทำงานในพื้นที่ โดยการประชุมสานการตั้งคณะกรรมการดำเนินการโดยความร่วมมือจากภาคส่วนอื่นในจังหวัด - กลไกกลางในพื้นที่ เพื่อดำเนินการเก็บสะสมหน่วยกิต การประเมินและวัดผล เพื่อเทียบโอนหน่วยกิต โดยเป็น	หน่วยงานระดับจังหวัด เช่น ศักยภาพจังหวัด หรือเป็นคณะทำงานที่แต่งตั้งจากคณะกรรมการการจากสถานศึกษา หรืออาจจะเป็นองค์กรอิสระ ร่วมมือกับภาครัฐ ผู้ประกอบการ สภาวิชาชีพ เป็นต้น	- ปัจจุบันด้านเอกสิทธิ์หรือเป้าหมายการพัฒนาของจังหวัด ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกำหนดภาพรวมการผลิตแรงงานของพื้นที่และคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ที่โดดเด่นของแต่ละจังหวัด - ปัจจุบันด้านฐานข้อมูลเกี่ยวกับการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของบุคคลที่ควรเป็นฐานข้อมูลออนไลน์ให้ผู้เรียนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าดูและตรวจสอบได้	

ตารางที่ 4 ผลการศึกษากรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
	กลไกที่มีการจัดตั้งขึ้นในรูปแบบคณะทำงาน ที่ทำหน้าที่ออกแบบการสะสมหน่วยกิต การประเมินและวัดผล และการออกแบบกระบวนการเทียบโอนได้	- มีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ที่ควรที่จะสามารถทำได้ แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก - การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้	- ปัจจัยด้านการส่งเสริมด้านงบประมาณทั้งทางการเงิน อุปกรณ์และสถานที่ในการฝึกทักษะและประสบการณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการความต้องของการของงานในยุคสมัยใหม่ พันสมัยและตรงกับความต้องการของพื้นที่ทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานฝึกต่าง ๆ	- ระบบข้อมูลที่ต้อง ทันสมัยผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลไปยังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ - ควรมีส่วนงานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในการเก็บข้อมูล ผู้เรียนไว้ทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งผู้เรียน และสถานประกอบการได้ถึงสถานภาพของการผลิตแรงงานของจังหวัด และผู้เรียนได้ทราบถึงความต้องการของจังหวัด รวมถึงอาจคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตด้วย
ปัจจัยภายนอกพื้นที่	- การมีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง ขนาดใหญ่ องค์กรที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละสาขาอาชีพ หรือสภากาชาด เป็นต้น อย่างไรก็ตามการดำเนินงานต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจให้แก่หน่วยงานในพื้นที่ การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ควรที่จะสามารถทำได้แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก	- มีหน่วยงานกลางในระดับกระทรวงที่เป็นผู้วางรูปแบบระบบธนาคารหน่วยกิต รวมไปถึงการกำหนดมาตรฐานการเทียบโอนที่ได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เป็นที่ยอมรับในสังคม การกำหนดมาตรฐานเชิงพื้นที่ที่ควรที่จะสามารถทำได้ แต่ต้องมีความสอดคล้องกับมาตรฐานหลัก - การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้	- ปัจจัยด้านการส่งเสริมด้านงบประมาณทั้งทางการเงิน อุปกรณ์และสถานที่ในการฝึกทักษะและประสบการณ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระในการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการความต้องของการของงานในยุคสมัยใหม่ พันสมัยและตรงกับความต้องการของพื้นที่ทั้งในสถาบันการศึกษาและหน่วยงานฝึกต่าง ๆ	- ระบบข้อมูลที่ต้อง ทันสมัยผ่านระบบออนไลน์ เพื่อให้สามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลไปยังทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้ - ควรมีส่วนงานที่ทำงานอย่างต่อเนื่องในการเก็บข้อมูล ผู้เรียนไว้ทุกระดับ ทั้งนี้เพื่อให้ทั้งผู้เรียน และสถานประกอบการได้ถึงสถานภาพของการผลิตแรงงานของจังหวัด และผู้เรียนได้ทราบถึงความต้องการของจังหวัด รวมถึงอาจคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตด้วย

ตารางที่ 4 ผลการศึกษานิเทศการ 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สุโขทัย	อุทัยธานี	ศรีสะเกษ	สตูล
	- การบริหารจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ การใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์มในการเก็บข้อมูลขนาดใหญ่ (Big data) ที่มีประสิทธิภาพ มีการออกแบบที่เป็นมิตรและสร้างประสบการณ์ที่ดีกับผู้ใช้ สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตเอง และผู้ประกอบการที่ต้องการดูข้อมูลแรงงาน มีการจัดทำแอปพลิเคชันเพื่อใช้เป็นทางเลือกในการใช้งานจากอุปกรณ์พกพา ในขณะเดียวกันก็ควรจะมีศูนย์ให้บริการเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิตกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือผู้ที่มีอุปสรรคในการใช้งานดิจิทัลเทคโนโลยี - การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมี	สามารถจัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้รวดเร็ว ทั้งแก่ตัวผู้สะสมหน่วยกิตและผู้ประกอบการ - การประชาสัมพันธ์ และการเตรียมความพร้อมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีการประชาสัมพันธ์ให้ความเข้าใจในระบบธนาคารหน่วยกิต และเตรียมความพร้อมของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง		

ตารางที่ 4 ผลการศึกษกรณีศึกษา 4 จังหวัด (ต่อ)

จังหวัด ประเด็น	สู่วิทย	อุทยานี	ศรีสะเกษ	สตูล
	ความเข้าใจในระบบธนาคาร หน่วยกิต ประโยชน์ที่จะได้รับ ซึ่งส่งผลต่อความก้าวหน้าใน อาชีพการงาน และการจัดสรร แรงงาน ในขณะเดียวกัน การอบรมเตรียมความพร้อม ของบุคลากรที่เกี่ยวข้องจาก ส่วนกลางจะก่อให้เกิดความ เชี่ยวชาญในการใช้งาน และ สามารถส่งต่อองค์ความรู้ ให้แก่พื้นที่ได้			

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนวทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต

แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
ระดับจังหวัด			
1. มีนโยบายและแผน การทำงานของระบบ ธนาคารหน่วยกิตระดับ จังหวัดอย่างชัดเจน	1) มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัด 2) มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานระบบธนาคารหน่วยกิต ของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในจังหวัด 3) มีการบูรณาการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง กับระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีการกำหนดบทบาท ของแต่ละภาคส่วนในจังหวัดอย่างชัดเจน โดยการจัดตั้ง คณะกรรมการระดับจังหวัดและสอดคล้องกับกฎหมาย ที่เกี่ยวข้อง 4) เป็นการบริหารบูรณาการทำงานร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัด	ศึกษาธิการจังหวัดเป็น เจ้าภาพหลัก ร่วมทำงาน กับ กศน. สพฐ. สพม. อาชีวศึกษา และสถาบัน อุดมศึกษา ศูนย์พัฒนาฝีมือ แรงงาน หอการค้าจังหวัด และ อุตสาหกรรมจังหวัด และ ตัวแทนผู้ประกอบการ ในพื้นที่ อบจ. อบต. เทศบาล และตัวแทนผู้ประกอบการ	ภาคการศึกษา เช่น อาชีวศึกษา อุดมศึกษา กศน. สพฐ. สพม. และ ศึกษาธิการจังหวัด เป็นต้น ภาคแรงงาน ทั้งภาครัฐและ เอกชน เช่น ศูนย์พัฒนาฝีมือ แรงงาน หอการค้าจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด และ ผู้ประกอบการ เป็นต้น ภาคองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อบต. เทศบาล เป็นต้น ภาคประชาชน เช่น ตัวแทน ผู้ประกอบการ
2. มีการสื่อสาร การดำเนินการระบบ ธนาคารหน่วยกิต ระดับจังหวัดอย่างชัดเจน	มีแพลตฟอร์มข้อมูลเพื่อครบถ้วนสำหรับผู้ดำเนินงาน เกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ใช้เป็นฐานข้อมูล ในการทำงานร่วมกัน		

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต

แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
ระดับจังหวัด			
3. ทำให้ระบบธนาคารหน่วยกิตมีประสิทธิภาพ	1) มีระบบการเข้าถึงข้อมูล เช่น ใช้รหัสประชาชน 2) สร้าง ดูแล ระบบใบแจ้งยอดการใช้งาน อาจมีระบบออนไลน์เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสอดคล้องกับตลาดแรงงานในจังหวัด 3) มีการประเมินผลเป็นระยะ มีการติดตาม ปรับปรุง พัฒนา 4) มีผู้รับผิดชอบโดยตรง 5) มีระบบควบคุมมาตรฐาน 6) มีระบบบริหารจัดการ มีการวิเคราะห์ความคุ้มค่า ปรับปรุงระเบียบกฎหมาย มี MOU		
4. มีการนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต	โดยคัดเลือกโรงเรียนเพื่อทดลองใช้ระบบ		
5. พัฒนาการเรียนการสอน	1) เพิ่มช่องทางการเรียนออนไลน์ 2) สถานศึกษาร่วมมือกับภาคการทำงาน จัดวิชาที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของจังหวัด ประเทศ 3) มีหลักสูตรหลากหลาย หลายรูปแบบ ทั้ง Degree และ Non – degree 4) มีเครื่องมือวัดที่ได้มาตรฐานทั้งทางวิชาการ วิชาการ	สถานศึกษาเป็นเจ้าภาพหลัก	

ตารางที่ 5 ข้อเสนอแนะทางส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิต

แนวทางหลัก	แนวทางปฏิบัติ	ผู้รับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้อง
ระดับประเทศ			
1. มีนโยบายและแผนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับประเทศอย่างชัดเจน	1) มีการกำหนดเป้าหมายของประเทศ 2) มีการกำหนดขั้นตอนการทำงานระบบธนาคารหน่วยกิต 3) มีการบูรณาการการทำงานของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและกำหนดบทบาทของแต่ละภาคส่วนในประเทศอย่างชัดเจน โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับจังหวัดและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	กระทรวงศึกษาธิการ	กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรมและ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม และตัวแทน สภาวิชาชีพต่างๆ
2. มีการสื่อสารการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตระดับประเทศอย่างชัดเจน	1) มีแพลตฟอร์มข้อมูลที่ครบถ้วน สำหรับให้ผู้ดำเนินการเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตได้ใช้เป็นฐานข้อมูลในการทำงานร่วมกัน 2) สร้างดิจิทัลแพลตฟอร์ม 3) ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 4) ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ข้อมูลถึง ครูแนะแนว สถานประกอบการ แรงงานจังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด		
3. มีกลไกระบบธนาคารหน่วยกิตที่มีประสิทธิภาพ	1) สร้าง ดูแล ระบบให้ถ่ายทอดการใช้งาน 2) เป็นระบบที่สามารถเข้าถึงได้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต 3) มีการติดตาม ประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อการปรับปรุงพัฒนา 4) มีระบบควบคุมมาตรฐาน 5) เชื่อมโยงกับภาคแรงงานเพื่อการพัฒนาประเทศ		

4. สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานในประเทศไทย

จากการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสรุปได้ดังนี้

1. ประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตอยู่แล้ว แต่ยังขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยนโยบายที่มี ได้แก่

- มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561
- กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะในการปฏิบัติงาน
- ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการเทียบวุฒิการศึกษาในประเทศและต่างประเทศ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2549
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา

2. ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของไทย

2.1 จากหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติพบว่า มีการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในประเทศไทยแล้ว แต่ยังอยู่ในวงแคบยังไม่แพร่หลาย และดำเนินการในลักษณะการเจรจาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา โดยส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของการศึกษาในระบบการศึกษา

2.2 ผู้เกี่ยวข้องจากภาคส่วนต่างๆ ส่วนใหญ่ทั้งภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่นๆ ของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิต ดังนั้น การจะขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบผลสำเร็จจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติและภาคส่วนต่างๆ ควบคู่กันไปด้วย

2.3 ควรส่งเสริมปัจจัยที่ส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคแรงงานในจังหวัดกรณีศึกษาและระดับประเทศ โดยสร้างเจตคติเชิงบวก ให้ได้รับการยอมรับจากภาคการทำงานและสอดคล้องกับความต้องการของภาคการทำงาน เนื่องจากระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นระบบสำคัญที่จะสนับสนุนการพัฒนากำลังคนเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะสำหรับบุคลากรวัยทำงานให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม

2.4 ประเทศไทยมีภาคส่วนที่เกี่ยวข้องที่พร้อมจะขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต แต่ขาดแพลตฟอร์มและอำนาจหน้าที่ในการทำงาน

2.5 ระบบธนาคารหน่วยกิตกลายเป็นความจำเป็นของประเทศไทยที่ต้องมี จากจำนวนประชากรวัยแรงงานลดลง ความต้องการแรงงานวุฒิสองกว่าที่เป็นอยู่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งปัจจุบันกำลังเข้าสู่วิกฤติ จึง “จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตโดยเร็วและจริงจัง” ทั้งนี้ อาจนำบทเรียนจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยได้ แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละจังหวัด เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง ภูมิประเทศ ความต้องการของคนในจังหวัด ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดด้วย

บทที่ 4²

ผลการวิจัยระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา ที่เชื่อมโยงกับภาคการทำงาน

1. วิธีการศึกษาวิจัย

การศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตที่เชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคการทำงานเป็นการศึกษาเชิงปริมาณ และศึกษาเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก ครอบคลุมในประเด็นเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อนในระดับอุดมศึกษาและความเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ แล้วจึงประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกการขับเคลื่อนธนาคารหน่วยกิตจากต่างประเทศและในประเทศ ประกอบด้วย 1) หลักการแนวคิด และพัฒนาการของแนวคิดเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตทั้งต่างประเทศและในประเทศ แหล่งข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และรายงานวิจัย 2) รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูล และ 3) วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปสาระสำคัญตามประเด็นหลักการแนวคิด และพัฒนาการของระบบธนาคารหน่วยกิต

² 1) ผลการวิจัยในบทนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน: ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เป็นที่ปรึกษา มี ดร.เกียรติอนันต์ ถิ่นแก้ว และคณะเป็นผู้วิจัย ระหว่างเดือนเมษายน-มิถุนายน 2563

2) บรรณาธิการและสรุปผลวิจัยเพิ่มเติมโดย ดร.รุ่งนภา จิตโรจนรักษ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ ประเด็นความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ การพัฒนาระบบ กลไกการขับเคลื่อน หน่วยงานหลักและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบที่เหมาะสม และทิศทางการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ประกอบด้วย 1) ประเด็นความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ การพัฒนาระบบกลไกการขับเคลื่อน หน่วยงานหลักและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบที่เหมาะสม และทิศทางการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยโดยวิธีการสัมภาษณ์ ตัวแทนของสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการหรือนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต ภาคประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน 2) รวบรวมข้อมูล และบันทึกข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา และ 3) วิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์จากเนื้อหา และข้อมูลการสัมภาษณ์ จำแนกตามกรอบแนวคิด สรุปผลรายงานตามประเด็นที่ศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่

1) **กรอบแนวคิด** ใช้สำหรับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) **แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)** ใช้สำหรับสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในสถาบันอุดมศึกษา สถานประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน และผู้ที่กำลังศึกษา หรือผู้ที่เคยศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยออกแบบโครงสร้างคำถามสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งเป็นกระบวนการวิจัยที่มีผลทำให้คำถามมีความยืดหยุ่นและเปิดกว้าง โดยมีประเด็นกรอบคำถาม ดังนี้

ตารางที่ 6 ประเด็นการศึกษาและกรอบคำถามในการศึกษา

ประเด็นการศึกษา	กรอบคำถามในการศึกษา
1. สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย	1) โปรดอธิบายภาพรวมสถานการณ์การจัดการระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทยและสถาบันการศึกษาของท่าน 2) การดำเนินงาน วิธีการ ขั้นตอน และกลุ่มเป้าหมายของระบบธนาคารหน่วยกิต 3) ผลการดำเนินงานในปัจจุบันของระบบธนาคารหน่วยกิตในสถาบันของท่านเป็นอย่างไร มีจุดเด่น จุดด้อยและสิ่งที่ต้องปรับปรุงอะไรบ้าง อะไรคือปัจจัยแห่งความสำเร็จ
2. ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาในประเด็นความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตที่ทำอยู่กับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ มีความเชื่อมโยงกันหรือไม่ และจะเชื่อมโยงกันได้อย่างไร	ระบบธนาคารหน่วยกิตในหน่วยงานของท่านมีความเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐ/ภาคแรงงาน/ภาคประกอบการในด้านใดบ้าง
3. หากจะพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย - กลไกควรเป็นอย่างไร ควรเริ่มจากจุดไหน และหน่วยไหนควรเป็นเจ้าภาพหลัก - ทำอย่างไรระบบการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อสะสมในธนาคารหน่วยกิตไว้จึงจะเป็นที่ยอมรับร่วมกัน - ทำอย่างไรระบบธนาคารหน่วยกิตจึงจะเป็นที่ยอมรับของภาคการทำงาน (เอกชน) - ควรแบ่งบทบาทระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร	1) กลไก และรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตควรเป็นอย่างไร 2) ทำอย่างไรระบบธนาคารหน่วยกิตถึงจะเป็นที่ยอมรับของภาคการทำงานทั้งภาครัฐ และเอกชน 3) การบริหารจัดการ การขับเคลื่อนเชิงนโยบายของระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ท่านคิดว่าควรมอบหมายหรือจัดตั้งหน่วยงานใดเข้ามารับผิดชอบ และหน่วยงานนั้นควรมีบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบอะไรบ้าง 4) การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบความสำเร็จ ควรมีหน่วยงานใดบ้างที่เข้ามามีส่วนร่วม และหน่วยงานเหล่านั้นควรมีบทบาทหน้าที่อย่างไร

ตารางที่ 6 ประเด็นการศึกษาและกรอบคำถามในการศึกษา (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	กรอบคำถามในการศึกษา
4. รูปแบบที่เหมาะสมของระบบธนาคารหน่วยกิตควรเป็นอย่างไร	รูปแบบที่เหมาะสมของระบบธนาคารหน่วยกิตควรเป็นอย่างไร
5. ทิศทางนโยบายเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตควรเป็นอย่างไร ต้องมีนโยบายอะไรเพิ่มเติมหรือลดนโยบายอะไรหรือไม่	นโยบายส่งเสริมระบบธนาคารหน่วยกิตควรเป็นอย่างไร ควรปรับปรุงนโยบายด้านใดบ้าง และนโยบายด้านใดที่ควรเพิ่มเติมหรือลด ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการดำเนินงาน

กลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

1. **สถาบันอุดมศึกษา** โดยสุ่มจากสถาบันอุดมศึกษาที่ดำเนินการหรือนำร่องระบบธนาคารหน่วยกิต โดยกระจายพื้นที่/สาขา รวม 9 สถาบัน ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (บางเขน) 2) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์ 5) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (คลองหก) 6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน 7) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 8) มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และ 9) ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ทั้งนี้ การรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์หรือเก็บข้อมูลจากเป้าหมายแต่ละตัวอย่างข้างต้นมากกว่า 1 คน

2. **ภาคประกอบการ** โดยสุ่มจากภาคประกอบการ 12 ตัวอย่าง 1) บริษัท แม็คกรุ๊ป จำกัด (มหาชน) 2) บริษัท กันกุลเอ็นจิเนียริ่ง จำกัด (มหาชน) 3) บริษัท ซิปเปอร์แบ็ก จำกัด 4) บริษัท เป๊ปซี่-โคล่า (ไทย) เทรดดิ้ง จำกัด 5) Augoldfish Farm Banpong (มณฑลฟาร์ม) 6) บริษัท เมคเคอร์โฮม จำกัด 7) บริษัท อุดมพานิช 58 จำกัด 8) บริษัท บีโอโออะไหล่ จำกัด 9) บริษัท วีไอพี โปรเทคชั่น บาย คอป ศูนย์ห้า จำกัด 10) บริษัท ยางไทยปักษ์ใต้ จำกัด 11) โรงเรียนอนุบาลธนาภา และ 12) บริษัท บ้านงานไม้ จำกัด ทั้งนี้ กระจายพื้นที่/สาขา/อาชีพเพื่อความหลากหลาย

3. **หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน** จำนวน 7 หน่วยงาน ได้แก่ 1) กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน 2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 3) สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน) 4) สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ 5) สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย 6) สภาทนายความ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และ 7) สภาวิชาชีพวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

4. **ผู้เรียน หรือผู้ที่เคยเรียนในหลักสูตรระบบธนาคารหน่วยกิต** จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) นายพิเชษฐ์ ศิริศักดิ์วัฒนา 2) นางสาวนทียา สุพิพัฒน์ และ 3) นางสาวสุนมมาลย์ อินทรวง

2. สภาพปัจจุบันของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย

2.1 พัฒนาการระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย ระบบธนาคารหน่วยกิตประเทศไทย (Thailand Credit Bank System: Thai – CBS) เริ่มจากการมีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นการจัดการศึกษาให้ประชาชนทุกคนในประเทศไทยได้มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบที่เหมาะสม มีข้อกำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดการการศึกษา 3 รูปแบบ คือการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ที่ให้มีการสะสมหน่วยกิตในลักษณะธนาคารหน่วยกิต โดยเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ส่งเสริมให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ทั้งที่เป็นวิทยาการสมัยใหม่ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่มุ่งสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมให้จัดการเรียนรู้ในหลากหลายรูปแบบ และปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยกับการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

ประเทศไทยได้กำหนดให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย และประสบการณ์เข้าสู่การศึกษาในระบบไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถาบันศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบและตามอัธยาศัยจากการฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน และมีแนวคิดในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระดับต่าง ๆ ในส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต จากกรอบคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) และอาชีวศึกษา (Thai Qualifications Framework for Vocational Education : TVQ) ให้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) เป็นกลไกเชื่อมโยงทักษะความรู้ความสามารถเชิงวิชาการกับทักษะความรู้ความสามารถและประสบการณ์หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงาน โดยกลุ่มเป้าหมายของการจัดการศึกษา คือประชาชนทั่วไปไม่จำกัดเพศ อายุ คุณวุฒิ การศึกษา และอาชีพ ที่ต้องการเข้ามาเพิ่มทักษะความรู้เพื่อไปใช้ในภาคการทำงาน

2.2 การดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มีวัตถุประสงค์ 1) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยไม่กำหนดอายุ เชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคลไว้ในคลังหน่วยกิต

2.2.1 หลักการ ดังต่อไปนี้

1) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถหรือสมรรถนะมาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

2) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถและหรือสมรรถนะในคลังหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัดอายุและคุณวุฒิของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน ทั้งนี้ การสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ในคลังหน่วยกิต องค์ความรู้ของแต่ละศาสตร์อาจจะมีลักษณะเฉพาะที่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่กำหนดในตัวเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของศาสตร์นั้น ๆ ที่อาจจะต้องมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดในการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้

3) ผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และสมรรถนะเฉพาะทางหรือต้องการเปลี่ยนอาชีพ สามารถรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานและเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรองโดยหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับในวิชาชีพนั้นจะถือว่าหลักสูตรนั้นได้รับการรับรอง แต่ในกรณีที่หลักสูตรยังไม่ได้ได้รับการรับรองจะต้องนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาเทียบอีกครั้งหนึ่งเพื่อสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิต

4) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา

5) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา มากกว่า 1 แห่งได้

2.2.2 หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนในระดับอุดมศึกษา ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากหลากหลายรูปแบบสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้ด้วยคามยืดหยุ่นไม่ต้องทำงาน ทั้งอาชีพ ไม่มีเงื่อนไขข้อผูกมัด และไม่มีกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ตามประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545 โดยมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติดังนี้

1) คุณสมบัติของผู้ที่มีสิทธิขอเทียบโอนผลการเรียน

■ ต้องมีความรู้พื้นฐานตามที่กำหนดในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาของทบวงมหาวิทยาลัยในระดับที่ขอเทียบโอนผลการเรียน คือ ในระดับปริญญาตรีต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าขึ้นไป และในระดับบัณฑิตศึกษาต้องเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป

■ ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนต้องเป็นหรือเคยเป็นนักศึกษาของสถาบัน การศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเทียบเท่าในหลักสูตรที่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานของรัฐที่มี อำนาจตามกฎหมายรับรอง

■ สถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษาอาจ กำหนดคุณสมบัติ อื่น ๆ ของผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนเพิ่มเติมได้ เช่น ผู้ขอเทียบโอนผลการเรียน จากการศึกษานอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัยจะต้องสอบเข้าสถาบันอุดมศึกษาได้ในคณะวิชา ที่ต้องการขอเทียบโอนผลการเรียนตามวิธีที่สถาบันอุดมศึกษาหรือคณะวิชากำหนด เป็นต้น

2) หลักเกณฑ์การเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตระหว่างการศึกษาในระบบ

■ ระดับปริญญาตรี

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับอุดมศึกษา หรือเทียบเท่า ที่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่า สามในสี่ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบ

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนน C หรือ แต้มระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่า

- นักศึกษาจะเทียบรายวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินสามในสี่ของ จำนวนหน่วยกิต รวมของหลักสูตรที่รับโอน

- รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษาจะไม่ นำมาคำนวณแต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

- นักศึกษาจะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่าง น้อยหนึ่งปีการศึกษา

- ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรใหม่จะเทียบโอนนักศึกษาเข้า ศึกษาได้ไม่เกินกว่าชั้นปีและภาคการศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้นักศึกษาเรียนอยู่ตามหลักสูตรที่ได้รับความเห็นชอบแล้ว

■ ระดับบัณฑิตศึกษา

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา หรือเทียบเท่าที่ทบวงมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่มีเนื้อหาสาระครอบคลุมไม่น้อยกว่า สามในสี่ของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่ขอเทียบ

- เป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่สอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนน B หรือ
แต่มีระดับคะแนน 3.00 หรือเทียบเท่า หรือระดับคะแนน S
- การเทียบโอนหน่วยกิตในรายวิชาวิทยานิพนธ์ให้เป็นไปตามที่สถาบัน
อุดมศึกษากำหนดโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษา
- นักศึกษาจะเทียบรายวิชาเรียนและโอนหน่วยกิตได้ไม่เกินหนึ่งในสาม
ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรที่รับโอน
- รายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาที่เทียบโอนจากต่างสถาบันอุดมศึกษาจะไม่
นำมาคำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม
- นักศึกษาจะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่างน้อย
หนึ่งปีการศึกษา และลงทะเบียนเรียนรายวิชาหรือวิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรที่เข้าศึกษาไม่น้อยกว่า
12 หน่วยกิต
- ในกรณีที่สถาบันอุดมศึกษาเปิดหลักสูตรใหม่จะเทียบโอนนักศึกษา
เข้าศึกษาได้ไม่เกินชั้นปีและภาคการศึกษาที่ได้รับอนุญาตให้เมื่อนักศึกษาเรียนอยู่ตามหลักสูตรที่ได้รับ
ความเห็นชอบแล้ว

3) หลักเกณฑ์การเทียบโอนความรู้และการให้หน่วยกิตจากการศึกษา นอกระบบ และ/หรือการศึกษาตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ

- การเทียบโอนความรู้จะเทียบเป็นรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาตามหลักสูตร
และระดับการศึกษาที่เปิดสอนในสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้ขอเทียบโอนต้องการ
- วิธีการประเมินเพื่อการเทียบโอนความรู้ในแต่ละรายวิชาหรือกลุ่ม
รายวิชา และเกณฑ์การตัดสินการประเมินในแต่ละวิธีให้เป็นไปตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนดโดย
ความเห็นชอบของสถาบันอุดมศึกษา
- ผลการประเมินจะต้องเทียบได้ไม่ต่ำกว่าระดับคะแนน C หรือแต่มี
ระดับคะแนน 2.00 หรือเทียบเท่าสำหรับรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาระดับปริญญาตรี และไม่ต่ำกว่า
ระดับคะแนน B หรือแต่มีระดับคะแนน 3.00 หรือเทียบเท่าสำหรับรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชา ระดับ
บัณฑิตศึกษาจึงจะให้จำนวนหน่วยกิตของรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชานั้น แต่จะไม่ให้ระดับคะแนน และ
ไม่มีการนำมาคิดคะแนนผลการเรียน หรือคำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม
- การบันทึกผลการเรียนให้บันทึกตามวิธีการประเมิน

- การเทียบรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาจากการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้หน่วยกิตได้รวมกันไม่เกินสามในสี่ของจำนวนหน่วยกิตรวมของหลักสูตรระดับปริญญาตรีที่ขอเทียบ และสำหรับจำนวนหน่วยกิตของหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาที่จะให้เทียบโอนได้ให้สถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนั้น ๆ และตามหลักเกณฑ์การเทียบวิชาเรียนและโอนหน่วยกิต ระหว่างการศึกษาในระบบ

- นักศึกษาจะต้องใช้เวลาศึกษาอยู่ในสถาบันอุดมศึกษาที่รับโอนอย่างน้อยหนึ่งปีการศึกษาสำหรับหลักสูตรปริญญาตรี และสำหรับหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา ให้สถาบันอุดมศึกษาโดยความเห็นชอบของสภาสถาบันอุดมศึกษากำหนดตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนั้น ๆ ตามหลักเกณฑ์การเทียบวิชาเรียนและ โอนหน่วยกิต ระหว่างการศึกษาในระบบสภาสถาบันอุดมศึกษาอาจเห็นชอบให้กำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม โดยต้องไม่ต่ำกว่าหลักเกณฑ์เบื้องต้น แต่ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการทบวงมหาวิทยาลัย ซึ่งปัจจุบันคือคณะกรรมการการอุดมศึกษา

2.3 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนระบบธนาคารหน่วยกิตของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง **แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562** ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตสำหรับผู้เรียนที่เข้าศึกษารายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรฝึกอบรบ หรือหลักสูตรระยะยาวในระดับอนุปริญญา หรือปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดไว้สำหรับการจัดการศึกษา และที่ได้จากการเทียบโอนในระบบคลังหน่วยกิต โดยจัดให้มีหลักฐานการสะสมหน่วยกิต อาทิ สมุดสะสมหน่วยกิต แฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์และฝากในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา โดยมีรูปแบบสะสมหน่วยกิต ดังนี้

1) การเรียนรายวิชา/หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองหรือได้รับทราบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

2) การฝึกอบรบของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ผ่านการประเมินโดยสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาที่กำหนด

3) การเทียบโอนประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคล

สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะเปิดดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตจะกระทำ
ได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษา โดยให้อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษา
เสนอขอความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษาและแจ้งคณะกรรมการอุดมศึกษาพิจารณารับทราบ
โดยมีหลักเกณฑ์เงื่อนไขในการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

- ต้องเป็นหลักสูตรในสาขาวิชาที่คณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบการเปิด
ดำเนินการหลักสูตรแล้ว

- กรณีเป็นหลักสูตรที่มีองค์กวีวิชาชีพ ต้องเป็นหลักสูตรที่องค์กวีวิชาชีพนั้น ๆ
ให้การรับรองแล้ว และหากนำมาดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิตต้องแจ้งให้องค์กวีวิชาชีพรับทราบ
อีกครั้งหนึ่ง

- สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระเบียบ ข้อบังคับในการเทียบโอนผลการเรียน และ
ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่รวมถึงการเทียบโอนประสบการณ์ รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีการในการ
ประเมินผลการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ และประสบการณ์บุคคลของผู้เรียนที่ชัดเจน และสอดคล้อง
ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนรู้ระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

- สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีบุคลากร/หน่วยงานรับผิดชอบเฉพาะสำหรับ
การดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิต เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียน และดำเนินการ
ให้มีการสะสมหน่วยกิตตามที่กำหนด

- การดำเนินการหลักสูตรต้องมีการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐาน และมีการติดตาม
ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.4 วิธีการและเงื่อนไขในการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิต สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็น
ผู้ดำเนินการตั้งแต่รับเข้าศึกษา ให้คำแนะนำ การลงทะเบียน การประเมินผล การเทียบโอน
การสะสมหน่วยกิต การวัดและประเมินผล และการให้ปริญญา โดยคำนึงถึงผลเรียนที่เหมาะสม
สำหรับการเรียนหลักสูตรระยะสั้นที่ไม่ต้องการคุณวุฒิการศึกษาให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำหลักสูตร
ให้องค์สมรรถนะหรือผลับการเรียนรู้โดยมีจำนวนชั่วโมงในการเรียนที่สามารถเทียบเป็นหน่วยกิตได้ และ
มีระบบการวัดผลชัดเจน โดยสถาบันอุดมศึกษาอาจเลือกจัดหลักสูตรได้หลายแบบ เช่น 1) หลักสูตร
เดิมที่สถาบันอุดมศึกษาใช้จัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว 2) หลักสูตรที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นใหม่ และ
3) หลักสูตรใหม่

การลงทะเบียนเรียนและการสะสมหน่วยกิตมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้ ผู้เรียน
สามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้ โดยให้ผู้เรียนสะสม
หน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิต ของสถาบันอุดมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนได้ สำหรับการลงทะเบียนเรียน

ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีข้อตกลงร่วมกันสามารถสะสมหน่วยกิตไว้ในระบบธนาคารหน่วยกิต โดยสถาบันอุดมศึกษาให้การยอมรับผลการเรียนซึ่งกันและกันได้ การสะสมหน่วยกิตจากการเทียบโอน ประสบการณ์สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการประเมินผลรับผลการเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคล โดยสถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลที่มี หลักเกณฑ์และวิธีการชัดเจน การสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการเทียบโอนผลการเรียนในกรณีที่ผู้เรียน ลงทะเบียนเรียนหลายแห่งสามารถขอเทียบโอนผลการเรียนทุกแห่งได้

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบระบบ ธนาคารหน่วยกิตอย่างหลากหลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนา ทรัพยากรบุคคลที่พร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ ให้สามารถประกอบอาชีพได้ตามความต้องการอย่างถูกต้องและเหมาะสม ตัวอย่างมหาวิทยาลัยที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบธนาคารหน่วยกิต เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี และ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตว่า ธนาคารหน่วยกิต ที่ดำเนินการส่วนใหญ่จะเป็นระบบของสถาบันการศึกษาเพียงสถาบันเดียว ยังเป็นการดำเนินงานใน ลักษณะต่างคนต่างดำเนินการไม่ได้มีการเชื่อมโยงกัน หรือหากมีการดำเนินการร่วมกันก็จะเป็นเพียง บางรายวิชา ที่สามารถดำเนินการร่วมกันกับสถาบันที่อยู่ในเครือข่ายวิชาการเดียวกัน

2.5 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้ระบบธนาคารหน่วยกิตประเทศไทย คือ ไม่มี หน่วยงานหลักและหน่วยงานสนับสนุนรับผิดชอบการจัดการขับเคลื่อนนโยบาย ทำให้ยังไม่มี การขับเคลื่อนระบบที่ชัดเจน การวัดและประเมินผลยังเน้นวัดความรู้ความจำมากกว่าพัฒนาการของ ผู้เรียน ความไม่เสมอภาคทางการศึกษาประชาชนเข้าถึงการศึกษาอย่างไม่ทั่วถึงประกอบกับยังไม่มี หน่วยงานสนับสนุนที่เข้ามาช่วยในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต

ภาพที่ 16 ระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

2.6 กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ กับระบบธนาคารหน่วยกิต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ตระหนักถึงความสำคัญของการมีกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ จึงได้เสนอให้มีการพัฒนากรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) ภายใต้ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ. 2552 – 2561 ซึ่งใช้เป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนากำลังคนสู่มาตรฐานสากล โดยใช้ระบบคุณวุฒิเป็นองค์ประกอบสำคัญในการประเมินศักยภาพของบุคคล ที่เชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษากับการเทียบโอนประสบการณ์ ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญในการเชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างการศึกษาในระดับต่าง ๆ ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอิงจากกรอบคุณวุฒิที่มีอยู่แล้วในระดับอุดมศึกษา (Thai Qualifications Framework for Higher Education : TQF) และอาชีวศึกษา (Thai Qualifications Framework for Vocational Education : TVQ) ที่มุ่งหวังให้กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) เป็นกลไกเชื่อมโยงทักษะความรู้ความสามารถเชิงวิชาการ กับทักษะ ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์หรือสมรรถนะ

จากการปฏิบัติงานที่เป็นแกนกลาง (Core Competency) ของบุคคล (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, ม.ป.ป.)

กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework : NQF) มีหลักการสำคัญในการสร้างความเชื่อมโยงระบบคุณวุฒิของประเทศทุกระดับ และประเภทยึดโยงกับระดับความสามารถของบุคคลที่เป็นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ การศึกษา การฝึกอบรม และประสบการณ์ จากกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาซึ่งเป็นการรับรองของหน่วยงานทางการศึกษา และกรอบมาตรฐานอาชีพ ซึ่งเป็นความรับรองของหน่วยงานด้านมาตรฐานอาชีพ/ฝีมือแรงงาน/วิชาชีพ และองค์กรต่าง ๆ ที่ต้องใช้กลไกของกรอบคุณวุฒิแห่งชาติในการเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดระบบการพัฒนากำลังคนระดับชาติที่เป็นเอกภาพ

แนวทางการเชื่อมโยงและเทียบเคียงเข้าสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติทั้งในส่วนของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากสถาบันการศึกษา และผู้ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานอาชีพ ต้องมีกลไก/ระบบการเข้าสู่ระดับคุณวุฒิที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และสามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา เพื่อให้บุคคลที่มีคุณวุฒิทางการศึกษาหรือมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์หรือสมรรถนะจากการปฏิบัติงานสามารถเทียบโอนหรือเติมเต็มอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ได้รับการรับรองและยกระดับคุณวุฒิตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ภาพที่ 17 แนวทางการเชื่อมโยง/เทียบเคียงสู่กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ

ที่มา: กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง 2560

ในการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษานั้น เป็นการเปิดโอกาสให้แรงงานที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานนำผลการทดสอบมาเทียบโอนกับสมรรถนะรายวิชาเพื่อเป็นหน่วยกิตได้ แต่ควรมีหน่วยงานกลางเพื่อรับผิดชอบในการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานสู่คุณวุฒิวิชาชีพ โดยนำระบบสะสมหน่วยกิตมาใช้เพื่อการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เดิม รวมทั้งความรู้ ทักษะของผู้ที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงานแล้วมาเทียบเป็นหน่วยกิตและเก็บสะสมไว้ใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเพื่อให้ประสบความสำเร็จในการยกระดับกำลังคนของประเทศ (อนุชัช งามวรัญกูร และนลินรัตน์ รักกุลศล, 2556) ซึ่งหากมีการพัฒนาระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้ ให้เชื่อมโยงกับกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ และมาตรฐานอาชีพ จะสามารถสร้างการยอมรับและยกระดับฝีมือแรงงานของประเทศให้แข่งขันกับนานาชาติได้

2.7 ผลการจัดการเรียนระบบธนาคารหน่วยกิตกับภาคการทำงาน

จากผลการศึกษาการพัฒนา รูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อคุณวุฒิ การศึกษาวิชาชีพ (อนุชัย รามวงษ์กูร และนลินรัตน์ รักกุล, 2556) พบว่า ปัจจัยเงื่อนไขของระบบ การเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพของสถานศึกษาทางการอาชีวศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชนประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา 2) กรมพัฒนาฝีมือแรงงานกับหน่วยงานต้นสังกัด 3) ด้านความพร้อมสถานศึกษาอาชีวศึกษา และ 4) ด้านความร่วมมือของสถานประกอบการและความพร้อมของคณาจารย์

รูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพที่เหมาะสมกับ สถานศึกษาทางการอาชีวศึกษาไทย พบว่า ระบบการสะสมหน่วยกิต (Credit Bank) สร้างโอกาส การเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับแรงงานคุณภาพเปิดโอกาสให้แรงงานที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ แรงงานสามารถนำผลทดสอบมาเทียบโอนกับสมรรถนะรายวิชา เพื่อเป็นหน่วยกิตทั้งในหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระบบสะสมหน่วยกิตยังเป็นเครื่องมือ ในการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ เพื่อคุณวุฒิการศึกษาในประเทศไทยเพื่อใช้เก็บไว้เป็น หน่วยกิตสะสมของแต่ละคนได้และเก็บข้อมูลหน่วยกิตของผู้ต้องการเทียบโอนไว้ดังนี้ ต้องมีหน่วยงาน กลางมีหน้าที่ดูแลระบบสะสมหน่วยกิตเปรียบเหมือนคลังความรู้ ทักษะ และความสามารถของ แรงงาน

ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนรูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงานเพื่อคุณวุฒิ การศึกษาวิชาชีพโดยใช้ระบบสะสมหน่วยกิต คือ หน่วยงานที่เข้ามาดูแลระบบซึ่งจะเป็นหน่วยงานที่ เชื่อมโยงระหว่างการศึกษาและอาชีพ โดยหน่วยงานกลางจะเข้ามาเป็นผู้ดูแลผลการเทียบโอนที่เก็บไว้ ในรูปการสะสมหน่วยกิต รวมทั้งมีบทบาทเป็นผู้ดูแลฐานข้อมูลความรู้และทักษะของแรงงานไทยด้วย

จากการศึกษาผลการทดลองใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน (พัชรภา ตันติชูเวช, 2561) พบว่า ผลการทดลองรูปแบบบริหารจัดการด้วยการนำรูปแบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานของจังหวัดตาก ผลที่เกิดขึ้นกับสถานศึกษา คือ เกิดการสร้างเครือข่ายและมีการทำการตกลง ร่วมกันระหว่างสถานศึกษาทำให้เกิดการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์เทียบโอนผลการเรียนเกิด การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนากระบวนการทำงาน สำหรับผู้เรียนเกิดการสร้างโอกาสทางการศึกษา ให้ผู้เรียนสามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษา ข้อจำกัดที่เกิดจากการทดลองคือผู้บริหารและครูที่ สถานศึกษาไม่เคยดำเนินการเกี่ยวกับการเทียบโอนผลการเรียนความรู้และประสบการณ์ที่จะนำไปสู่ ผลการเรียนรู้ ขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร

3. ผลการศึกษาเชิงคุณภาพระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาและความเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายตามประเด็นและกรอบคำถามตามที่ได้เสนอไว้แล้ว ได้นำมาวิเคราะห์ผลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายมีผลสรุปดังนี้

3.1 สถาบันอุดมศึกษา

3.1.1 สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

■ ปัจจุบันกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีแนวทางดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และมีการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตขึ้น แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ แนวทาง และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน

■ สถาบันที่เป็นกรณีศึกษาในครั้งนี้ พบว่าประกอบด้วย 2 กลุ่มใหญ่ คือ

1) สถาบันการศึกษาที่มีประกาศระเบียบและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับธนาคารหน่วยกิตแต่ยังไม่ได้ดำเนินการตามประกาศดังกล่าว (บางแห่งได้มีประกาศออกมานานกว่า 1-2 ปี) เนื่องจากความไม่พร้อมภายใน ขาดความเข้าใจที่ถ่องแท้เกี่ยวกับการนำหลักการเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติ ในด้านการจัดการหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ ประกอบกับการที่สถาบันการศึกษาเหล่านี้ยังไม่สามารถดึงดูดกลุ่มเป้าหมายเข้ามาใช้บริการการเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยจัดให้ได้ จึงทำให้ความก้าวหน้าในการดำเนินการมีไม่มากนัก

2) สถาบันการศึกษาที่เริ่มมีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมแล้ว และมีผู้เข้าร่วมพัฒนาทักษะของตนเองด้วยช่องทางนี้ ซึ่งมักจะเป็นสถาบันการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายชัดเจน มีวิธีการในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายเหล่านี้

■ การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษายังเป็นเพียงการเริ่มต้นมีการจัดการเรียนการสอนโดยเปิดเป็นหลักสูตรนำร่อง หรือหลักสูตรระยะสั้นโดยมีการออกระเบียบ ข้อบังคับการจัดการศึกษาขึ้นมาใช้เฉพาะตน

■ ลักษณะการดำเนินงานอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากทั้งหน่วยงานภายในและภายนอกสถาบันเข้ามาร่วมกันออกแบบหลักสูตร การเทียบโอน การประเมิน และการรับรองผลการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิต แต่ละสถาบันมีกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนตอบสนองตามความเชี่ยวชาญของมหาวิทยาลัย เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีกลุ่มเป้าหมายผู้เรียนเป็นกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) กรมวิชาการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี มีกลุ่มเป้าหมายคือแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

3.1.2 การเชื่อมโยงระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ
ยังมีไม่มากนักส่วนใหญ่เป็นในรูปการทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การประเมินคุณภาพของผู้เรียนพร้อมทั้งการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่มีความรู้ การให้ผู้เรียนเข้ามาทดลองปฏิบัติงานในภาคประกอบการ เพื่อการผลิตผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้

3.1.3 ข้อเสนอในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

- การพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตควรเริ่มต้นจากการจัดตั้งหน่วยงานกลาง เข้ามาดูแล โดยอาจมาจากหน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม หรือจัดตั้งองค์กรอิสระ

- หน่วยงานทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน หน่วยงานภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาความรู้ความสามารถตลอดชีวิต

- มีการแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานเฉพาะ มีระเบียบ ข้อบังคับ รูปแบบการเทียบโอน และการจัดทำหลักสูตรเพื่อให้แต่ละสถาบันสามารถนำไปใช้เป็นเกณฑ์กลางในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต การเทียบโอนหน่วยกิตจะสามารถสร้างการยอมรับได้ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์ การเทียบโอนที่ชัดเจนมีคณะกรรมการการเทียบโอนผลการเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด โดยออกเป็น กฎระเบียบข้อบังคับที่ทุกมหาวิทยาลัยให้การยอมรับสามารถเชื่อมโยงรูปแบบการศึกษาในระบบ นอกกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคลเข้าสู่วิทยาลัย การสร้าง การยอมรับของภาคการทำงานควรมีระบบมาตรฐานกลางที่ใช้ในการจัดรูปแบบการศึกษา การพัฒนา หลักสูตร และการประเมินผล เกณฑ์และวิธีการประเมินมีความโปร่งใส และมีเกณฑ์การเทียบโอน ต้องชัดเจนที่สามารถสร้างการยอมรับให้กับทุกฝ่าย

3.1.4 รูปแบบที่เหมาะสมของระบบธนาคารหน่วยกิตของไทย ควรมีระเบียบ ข้อบังคับ การเทียบโอน การจัดเก็บหน่วยกิตที่ชัดเจน กฎเกณฑ์ต้องมีความยืดหยุ่นให้เหมาะกับผู้เรียนและ บริบทของสถาบันอุดมศึกษา และมีการเชื่อมโยงรูปแบบการศึกษาในระบบ นอกกระบบ ตามอัธยาศัย และประสบการณ์ทำงานให้สามารถดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันได้

3.1.5 นโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนมากนัก ควรมีการออก นโยบายและการขับเคลื่อนนโยบายให้ชัดเจน ควรส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่เกี่ยวข้องกับระบบ ธนาคารหน่วยกิตให้กับทุกภาคส่วน ควรสร้างความหลากหลายของหลักสูตรให้ตอบสนองความ

ต้องการผู้เรียนและตอบสนองต่อความต้องการของภาคแรงงาน และลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงาน
รับผิดชอบการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิต

3.1.6 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิต

- ผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษายังไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดทำ
ระบบธนาคารหน่วยกิต ทำให้การผลักดันและการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตไม่เต็มรูปแบบ

- ไม่มีหน่วยงานในการขับเคลื่อนการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตโดยเฉพาะ
ทำให้เกิดความล่าช้าการดำเนินงาน

- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตยัง
ไม่ทั่วถึง ทำให้มีผู้ที่สนใจรับรู้ข้อมูลข่าวสารมีอยู่อย่างจำกัด

3.2 ภาคประกอบการ

3.2.1 สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย ภาค
ประกอบการเห็นว่า ปัจจุบันการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิตยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน จึงควรมี
รูปแบบของการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน และสามารถตรวจสอบข้อมูลการจัดทำ
หลักสูตร และข้อมูลของผู้เรียนได้จะทำให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

3.2.2 ความเชื่อมโยงระหว่างสถานประกอบการกับสถาบันอุดมศึกษามีไม่มากนัก
ส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการรับนิสิต/นักศึกษาเข้ามาฝึกงาน หรือการสนับสนุนให้บุคลากรของ
หน่วยงานเข้าไปฝึกอบรม และพัฒนาทักษะรายบุคคล การเชื่อมโยงกับภาคประกอบการหน่วยงาน
ด้านการจัดการศึกษาควรสร้างรูปแบบของระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน
และสามารถตรวจสอบได้ มีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดการศึกษาโดยตรง

3.2.3 ข้อเสนอในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศไทย

- ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อเข้ามารับผิดชอบการดำเนินงานอย่างเต็ม
รูปแบบ สร้างการเชื่อมโยง และสร้างการยอมรับในการสะสมหน่วยกิตจากทุกสถาบันการศึกษา

- ให้องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการสามารถจัดทำหลักสูตร
เพื่อการฝึกอบรมบุคลากรโดยต้องเป็นหลักสูตรที่ได้รับการยอมรับ และมีมาตรฐาน

- การสร้างการยอมรับ สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญในเรื่องของมาตรฐาน
และคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก มีรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม
อย่างชัดเจนโดยมีการประเมินทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ

3.2.4 บทบาทของสถานประกอบการ คือ การสนับสนุน ส่งเสริมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ
การจัดหลักสูตรการศึกษาตามแผนงานและลักษณะของกิจการ เพื่อให้สถาบันการศึกษาสามารถ
ออกแบบหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

3.2.5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

- การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับทุกภาคส่วนยังไม่ทั่วถึง จึงควรมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตให้มากยิ่งขึ้น
- ควรมีการสอบถามความคิดเห็น และความต้องการของสถานประกอบการเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน

3.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านแรงงาน

3.3.1 สถานการณ์ระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

- มีการพูดคุยถึงการดำเนินงานกันมาเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ยังไม่มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
- ความเชื่อมโยงของระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาที่ทำอยู่กับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ คือการร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน การสร้างความเชื่อมโยงระหว่างกรอบคุณวุฒิแห่งชาติและกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ

3.3.2 รูปแบบการสร้างเชื่อมโยงสามารถทำได้โดยการจัดตั้งหน่วยงานกลางที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมเข้ามาเชื่อมโยงการทำงานกับข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถานประกอบการ โดยให้หน่วยงานทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตร กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การวัดและการประเมินผลการเรียน การรับรองการจบหลักสูตร

3.3.3 บทบาทของหน่วยงานด้านแรงงานต่อระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา

- ในปัจจุบันยังมีไม่มากนัก
- การแบ่งบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานด้านแรงงาน คือ การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การพัฒนารูปแบบการทดสอบมาตรฐาน การประเมินผู้เรียน การสนับสนุนผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพในการปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ทดสอบ ผู้ประเมิน หรือผู้สอนในแต่ละหลักสูตร การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย การเชื่อมโยงกรอบคุณวุฒิวิชาชีพและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ การให้การรับรองใบประกอบวิชาชีพจากสภาวิชาชีพ การให้การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ความต้องการด้านจำนวนแรงงาน ด้านความรู้และทักษะที่ตลาดแรงงานต้องการ และการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น

3.3.4 การสร้างการยอมรับ

■ การเทียบโอนหน่วยกิตจะเป็นที่ยอมรับได้สถาบันการศึกษาต้องสร้างความชัดเจนของระเบียบ ข้อบังคับในการพิจารณานำผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์การทำงานมาเทียบโอนเป็นหน่วยกิตเพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษา

■ การสร้างการยอมรับต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของภาคการทำงาน (เอกชน) หน่วยงานกลางที่จัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตต้องมีความน่าเชื่อถือ สามารถพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับ มีการประเมินคุณภาพ และการรับรองที่ได้มาตรฐาน

3.3.5 ทิศทางนโยบายเรื่องระบบธนาคารหน่วยกิต นโยบายในการขับเคลื่อนระบบต้องตอบวิสัยทัศน์และตัวชี้วัดการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยนโยบายที่ควรส่งเสริม คือการสร้างการรับรู้เพื่อให้บุคคลทุกกลุ่มมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตมากยิ่งขึ้น การจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกรายวิชา ระยะเวลา และสถานที่ในการเรียนอย่างแท้จริง การส่งเสริมให้บุคลากรในภาคแรงงานเสริมทักษะใหม่ (Up-skill) และเพิ่มทักษะใหม่ที่จำเป็น (Re-skill) มากยิ่งขึ้น

3.5.6 ข้อเสนอแนะในการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย ในปัจจุบันความร่วมมือที่เกิดขึ้นกับภาคประกอบการยังมีไม่มากนัก สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเมื่อมีการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต คือการสร้างการยอมรับ และความน่าเชื่อถือทางสังคมให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบของการสะสมหน่วยกิตเป็นการรวบรวมข้อมูลของผู้เรียนเข้าไว้ในระบบศูนย์กลางข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ความปลอดภัยของข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก

3.4 ผู้ที่กำลังศึกษาหรือผู้ที่เคยศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต

3.4.1 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตในประเทศไทย

■ รูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงานจึงควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลัก เพราะเป็นระบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจ โดยไม่มีระยะเวลากำหนด

■ การจัดการศึกษาระหว่างการศึกษาในระบบปกติและระบบธนาคารหน่วยกิตควรมีความสอดคล้องกันเพื่อให้ง่ายต่อการเทียบโอน

■ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันอุดมศึกษา ภาคประกอบการควรมีการบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเอง อาชีพ และองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

■ การเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตทำให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ระหว่างผู้เรียนในชั้นเรียนให้สามารถนำมาปรับใช้ได้จริงในแต่ละองค์กร และรายวิชาที่เรียนตรงต่อความต้องการโดยแท้จริง

3.4.2 ปัญหา อุปสรรค เนื่องจากกลุ่มผู้เรียนประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายอาชีพ ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความยุ่งยากมากขึ้นในการจัดระยะเวลาการเรียน เพื่อให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นที่รู้จักและสร้างความเข้าใจได้มากยิ่งขึ้น จึงควรมีการประชาสัมพันธ์หรือช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
สถานการณ์ระบบ ธนาคารหน่วยกิต ระดับอุดมศึกษา ของประเทศไทย	ปัจจุบันกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มีแนวทางดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และมีการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต แต่ยังมีรูปแบบจัดการไม่ชัดเจนในแต่ละสถาบันอุดมศึกษา บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจ วิธีการดำเนินงาน กลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นระบบที่ใหม่หน่วยงานทางด้านการศึกษาควรมีการขับเคลื่อนเพื่อให้สามารถสร้างความรับรู้ความเข้าใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสามารถเข้าถึง	- ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ให้ผู้เรียนสามารถเลือกรายวิชาหรือชุดวิชา ที่ตอบสนองความต้องการ เพื่อนำมาพัฒนาตนเอง ในการประกอบอาชีพ โดยสามารถเก็บหน่วยกิตสะสมไว้เมื่อครบตามที่สถาบันกำหนดก็สามารถขอจบการศึกษาและรับใบปริญญาบัตรได้ - ปัจจุบันการเรียนรู้ในระบบธนาคารหน่วยกิตยังไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน จึงควรมีรูปแบบของการจัดการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของทุกภาคส่วน และสามารถตรวจสอบข้อมูล	- ระบบธนาคารหน่วยกิต แต่เดิมรู้จักกันในรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่ให้ผู้เรียนสามารถเลือกวิชา ระยะเวลา และรูปแบบ การเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สถานการณ์ของประเทศไทยนั้น มีการพูดคุยถึงการดำเนินงานกันมาเป็นระยะเวลาหลายปี แต่ยังไม่มีสถาบันการศึกษา ในระดับอุดมศึกษาดำเนินการ จัดการศึกษาอย่างเป็น รูปธรรมนัก - นโยบายในการขับเคลื่อนการจัด การศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ และแนวปฏิบัติในการ จัด การศึกษา และการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ยังไม่ชัดเจน	- ระบบธนาคารหน่วยกิต เป็นระบบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเลือก เรียนได้ตามความถนัด และความสนใจสามารถ เรียนในรายวิชา ที่ตอบสนอง ความต้องการ ในการประกอบอาชีพ - เก็บสะสมหน่วยกิตไว้ได้ โดยไม่มีระยะเวลา กำหนด และสามารถ เก็บสะสมหน่วยกิตเพื่อ นำไปเทียบโอนเข้าสู่ วุฒิการศึกษาที่สูงขึ้น แต่ในปัจจุบันสถาบัน อุดมศึกษาที่จัด การศึกษา และรายวิชา ที่จัดการเรียนการสอน ไม่หลากหลายนัก

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	กลุ่มเป้าหมายได้มากยิ่งขึ้น ในขนาดประเทศไทยอาจจะมี ระบบฐานข้อมูลของส่วนกลาง ในการสร้างระบบธนาคาร หน่วยกิตร่วมกัน ระบบธนาคารหน่วยกิต ของสถาบันอุดมศึกษา ยังเป็นเพียงการเริ่มต้น ในการจัดทำ มีประกาศ แนวทางการดำเนินงานระบบ ธนาคารหน่วยกิตระดับ อุดมศึกษาในประกาศ ทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญา เข้าสู่การศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545 และประกาศ ทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องข้อแนะนำเกี่ยวกับ แนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญา สถานการณ์ระบบธนาคาร	การจัดทำหลักสูตร และ ข้อมูลของผู้เรียนได้จะทำให้ ทุกภาคส่วนเข้ามาส่วนร่วม มากยิ่งขึ้น	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารถึงรูปแบบ วิธีการ หลักสูตรการเรียน การสอน สถาบันที่เปิดสอน และสถานประกอบการที่รองรับ ยังไม่แพร่หลายนักทำให้มี ผู้ที่เข้าใจ และสนใจในระบบ ธนาคารน้อยอยู่มาก	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	หน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาบางแห่งมีการเปิดการเรียนการสอนโดยเป็นหลักสูตรนรื่องหลักสูตรระยะสั้น แต่บางแห่งยังไม่มีเปิดการเรียนการสอน เป็นเพียงการดำเนินงานที่อยู่ในช่วงการร่างนโยบาย ระเบียบรูปแบบหลักสูตร รูปแบบการเทียบโอน และในการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา ยังไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบชัดเจน ลักษณะการดำเนินงานอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการที่มาจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากส่วนกลาง และคณะต่าง ๆ เข้ามาร่วมกันออกแบบในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต			

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ กลุ่มเป้าหมายผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตของสถาบันการศึกษาที่มีการดำเนินการในในเรื่องนี้ คือ กลุ่มคนทำงานที่ต้องการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน เพิ่มทักษะการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคการเกษตรกรรม ภาคบริการ รวมถึงผู้ที่ทำงานที่ใช้เทคโนโลยีในการทำงาน ประชาชนในทุกช่วงอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาในระบบ นักศึกษานอกระบบ นักศึกษาตามอัธยาศัย นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ที่ต้องการเก็บหน่วยกิตในระดับปริญญาเพื่อลดระยะเวลาในการศึกษาเพื่อให้ได้รับใบปริญญาบัตร นักศึกษาที่ต้องการออกจากการศึกษากลางคัน			

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	กลุ่มศิษย์เก่าที่ต้องการกลับมาศึกษาเพื่อเพิ่มทักษะความรู้ ปรับทักษะ และนำทักษะที่ได้มาพัฒนาใช้ในการทำงานหลังจากพ้นโทษ			
ความเชื่อมโยง ของระบบธนาคาร หน่วยกิตในระดับ อุดมศึกษากับ ภาคแรงงาน/ ภาคประกอบการ ที่กำลังดำเนินการอยู่	■ ทำความร่วมมือ (MOU) ในการออกแบบหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร และวิพากษ์ หลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษา มีความประสงค์เปิดการเรียน การสอน เพื่อการผลิตผู้จบ การศึกษาที่สามารถตอบสนอง ความต้องการของ ■ สถาบันประกอบการเข้ามา มีส่วนร่วมในการประเมิน คุณภาพของผู้เรียนพร้อมทั้ง การสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญหรือ วิทยากรที่มีความรู้ในแต่ละ องค์การมาให้ความรู้แก่นักศึกษา การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์	■ ปัจจุบันภาคประกอบการ ยังไม่มีความเชื่อมโยงกับ ระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับอุดมศึกษามากนัก ■ การให้ความร่วมมือที่ผ่านมา คือ การรับนิสิต/นักศึกษา เข้าฝึกงาน การศึกษา ในหลักสูตรสหกิจศึกษา หรือการสนับสนุนให้ บุคลากรของหน่วยงาน เข้ารับการเรียนรู้ และพัฒนา ทักษะรายบุคคล ในการ เชื่อมโยงระบบการศึกษา กับภาคประกอบการ หน่วยงานด้านการจัด การศึกษา	■ ความเชื่อมโยงระหว่าง สถาบันอุดมศึกษากับหน่วยงาน ด้านแรงงานมีไม่มากนัก ■ ความเชื่อมโยงในปัจจุบัน หน่วยงานภาคแรงงานเข้าไป มีบทบาทในการวางแผน การดำเนินงาน การสร้าง ความเชื่อมโยงระหว่าง กรอบคุณวุฒิแห่งชาติและ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ	■ ประโยชน์ในการเรียน หลักสูตรระบบธนาคาร หน่วยกิต คือสามารถ นำความรู้ที่ได้ไปพัฒนา ตนเอง อาชีพ และ องค์กรโดยใช้ระยะเวลา ในการเรียนน้อยกว่า ในหลักสูตรปกติ ไม่มี รายวิชาบังคับที่กำหนด ให้ต้องทำการศึกษา ทำให้ผู้เรียนได้เรียน ในรายวิชาที่ตน มีความสนใจ การจัด การเรียนการสอน มีความยืดหยุ่น สอดคล้องตาม

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	เครื่องมือการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ สถานประกอบการที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น สถานประกอบการ อ้อย น้ำตาล ภาคอุตสาหกรรม อ้อย จำกัด (บริษัทน้ำตาลมิตรผล จำกัด) อุตสาหกรรมการผลิตนม (บริษัท ดัชมิลล์ จำกัด) อุตสาหกรรมการบิน (บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน)) ภาคแรงงานที่เข้ามามีส่วนร่วม เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน โดยเข้ามาสนับสนุนในด้าน การฝึกทักษะของผู้ที่เข้ารับ การอบรมในหลักสูตรระยะสั้น รวมทั้งความร่วมมือในการเรียน การสอนโดยให้ผู้เรียนได้เรียน ภาคทฤษฎีที่สถาบันอุดมศึกษา และเรียนภาคปฏิบัติ ที่สถานประกอบการเพื่อฝึก ประสบการณ์การทำงานให้กับ	ควรสร้างรูปแบบของระบบ ธนาคารหน่วยกิตให้มี ความน่าเชื่อถือ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้		ความต้องการของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วยบุคคลหลากหลายช่วงวัย หลากหลายอาชีพ และ หลากหลายคุณวุฒิ การศึกษา จึงทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์ระหว่าง ผู้เรียนในชั้นเรียนให้ สามารถนำมาปรับใช้ ได้จริงในแต่ละองค์กร ผู้เรียนสามารถเลือก รูปแบบการจบการศึกษา ได้ทั้งการขอรับเพียง ใบประกาศนียบัตร หรือการเทียบโอน เข้าการเรียนในระดับปริญญา

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	ผู้เรียน โดยความร่วมมือควรมี ทั้งสถานประกอบการ ในประเทศและนอกประเทศ เพื่อการผลิตผู้เรียนให้มี ประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น			
กลไกการพัฒนา ระบบธนาคาร หน่วยกิต ระดับอุดมศึกษา ในประเทศไทย	■ ควรเริ่มต้นจากการจัดตั้ง หน่วยงานกลางเข้ามาดูแล รับผิดชอบโดยตรง ■ หน่วยงานทุกภาคส่วนต้อง ให้ความร่วมมือในการพัฒนา ให้ผู้ปฏิบัติปฏิบัติงานเฉพาะ มีระเบียบ ข้อบังคับ รูปแบบ การเทียบโอน และการจัดทำ หลักสูตรเฉพาะเพื่อให้แต่ละ สถาบันสามารถนำไปใช้เป็น เกณฑ์กลางในการจัดทำระบบ ธนาคารหน่วยกิต ในการจัด การรองรับที่ดี เช่น ระบบ ฐานข้อมูลนักศึกษา เกณฑ์การเทียบโอนหน่วยกิต	■ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงาน เพื่อเข้ามารับผิดชอบ การดำเนินงานของระบบ อย่างเต็มรูปแบบ เพื่อ การผลักดันนโยบาย อย่างเป็นรูปธรรม ■ หลักสูตรการเรียนการสอน ควรมีความหลากหลาย สามารถตอบโจทย์ให้กับ ผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม มีการเชื่อมโยง ■ สร้างการยอมรับในการ สะสมหน่วยกิตจาก ทุกสถาบันการศึกษา ในแต่ละหน่วยงานที่ไม่ใช่	■ ควรมีหน่วยงานกลางเข้ามา ดูแลการจัดทำระบบธนาคาร หน่วยกิต	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ ควรมีการจัดตั้งคลังหน่วยกิตกลางเพื่อให้ทุกสถาบันสามารถส่งข้อมูลผู้เรียนหรือเข้ามาตรวจสอบหน่วยกิตของผู้เรียนได้ ■ ควรมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับบุคคลภายนอกและบุคคลที่สนใจ หรือควรมีการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสถาบันที่มีประสบการณ์และมีสัมฤทธิ์ผลที่เป็นรูปธรรม ■ มีฐานข้อมูล รูปแบบการให้ปริญญาและสถาบันที่เริ่มต้นในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ■ งบประมาณในการสนับสนุนการพัฒนาต้องมีความชัดเจนและเพียงพอต่อการดำเนินงาน	สถาบันการศึกษาโดยตรง อาจจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ สามารถจัดทำหลักสูตร เพื่อการฝึกอบรมบุคลากร โดยต้องเป็นหลักสูตร ที่ได้รับการยอมรับ และมีมาตรฐาน ■ ควรสร้างความรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับให้กับหน่วยงานทุกภาคส่วน		

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ หรืออาจมีการจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมาขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้การดำเนินงานสะดวกยิ่งขึ้น ■ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น		■ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน เป็นต้น	
	■ และสังคม สำนักงาน คณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนัก สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ เป็นต้น ■ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำระเบียบ พัฒนาหลักสูตร สนับสนุนการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ยกระดับการศึกษา ยกระดับ			■ ผลการเรียนรู้ การวางรูปแบบ การเชื่อมโยงข้อมูลการสะสม หน่วยกิตเพื่อให้ทุกหน่วยงาน เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต ได้ กำหนดมาตรฐานฝีมือแรงงาน ทิศทางการจ้างงาน ของประเทศ

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	อาชีพ สนับสนุนในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตลาดแรงงาน ความต้องการของตลาดแรงงาน มาตรฐานการพัฒนาฝีมือแรงงาน - หน่วยงานภาคเอกชน เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สมาคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย ฯลฯ สนับสนุนสถาบันอุดมศึกษา โดยส่งเสริมให้บุคลากรได้เพิ่มทักษะความรู้ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการเรียน การปฏิบัติ วิทยากรผู้มีความรู้ความเข้าใจเป็นผู้สอน หรือผู้ประเมินหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรให้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมให้บุคลากรในสถานประกอบการได้พัฒนาความรู้ความสามารถตลอดชีวิต		- หน่วยงานภาคเอกชน เช่น สมาคมอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสภาหอการค้า แห่งประเทศไทย สภาวิชาชีพ สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของไทย (TA SME) ฯลฯ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร การดูแลและกำหนดนโยบายมาตรฐานอาชีพ ทิศทางการจ้างงานของสถานประกอบการ และการสร้างมาตรฐานการยอมรับผู้จบการศึกษา	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	- ภาคประชาชน ประชาสัมพันธ์เรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตให้กับสมาชิกในชุมชนโดยการสร้างกลุ่มเครือข่าย ทำให้ทราบถึงความต้องการของชุมชนว่าต้องการเรียนรู้อย่างไรบ้าง ■ สถาบันอุดมศึกษาต้องมีหน่วยงานเฉพาะที่ดูแลเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต เพื่อให้ในแต่ละสถาบันสามารถเชื่อมโยงข้อมูลผลการเรียน รูปแบบการจัดทำหลักสูตร และความต้องการผู้เรียน			
การสร้างการยอมรับต่อระบบการเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อสะสมในธนาคารหน่วยกิต	■ ต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การเทียบโอนที่ชัดเจน ■ มีคณะกรรมการการเทียบโอนผลการเรียนตามที่หลักสูตรกำหนด ซึ่งคณะกรรมการอาจมาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในหรือนอกสถาบันอุดมศึกษา	■ การสร้างการยอมรับต่อหลักสูตรการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตสถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญในเรื่องของมาตรฐาน และคุณภาพในการจัดการการเรียน	■ การเทียบโอนหน่วยกิตจะเป็นที่ยอมรับได้สถาบันการศึกษาต้องสร้างความชัดเจนของระเบียบ ข้อบังคับในการพิจารณาผลการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบการศึกษาออกกระบบ	■ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันอุดมศึกษา ภาคประกอบการควรมีการบูรณาการร่วมกันในการพัฒนาหลักสูตร

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	โดยออกเป็นกฎระเบียบ ข้อบังคับที่ทุกสถาบันอุดมศึกษา ให้การยอมรับ สามารถเชื่อมโยง รูปแบบการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษา ตามอัธยาศัย และประสบการณ์ ของบุคคลเข้าสู่การศึกษา ในระบบได้ โดยรูปแบบ การเทียบโอนหน่วยกิตต้องเน้น การปฏิบัติมากกว่าการสอบ ข้อเขียน เนื่องจากผู้เรียน ในระบบธนาคารหน่วยกิต ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่ในระบบ ทำงานหรือผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรต่าง ๆ มาก่อนที่จะ เข้ารับการศึกษา และ การประเมินต้องมียุทธศาสตร์ที่มี คุณภาพ มาตรฐาน และ การดำเนินการอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ตาม วัตถุประสงค์ของผู้รับการศึกษา ว่าต้องการประกาศนียบัตร	การสอนของแต่ละหลักสูตร ซึ่งสถานประกอบการ มีหลักการในการคัดเลือก บุคคลเข้าสู่สถานประกอบการ ด้วยวิธีการทดสอบ ความสามารถ และพิจารณา ประสบการณ์ที่เหมาะสม กับตำแหน่งที่ต้องการ รวมไปถึงทัศนคติ บุคลิกภาพ ของผู้สมัครเข้าทำงาน ■ หากต้องรับผู้สำเร็จ การศึกษาหรือผู้ที่กำลังศึกษา ในระบบธนาคารหน่วยกิต ทางสถานประกอบการ มีข้อกังวลในเรื่องความ ไม่ต่อเนื่องในการศึกษา เนื่องจากผู้เรียนสามารถ เลือกเรียนได้ตามความสนใจ จึงอาจทำให้ความรู้หรือ ความถนัดเฉพาะทาง ในแต่ละด้านไม่ตรงตาม มาตรฐานความต้องการ	การศึกษาดตามอัธยาศัย และประสบการณ์การทำงาน มาเทียบโอนเป็นหน่วยกิต เพื่อให้ได้วุฒิทางการศึกษา โดยระเบียบ ข้อบังคับต้องมา จากความเห็นของหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ และ ภาคเอกชน หรือการจัดตั้ง หน่วยงานกลางซึ่งมารับผิดชอบ การจัดทำระบบธนาคาร หน่วยกิตเป็นผู้กำหนดระเบียบ ข้อบังคับการเทียบโอน ผลการเรียนรู้ และสร้าง การยอมรับร่วมกันของทุก หน่วยงานซึ่งอาจมาจากการเปิด ประชาพิจารณ์ การวิพากษ์ ในที่ประชุม หรือการจัดตั้ง คณะทำงานกลางร่วม ■ ภาคการทำงาน (เอกชน) จะสามารถให้การยอมรับ ต่อระบบธนาคารหน่วยกิตได้ หน่วยงานกลางที่จัดทำระบบ	ให้มีความสอดคล้อง กับความต้องการ ของตลาดแรงงาน

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	วุฒิปัตร์ สัมฤทธิบัตร หรือปริญญาบัตรตามรายวิชาหรือหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ■ การสร้างความร่วมมือเพื่อการเทียบโอนหน่วยกิตในระดับสถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันยังไม่มีการดำเนินการร่วมกัน มีเพียงการเทียบโอนในสถาบันเดียวกันแต่ต่างวิทยาเขตเท่านั้น แต่เป้าหมายในอนาคตในการสร้างความร่วมมือในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาควรมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแล โดยเฉพาะเพื่อรับผิดชอบในการรับสมัครผู้เรียน การลงทะเบียนเรียน การจัดการหน่วยกิตที่สามารถทำการเทียบโอนหน่วยกิตไปยังต่างสถาบัน และควรมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ เช่น มหาวิทยาลัยแห่งชาตัสลิงคโพร	ของสถานประกอบการ เพราะสถานประกอบการจะเน้นเรื่องของคุณภาพและมาตรฐานของบุคลากรที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับสถานประกอบการได้ ■ ให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนที่สถาบันการศึกษาทุกแห่งให้การยอมรับ ■ ภาคประกอบการที่มีส่วนร่วมในการออกแบบการประเมินต้องมีมาตรฐานและมีความน่าเชื่อถือ ■ ผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาต้องผ่านการประเมินอย่างน้อยสองหน่วยงาน เช่น สถาบันการศึกษา ที่เรียน หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน	ต้องมีความน่าเชื่อถือ สามารถพัฒนาหลักสูตรให้เป็นที่ยอมรับ มีการประเมินคุณภาพ และการรับรองที่ได้มาตรฐาน หลักเกณฑ์ที่น่าไปสู่การเทียบโอน หรือการได้ใบรับรองการศึกษา ต้องมีความชัดเจนสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน และสถานประกอบการได้ ■ หน่วยงานกลางและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการกำหนดเป็นพระราชบัญญัติการศึกษา ตามกฎหมายที่ทุกหน่วยงานสามารถให้การยอมรับได้ และคุณภาพของผู้จบการศึกษาสามารถทำให้สถานประกอบการมองเห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถที่จะนำไป	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	(National University of Singapore: Nus) ในการส่งนักศึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ความสามารถในเรื่องที่โดดเด่นของแต่ละสถาบัน โดยรูปแบบการเก็บสะสมหน่วยกิตควรอยู่ในรูปแบบของระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้ทุกสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ■ การสร้างการยอมรับต่อระบบธนาคารหน่วยกิตของภาคการทำงาน (เอกชน) มีระบบมาตรฐานกลางที่ใช้ในการจัดรูปแบบการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร และการประเมินผลควรมีเกณฑ์ วิธีการที่ชัดเจน	ภาคประกอบการ เป็นต้น โดยมีการประเมินทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ	ปฏิบัติงานใหม่ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	โปร่งใส การวัดและประเมินผล ต้องมาจากความร่วมมือ ในหลายภาคส่วนทั้งสถาบัน การศึกษ ภาครัฐ และ ภาคเอกชน มาดำเนินงาน ในทุกขั้นตอนสามารถ ตรวจสอบได้ หลักสูตร ที่เปิดสอนต้องมีความชัดเจน เกณฑ์การเทียบโอนต้องชัดเจน ที่สามารถสร้างการยอมรับ ให้กับทุกฝ่าย และทำให้ สถาบันประกอบการศึกษาเห็นว่าผู้เรียน ที่จบในระบบธนาคารหน่วยกิต ต้องมีความรู้ ความสามารถ มีมาตรฐานเดียวกับผู้เรียน ในภาคปกติ			
รูปแบบที่เหมาะสม ของระบบธนาคาร หน่วยกิต	ควรมีระเบียบ ข้อบังคับ การเทียบโอน การเก็บหน่วยกิต ที่ชัดเจน กฎเกณฑ์ต้องมี ความยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับ บริบทแต่ละสถาบันอุดมศึกษา ให้สามารถเลือกเรียนได้ตาม		ควรสร้างความเชื่อมโยง ระหว่างสถาบันอุดมศึกษา กับภาคแรงงาน/ ภาคประกอบการ คือ - ควรมีหน่วยงานกลางเข้ามา ดูแลการจัดทำระบบธนาคาร	รูปแบบที่เหมาะสม ในการดำเนินงานของ ระบบธนาคารหน่วยกิต โครงสร้างหลักสูตร และการจัดการเรียน การสอน

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	ความชอบและความถนัด ของตนเอง ค่าใช้จ่ายต้องมี ความเหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมายผู้เรียนสามารถ จัดการเรียนการสอนได้ทุกที่ ตลอดเวลา และมีการเชื่อมโยง รูปแบบการศึกษาในระบบ นอกระบบ ตามอัธยาศัย และประสบการณ์ทำงานให้ สามารถดำเนินการไปในทิศทาง เดียวกันได้		หน่วยกิต ต้องเป็นหน่วยงาน ที่มีมาตรฐาน ผู้ปฏิบัติงาน มีความรู้ความสามารถ ที่เหมาะสมสามารถสร้าง ความเชื่อมั่นให้แก่หน่วยงาน ที่จะเข้ามาให้ความร่วมมือได้ - คณะกรรมการการทำงาน ต้องมีแหล่งที่มาเชื่อถือ มีความรู้และความสามารถ เพื่อเข้ามาบูรณาการ การทำงานร่วมกันระหว่าง หน่วยงานได้ - รูปแบบการจัดทำระบบ ธนาคารหน่วยกิตต้องมี ความชัดเจนทั้งในด้านของ นโยบาย แนวทางในการจัดทำ หน่วยงานในการขับเคลื่อน การจัดการศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการจัด การศึกษาระบบธนาคาร หน่วยกิต และการเทียบโอน หน่วยกิต และการอนุมัติ การจบการศึกษา	ให้สอดคล้องกับ การจัดการศึกษา ภาคปกติ เพื่อให้ง่าย ต่อการเทียบโอนผล การเรียนรู้เข้าสู่ระบบ การศึกษา ให้ความสำคัญ กับผู้เรียนเป็นหลัก การจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนควรให้ หน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ที่เกี่ยวข้องในรายวิชานั้น กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาทักษะ ความรู้ และความสามารถ ที่ตอบสนองการพัฒนา องค์กรได้

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
ทิศทางนโยบายเรื่อง ระบบธนาคารหน่วยกิต (นโยบายที่ควรเพิ่ม หรือลด)	ควรมีมาตรการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาในเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กลุ่มเป้าหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตให้กับบุคลากรทางการศึกษาก่อน		การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถานประกอบการ โดยให้หน่วยงานในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตร กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การวัดและการประเมินผล การเรียน การรับรอง การจบหลักสูตร	
	ควรมีมาตรการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาในเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กลุ่มเป้าหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตให้กับบุคลากรทางการศึกษาก่อน		การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถานประกอบการ โดยให้หน่วยงานในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตร กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การวัดและการประเมินผล การเรียน การรับรอง การจบหลักสูตร	
	ควรมีมาตรการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้นำ ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาในเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร กลุ่มเป้าหมายของระบบธนาคารหน่วยกิตให้กับบุคลากรทางการศึกษาก่อน		การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) กับทุกหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และสถานประกอบการ โดยให้หน่วยงานในทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำร่างหลักสูตร กำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การเทียบโอนหน่วยกิต การวัดและการประเมินผล การเรียน การรับรอง การจบหลักสูตร	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชนได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต การตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่ามีความสำคัญอย่างไร ■ ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ มีการบูรณาการร่วมกัน เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของผู้ประกอบการในตลาดแรงงาน ■ การออกระเบียบ ข้อบังคับ ทั้งรูปแบบการจัดการศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การเทียบโอนผลการเรียน ให้มีมาตรฐาน และมีความยืดหยุ่นในในแต่ละสถาบันอุดมศึกษาสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของสถาบันได้ ■ การสร้างความหลากหลายของหลักสูตรให้ตอบสนองความต้องการผู้เรียนและ		และโรคอุบัติซ้ำ ส่งผลให้การพัฒนาแรงงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต้องพัฒนาเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนระบบการทำงานที่ลดกำลังแรงงานและลดระยะเวลาการทำงาน บุคลากรต้องมีทักษะด้านความรู้ที่ใช้ในการทำงาน (Hard skill) และทักษะด้านอารมณ์ ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความคิดสร้างสรรค์ ในรูปแบบใหม่ที่ทำให้เกิดการพัฒนา (Soft skill) มีการนำเทคโนโลยีที่หลากหลายและทันสมัยเข้ามาพัฒนาความรู้และทักษะการทำงาน เน้นความหลากหลายในหลักสูตร เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความเลือกในการประกอบอาชีพ ความสามารถในการปรับตัว เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลง และรูปแบบของการจัดการฝึกอบรม	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	ตอบสนองต่อความต้องการของภาคแรงงาน ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายรูปแบบ เช่น การเรียนในนันทองเรียน การเรียนระบบออนไลน์ ■ เน้นพัฒนาบุคลากรในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ เพื่อเสริมทักษะใหม่ที่จำเป็น (Up-Skill) และเพิ่มทักษะใหม่ (Re-Skill) ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง		ผ่านระบบออนไลน์จะเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาทักษะ ความรู้ของบุคลากรในภาคแรงงาน ■ นโยบายในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตต้องตอบวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ หรือกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยนโยบายที่ควรส่งเสริม คือ - การสร้างการรับรู้เพื่อให้บุคคลทุกกลุ่มเข้าใจว่าระบบธนาคารหน่วยกิตคืออะไร มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างไร และการเทียบโอนผลการเรียนรู้เข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตทำได้อย่างไร เมื่อสังคมรับรู้ เข้าใจและให้ความสำคัญจะสามารถผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตได้ง่ายขึ้น	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
			- ภาคการศึกษาควรเชื่อมโยงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมกันวางแผนแนวทาง - การดำเนินงานเพื่อสร้างการยอมรับต่อระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน - การจัดการศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกรายวิชา - ระยะเวลา และสถานที่ในการเรียนอย่างแท้จริง - การส่งเสริมให้บุคลากรในภาคแรงงานเสริมทักษะใหม่ (Up-skill) และเพิ่มทักษะใหม่ (Re-skill) ที่จำเป็น (Re-skill) ผ่านการฝึกอบรม หรือการเรียนรู้ในหลักสูตรประกาศนียบัตร โดยอาจมอบสิทธิประโยชน์บางประการให้กับสถานประกอบการที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะบุคลากร	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
ปัญหาและอุปสรรค ในการจัดทำระบบ ธนาคารหน่วยกิต	■ แม้จะมีประกาศระเบียบของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา ■ ผู้บริหารและบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ยังไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ทำให้การผลักดันและการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตไม่เต็มรูปแบบ	■ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับทุกภาคส่วน ยังไม่ทั่วถึง ทำให้ผู้ที่เข้าใจและรับรู้เรื่องระบบธนาคารหน่วยกิตยังมีจำนวนน้อย การยอมรับต่อการศึกษาลดลง และการพัฒนา และการขับเคลื่อนระบบ จึงยังทำได้ไม่เต็มที่นัก	เช่น สิทธิประโยชน์ทางภาษี เป็นต้น - การสร้างความเท่าเทียมกันทางด้านการศึกษา เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าถึงการศึกษา พัฒนาคนให้มีความรู้ มีทักษะ เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ สถาบันอุดมศึกษาไม่มีหน่วยงานในการขับเคลื่อนการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะ ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน ■ ความล่าช้าของกระบวนการจัดทำระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาที่จะนำมาใช้เพื่อให้เป็นระบบกลาง ทำให้การเปิดหลักสูตรล่าช้าตามไปด้วย ■ ค่าใช้จ่ายในบางหลักสูตรค่อนข้างสูงทำให้ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารหน่วยกิตที่ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าสู่ระบบการเรียนการสอนได้ ■ ผู้เรียนในภาคการทำงานไม่สามารถเข้ารับการศึกษารายในท้องถิ่นได้ต่อเนื่องเนื่องจากระยะเวลาการทำงานของผู้เรียนทุกคนไม่ตรงกัน			

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	ทำให้การทำการสอบวัดทักษะ ความรู้เป็นไปได้ยาก ■ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบ ธนาคารหน่วยกิตยังไม่ทั่วถึง ทำให้มีผู้ที่สนใจรับรู้ข้อมูล ข่าวสารมีอยู่อย่างจำกัด			
ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำ ระบบธนาคารหน่วยกิต	■ ควรจัดตั้งหน่วยงานกลาง เข้ามาดูแลและสร้างระบบ ให้ได้รับการยอมรับกับภาคส่วน ต่าง ๆ กำหนดรูปแบบ ในการจัดทำระบบธนาคาร หน่วยกิตให้มีความชัดเจน เนื่องจากในปัจจุบันในแต่ละ สถาบันการศึกษาต่างดำเนินการ โดยยึดระเบียบเดิมของสถาบัน และดำเนินการตามความถนัด	■ ควรมีการจัดทำสื่อ ประชาสัมพันธ์การจัด การศึกษาในระบบธนาคาร หน่วยกิตมากยิ่งขึ้น เพื่อเป็น การประชาสัมพันธ์ให้ สถานประกอบการ หน่วยงาน ประชาชนทั่วไป รู้จักรูปแบบ และวิธีการ ที่ชัดเจน เช่น วิธีการ จัดเก็บข้อมูล สาขาวิชา	■ บทบาทของหน่วยงาน ด้านแรงงานต่อระบบธนาคาร หน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ในปัจจุบันยังมีไม่มากนัก ส่วนใหญ่การเข้าไปมีบทบาท เช่น การให้ความร่วมมือ ในการวางแผนการดำเนินงาน การร่วมกันพัฒนาและจัดทำ หลักสูตรการเรียนการสอน การจัดทำรูปแบบการเชื่อมโยง	■ เนื่องจากกลุ่มผู้เรียน ประกอบไปด้วยบุคคล หลากหลายอาชีพทำให้ การจัดตารางเรียน ทำได้ยากจึงควรจัด ช่วงเวลาในการเรียน การสอนให้ชัดเจนเพื่อให้ ผู้เรียนสามารถตัดสินใจ ลงทะเบียนเรียน ได้ง่ายขึ้น

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	และสภาพแวดล้อมของสถาบันการศึกษา ทำให้เกิดข้อแตกต่างในการเทียบโอนผลการเรียน ■ การจัดทำนโยบายควรมีความชัดเจนว่าในแต่ละหน่วยงาน สามารถดำเนินการและมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตได้อย่างไรบ้าง ■ ควรจัดทำหลักสูตรให้มีเหมาะสมและครอบคลุมกับความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม ■ ผู้สอนควรมีการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้เรียนในภาคปฏิบัติและในระบบให้สามารถเรียนและทำกิจกรรมร่วมกันได้	ที่เปิดสอน สถาบันการศึกษาที่มีระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นต้น ■ ควรมีการสอบถามความคิดเห็น ความต้องการของสถานประกอบการ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนใหม่เมื่อที่ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและภาคประกอบการ โดยสามารถนำความรู้ ทักษะและความสามารถจาก การเรียนรู้ไปใช้ได้จริง ■ ข้อมูลอ้างอิงในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตควรมีความน่าเชื่อถือ การอ้างอิงจากต่างประเทศ	กรอบคุณวุฒิแห่งชาติและกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ ■ ในอนาคตควมร่วมมือของหน่วยงาน คือ - การจัดทำ และการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน - การจัดหลักสูตรการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม ภาคบริการให้กับผู้ที่มีความสนใจ - การพัฒนารูปแบบการทดสอบมาตรฐาน การประเมินผู้ที่เข้าร่วมการอบรมในแต่ละหลักสูตร - การสนับสนุนผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาอาชีพที่สามารถให	■ ควรมีรูปแบบการประชาสัมพันธ์หรือช่องทางประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและครอบคลุมในทุกประเด็นทั้งการสร้างความรู้ความเข้าใจ ประโยชน์ ความสำคัญ รูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนการสอน การสมัครเรียน การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอน ผลการเรียนรู้ และสถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนเพื่อประชาชนสามารถเข้ามาเลือกเรียนวิชาที่ตนสนใจ

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
	■ ควรมีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ภาคอุตสาหกรรมร่วมออกแบบหลักสูตรเพื่อตอบสนองต่อความต้องการแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ■ ควรมีการจัดทำประกาศนียบัตรรับรองเฉพาะของการเรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต	ต้องเป็นประเทศที่มี การจัดการศึกษาที่คล้ายคลึง กับประเทศไทย มีการจัด การศึกษาระบบธนาคาร หน่วยกิตที่ประสบ ความสำเร็จ	การสนับสนุนในการทดสอบ การประเมิน หรือการเป็นวิทยากร - การสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ที่มีความทันสมัยในการพัฒนา ทักษะอาชีพ - การเชื่อมโยงหลักสูตร การฝึกอบรมกับรายวิชา ที่มีการจัดการเรียนการสอน ในสถาบันการศึกษาให้สามารถ นำผลการเรียนรู้ไปเทียบโอน เป็นหน่วยกิตในระบบธนาคาร หน่วยกิตได้ - การให้การรับรอง ใบประกอบวิชาชีพ จากสภาวิชาชีพ - การให้การสนับสนุนด้าน ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับ ความต้องการด้านจำนวน แรงงาน และด้านความรู้ และทักษะที่ควรพัฒนา ให้กับผู้เรียนเพื่อตอบสนอง	■ มหาวิทยาลัยสามารถ เข้าไปประชาสัมพันธ์ ชุดวิชาเรียนของตนเอง ได้ในเว็บไซต์กลาง ผู้เรียนที่จะเข้าเรียน ในระบบธนาคาร หน่วยกิตต้องมีเป้าหมาย ในการเรียนอย่างชัดเจน เพื่อสามารถนำผล การเรียนรู้ไปปรับใช้ ในการประกอบอาชีพ ได้จริง หรือผู้ที่ไม่อยู่ ในภาคแรงงานก็สามารถ เลือกเรียนในรายวิชา ที่ตนสนใจ หรือรายวิชา ที่เป็นที่ต้องการของ ตลาดแรงงานเพื่อให้ตน มีความหลากหลาย ในเรื่องคุณสมบัติ ที่ต้องการของ สถานประกอบการ

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
			ความต้องการของ สถานประกอบการ - การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ■ ปัจจุบันความร่วมมือที่เกิดขึ้นกับภาคประกอบการยังมีไม่มากนัก การจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตควรมีหน่วยงานกลางที่คอยขับเคลื่อนการพัฒนา และเชื่อมโยงการทำงานของแต่ละภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้แทนประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต ■ สิ่งที่ต้องคำนึงเมื่อจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิตคือการสร้างการยอมรับทางสังคมให้กับสถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ ผู้เรียน และผู้ประกอบการ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการเรียนต้องมีเหมาะสมกับหลักสูตร	

ตารางที่ 7 สรุปผลการรวบรวมข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา จำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและประเด็น (ต่อ)

กลุ่มเป้าหมาย ประเด็น	กลุ่มสถาบันอุดมศึกษา	กลุ่มภาคประกอบการ	กลุ่มหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านแรงงาน	กลุ่มผู้เรียน
			ที่เรียน การจัดการเวลาต้อง เอื้อให้กับผู้เรียนสามารถ ทำงานและเรียนควบคู่กันได้ การสร้างควมน่าเชื่อถือให้ กับระบบธนาคารหน่วยกิต องค์กรที่เข้ามาดูแลต้อง มีมาตรฐาน ■ ควรมีกฎหมายรองรับถึงที่มา และอำนาจหน้าที่ในการ ปฏิบัติงาน ■ รูปแบบของการสะสมหน่วยกิต เป็นการรวบรวมข้อมูลของ ผู้เรียนเข้าไปในระบบศูนย์กลาง ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ความปลอดภัยของข้อมูล จึงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ เป็นอย่างมาก ต้องมีการ ตรวจสอบความยินยอมของ บุคคลในการใช้ข้อมูล ระบบ การยืนยันตัวตนต้องมีมาตรฐาน เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูล อย่างง่าย	

4 สรุปผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษา อุดมศึกษาในประเทศไทย

จากการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาที่เชื่อมโยงกับภาคการทำงาน สรุปได้
ดังนี้

1. ระดับอุดมศึกษาของไทยมีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบ
การเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตอยู่แล้ว แต่ยังขาดแนวปฏิบัติและกลไกสนับสนุนที่
ชัดเจน โดยนโยบายที่มี ได้แก่

- ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทาง
การดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562
- มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561
- กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เป็นกรอบแนวทางการเชื่อมโยงผลการเรียนรู้กับสมรรถนะใน
การปฏิบัติงาน
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 13 ตุลาคม 2546 เรื่อง การเทียบโอนผล
การเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญา
- ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง หลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา
เข้าสู่อุดมศึกษาในระบบ พ.ศ. 2545

2. ระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาของไทย

2.1 มีการดำเนินงานระบบธนาคารหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาอยู่แล้ว แต่ส่วนใหญ่
จะเป็นระบบของสถาบันการศึกษาเพียงสถาบันเดียว หรือหากมีการดำเนินการร่วมกันก็จะเป็นเพียง
บางรายวิชา ที่สามารถดำเนินการร่วมกันกับสถาบันที่อยู่ในเครือข่ายวิชาการเดียวกัน เนื่องจาก
มีระดับความพร้อมในการดำเนินการไม่เท่ากันแม้ว่าจะเป็นสถาบันที่อยู่ในเครือข่ายเดียวกัน

2.2 ปัญหาและอุปสรรคหลักของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา คือ ไม่มี
การกำหนดหน่วยงานหลักที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนนโยบายอย่างจริงจัง จึงยังไม่มีแนวปฏิบัติที่
ชัดเจน และระบบการวัดและการประเมินผลการเรียน ยังคงเน้นการวัดความรู้ ความจำในเนื้อหาที่ได้
เรียนมากกว่าเน้นการประเมินพัฒนาการของผู้เรียน

2.3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นจัดการศึกษาที่ส่งเสริม
สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต เปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียม ยกย่องคุณภาพ
ชีวิตของทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ คุณภาพแรงงานในภาพรวม และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง

ทางสังคมและเศรษฐกิจ ในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตให้มีความพร้อมเพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) การจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานในระบบเป็นไปอย่างชัดเจน และเกิดการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง โดย

- การดูแลระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาในขั้นต้นควรเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เนื่องจากเป็นหน่วยงานตรงที่กำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษา มีการคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมมาสร้างเป็นเครือข่ายต้นแบบในการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษาในเครือข่ายเหล่านี้

- สำหรับขั้นต่อไปควรขยายผลไปสู่สถาบันการศึกษาอื่นที่มีความพร้อม และตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นมารับผิดชอบโดยตรงเพื่อให้การทำงานสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว

- ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานที่มาจากทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เลือกสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ มีประสบการณ์ และมีความพร้อมในการดำเนินการ หรือมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในการดำเนินงานในอนาคต พร้อมกับการสร้างธนาคารกลางเพื่อจัดเก็บหน่วยกิต ให้ทุกสถาบันสามารถส่งข้อมูลหน่วยกิตผู้ศึกษาและตรวจสอบข้อมูลหน่วยกิตผู้ศึกษาได้

2) การออกแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานของระบบเป็นไปอย่างน่าเชื่อถือ และเกิดการยอมรับของทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงานทั้งของภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องมีส่วนร่วมในการออกพระราชบัญญัติและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการรับรองผลการเรียนรู้ พระราชบัญญัติการเทียบโอนในระบบธนาคารหน่วยกิต พระราชบัญญัติการศึกษา ระบบธนาคารหน่วยกิต ซึ่งต้องมีการกำหนดหลักเกณฑ์การรับรองผลการเรียนรู้ การเทียบโอนการจัดการศึกษา บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานจัดการศึกษา วิธีการจัดการศึกษา การอนุมัติการจัดการศึกษา การเก็บสะสมหน่วยกิต เป็นต้น

3) การประชาสัมพันธ์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต มีการจัดทำแหล่งข้อมูลกลางเพื่อรวบรวมข้อมูลสถาบันที่จัดการศึกษา รายวิชาที่เปิดสอน วิธีการรับสมัคร การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต การอนุมัติการจบการศึกษาเพื่อให้ทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ ภาคประชาชนสามารถสืบค้นข้อมูลที่น่าสนใจได้ตลอดเวลา

4) การบูรณาการทำงาน การประสานงานและทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันอุดมศึกษาเพื่อ

การจัดการศึกษา เกิดความร่วมมือกันระหว่างการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ การจัดทำหลักสูตร และการรับรองผลการเรียนรู้

5) การสร้างระบบเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตได้ทั้งระบบ โดยสามารถเชื่อมโยงกันได้ในทุกระดับการศึกษาทั้ง ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับอุดมศึกษา การศึกษาพิเศษ การศึกษานอกโรงเรียน การศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาในรูปแบบอื่น และทุกระดับหน่วยงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน สถานประกอบการ และประชาชน การจัดการเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศต้องมีความน่าเชื่อถือ คำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลเป็นสำคัญ มีระบบป้องกันข้อมูลรั่วไหลที่น่าเชื่อถือ มีการตรวจสอบความยินยอมของบุคคลในการใช้ข้อมูลและมีระบบการยืนยันตัวตนที่มีมาตรฐานเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูล

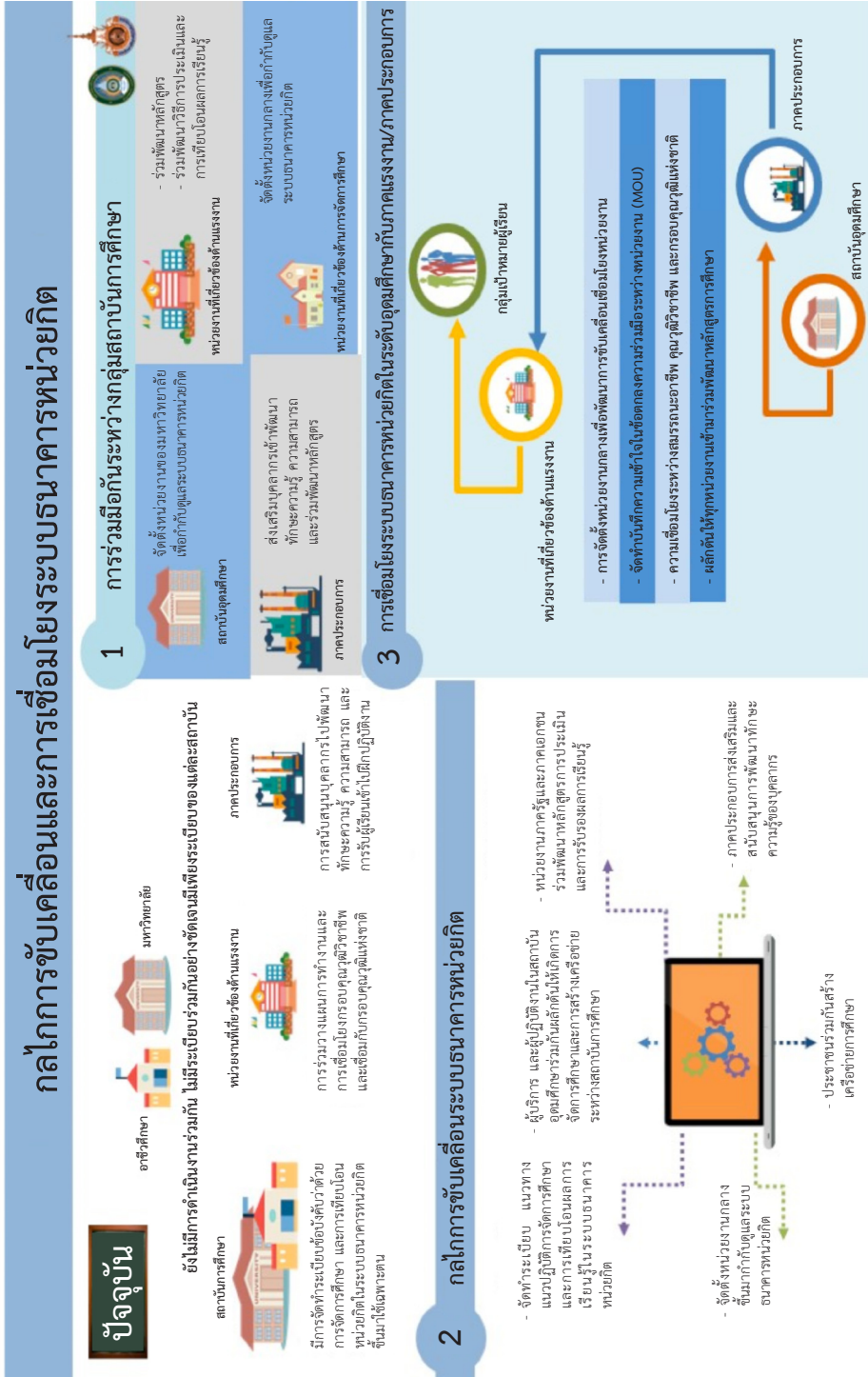
6) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทั้งในระดับผู้บริหาร และระดับผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจถึงกระบวนการทำงานของระบบธนาคารหน่วยกิต และเพื่อการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในสถาบันการศึกษาให้พร้อมกับการปฏิบัติหน้าที่ การเผยแพร่ข้อมูล การให้คำปรึกษา และการสร้างเครือข่ายการทำงาน

7) การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประกอบการ (เอกชน) ในการดำเนินงานการจัดการศึกษา หลักสูตรการเรียนการสอน มาตรฐาน กระบวนการประกันคุณภาพ การประเมิน และการรับรองผลการเรียนรู้ มีการเชื่อมโยงสู่ตลาดแรงงานเพื่อให้สามารถสร้างการรองรับ และตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างสูงสุด

8) ข้อควรระวังในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ในการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ในปัจจุบันมีประกาศระเบียบของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม แต่ยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา ยังไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดทำระบบธนาคารหน่วยกิต ทำให้การผลักดันและการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นไปอย่างไม่เต็มรูปแบบ ควรมีการทำบันทึกข้อตกลง (MOU) ร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในเรื่อง กฎระเบียบ หลักเกณฑ์การเทียบโอน การจัดทำหลักสูตร รวมทั้งร่วมกันจัดทำธนาคารกลางเพื่อจัดเก็บหน่วยกิตของผู้ศึกษาให้ทุกสถาบันสามารถส่งข้อมูลหน่วยกิตและตรวจสอบหน่วยกิตได้ ในเรื่องค่าใช้จ่ายในบางหลักสูตรค่อนข้างสูงทำให้ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของระบบธนาคารหน่วยกิตที่ต้องการให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาได้ ควรมีการกำหนดค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการศึกษาให้มีความเหมาะสมกับหลักสูตรที่เรียนเพื่อการเข้าถึงของประชาชนได้ทุกระดับ โดยผู้เรียนในภาคการทำงานส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้ามารับการศึกษาภายใน

ห้องเรียนได้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากระยะเวลาการทำงานของผู้เรียนทุกคนไม่ตรงกัน ควรมีการจัดทำรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลการเรียนการสอนได้ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กับทุกภาคส่วนยังไม่ทั่วถึง ทำให้มีผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิตมีจำนวนน้อย ควรมีการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้นในทุกช่องทาง เช่น สื่อสังคมออนไลน์ ป้ายประชาสัมพันธ์ ผ่านสถาบันการศึกษา ฯลฯ และผู้ศึกษาที่จบในระบบธนาคารหน่วยกิตยังไม่เป็นที่ยอมรับเท่ากับนักศึกษาที่จบในระบบปกติ การจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิตควรพัฒนาหลักสูตรที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถที่นำไปพัฒนาการทำงานในสถานประกอบการได้

ข้อเสนอแนะทั้ง 8 ข้อข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นแนวทางในการดำเนินงานได้ดังนี้

ภาพที่ 17 ข้อเสนอแนะและการพัฒนากลไกการขับเคลื่อนและการเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิต

บทที่ 5³

การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อน ระบบธนาคารหน่วยกิต : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

1. วิธีการศึกษาวิจัย

การพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีวิธีดำเนินการแบบการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ด้วยแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research Design) มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development :R&D) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนา ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) ต้นแบบของกลไกการขับเคลื่อนระบบคลังหน่วยกิตเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ 2) เพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการนำ ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) ไปใช้พัฒนาระบบการเทียบโอนระหว่างระบบและประเภทการศึกษา และกลไกการขับเคลื่อนระบบคลังหน่วยกิต เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

³ 1) สารที่นำเสนอในบทนี้เป็นส่วนหนึ่งของผลการศึกษาของโครงการการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา โดยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเป็นที่ปรึกษา มี ผศ.ดร.ปริญญามีสุข และคณะเป็นผู้วิจัย ดำเนินการระหว่าง 22 พ.ค.-18 พ.ย. 2563 ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ แต่มีสาระสำคัญจึงได้นำผลการศึกษาเบื้องต้นที่ค้นพบมาใช้วิเคราะห์ในการวิจัยครั้งนี้ด้วย

2) บรรณาธิการและสรุปผลวิจัยเพิ่มเติมโดย ดร.รุ่งนภา จิตโรจนรักษ์ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

การดำเนินการเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 วางแผนและสร้างความร่วมมือ โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- 1) แสวงหาความร่วมมือกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและนำระบบไปใช้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องต่อไป
- 2) ลงนามบันทึกความเข้าใจข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding : MOU) ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ระยะที่ 2 พัฒนาและทดลองใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- 1) วิเคราะห์ขอบเขต ความต้องการระบบงาน
- 2) ออกแบบระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต้นแบบ
- 3) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล บนพื้นฐานสาขานำร่องที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 4) ทดสอบการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล
- 5) ประเมินประสิทธิภาพระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล
- 6) ปรับปรุงการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล

ระยะที่ 3 สังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีกิจกรรมสำคัญ ได้แก่

- 1) รวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบ ทดลอง ประเมินการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล
- 2) จัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำเสนอผลการศึกษาระยะที่สอง และระดมความคิดเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล

ขอบเขตการดำเนินงาน

- 1) ขอบเขตของกลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล
- 2) ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) ที่จะพัฒนาขึ้นเกิดจากความเข้าใจและข้อตกลงร่วมกันของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ในประเด็นหลัก เช่น สาขา/วิชาที่จะใช้คลังหน่วยกิตร่วมกัน โดยสมัครใจใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลร่วมกันหลังการพัฒนาเสร็จแล้วต่อไป

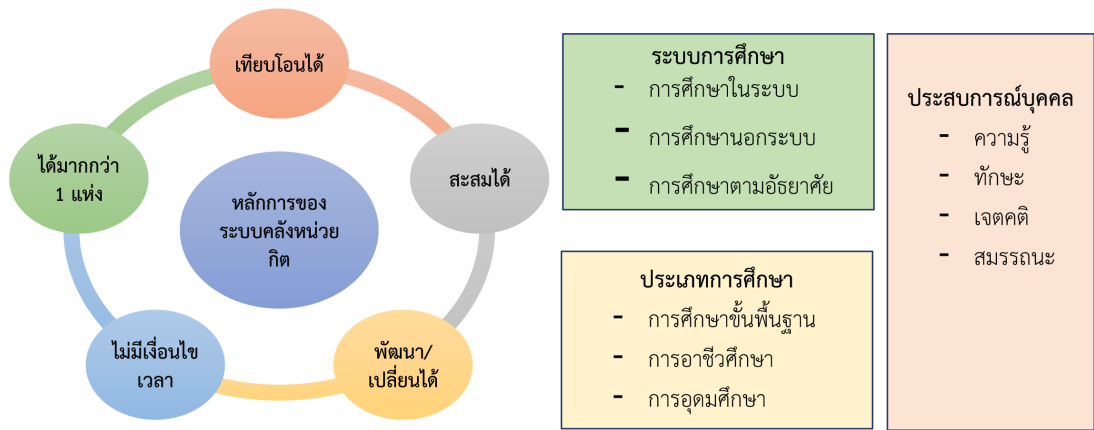
3) พัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล เพื่อเป็นต้นแบบของกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ในลักษณะวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีการทดสอบว่าระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล ที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้ได้จริง และระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ และผู้ใช้งาน

คำถามในการวิจัย หลัก 3 ข้อ คือ 1) สาขา/วิชาที่จะใช้คลังหน่วยกิตร่วมกันของสถาบันอุดมศึกษาเป้าหมายคือสาขา/วิชาอะไร 2) สถาบันอุดมศึกษาใดบ้างที่สนใจจะร่วมลงนามในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum Of Understanding: MOU) เพื่อใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลร่วมกัน และ 3) การพัฒนาระบบ ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล ที่เหมาะสม มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริงควรเป็นอย่างไร

หลักการและกรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) ในครั้งนี้ มีดังนี้

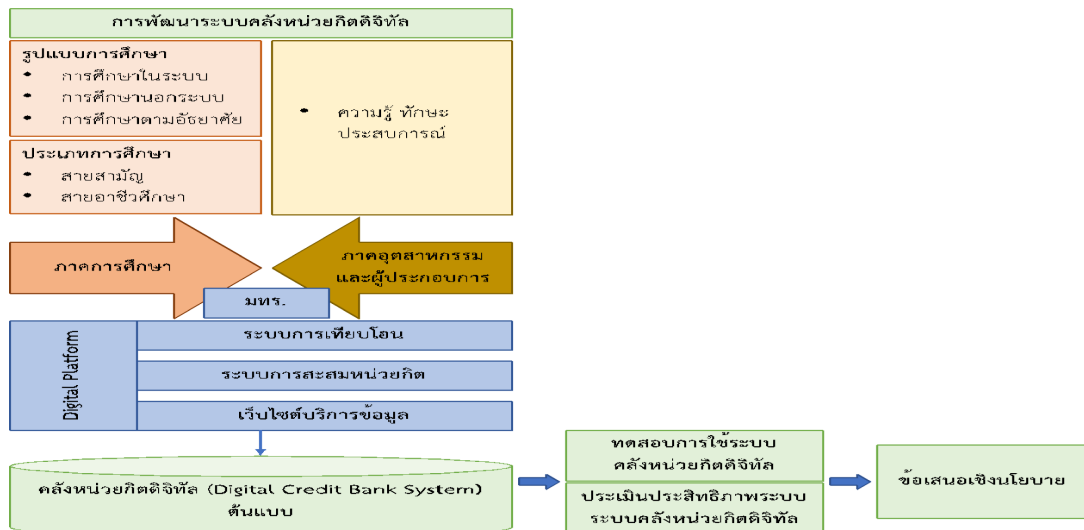
1) **หลักการของระบบคลังหน่วยกิต** ต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์และหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต รวมทั้งสอดคล้องกับปรัชญาและระบบการศึกษาของไทย จากการวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิต (รายละเอียดในบทที่ 1-4)

โดยสรุปแล้วหลักของการจัดการศึกษาของประเทศไทย มีแนวคิดภายใต้หลักการจัดการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีคุณภาพ ดังนี้ 1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง 3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม จึงสรุปหลักการของระบบคลังหน่วยกิตที่จะพัฒนา ได้ดังนี้

ภาพที่ 19 หลักการของระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS)

2) กรอบแนวคิดในการวิจัยและพัฒนาในครั้งนี้ ภายใต้หลักการของการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตข้างต้น จำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงภาคการศึกษาและภาคการทำงาน รวมทั้งมีการพัฒนาและทดสอบระบบเพื่อให้เหมาะสม มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ภาพที่ 20 กรอบแนวคิดการวิจัยและพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล

2. ผลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาไทย เพื่อพัฒนาดิจิทัลแพลตฟอร์ม

เพื่อให้การพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล (Digital Credit Bank System: DCBS) เหมาะสม มีประสิทธิภาพและใช้งานได้จริง จำเป็นต้องวิเคราะห์ประเด็นที่ส่งผลกระทบและเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการจะพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตจำเป็นต้องเข้าใจระบบการศึกษาทั้งระบบ โดยผลการวิเคราะห์ระบบการศึกษาไทย สรุปได้ดังนี้

2.1 โครงสร้างระบบการศึกษาของไทย

โครงสร้างระบบการศึกษาไทยประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

การศึกษาในระบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษาในระบบเป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จ การศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบมี 2 ระดับ ได้แก่ การศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีทั้งสายสามัญและสายอาชีพหรืออาชีวศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 23)

การจัดการศึกษาในระบบของประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้แก่ (1) การศึกษาในชั้นเรียนปกติ (Mainstream Education) ประกอบด้วย การศึกษาสายสามัญและการศึกษาสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาสำหรับนักเรียนทั่วไป โดยจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียนปกติทั่วไปและผู้เรียนต้องเข้าเรียนเต็มเวลาตามที่หลักสูตรกำหนด (2) การศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และโรงเรียนที่จัดการเรียนร่วม และนักเรียนด้อยโอกาสที่ศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน (3) การศึกษาสำหรับสงฆ์และการศึกษาที่จัดโดยสถาบันการศาสนา (4) การศึกษาเฉพาะทางที่จัดโดยหน่วยงานอื่นนอกเหนือจากกระทรวงศึกษาธิการ และ (5) การศึกษานานาชาติที่ใช้ภาษาอื่นเป็นสื่อการเรียนการสอน (ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 23)

นอกจากนี้ การศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งมีบทบาทในการผลิตความรู้ชั้นสูง ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตและบุคลากรเพื่อพัฒนาประเทศ วิจัย บริการสังคม โดยจัดในมหาวิทยาลัย สถาบันวิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น การศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันได้แบ่งออกเป็น

ระดับต่ำกว่าปริญญาหรืออนุปริญญาและระดับปริญญา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 52 - 54) โดยปัจจุบันมีการจัดหลักสูตรทั้งแบบที่มีวุฒิ (Degree) และไม่มีวุฒิ (Non-degree)

โครงสร้างของการศึกษาในระบบ มีดังนี้

- การศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่
 - 1) ประถมศึกษา
 - 2) มัธยมศึกษา และแบ่งย่อยเป็น
 - (1) มัธยมศึกษาตอนต้น
 - (2) มัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมี 2 ประเภท ได้แก่สายสามัญและสายอาชีวศึกษา
- การอุดมศึกษา
 - (1) อุดมศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี
 - (2) อุดมศึกษาระดับปริญญาตรี
 - (3) อุดมศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรี

การศึกษานอกระบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล โดยมีเนื้อหาที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของแต่ละกลุ่มบุคคล หน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชนสามารถให้บริการจัดการศึกษานอกระบบได้ ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม หน่วยงานเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 47)

สถานที่จัดการศึกษานอกระบบมีหลากหลาย อาทิ สถานศึกษาทั่วไป ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำเขตและอำเภอ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนในต่างประเทศ การจัดการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบในปัจจุบันได้กำหนดใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งในด้านเนื้อหา สารการเรียนรู้ เวลา และการจัดการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และยังส่งเสริม

ให้มีโอกาสเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญสามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ปรับปรุงและเพิ่มเติมหลักเกณฑ์การดำเนินงานตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบดังกล่าวในการศึกษาทั้ง 3 ระดับ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 47)

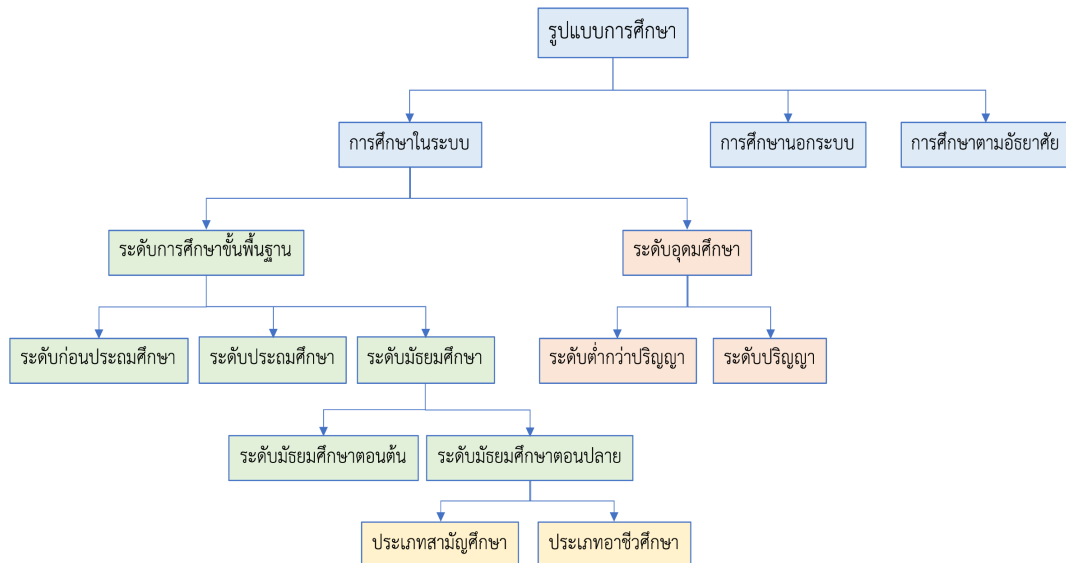
การศึกษาตามอัธยาศัย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้นิยามไว้ว่า การศึกษาตามอัธยาศัยเป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อมและโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อ หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ ประกอบด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562: 48 - 49)

- การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ ศูนย์วิทยาศาสตร์ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น
- การเรียนรู้ตามอัธยาศัยจากเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ห้องสมุดประชาชนประจำอำเภอ ศูนย์สุขภาพชุมชน และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ในชุมชน
- การศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ ได้แก่ (1) แหล่งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่แสดงถึงวัฒนธรรมและองค์ความรู้ในแต่ละชุมชน (2) สื่อท้องถิ่นที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้และค่านิยมของสังคม โดยผ่านศิลปะการแสดงในรูปแบบต่าง ๆ (3) ครอบครัวซึ่งถือได้ว่าเป็นแหล่งความรู้ของผู้เรียนตั้งแต่แรกเกิด และ 4) เครือข่ายกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

ภาพที่ 21 ระบบการศึกษาไทย

โครงสร้างการแบ่งระดับและประเภทการศึกษา

ภาพที่ 22 โครงสร้างและรูปแบบของระบบการศึกษาไทย

2.2 สถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาในประเทศไทย นอกจากกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ) และกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว) ที่ดูแลรับผิดชอบหลักแล้ว พบว่า ยังมีหน่วยงานอื่นๆ ที่จัดการศึกษาทั้งที่เป็นการศึกษาเฉพาะทางและการศึกษาตลอดชีวิต เช่น

1) กระทรวงกลาโหม (กท) รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพให้แก่ทหารกองประจำการและครอบครัวทหาร

2) กระทรวงมหาดไทย (มท) รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพให้แก่ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน แพทย์ประจำตำบล ผู้ดูแลเด็กเล็ก เด็กที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในเขตเมืองและชนบท เด็กยากจนและเด็กที่อาศัยในถิ่นทุรกันดาร และผู้ต้องขังในทัณฑสถาน

3) กระทรวงสาธารณสุข (สธ) รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ผู้สื่อข่าวสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชน

4) **กระทรวงวัฒนธรรม (วธ)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษาให้แก่เยาวชนและสตรีในรูปแบบการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เสริมสร้างเอกลักษณ์ไทย การคุ้มครองผู้บริโภค และการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

5) **กระทรวงคมนาคม (คค)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมการศึกษาเพื่อความปลอดภัยในการจราจร การยกระดับความรู้ของผู้ขับขี่รถ เรือ และพนักงานบริการภายในรถ เรือ ให้มีความรู้สูงขึ้น

6) **กระทรวงการพัฒนาลังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม)** รับผิดชอบจัดการศึกษาเตรียมความพร้อมประชากรเข้าสู่สังคมวัยสูงอายุ ส่งเสริมและขยายโอกาสการทำงานของผู้สูงอายุ สร้างเสริมศักยภาพคนพิการให้เข้าถึงบริการด้านการศึกษา และเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสตรีผ่านระบบการศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

7) **กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกีฬา จัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการ

8) **กระทรวงพาณิชย์ (พณ)** รับผิดชอบจัดกิจกรรมให้การศึกษาด้านการพาณิชย์ภายในประเทศเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนในชนบท

9) **กระทรวงยุติธรรม (ยธ)** รับผิดชอบจัดกิจกรรมให้การศึกษาด้านวิชาการและอาชีพงานศาลเยาวชนและครอบครัว ตลอดจนจัดกิจกรรมการป้องกันอาชญากรรมและงานการรอลงอาญา

10) **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กษ)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพ ส่งเสริมการเกษตร ปรับปรุงพื้นที่การเกษตร เขตป่าไม้และประมงให้แก่ยุวเกษตรกร เกษตรกร และชาวประมง

11) **กระทรวงอุตสาหกรรม (อก)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้ความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพ ให้โอกาสเรียนรู้แก่ผู้ใช้แรงงานในโรงงานอุตสาหกรรมและประชาชนทั่วไป ปฏิบัติงานร่วมกับสถาบันการศึกษาและสถานประกอบการในการวางแผนการพัฒนาบุคลากรภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคลากรภาคอุตสาหกรรมในการเรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมประเทศในประชาคมอาเซียน

12) **กระทรวงแรงงาน (รง)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ฝึกอาชีพ ทดสอบด้านแรงงานและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งแรงงานนอกระบบ

13) **กระทรวงการต่างประเทศ (กต)** รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้การสนับสนุน และโอกาสทางการศึกษาแก่คนไทยในต่างประเทศ และการศึกษาในต่างประเทศ

14) กระทรวงการคลัง (กค) รับผิดชอบการจัดการศึกษาด้านการให้สินเชื่อแก่เกษตรกรสำหรับการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ ถ่ายทอดวิชาเกษตรกรแผนใหม่ในการผลิต การเก็บเกี่ยว และการจัดการไร่นา

15) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส) รับผิดชอบการจัดกิจกรรมให้การศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

16) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ รับผิดชอบการจัดการศึกษาแผนกสามัญศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม

17) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สตช) ได้แก่ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ได้ร่วมจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาแก่ประชาชนในรูปแบบโรงเรียนชาวเขาและประชาชนไกลคมนาคม เพื่อสอนให้เด็กชาวเขา และประชาชนในถิ่นทุรกันดาร ได้เรียนรู้ภาษาและขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ตามแนวทางของการพัฒนาที่ถาวรและนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป มีโรงเรียนนายร้อยตำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบุคลากรตำรวจ

18) กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบส่งเสริมกำกับจัดการศึกษาโดยสำนักงานการศึกษาและมหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช

จากการมีหน่วยงานดำเนินการที่หลากหลาย ส่งผลให้ (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา, 2559)

1) การจัดบริการการศึกษาในปัจจุบันขาดมิติความชัดเจนรูปธรรม ที่ประชาชนทุกช่วงวัยที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตมีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิต มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และสามารถรู้เท่าทัน ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) การจัดบริการให้การศึกษาโดยภาพรวมเท่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนั้น รัฐบาลทำให้ประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายอายุ 15-59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นกลุ่มผู้พลัดและขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเข้ารับการศึกษตามช่วงวัยอันควร ผู้ที่เรียนจบการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง (หลังจบการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ) แล้วไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่อง และกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (เด็กออกกลางคัน/พื้นที่ชายขอบ/พิการ/เร่ร่อน/ชาติพันธุ์/ผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ / ชายแดนใต้/ชาวไทยภูเขา/แรงงานต่างด้าว) เหล่านี้ขาดโอกาสและการเข้าถึงบริการด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศขาด

ประสิทธิภาพและด้อยการพัฒนา อันเนื่องมาจากความละเลยของรัฐบาลในการกำหนดกลไกทางด้านกฎหมายว่าด้วยการศึกษาตลอดชีวิต

3) นักศึกษาหรือผู้เรียนจบออกไปทำงานแล้วกลายเป็นผู้ปฏิบัติงาน ทำให้โอกาสในการเรียนรู้ระหว่างการทำงานมีค่อนข้างน้อย ผู้ปฏิบัติงานเกิดทัศนคติว่าสมองของตนเองเริ่มล้า การเข้าเรียนเพื่อรับความรู้เริ่มกลายเป็นเรื่องน่าเบื่อหรือเป็นเรื่องยากที่ไม่ต้องการเกี่ยวข้องด้วย จึงทำให้ไม่สามารถรับแนวคิดใหม่หรือเรียนรู้เรื่องใหม่ ๆ ได้

4) กระบวนการจัดการศึกษาที่ผสมผสานการศึกษาทุกระดับหรือการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตนั้น ประเทศไทยยังขาดการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศการศึกษาตลอดชีวิต ขาดแผนการจัดการศึกษาตลอดชีวิตทั้งระยะสั้น และระยะยาว เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการระดมทุนในการจัดสรรทรัพยากรและการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และขาดหลักสูตร สื่อ รูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล รวมทั้งขาดมาตรฐานการศึกษาตลอดชีวิต จึงส่งผลให้การพัฒนาประชาชนทุกช่วงวัยขาดทิศทางและมาตรฐานที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของชุมชน สังคม ประเทศ และสากล ทำให้ประเทศโดยภาพรวมด้านการจัดการศึกษาล้าหลังและคุณภาพฝีมือแรงงานด้อยคุณภาพ

5) การบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือทางการศึกษา เพื่อทุกภาคส่วนได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษา ขาดโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และกระบวนการจัดการความรู้ให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัยให้ได้รับการบริการโดยเป็นความร่วมมือจากภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนทุกช่วงวัยได้รับการศึกษาอย่างสมเกียรติและสมศักดิ์ศรีของการเกิดมาเป็นคนไทย เครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนต้องมีสำนักรับผิดชอบโดยจำเป็นต้องได้รับพันธกิจที่มาจากกลไกทางด้านกฎหมายด้านการศึกษาตลอดชีวิต อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมเป็นหุ้นส่วนรับผิดชอบต่อบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคมที่เกี่ยวข้องในแต่ละภูมิสังคมโดยตรง และรับผิดชอบต่อประเทศชาติในการพัฒนาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์อย่างเพียงพอต่อการดำรงชีวิต ประกอบอาชีพ และสามารถรู้เท่าทัน ปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสมให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย

สถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จัดการศึกษาในหลาย หน่วยงาน

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

- จัดการศึกษา
- เทียบโอนผลการเรียน และระดับการศึกษา

การดำเนินงานแยกส่วน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- เทียบโอนผลการเรียน และระดับการศึกษา

ขาดความชัดเจน

- การจัดบริการการศึกษา
- กลุ่มเป้าหมาย
- โอกาสและการเข้าถึง
- รูปแบบการศึกษา
- เครือข่ายความร่วมมือ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- จัดการศึกษา หลักสูตรระยะสั้น, เตรียมอาชีวศึกษา, อศ.กช.
- เทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้

การอุดมศึกษา

- จัดการศึกษา หลักสูตรปกติ, หลักสูตรระยะสั้น, Non-degree
- เทียบโอนผลการเรียนและผลการเรียนรู้

ภาพที่ 23 สรุปสถานการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลของระบบการศึกษาไทย โดยสรุปแล้ว นอกจากต้องอยู่บนหลักการของการจัดการศึกษาของไทยแล้ว ต้องตอบสนองต่อปรัชญาของการศึกษาตลอดชีวิตตามเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต

โดยระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลควรต้องรองรับผู้ที่เข้าสู่ระบบ ดังนี้

- สามารถรองรับผู้เข้าสู่ระบบจากความรู้เดิมได้ทั้ง 3 รูปแบบ (ในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย)
- สามารถรองรับผู้เข้าสู่ระบบจากทุกระดับการศึกษา (ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา)

2.3 การเทียบโอน การดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ มีการดำเนินการ 2 ลักษณะ ได้แก่ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

1) การเทียบโอนผลการเรียน โดยการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงาน มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

2) การเทียบระดับการศึกษา โดยนำผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบมาประเมินเทียบระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

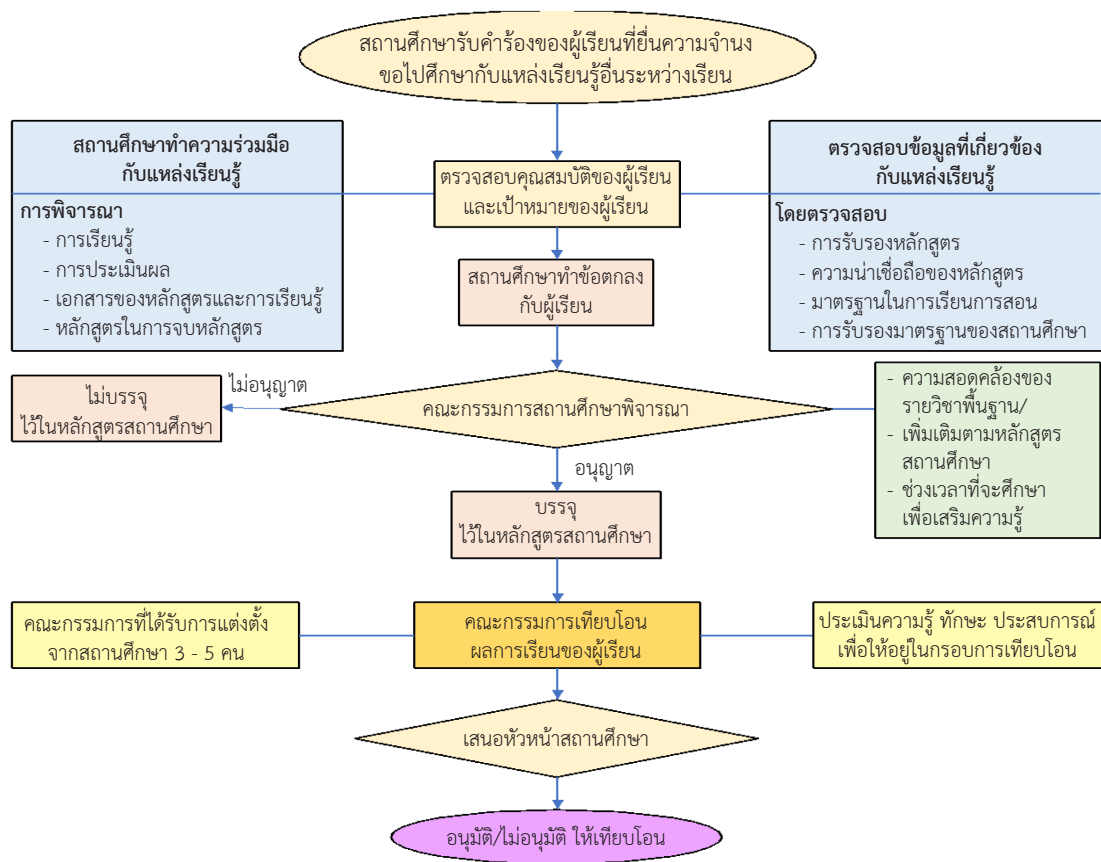
หลักเกณฑ์และการดำเนินการเทียบโอนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยสรุปมีดังนี้

2.3.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ) ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดย

- กำหนดช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียนในช่วงต้นปีการศึกษา ก่อนการเปิดภาคเรียน หรือในช่วงต้นภาคเรียนแรกที่รับสมัครนักเรียนเข้าเรียน

- ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ หากนักเรียนประสงค์จะไปศึกษาหรือเสริมความรู้ ทักษะ ประสบการณ์จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เป็นการเพิ่มเติมภายหลัง นักเรียนจะต้องแสดงความจำนงต่อสถานศึกษาและต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา ก่อน

- การประเมินความรู้ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ขอเทียบโอน สามารถประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินแฟ้มสะสมผลงาน การทดสอบมาตรฐาน การสอบปากเปล่า การปฏิบัติจริง เป็นต้น

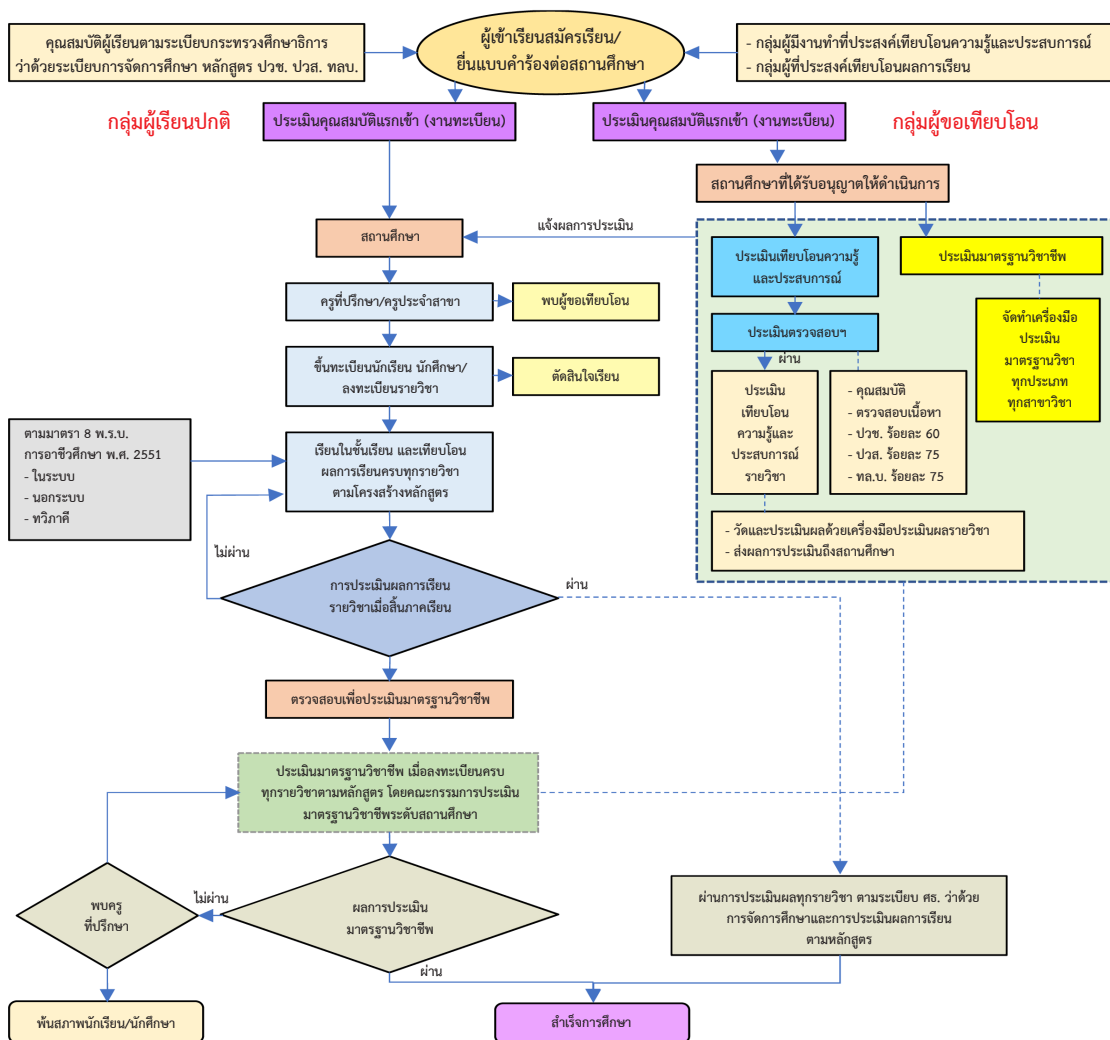
ภาพที่ 24 ขั้นตอนการดำเนินงานการเทียบโอนของ สพฐ.

2.3.2 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ) ดำเนินการเทียบโอน โดย

■ กรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 โดยมีการกำหนดถึงการยกเว้นการเรียนรายวิชาที่มีลักษณะเกี่ยวกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต ว่าด้วย หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี สามารถยกเว้นการเรียนได้โดยการเทียบโอนผลการเรียน หรือโดยการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์เข้าสู่หน่วยกิตตามหลักสูตร

■ กำหนดผู้เรียนที่เป็นกลุ่มเทียบโอนความรู้และประสบการณ์รายวิชา ซึ่งหมายถึงกลุ่มผู้ที่ทำงาน ที่มีพื้นฐานความรู้และมีประสบการณ์จากการ โดยเรียนแบบไม่เต็มเวลา และมีระยะเวลาการศึกษาตามแผนการเรียนที่สถานศึกษาอาชีวศึกษากำหนด

- สถานศึกษาจะอนุญาตให้ผู้เรียนไปเรียนรายวิชาบางรายวิชาจากสถานศึกษา
แห่งอื่น ในกรณีที่สถานศึกษาไม่สามารถเปิดทำการสอนในรายวิชานั้นได้
- หลักสูตรเตรียมอาชีพศึกษา ใช้หลักสูตรปกติ สะสมได้ไม่เกิน 2 ปีการศึกษา

ภาพที่ 25 ขั้นตอนการดำเนินงานการเทียบโอนของ สอศ.

2.3.3 สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) ดำเนินการเทียบโอน ดังนี้

■ การเทียบโอนผลการเรียน โดยการนำผลการเรียนซึ่งเป็นความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียนที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย หรือการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการประกอบอาชีพ จากประสบการณ์การทำงาน มาประเมินเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียนตามหลักสูตร

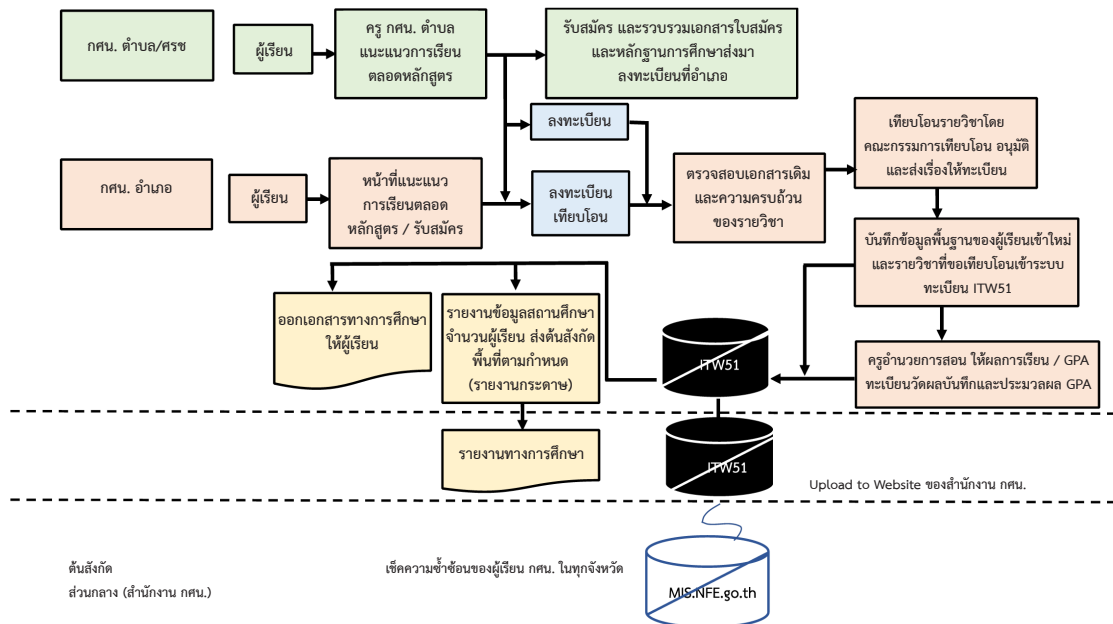
■ การเทียบโอนระดับการศึกษาโดยนำผลการเรียน ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษานอกระบบมาประเมินเทียบระดับการศึกษา ได้แก่ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

■ สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเทียบโอน โดยเทียบโอนได้ทุกภาคเรียน

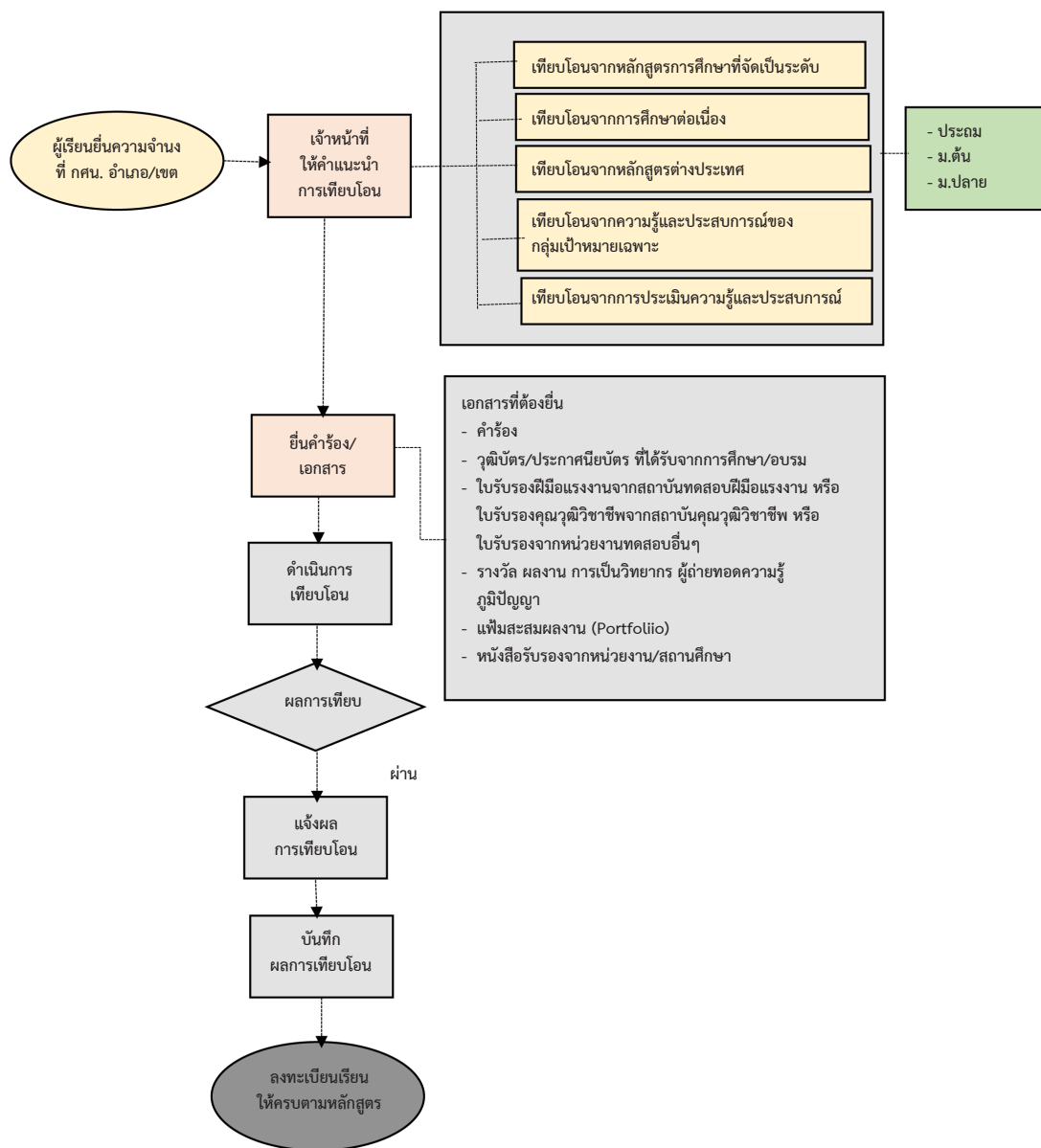
■ รูปแบบการเทียบโอน

- จากในระบบ
- จากหลักสูตรต่อเนื่อง (หลักสูตรระยะสั้น/การฝึกอบรม)
- จากความรู้และประสบการณ์กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ
- จากหลักสูตรต่างประเทศ

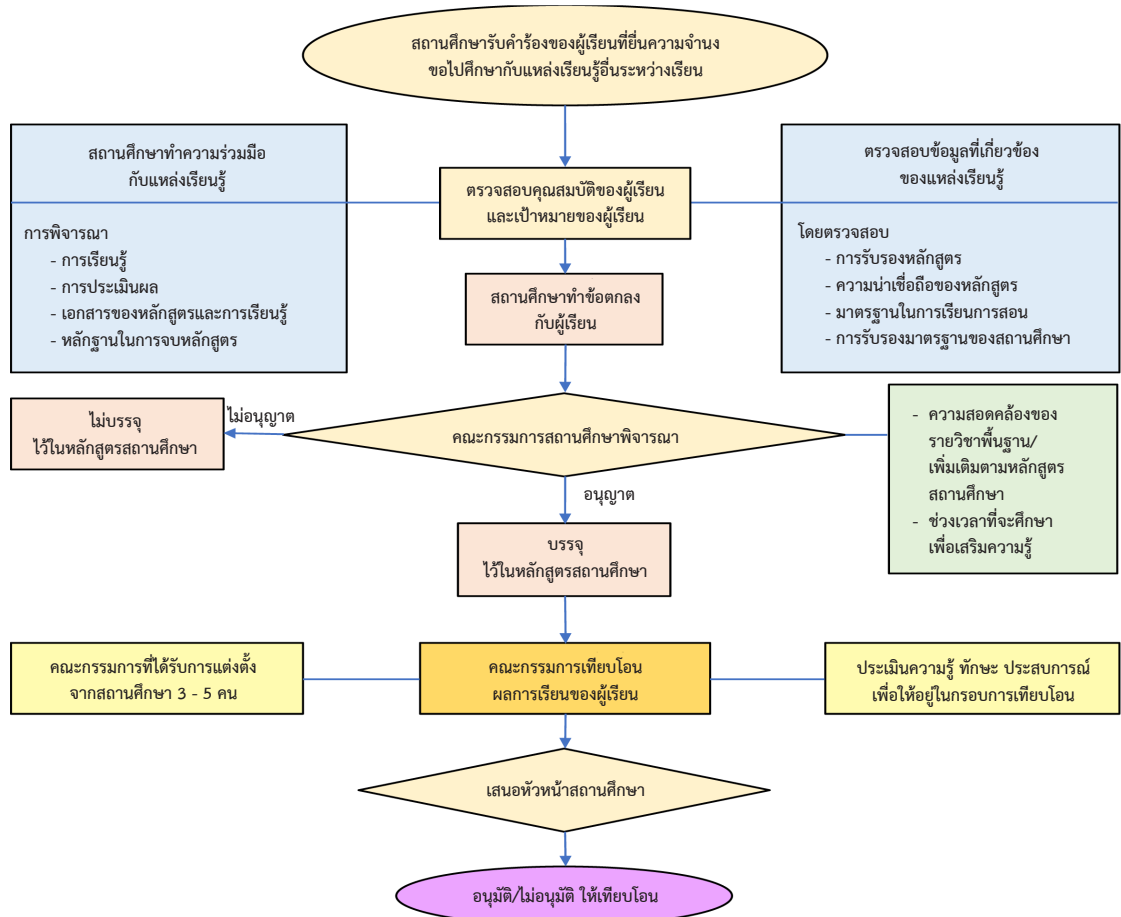
■ ผู้เทียบโอน ต้องไม่เป็นนักเรียนที่อื่น และต้องขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา กศน.

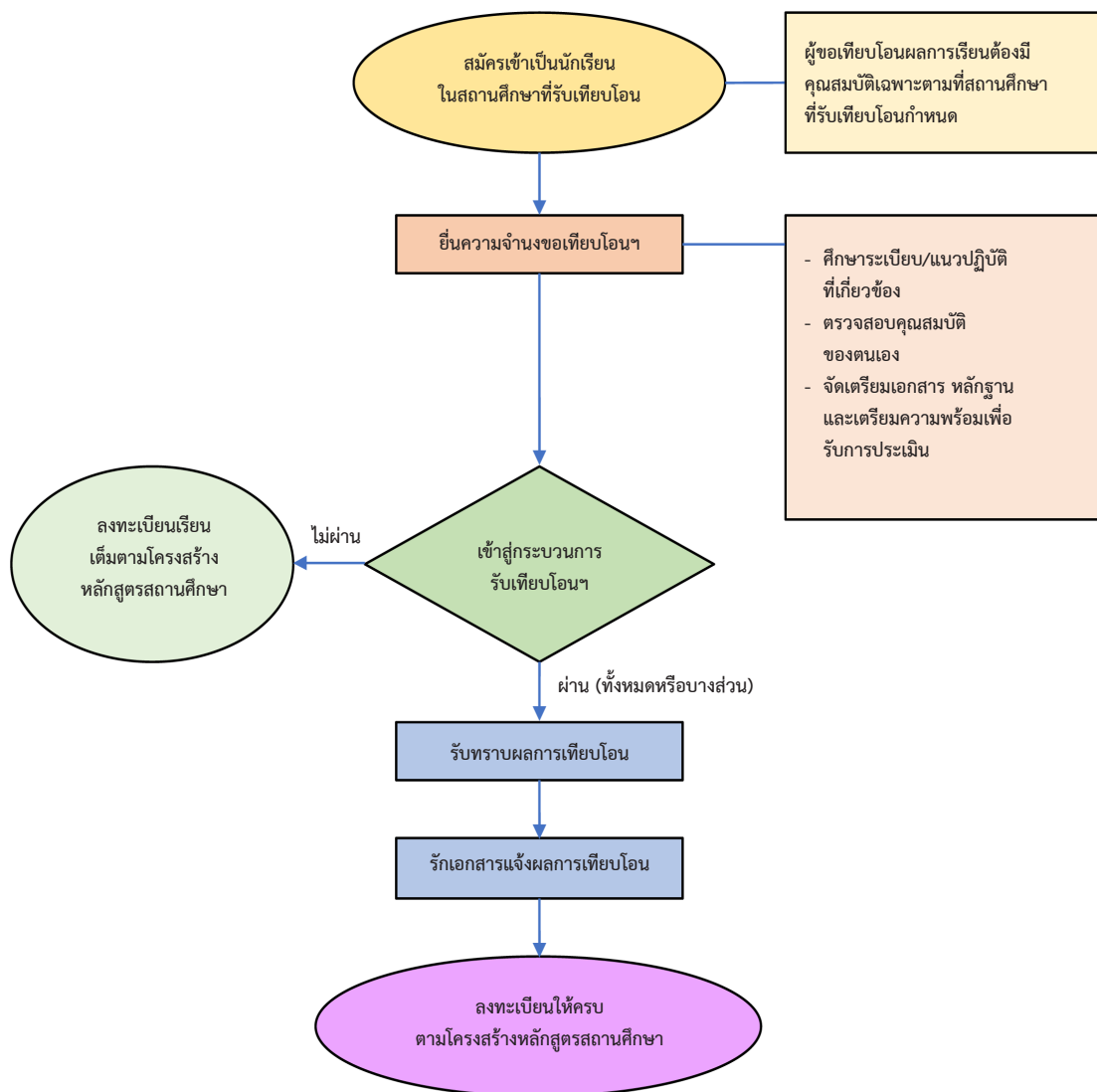
ภาพที่ 26 ขั้นตอนการดำเนินงานของ กศน.

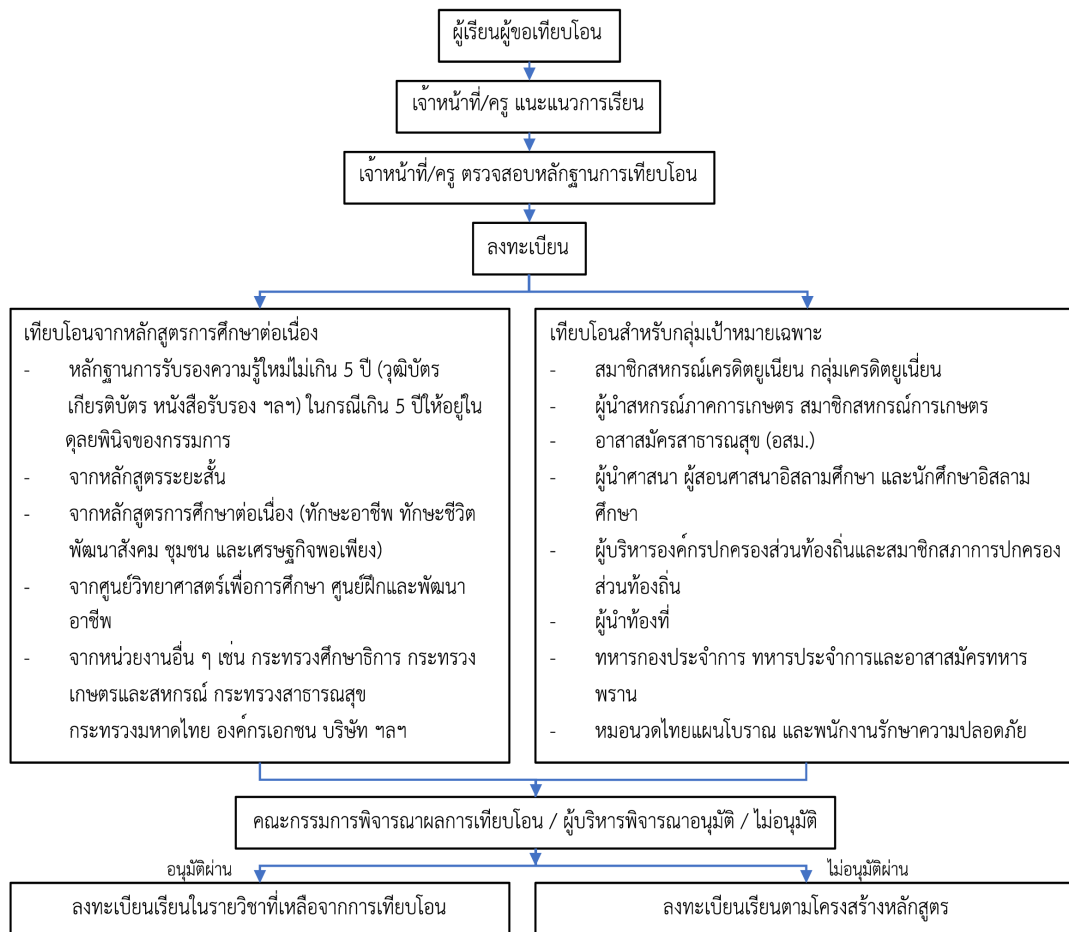
ภาพที่ 27 ขั้นตอนการดำเนินงานเทียบโอนรายวิชาของ กศน.

ภาพที่ 28 การเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษานอกระบบ/ตามอัธยาศัยเข้าสู่การศึกษาในระบบ
(สำหรับสถานศึกษา)

ภาพที่ 29 ขั้นตอนการเทียบโอนผลการเรียนที่ได้จากการศึกษาโดยศูนย์การเรียนรู้การศึกษาตามหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรเฉพาะประสบการณ์ทำงาน การฝึกอาชีพเข้าสู่การศึกษาในระบบ (สำหรับผู้เรียน)

ภาพที่ 30 ขั้นตอนการเทียบโอนความรู้และประสบการณ์

ที่มา: คู่มืออบรมวิทยากรจัดทำแผนการเรียนรู้รายบุคคล (อ้างถึงในอรุณี ตรีการไพโรจน์, 2561)

2.3.4 การดำเนินการเทียบโอนของ อว. มีดังนี้

■ ประกาศกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562

- ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยไม่จำกัดอายุ เชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

- ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และและจากประสบการณ์บุคคลไว้ในคลังหน่วยกิต

■ รูปแบบการสะสมหน่วยกิต

- การเรียนรายวิชา/หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับทราบจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

- การฝึกอบรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ผ่านการประเมินโดยสถาบันอุดมศึกษาว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาที่กำหนด

- การเทียบโอนประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์ของบุคคล

■ สถาบันอุดมศึกษา

- การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา/หลักสูตรระยะสั้น

■ การเรียนการสอน

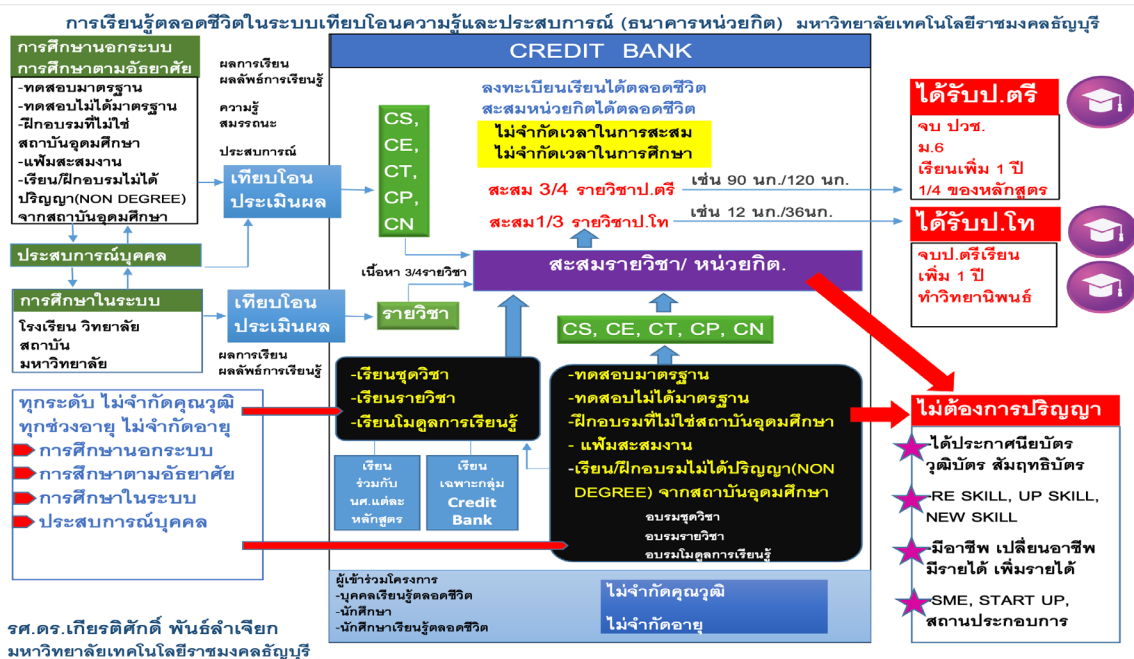
- หลักสูตรเดิม

- หลักสูตรที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นมาใหม่

- หลักสูตรใหม่

■ ลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษา ได้มากกว่า 1 แห่งได้

2.4 กรณีศึกษาการดำเนินการระบบธนาคารของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี โดยได้มีการพัฒนาระบบไว้ดังนี้

ภาพที่ 31 การเรียนรู้ตลอดชีวิตในระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ (ธนาคารหน่วยกิต)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

2.4 การพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต้นแบบ : กลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

จากการวิเคราะห์ระบบการศึกษาไทย ระบบการเทียบโอนของหน่วยงานต่างๆ สามารถสรุปแนวคิดขั้นตอนการดำเนินงานของระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่จะพัฒนา ดังนี้

2.4.1 ผู้ที่จะสมัครเข้าสู่ระบบคลังหน่วยกิต เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์การศึกษาตลอดชีวิตผู้ที่จะเข้าสู่ระบบคลังหน่วยกิตเป็นได้ทั้งผู้ที่มีวุฒิการศึกษาหรือไม่ก็ได้

2.4.2 การประเมินความรู้ ทักษะและประสบการณ์เบื้องต้นของผู้สมัครเข้าสู่ระบบคลังหน่วยกิต เพื่อประเมินการจัดการเทียบโอนที่เหมาะสม และให้คำแนะนำเรื่องแผนการเรียนรู้เพิ่มเติม

2.4.3 การเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิต เมื่อสมัครเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตแล้ว สามารถจัดแผนการเรียนรู้ของตน ใน 3 กลุ่มหลัก ได้แก่

1) การสะสมหน่วยกิตสามารถดำเนินการเทียบโอนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่มีอยู่ ทั้งจากในระบบและนอกระบบ โดยมีวิธีการเทียบโอนที่หลากหลาย ได้แก่

- การเทียบหน่วยกิตจากการสอบมาตรฐาน (Credit from Standardize Test : CS) ที่มีหน่วยงานต่างๆ จัดสอบอยู่ และสามารถเทียบโอนได้ทันที เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน การสอบภาษาอังกฤษจากการสอบมาตรฐานของหน่วยงานอื่นๆ (Credit from Examination : CE) ซึ่งอาจไม่ได้มีกระบวนการเป็นที่ยอมรับทั่วไป ต้องมีการตั้งคณะกรรมการประเมินเพื่อเทียบโอน จำนวนหน่วยกิต

- การเทียบหน่วยกิตจากการฝึกอบรมที่จัดโดยสถาบันอุดมศึกษา (Credit from Training : CT)

- การเทียบโอนหน่วยกิตจากแฟ้มสะสมผลงาน (Credit from Portfolio : CP)

- การเทียบโอนหน่วยกิตจากแฟ้มสะสมผลงานการฝึกอบรม (Credit from Non-Degree : CN) ที่มีอยู่เดิม

2) การฝึกอบรม Non-Degree เพิ่มเติม

3) เรียนรายวิชา ซึ่งแบ่งเป็น 2 รูปแบบ

- เรียนร่วมกับกลุ่มนักศึกษาปกติตามรายวิชาที่เปิดในแต่ละภาคการศึกษา (15 สัปดาห์)

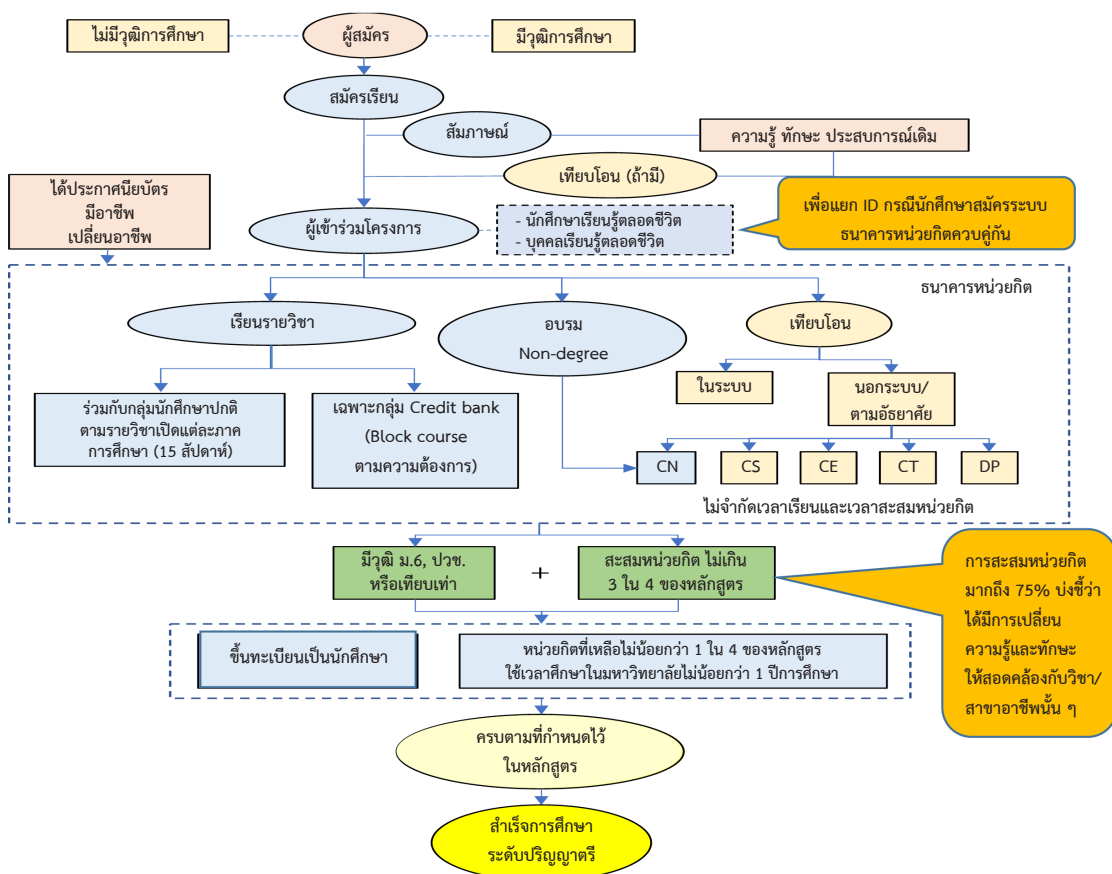
- จัดเรียนรายวิชาให้เฉพาะกลุ่มผู้เข้าระบบธนาคารหน่วยกิต (เป็น Block course ตามความต้องการ)

ทั้งนี้การสะสมไม่ควรมีการจำกัดระยะเวลา

2.4.4 การต้องการรับรู้วุฒิระดับปริญญา หากสะสมหน่วยกิตไว้แล้ว ผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตต้องการวุฒิปริญญาจะต้องสุ่มเื่อนใจ ดังนี้

- มีวุฒิ ม.6 หรือเทียบเท่า เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด ดังนั้น หากยังไม่มีวุฒิ ม.6 หรือเทียบเท่าจำเป็นต้องไปสอบหรือเทียบโอนเพื่อให้ได้วุฒิ ม.6 หรือเทียบเท่าก่อน (หากผู้เรียนเข้าสู่ระบบธนาคารหน่วยกิตโดยยังไม่มีวุฒิ ม.6 เพื่อเปลี่ยนทักษะหรือพัฒนาทักษะโดยไม่ต้องการวุฒิปริญญาตรีไม่จำเป็นต้องเข้าเงื่อนไข)

- สะสมหน่วยกิตไม่เกิน 3 ใน 4 ของหลักสูตร หากต้องการรับปริญญาของหลักสูตรใดจำเป็นต้องเรียนเพิ่มเติมจากหลักสูตรนั้นๆ 1 ใน 4 ของหลักสูตร
 - เมื่อทั้ง 2 เงื่อนไขครบแล้วจึงสมัครขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษา
 - เมื่อเรียนครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแล้วสามารถสำเร็จปริญญาตรี
- กรณีการใช้ระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน สามารถยื่นรับปริญญาของมหาวิทยาลัยใดก็ได้แต่ต้องมีหน่วยกิตจากมหาวิทยาลัยนั้นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 25 เช่น การเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีแต่อาจขอรับปริญญาที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาก็ได้ เป็นต้น

ภาพที่ 32 ผลการวิเคราะห์เพื่อระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

ทั้งนี้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลที่จะพัฒนาขึ้นในครั้งนี้ นอกจากกระบวนการจะต้องสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิตแล้ว ยังต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพและความสะดวกในการใช้งาน สามารถเชื่อมต่อ/หรือทำงานร่วมกับระบบอื่นๆ ของแต่ละมหาวิทยาลัยได้ด้วย

3. ความก้าวหน้าการดำเนินงานดิจิทัลแพลตฟอร์ม : กรณีศึกษากลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล

การดำเนินงานพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล ขณะนี้มีการดำเนินงานก้าวหน้า ดังนี้

ระยะที่ 1 วางแผนและสร้างความร่วมมือ ดำเนินการแล้วเสร็จแล้ว ได้แก่

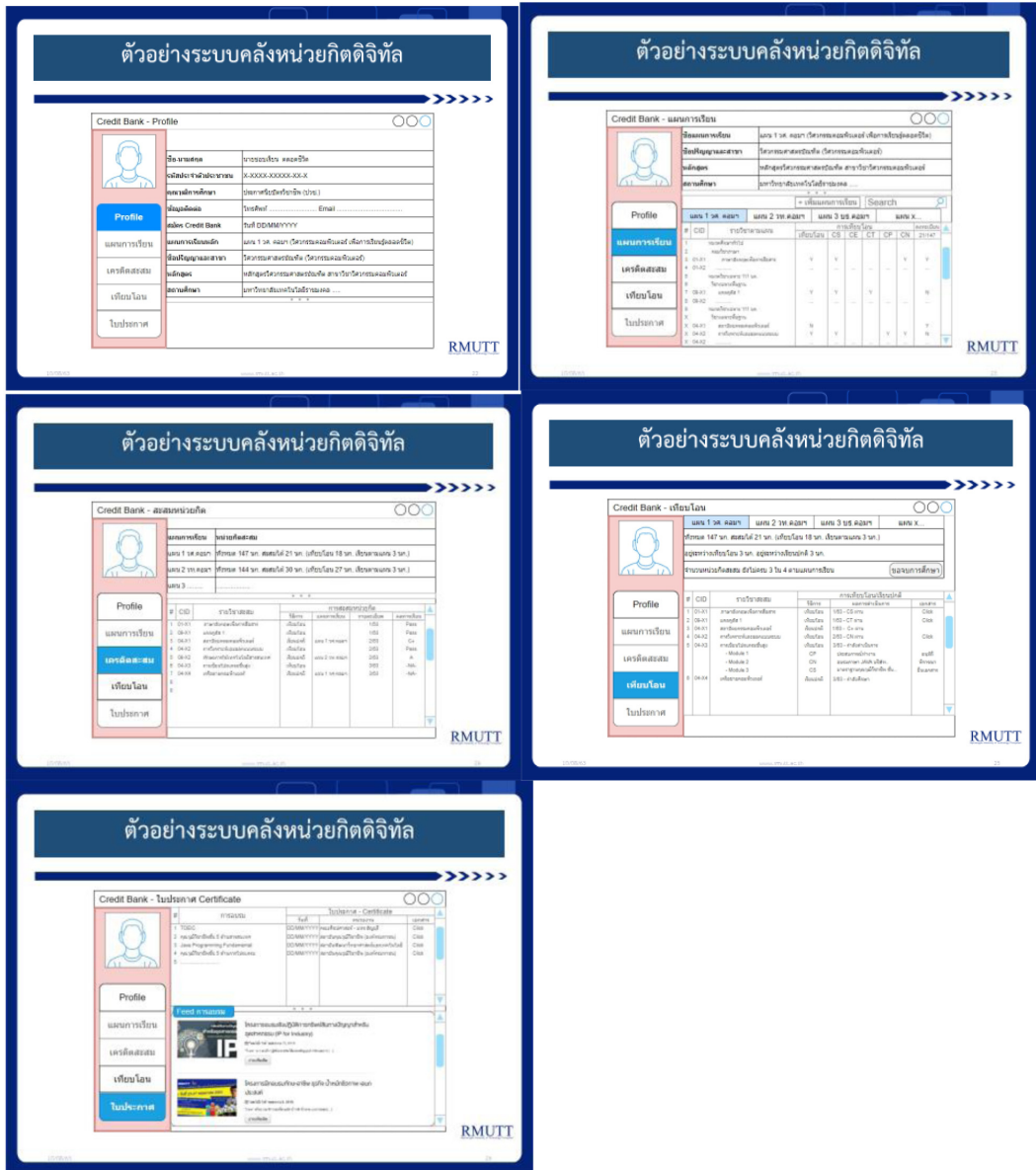
1) แสวงหาความร่วมมือกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบและนำระบบไปใช้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องต่อไป โดยได้นำเสนอต่อที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (ทปอ. มทร.) 2 ครั้ง เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563 และเมื่อวันที่ 27 เมษายน 2563 ซึ่งมีมติเห็นชอบให้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง เข้าร่วมโครงการ มีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีเป็นแกนหลักในการพัฒนาระบบ

2) ลงนามบันทึกความเข้าใจข้อตกลงร่วมกัน (Memorandum of Understanding : MOU) ระหว่างมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2563 โดยสาระสำคัญของ MOU ได้แก่

- การแลกเปลี่ยนข้อมูลและให้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการพัฒนาและขยายผลการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ มทร.ธัญบุรี ได้พัฒนาขึ้น
- ใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลที่ได้รับการพัฒนาโดย มทร.ธัญบุรี
- สนับสนุนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องของโครงการ ในการให้ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลเพื่อให้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลที่พัฒนามีประสิทธิภาพสูงสุด
- รักษาข้อมูลทางวิชาการ เทคนิค และกระบวนการที่ได้จากการดำเนินโครงการทั้งหมดหรือบางส่วนไว้เป็นความลับ

ระยะที่ 2 พัฒนาและทดลองใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล โดยมีกิจกรรมสำคัญที่ดำเนินการแล้ว ได้แก่ 1) วิเคราะห์ขอบเขต ความต้องการระบบงาน 2) ออกแบบเบื้องต้นของระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต้นแบบ 3) ประชุมระดมความคิดเห็นของหน่วยงานนโยบายและหน่วยปฏิบัติแล้ว 3 ครั้ง เมื่อวันที่ 10 และวันที่ 17 กรกฎาคม 2563 และเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2563

ขณะนี้อยู่ระหว่างพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล บนพื้นฐานสาขาวิชานำร่องที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับการดำเนินการต่อไปของระยะที่ 2 ได้แก่ การทดสอบการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล ประเมินประสิทธิภาพระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล และปรับปรุงการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล

ภาพที่ 33 ตัวอย่างระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเบื้องต้น

นอกจากนี้ ในปีการศึกษา 2563 นี้มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ได้เปิดรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการระบบธนาคารหน่วยกิตใน 7 คณะ 1 วิทยาลัย 19 หลักสูตร ได้แก่

1) คณะศิลปศาสตร์ หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว สาขาวิชาการจัดการโรงแรม สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

2) คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หลักสูตรวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมแมคคาทรอนิกส์ หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) คณะเทคโนโลยีการเกษตร หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร

4) คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ หลักสูตรคหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบแฟชั่นและนวัตกรรมการแต่งกาย สาขาวิชาอาหารและโภชนา สาขาศิลปประดิษฐ์ในงานคหกรรมศาสตร์ หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย 5) คณะเทคโนโลยีสื่อสารมวลชน หลักสูตรเทคโนโลยีบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการพิมพ์ดิจิทัลและบรรจุภัณฑ์ 6) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และการจัดการเทคโนโลยีอาหาร สาขาวิชาการวิเคราะห์และจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ 7) คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน และ 8) วิทยาลัยการแพทย์แผนไทย หลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการผลิตภัณฑ์สุขภาพ สาขาวิชาสุขภาพและความงาม

ระยะที่ 3 สังเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยมีแผนรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบ ทดลอง ประเมินการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล และจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำเสนอผลการศึกษาระยะที่สอง และระดมความคิดเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการใช้ระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลต่อไป

4. ปัญหาเชิงนโยบายที่ส่งผลกระทบต่อ การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

ระหว่างการพัฒนากระบวนคลังหน่วยกิตดิจิทัล ได้มีการรวบรวม วิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลจากการทดสอบ ทดลอง ประเมินการใช้ระบบต้นแบบคลังหน่วยกิตดิจิทัล รวมทั้งการจัด ประชุมระดมความคิดเห็นจัดประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำเสนอผลการศึกษาระยะที่สอง และระดม ความคิด ได้มีประเด็นที่เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเบื้องต้นเกี่ยวกับกลไกการขับเคลื่อนการใช้ระบบคลัง หน่วยกิตดิจิทัล ดังนี้

1. **ความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้อง** โดยพบว่าผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ยังมีความรู้ความเข้าใจระบบ ธนาคารหน่วยกิตอย่างจำกัด และมีผู้รู้และเข้าใจอยู่ในวงแคบ ซึ่งส่งผลการขับเคลื่อนระบบ ธนาคารหน่วยกิตในระยะยาวได้ จึงควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจ และการสื่อสารในวงกว้างควบคู่ กับการพัฒนาและดำเนินการด้วย

2. **การเทียบเคียงสมรรถนะกับหน่วยงานมาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ และความเข้าใจของ สภาวิชาชีพ** โดย

- มาตรฐานวิชาชีพที่เกี่ยวข้องส่วนใหญ่อิงการเทียบเคียงสมรรถนะตามกรอบคุณวุฒิ แห่งชาติ ในขณะที่ข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษายังคงให้สถาบันอุดมศึกษา อิงกับความรู้เป็นหลัก

- หลายสาขาอาชีพที่มีสภาวิชาชีพและมีข้อกำหนดเฉพาะ ซึ่งอาจยังไม่เข้าใจและไม่เชื่อ มั่นต่อระบบธนาคารหน่วยกิต ดังนั้น ในเบื้องต้นอาจพัฒนาระบบจากหลักสูตรที่มีความคล้ายคลึงกัน ของสถานศึกษาต่างๆ และไม่ต้องต้องอิงกับสภาวิชาชีพก่อน เช่น หลักสูตรกลุ่มสังคมศาสตร์ และ กลุ่มวิชาทั่วไป เมื่อการขับเคลื่อนระบบก้าวหน้าและเกิดความเชื่อมั่นมากขึ้นจึงค่อยขยายผลต่อไป

3. **ข้อกำหนด เงื่อนไข ของกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องยังเป็นปัญหาอุปสรรค** เช่น เกณฑ์ มาตรฐานระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษายังมีข้อกำหนดเรื่องจำกัดระยะเวลา ในขณะที่ตาม หลักการของระบบธนาคารหน่วยกิตไม่ควรจำกัดเวลา

4. **หน่วยบริหารจัดการดิจิทัลแพลตฟอร์ม** เนื่องจากระบบธนาคารหน่วยกิตจะเป็นฐาน ข้อมูลขนาดใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องมีที่เก็บและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงมีค่าใช้จ่าย แม้การดำเนินการในลักษณะทดลองกับกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลในระยะนี้สามารถ ดำเนินการได้ แต่หากพิจารณาการเชื่อมโยงทั้งระบบในเชิงนโยบายควรต้องพิจารณาประเด็นหน่วย บริหารจัดการ โดยมีข้อเสนอแนะว่า ระดับอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาควร เป็นหน่วยบริหารจัดการภาพรวม อย่างไรก็ดี หากต้องการให้เชื่อมโยงทั้งระบบต้องพิจารณาประเด็น การบริหารจัดการของระดับขั้นพื้นฐาน กศน. และการเชื่อมโยงกับอุดมศึกษาด้วย

บทที่ 6

สรุป ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต

1. สรุปผลการศึกษาวิเคราะห์

จากการศึกษาเอกสาร การศึกษาภาคสนาม การรับฟังความคิดเห็น และ Action Research สรุปได้ดังนี้

1.1 สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงบริบทของประเทศและสากล ทั้งด้าน 1) โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ 2) โอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ 3) การเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี และ 4) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดดสู่ยุคเทคโนโลยีเปลี่ยนโลก (Technology Disruption/ Digital Disruption) ส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงอาชีพในชั่วอายุคนเป็นอัตราที่เร่งเร็วขึ้นหลายเท่า จึงเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาคน หากต้องการก้าวข้ามความท้าทายไปสู่เป้าหมายการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตามที่กำหนดไว้ สิ่งประเทศไทยต้องการคือ “1) เตรียมพร้อมให้เด็กที่จะต้องออกไปประกอบอาชีพได้ตลอดระยะทางที่เดินไป 2) มีระบบและกลไกที่เอื้อหรือเปิดช่องทางขยายโอกาสให้ทุกกลุ่มได้เข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพเมื่อพร้อม 3) เร่งเตรียมความพร้อมในการผลิตและพัฒนาคนโดยต้องมีระบบที่มีกลไกยืดหยุ่นให้ประชากรสามารถเสริมสร้างทักษะเดิมที่มีอยู่ให้ยังใช้ได้กับโลกปัจจุบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Up-Skill) และสร้างทักษะใหม่ที่เข้ากับโลกปัจจุบันได้ (Re-Skill) รวมถึงพัฒนาทักษะใหม่ๆ (New-Skill) สู่การเพิ่มผลิตภาพแรงงานของประเทศไทยได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วทั้ง” โดย “ระบบธนาคารหน่วยกิต” สามารถตอบโจทย์ที่จะเผชิญความท้าทายเหล่านั้น

1.2 ระบบธนาคารหน่วยกิตจากบทเรียนต่างประเทศที่เป็นกรณีศึกษามีประเด็นสำคัญคือ

1) การพัฒนาและขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตควรดำเนินการบนเจตนารมณ์และหลักการพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน-ประชาชนได้นำผลการเรียนรู้ ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์การทำงาน การฝึกอบรม และการฝึกอาชีพมาเทียบโอนกันได้ ทำให้เกิดการพัฒนาดตนเองจากการที่มีความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับการทำงาน ผู้เรียนสามารถเข้ามาเรียนใหม่ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำกัดอายุ ทำให้ลดข้อจำกัดของผู้เรียน/ประชาชน อันจะทำให้เกิดการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) การบริหารจัดการต้องมีหน่วยงานรับผิดชอบชัดเจน โดยการบริหารการศึกษาที่เป็นกลางไม่ถูกแทรกแซงโดยการเมืองจึงจะสามารถทำให้เป็นระดับนโยบายที่ต่อเนื่อง ดังนั้นในประเทศที่เป็นกรณีศึกษาส่วนใหญ่จึงมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิตโดยตรง

3) การนำระบบธนาคารหน่วยกิตสู่การปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จ ควร

(1) มีการส่งสัญญาณนโยบายและแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติมั่นใจและปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

- กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบระบบการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิต
- จัดทำเกณฑ์การเทียบโอน เพื่อเทียบเป็นหน่วยกิตที่สามารถสะสมได้
- จัดทำคู่มือสำหรับกลุ่มที่เกี่ยวข้องเพื่อนำสู่การปฏิบัติที่สอดคล้องกัน
- จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ เพื่อเป็นมาตรฐานในการอ้างอิงสำหรับการเทียบ

โอนเพื่อสะสมหน่วยกิต และเชื่อมโยงกับการทำงาน

■ มีการวางระบบให้มีความเชื่อมโยงกัน แม้จะมีความหลากหลายในทางปฏิบัติจากการกระจายอำนาจ แต่ต้องมีระบบรองรับเพื่อเชื่อมกันทั้งระบบ

(2) มีมาตรฐานในขณะเดียวกันก็มีความหลากหลายของวิธีปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในคุณภาพและสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมบนความแตกต่างและความจำเป็น ดังนี้

- อิงกับกรอบคุณวุฒิวิชาชีพ/กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ
- รูปแบบการเทียบโอนควรมีความหลากหลายเพื่อเป็นไปตามหลักการพื้นฐาน

การเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยควรให้มีการเทียบโอนภายในระบบการศึกษาเดียวกัน และการเทียบโอนระหว่างระบบ/ประเภทการศึกษา รวมถึงต้องรับการเทียบโอนประสบการณ์ด้วย

■ วิธีการประเมินเพื่อเทียบโอน มีหลากหลายวิธี โดยขึ้นกับความเหมาะสมกับความรู้เดิมของผู้ที่จะเทียบโอนเป็นสำคัญ ซึ่งอาจเป็นความรู้จากการเรียนในระบบ นอกกระบบหรือตามอัธยาศัยก็ได้ ดังนั้นความรู้เดิมอาจจะมาในรูปแบบของประสบการณ์ก็ได้เช่นกัน

(3) การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตให้ประสบผลเป็นรูปธรรม

(4) การสร้างการมีส่วนร่วมและสร้างการยอมรับต่อสาธารณชน จูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากภายใน “ตัวผู้ใช้งาน” เอง แต่ดำเนินการบนฐานของการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เกี่ยวข้อง

1.3 ระบบธนาคารหน่วยกิตของไทยและความเชื่อมโยงกับภาคการทำงาน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) ระบบธนาคารหน่วยกิตกลายเป็นความจำเป็นที่ต้องขับเคลื่อนอย่างเร่งด่วนของประเทศไทย ทั้งนี้ อาจนำบทเรียนจากต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของประเทศไทยได้ แต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละจังหวัด เช่น จุดอ่อน จุดแข็ง ภูมิประเทศ ความต้องการของคนในจังหวัด ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดด้วย

2) ประเทศไทยมีกฎหมายและนโยบายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตอยู่แล้วทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา แต่

- ในระดับขั้นพื้นฐานมีแนวปฏิบัติประกาศชัดเจนแต่การนำสู่การปฏิบัติยังค่อนข้างน้อย

- ในระดับอุดมศึกษายังไม่มีระเบียบ แนวทาง และแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม พบว่า สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มต้นมีการจัดการเรียนการสอนโดยเปิดเป็นหลักสูตรนาร่อง หรือหลักสูตรระยะสั้นโดยมีการออกระเบียบ ข้อบังคับการจัดการศึกษาขึ้นมาใช้เฉพาะตน

- ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้พบว่า กฎ ระเบียบหลายประการที่ส่งผลเชิงลบโดยเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติด้วย

3) แม้จะมีกฎหมายรองรับแต่ยังขาดการส่งสัญญาณทางนโยบายให้เกิดความมั่นใจต่อฝ่ายปฏิบัติให้ชัดเจน รวมทั้งยังมีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่

- ขาดกลไกสนับสนุนที่นำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง
- การส่งสัญญาณทิศทางนโยบายที่ชัดเจน เพื่อความมั่นใจในการขับเคลื่อนของฝ่ายปฏิบัติ

- ผู้เกี่ยวข้องยังมีความรู้ความเข้าใจระบบธนาคารหน่วยกิตค่อนข้างจำกัด

4) สถานภาพการดำเนินการระบบการเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตของไทย มีการดำเนินการทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา แต่ยังเป็นดำเนินการอยู่ในวงแคบยังไม่แพร่หลาย

- ส่วนใหญ่เป็นการเทียบโอนและสะสมหน่วยกิตของการศึกษาในระบบการศึกษา และดำเนินการในลักษณะการเจรจาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา

- ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ดำเนินการเฉพาะในส่วนการเทียบโอน แต่ยังไม่ได้ดำเนินการถึงระบบการสะสมหน่วยกิต

- ระดับอุดมศึกษามีการดำเนินการแพร่หลายกว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานแต่ก็ยังมีอยู่ในวงจำกัด และยังเป็นลักษณะที่ไม่เชื่อมโยงกัน มีการเชื่อมโยงระหว่างระดับบ้าง เช่น การเปิดให้นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายลงทะเบียนเรียน Pre-Degree และสะสมหน่วยกิตไว้ แต่ก็ยังมีไม่มากนัก

5) การเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ พบว่าทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษายังมีการเชื่อมโยงกับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการน้อย โดยส่วนใหญ่เป็นในรูปแบบการทำบันทึกความร่วมมือ (MOU) ในการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร การประเมินคุณภาพของผู้เรียนพร้อมทั้งการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญหรือวิทยากรที่มีความรู้การให้ผู้เรียนเข้ามาทดลองปฏิบัติงานในภาคประกอบการ เพื่อการผลิตผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการได้

1.4 สรุปข้อเสนอแนะจากการประชุมระดมความคิดเห็น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดประชุมระดมความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2563 โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมเสนอข้อคิดเห็นเชิงนโยบายที่สำคัญดังนี้

1) ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นความจำเป็นเร่งด่วนในปัจจุบัน จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ Digital Disruption และการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นตัวเร่งให้ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน เพราะส่งผลให้เกิดความท้าทายต่อระบบการศึกษาอย่างยิ่ง เช่น

- โรงเรียนถูกทำลายจากโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนแปลง
- หลักสูตร การเรียนการสอนในสถานศึกษาถูกทำลายที่อาจไม่จำเป็นต้องเรียนในโรงเรียน เพราะรูปแบบการเรียนรู้เปลี่ยนไป เรียนจบแล้วใช้ไปทำงานไม่ได้จริง
- ปริญาอาจไม่สำคัญอีกต่อไป เพราะตลาดเป็นตัวกำหนดความสามารถของคนในอนาคตสู่ความจำเป็นในการ Re-skill และ Up-skill

2) ระบบธนาคารหน่วยกิตเป็นระบบที่รองรับการเรียนรู้ตลอดชีวิตของคน ไม่ใช่ระบบการศึกษา จึงต้องให้ความสำคัญกับการเรียนรู้มากกว่าการจัดการศึกษา ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติและค่านิยม (Mindset) เรื่องการศึกษา

3) การจะขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต ควรมีขั้นตอนหลักเป็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน โดยมีข้อเสนอกระบวนการดำเนินการของระบบธนาคารหน่วยกิต ดังนี้

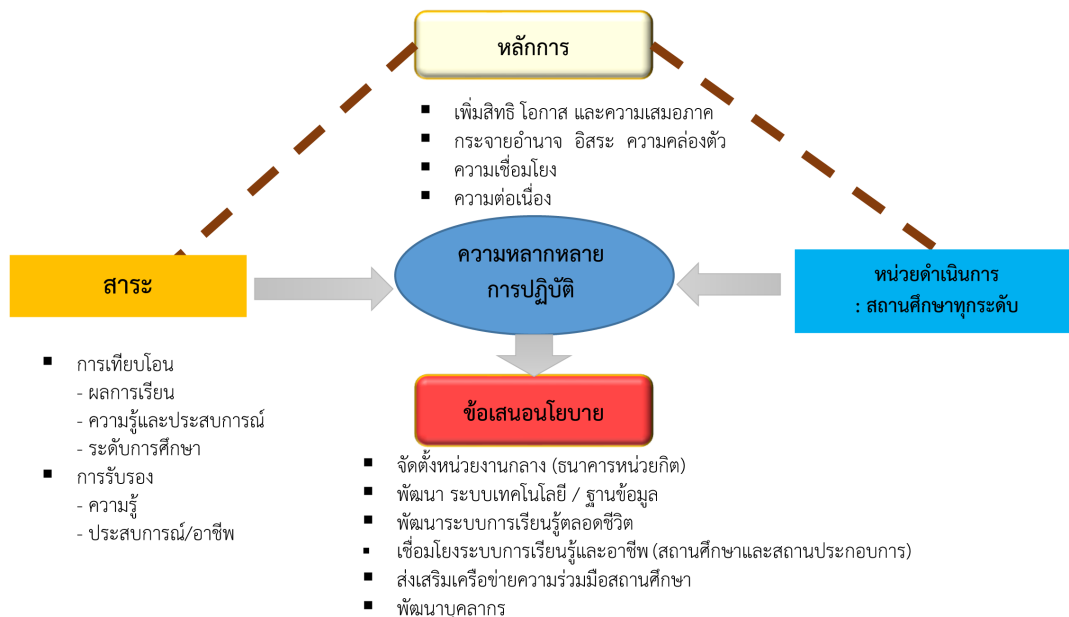
จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานการณ์ Digital Disruption และการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นตัวเร่งให้ต้องเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน เพราะส่งผลให้เกิดความท้าทายต่อระบบการศึกษาอย่างยิ่ง เช่น

ภาพที่ 34 ข้อเสนอกระบวนการหลักระบบธนาคารหน่วยกิต

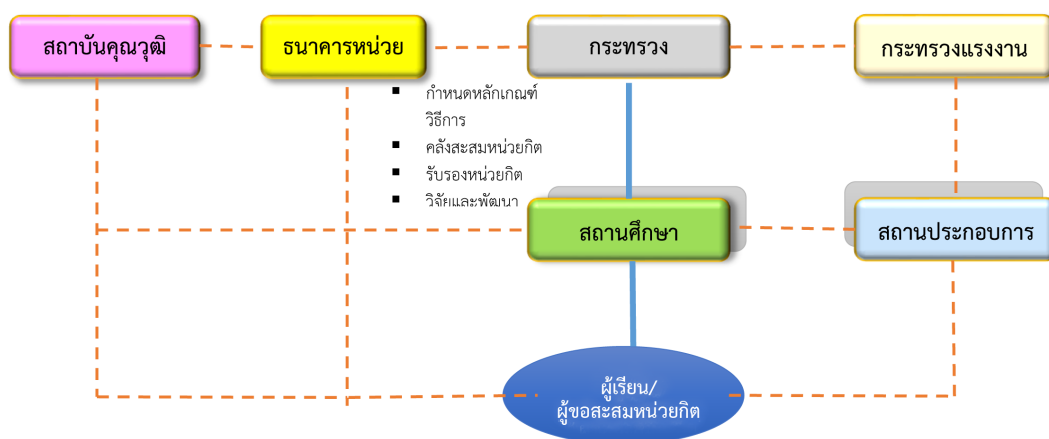
ที่มาภาพ: ชัยยศ อิ่มสุวรรณ, 24 กรกฎาคม 2563

1.5 ข้อเสนอในการดำเนินการและเชื่อมโยงระบบธนาคารหน่วยกิตของประเทศ

ภาพที่ 35 ข้อเสนอการดำเนินการระบบธนาคารหน่วยกิตจากการประชุมระดมความคิด

ที่มาภาพ : พินสุตา สิริรังศรี, 24 กรกฎาคม 2563

ภาพที่ 36 ระบบความเชื่อมโยงของธนาคารหน่วยกิตและสถานศึกษา/สถานประกอบการ

ที่มาภาพ : พินสุตา สิริรังศรี, 24 กรกฎาคม 2563

2. ข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิต และกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตสำหรับประเทศไทย

จากการศึกษาวิจัยเอกสาร วิจัยภาคสนาม วิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบธนาคารหน่วยกิต ตามที่ได้นำเสนอในบทที่ 1-5 สังเคราะห์เป็นข้อเสนอเชิงนโยบายได้ดังนี้

1. ข้อเสนอนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการในระยะต้น เพื่อขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติในระยะเร่งด่วน และเตรียมการเรื่องพื้นฐานเพื่อการพัฒนาและขับเคลื่อนให้มีประสิทธิภาพในระยะยาว ดังนี้

1) จัดเวทีนโยบายเพื่อทำความเข้าใจความชัดเจนสำหรับหน่วยงานนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบธนาคารหน่วยกิต โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาในฐานะหน่วยงานนโยบายระดับชาติเป็นผู้ประสานหลักในการดำเนินการให้มีเวทีหารือและทำความเข้าใจร่วมกัน

2) การประกาศนโยบายให้ขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตเพื่อชี้ทิศทางให้ชัดเจน โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

มาตรการ

(1) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาเสนอผลการศึกษาวิจัย ถึงความจำเป็นและข้อเสนอนโยบายระบบธนาคารหน่วยกิตไปยังหน่วยกำกับนโยบายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- หน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง รวมทั้งเวทีการประชุมผู้บริหารของกระทรวงศึกษาธิการ

- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์

- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

(2) ผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานการศึกษาที่มีสถานศึกษาในสังกัดทุกแห่งประกาศสนับสนุนการนำระบบธนาคารหน่วยกิตไปใช้

3) การแก้ไขปัญหาคอขวดด้านกฎระเบียบต่างๆ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาทำความเข้าใจจนถึงความชัดเจนถึงแนวปฏิบัติหรือแก้ไขประกาศและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา ได้แก่

- เกณฑ์มาตรฐานระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษายังมีข้อกำหนดเรื่องจำกัดระยะเวลา ในขณะที่ตามหลักการของระบบธนาคารหน่วยกิตไม่ควรจำกัดเวลา

- ข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์และนวัตกรรม เรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 ข้อ 9 (3) (ก) การดำเนินการตามหลักสูตรเดิมที่สถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว โดยปรับปรุงเพิ่มระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ โดยหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษานำมาจัดการเรียนการสอนในระบบคลังหน่วยกิต ต้องมีผลการประกันคุณภาพในระดับดีขึ้นไปในทางปฏิบัติ หากเปิดไปแล้วแต่ปีต่อไปประเมินไม่ได้ระดับดีต้องปิดหรือไม่ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้ที่เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิต

(2) กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พัฒนา ทำความชัดเจน หรือแก้ไขประกาศและระเบียบที่เป็นอุปสรรค ในการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่

- การปลดล็อคข้อกำหนดเกี่ยวกับการจำกัดอายุผู้เรียน
- แนวปฏิบัติในการสะสมหน่วยกิต เนื่องจากพบว่า การดำเนินการที่ปัจจุบันมีการดำเนินการจำกัด และส่วนใหญ่ที่ดำเนินการเป็นเพียงการเทียบโอน มีการพัฒนาไปถึงการสะสมหน่วยกิตค่อนข้างน้อยมาก สาเหตุหนึ่งเกิดจากความไม่มั่นใจของผู้ปฏิบัติ

4) การพัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเจ้าภาพหลักในการพัฒนา/เชื่อมโยงและบริหารจัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มระดับอุดมศึกษา โดยหารือร่วมกับสถาบันอุดมศึกษา โดยรวมถึงวิทยาลัยอาชีวศึกษาที่เปิดสอนระดับ

ปริญญาตรี และวิทยาลัยชุมชนที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีด้วย ทั้งนี้ ควรพัฒนา
บนฐานของที่ สกอ. และสถาบันอุดมศึกษามีระบบข้อมูลและแพลตฟอร์มอยู่เดิมแล้ว

(2) สำนักงานเลขาธิการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือร่วมกับหน่วยงานที่มีสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
เพื่อพัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มของระบบธนาคารหน่วยกิตระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งให้มีการกำหนดเจ้าภาพหลักในการ พัฒนา/เชื่อมโยงและบริหาร
จัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม ระดับขั้นพื้นฐาน

(3) สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มระบบธนาคารหน่วยกิต
โดยไม่กระทบกับระบบและแพลตฟอร์มที่มีอยู่เดิมแต่ให้มีการเชื่อมโยงกันได้ ทั้งนี้ อาจพัฒนาร่วมกัน
แบบกลุ่มสถาบันก็ได้ หรืออาจขยายผลจากต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่
พัฒนาขึ้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โดยปรับให้เหมาะสมกับตนเอง

(4) ระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มกลางของประเทศที่จะพัฒนาขึ้นทั้งการศึกษา
ขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ควร

- พัฒนาโดยคำนึงถึงระบบเดิมที่หน่วยงาน/สถานศึกษามีอยู่ และอาจขยายผล
จากต้นแบบของกลุ่มมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลที่พัฒนาขึ้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

- มีระบบการเข้าถึงข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์และประกอบการตัดสินใจสำหรับกลุ่ม
ต่างๆ เช่น ผู้เรียน สถานศึกษา หน่วยงานนโยบาย ผู้ประกอบการ เพื่อประกอบการตัดสินใจและการใช้
ประโยชน์จากข้อมูล แต่กำหนดสิทธิในการเข้าถึงในระดับแตกต่างกัน ดังนั้น ข้อมูลอาจต้อง
ครอบคลุมทั้งข้อมูลสถาบันที่จัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต รายวิชาที่เปิดสอน วิธีการรับสมัคร
การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต การอนุมัติการจบการศึกษา ทักษะของผู้เรียนที่จะได้
จากแต่ละหลักสูตร ความต้องการของตลาดงาน เป็นต้น

- ง่ายต่อการใช้งาน และสอดคล้องกับตลาดงาน ขณะเดียวกันต้องมีความ
ปลอดภัย โดยมีระบบการตรวจสอบความยินยอมของบุคคลในการใช้ข้อมูลและมีระบบการยืนยัน
ตัวตนที่มีมาตรฐานเพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูล

- มีการกำกับดูแลให้เป็นปัจจุบัน ประเมินผลเป็นระยะ มีการติดตาม ปรับปรุง
พัฒนา และมีการควบคุมมาตรฐาน

- กำหนดผู้รับผิดชอบและบริหารจัดการระบบข้อมูล โดยการจัดการเครือข่าย
เทคโนโลยีสารสนเทศต้องมีความน่าเชื่อถือ คำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลเป็นสำคัญ มีระบบ
ป้องกันข้อมูลรั่วไหลที่น่าเชื่อถือ

5) การสร้างความรู้ความเข้าใจ และช่องทางการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

หน่วยงานนโยบาย ได้แก่ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และหน่วยงานที่นำสู่การปฏิบัติ ได้แก่ หน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาหรือมีสถานศึกษาในสังกัด

(1) เพิ่มช่องทางการสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับภาคส่วนต่างๆ โดยมีช่องทางหลากหลาย ทั้งกลุ่มเฉพาะและการสื่อสารวงกว้าง เพื่อให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

(2) มีกิจกรรมสื่อสารเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายต่างๆ เช่น ครูแนะแนว สถานประกอบการ แรงงาน อุตสาหกรรม เป็นต้น

(3) จัดให้มีเวที/แพลตฟอร์ม เพื่อสื่อสาร รับฟังความเห็น และกิจกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ

6) ส่งเสริมการนำร่อง/การขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตจริงในทางปฏิบัติ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) หน่วยงานที่มีสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการนำร่อง/นำระบบธนาคารหน่วยกิตไปใช้ในการปฏิบัติจริง ทั้งนี้ ควรเน้นการดำเนินงานให้เป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต ภายใต้กฎหมายที่กำหนด เพื่อจะสามารถเชื่อมโยงกันได้เมื่อระบบพร้อม แต่ในระยะต้นระบบอาจยังไม่เชื่อมโยงกัน

(2) ส่งเสริมให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาคัดเลือกสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมเป็นเครือข่ายต้นแบบในการขยายผลพัฒนาระบบธนาคารหน่วยกิตร่วมกัน รวมทั้งมีการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางเพื่อใช้จัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนในระบบธนาคารหน่วยกิตจากสถาบันการศึกษา

(3) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานนโยบายควรสนับสนุนการขับเคลื่อนการดำเนินการในด้านวิชาการ และการประเมินเพื่อเสนอแนะการพัฒนาต่อไป รวมทั้งการสนับสนุนนวัตกรรมและผลักดันให้มีการนำไปใช้

7) หน่วยบริหารจัดการ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้ แนวปฏิบัติ

(1) ให้มีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการบริหารจัดการนโยบายและการขับเคลื่อนระบบในภาพรวมของประเทศ ทั้งนี้ จากการศึกษาบทเรียนจากต่างประเทศพบว่ามีกำหนดหน่วยงานกลาง ที่เป็นอิสระดูแลรับผิดชอบ และการศึกษาเชิงคุณภาพของประเทศไทยทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่เสนอให้มีหน่วยงานที่เป็นกลางและเป็นที่ยอมรับดูแลรับผิดชอบระบบธนาคารหน่วยกิต อย่างไรก็ตาม การกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบอาจดำเนินการเป็น 2 ระยะ

- ระยะต้นมอบหมายให้หน่วยงานนโยบายที่มีอยู่เดิมรับผิดชอบ โดยมีข้อเสนอจากการศึกษาในครั้งนี้ว่าอาจเป็นสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ซึ่งมีความเป็นกลางเนื่องจากไม่มีสถานศึกษาในสังกัด ทั้งนี้ อาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลการบริหารจัดการด้วยก็ได้

- ระยะต่อไปอาจตั้งหน่วยงานกลางที่เป็นอิสระในลักษณะคล้ายธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อบริหารจัดการ

(2) หน่วยบริหารจัดการการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต การบริหารจัดการระบบข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์ม มีข้อเสนอให้

- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรมโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษารับผิดชอบระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นไปตามประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม เรื่องแนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 อีกทั้งมีต้นทุนเดิมในการดำเนินการระบบ UNINET อยู่แล้ว

- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยประเด็นนี้มีข้อสังเกตว่า สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษามีข้อดีในเชิงการประสานหน่วยงานจัดการศึกษาซึ่งมีหลากหลายหน่วยงานอีกทั้งปัจจุบันดูแลระบบสารสนเทศเพื่อการจัดสรรงบประมาณค่าใช้จ่ายรายหัวของการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่แล้ว ในขณะที่ สพฐ. มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดมากที่สุด

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหรือหน่วยงานอิสระเป็นหน่วยงานกลางรับผิดชอบภาพรวมของประเทศโดยต้องให้เกิดความเชื่อมโยงทั้งระหว่างรูปแบบการศึกษา (ในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย) ประเภทการศึกษา (สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา) และระดับการศึกษา

- ให้มีหน่วยงานในพื้นที่สนับสนุนการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยเฉพาะระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้จากการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสนทนากลุ่มข้อเสนอส่วนใหญ่เสนอ

ให้ศึกษาธิการจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต

2. ข้อเสนอแนะนโยบายระยะต่อไป

1) การขยายผลให้กว้างขวางและเป็นที่ยอมรับ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) ตั้งหน่วยงานอิสระรับผิดชอบโดยตรงเพื่อให้การทำงานสามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว โดยการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อาทิ

- มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันของภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่/จังหวัด
- กำหนดขั้นตอน/แนวปฏิบัติของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในขณะเดียวกัน

ต้องเปิดช่องให้มีความยืดหยุ่นสำหรับการดำเนินการที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่/จังหวัด

(2) ขยายผลสู่สถาบันการศึกษาที่มีความพร้อมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยต้องมีแนวปฏิบัติและคู่มือเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามหลักการและเจตนารมณ์ของระบบธนาคารหน่วยกิต แต่การปฏิบัติมีความยืดหยุ่น/หลากหลายได้

(3) การดำเนินงานต้องแสดงถึงความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยมีระบบข้อมูลและมีแพลตฟอร์มที่เปิดเผยมสำหรับผู้เกี่ยวข้อง

(4) หลักสูตรวิชาที่เหมือนกันอาจพัฒนาเป็นหลักสูตรที่ใช้ร่วมกัน เช่น วิชาการศึกษาทั่วไประดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2) การผลักดันการนำกรอบคุณวุฒิวิชาชีพและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติไปใช้ในการให้คำตอบแทนตามการเทียบเคียงสมรรถนะ ซึ่งควรดำเนินการควบคู่กับระบบธนาคารหน่วยกิต โดยบทเรียนจากต่างประเทศพบว่า การเทียบโอนหน่วยกิตเพื่อสะสมในระบบธนาคารหน่วยกิตโดยอิงกับกรอบคุณวุฒิ ซึ่งเป็นเครื่องมือ/กลไกให้เกิดการยอมรับ อีกทั้งยังเป็นการจูงใจให้เกิดการพัฒนาตนเอง และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3) การเชื่อมต่อบริษัทธนาคารหน่วยกิตของกลุ่ม/ระดับ/ประเภทการศึกษาต่างๆ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) สำนักงานเลขาธิการร่วมกับสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และหน่วยงาน

ที่เกี่ยวข้องในการเชื่อมโยงข้อมูลและดิจิทัลแพลตฟอร์มของระบบธนาคารหน่วยกิตระหว่างระดับการศึกษา และการบริหารจัดการระบบภาพรวมของประเทศ

(2) สำนักงานเลขาธิการออกแบบและพัฒนาต่อยอดระบบธนาคารหน่วยกิตให้ไกลไปถึง บูรณาการศาสตร์ (Integrated Science), nano degree และ Micro credential ในอนาคต ต้องทำให้เกิดเป็น Multidisciplinary credit bank

4) การเชื่อมโยงกับตลาดงาน และสาขาวิชาชีพต่างๆ โดยมีข้อเสนอ/แนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับ คณะกรรมการร่วมภาคเอกชน 3 สถาบัน (กกร) ได้แก่ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารไทย เพื่อสร้างความเข้าใจและแสวงหาความร่วมมือกับภาคเอกชน ในการสนับสนุนการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิตและกรอบคุณวุฒิแห่งชาติผ่านระบบการจ้างงาน และค่าตอบแทน

5) พัฒนาความเข้มแข็งของกลไกการขับเคลื่อนระบบธนาคารหน่วยกิต โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ

(1) ต้นสังกัดส่งเสริมให้สถานศึกษาร่วมกันจัดทำหลักเกณฑ์การเทียบโอน หลักสูตร และระบบสะสมหน่วยกิตร่วมกันทั้งสถานศึกษาในสังกัดและต่างสังกัดกัน

(2) ศึกษาธิการจังหวัดประสานหน่วยงานระดับพื้นที่ทั้งรัฐและเอกชน รวมถึงหน่วยงานด้านแรงงาน เพื่อบูรณาการการดำเนินงานร่วมกัน

(3) พัฒนาช่องทางการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง

(4) สร้างความรู้ความเข้าใจกับสาธารณชนอย่างต่อเนื่อง

6) การกำกับติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพ โดยมีข้อเสนอแนวปฏิบัติเพื่อนำนโยบายสู่การปฏิบัติดังนี้

แนวปฏิบัติ หน่วยงานกลางควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลเป็นระยะๆ โดยให้มีข้อเสนอเพื่อการพัฒนาคุณภาพและระบบให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ก.พ., สำนักงาน. (2561). **สังคมผู้สูงอายุเป็นอย่างไร?**. <https://bit.ly/3ga8LT8>
- ก.พ., สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **การพิจารณารับรองคุณวุฒิและกำหนดอัตราเงินเดือนของผู้สำเร็จการศึกษาจากสหรัฐอเมริกา**. <https://bit.ly/3hd7HiY>
- กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2562ก). **ฝ่ายฝึกอบรมกับกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน EP.1**. <https://bit.ly/2YaWEPP>
- เกรียงไกร ศรีประเสริฐ. (2015). **ธนาคารหน่วยกิต**. <https://bit.ly/31UJOpc>
- เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว. (2563). **รายงานฉบับสมบูรณ์การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลระบบธนาคารหน่วยกิตและกลไกขับเคลื่อน: ความเชื่อมโยงระหว่างภาคอุดมศึกษากับภาคแรงงาน/ภาคประกอบการ เสนอสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน (2542). **โครงสร้างการบริหารการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา**. 1000, 1. กรุงเทพฯ: ที.พี.พรินท์ จำกัด.
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. (2560). **เอกสารประกอบการปฏิบัติงานการจัดการศึกษาร่วมหลักสูตร อาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย (ทวิศึกษา)**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2551). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2551 – 2565)**. <https://bit.ly/317cpsN>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2558). **Credit Bank System**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ท.
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (2561). **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 20 ปี พ.ศ. 2561 – 2580**. <https://bit.ly/3h6lo39>
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (ธันวาคม 2552). **การจัดการศึกษาระบบธนาคารหน่วยกิต ในระดับอุดมศึกษา**. *อนุสารอุดมศึกษา*, 40(438).
- คณะกรรมการการอุดมศึกษา, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **การจัดการศึกษาในระบบธนาคารหน่วยกิต ระดับอุดมศึกษา Credit Bank System in Higher Education**. <https://bit.ly/2Y8WAjk>

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564.** <https://bit.ly/3iRjyDz>

เครือรัฐออสเตรเลีย. (2562). **อเมริกาและแปซิฟิก: เครือรัฐออสเตรเลีย.** <https://bit.ly/2Qf1s2h>

ณัฏภพ แก้วสัมฤทธิ์. (2561). **แนวทางการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อยกระดับคุณภาพแรงงานไทย.** วิจัยส่วนบุคคล วิชาสังคมจิตวิทยา หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.

นรเศรษฐ์ แก้ววิภาส. (2548). **การปฏิรูประบบอุดมศึกษาในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันตามปฏิญญาโบโลญญา.** วารสารศิลปศาสตร์, 5(2) กรกฎาคม-ธันวาคม 2548.

นุชนภา รื่นอบเชย. (ม.ป.ป). **ระบบธนาคารหน่วยกิตและการเทียบโอน.** กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

ปริญญ่า มีสุข และคณะ. (2563). **รายงานความก้าวหน้าระบบคลังหน่วยกิตดิจิทัลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต** เสนอสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงาน. (2560). **คู่มือแนวทางการเทียบโอนความรู้และการสะสมหน่วยกิตการศึกษานอกระบบกับการศึกษาในระบบ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค่าของสกสค.

พัชรภา ตันติชูเวช. (2561). **ผลการทดลองใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) เพื่อพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียน.** วารสารบัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 2(1).

พินสุดา สิริธรรงสี. (2563). **“ธนาคารหน่วยกิต” เปิดโอกาสเรียนรู้ ยกระดับการศึกษาคนทุกวัย.** <https://bit.ly/313LD9w>

เฟื่องอรุณ ปรีดีติลล และคณะ. (2563). **โครงการการศึกษาระบบเทียบโอนและระบบธนาคารหน่วยกิตเสนอสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: ม.ป.ป.

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.ก). **การเทียบโอนหน่วยกิต.** <http://www.kan.ru.ac.th/credit-transfer/>

มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (ม.ป.ป.ช). **การเรียนระบบ Pre-degree.** <https://bit.ly/348oi3F>

- ระชา ฤชชงค์. (2561). จากแนวคิด “Smart Nation” ของสาธารณรัฐสิงคโปร์สู่การพัฒนาสังคม
แห่งการเรียนรู้ไทย. ใน ตติปภิกขิตต HIPPIS ข้าราชการผู้มีผลสำเร็จสูง. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- ราชกิจจานุเบกษา, พระราชบัญญัติ การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก (2562 ข): 55
- ราชกิจจานุเบกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)
พ.ศ. 2545. เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก
- ราชกิจจานุเบกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3)
พ.ศ. 2553. เล่ม 127 ตอนที่ 45 ก
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
2562 เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2562.
เล่ม 136 ตอนพิเศษ 274 ง.
- แรงงาน, กระทรวง. (2563). ข้อมูลสำคัญด้านแรงงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. [https://
bit.ly/2Q2s32d](https://bit.ly/2Q2s32d)
- ลงทุนในออสเตรเลีย. (2562). ลงทุนแมน. สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2563 จาก [www.longtunman.
com/?s=ออสเตรเลีย](http://www.longtunman.com/?s=ออสเตรเลีย).
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน (2549). การกระจายอำนาจทางการศึกษาของประเทศ
สหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ
การพัฒนาการศึกษาไทยกับนานาชาติ: นวัตกรรมด้านการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อยกระดับ
การศึกษาของแรงงานไทย. กรุงเทพฯ: פרקหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2558). การพัฒนารอบคอบวุฒิแห่งชาติสู่กรอบประชาคม
อาเซียน. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2558). รายงานการวิจัยแนวทางพัฒนาระบบการสะสม
หน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ:
21 เซ็นจูรี.

- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2559). **การพัฒนาคุณภาพและยกระดับการศึกษาของผู้เรียน โดยใช้ระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. (2563). **การศึกษาแนวโน้มความต้องการกำลังคนโดยยึดพื้นที่เป็นฐาน**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน.(2553). **กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Framework) : กรณียกิจกรอบคุณวุฒิทางการศึกษาของต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: สกศ.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. (2562). **การจัดการศึกษาปฐมวัยสาธารณสุขรัฐเกาหลี**. <https://bit.ly/3iO9JGu>
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2562). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียน การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. <https://bit.ly/349KeeP>
- ศึกษาธิการ,กระทรวง. (2553). **รายงานประจำปี 2552**. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. หน้า 19.
- สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). **มาตรฐานอาชีพ**. <http://www.tpqi.go.th/standard.php>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2554). **โครงสร้างประชากรไทยกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง**. <http://biology.ipst.ac.th/?p=913>
- สภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2562). **แนวโน้มความต้องการบุคลากรในอุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต (new s – curve) และทิศทางนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศ พ.ศ. 2563 - 2567**. <https://bit.ly/34cEktc>
- สภาปฏิรูปแห่งชาติ. (2558). **วาระปฏิรูปที่ 30 : การปฏิรูประบบเพื่อรองรับสังคมสูงวัย**. <https://bit.ly/3kW9LOf>
- อนุชัย งามวรัญกูร และ นลินรัตน์ รักกุลศุล (2557). **การพัฒนารูปแบบการเทียบโอนมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อคุณวุฒิการศึกษาวิชาชีพ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อภิชัย พันธเสน และคณะ. (2560). ได้ศึกษาการพัฒนาระบบคลังหน่วยกิตเพื่อการเทียบโอนความรู้ ทักษะไปสู่การยกระดับฝีมือแรงงานตามมาตรฐานหรือการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น. ใน ชุดโครงการ “นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและศาสตร์ของพระราชาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนและประโยชน์สุข”. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

อรุณี ตระการไพโรจน์. (2560, กรกฎาคม – ธันวาคม 2561). ระบบธนาคารสะสมผลการเรียนรู้สำหรับการศึกษาดลอดชีวิตของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

อาชีวศึกษา, กรม. (2545). **โครงการความร่วมมือภาครัฐ เอกชนและการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี.

East Asia Watch. (2019). ข้อมูลประเทศและเขตเศรษฐกิจสาธารณรัฐเกาหลี (Republic of Korea). <http://www.eastasiawatch.in.th/th/information/2/>

ภาษาอังกฤษ

_____. (2008). Korea's Academic Credit Bank System. <https://www.cb.or.kr/indexs.html>

_____. (2012). Academic Credit Bank System in South Korea. <http://eng.kedi.re.kr/khome/eng/education/tourPackage.do>

Adult Learning Australia. (2019). VOCED plus NCVER's international tertiary education research database. <https://www.voced.edu.au/content/ngv%3A45692>

Alex Usher (2014). The Korean Academic Credit Bank: A Model for Credit Transfer in North America? Higher Education Strategy Associates Intelligence Brief 8. <https://newprairiepress.org/aerc/2014/papers/40/>

American Council on Education (2013). Credit for Prior Learning – From the Student, Campus, and Industry Perspectives. <https://bit.ly/3gdmKYE>

American Council on Education (2015). **Credit for Prior Learning – Charting Institutional Practice for Sustainability**. <https://bit.ly/320DLjF>

Australia Education System. (2019). www.studyinaustralia.gov.au

Australia. (2019). **Contry data**. www.countryeconomy.com/countries/australia.

Brown, A. (2535). **Valuing Skills: recognition of prior learning**. Melbourne, Victorian.

Central Intelligence Agency (2020). **The World Fact Book**. <https://bit.ly/31W5txS>

Cun-Tian Dong, Xiao-Ying Dong and Qin-Mei YU.(2017). On “**Credit Bank**” **Mechanism-based Engineering Education Curriculum Evaluation**. Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR), volume 95. International Conference on Education, Economics and Management Research (ICEEMR 2017). <https://bit.ly/3253oQj>

Cun-Tian Dong, Wen-Shu and Qin-Mei Yu (2017). On “**Credit Bank**” **Mechanism in Modern Vocational Education System**. 2nd International Conference on Modern Education and Social Science (MESS 2016) ISBN: 978-1-60595-346-5. <https://bit.ly/2Q1mQaZ>

ECTS Users’ Guide. (2009). **Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities**. <https://op.europa.eu/en/home>

ECTS Users’ Guide. (2015). **Luxembourg: Publications Office of the European Union**. <https://op.europa.eu/en/home>

Fowler, M. and Lunar, G. (2009). High School and College Partnerships: Credit-Based Transition Programs. American Secondary Education Vol. 38, No. 1 (Fall 2009), pp. 62-76

Global Innovation Index. (2016). **Global Innovation Index 2016**. <https://bit.ly/3iQIZoW>

Guide to the Education System in the United States. <https://bit.ly/2DVKpjc>

International Student Data. (2019). **Australian Government Department of Education Skills and Employment.** <https://bit.ly/31WLY8m>

Jennifer Epstein (2009). **The Bank of Academic Credit.** <https://bit.ly/3axzQhS>

Jonathan, P., Chien, R.W. and Khadjia, Z. (2006). Enriching the High School Curriculum Through Postsecondary Credit-Based Transition Programs. Education Policy Brief. Volume 4, Number 2, Winter 2006

Junghwan Kim et.al. (2014). Critical Review of Credit Bank System in South Korea: A New Mediator for Lifelong Learning?. Adult Education Research Conference, 2014 Conference Proceedings (Harrisburg, PA). <https://newprairiepress.org/aerc/2014/papers/40/>

Kim, Junghwan; Park, Hyewon; Kwon, In Tak; and Yu, Pyeong Su (2014). “Critical Review of Credit Bank System in South Korea: A New Mediator for Lifelong Learning?,” Adult Education Research Conference. <https://newprairiepress.org/aerc/2014/papers/40>

Lee, B.Y. (2001). **Lifelong Learning Endowment Fund Bill**, Second Reading Speech by Minister of Manpower, Dr Lee Boon Yang during Parliament Setting, 12 January, Singapore Government Press Release”.

Mann Carolyn. (1997). **Prior Learning Assessment:U.S. Experience Facilitating Lifelong Learning.** U.S. Department of Education, Office of Educational Research and Improvement (OER1), Educational Resources Information Center (ERIC).

Medel Anoneuvo, Carolyn., Toshio, Ohsako&Werner, Mauch. (2001). **Revisiting lifelong learning for the 21 century.**

National Conference of State Legislatures (2019). **Credit for Prior Learning.** <https://bit.ly/3aACJ1B>

National Institute for Lifelong Education. (2017). Organization Chart. <http://www.nile.or.kr/eng/>

NILE. (2012). **National institute for Lifelong Education**

Omporn Regel. Educational and Employment Division Population and Human Resources Department The World Bank. (1992). **The Academic Credit System in Higher Education: Effectiveness and Relevance in Developing Countries'** <https://bit.ly/2YelMFk>

Park, H., Choi, J., Kim, J. and Hwang, J. (2019). **The Academic Credit Bank System in the Republic of Korea: An effective medium for lifelong learning in higher education?** *International Review of Education*

PREM KUMAR. (2004). **Lifelong learning in Singapore: where are we now.** *International Journal of Lifelong Education*, 26(6), 559-568.

Recognition and Credit Transfer. <https://www.tafensw.edu.au/enrol/recognition-credit-transfers>

Ryu Mikyung. (2013). **CREDIT FOR PRIOR LEARNING from the student, campus, and industry perspectives.** ACE Center for Policy Research and Strategy.

Singh, Maduh. (2015). **Global perspectives on recognizing non-formal and informal learning.**

Tan, C. (2016). **Lifelong learning through the Skills Future movement in singapore: Challenges and prospects.**

UNESCO Institute of Lifelong Learning. (2014). **Republic of Korea Case Study: World of Work Lifelong Learning Account System.** <https://bit.ly/3az5LOX>

UNESCO. (2014). **Republic of Korea case study: Education Sector - The Academic Credit Bank System.** 1-3.

Usher, Alex. (2014). **The Korean academic credit: A Model for credit transfer in North America?**, Toronto: Higher Education Strategy Associates. <https://bit.ly/3l4Sm6m>

World Population Review (2020). **GDP Ranked by Country 2020**. <https://bit.ly/3h7GFcG>

Youngwha Kee, and Rui Zhang. (2008).Credit Bank System: What Has Been Saved for Ten Years of Educational Quality? <https://bit.ly/2YaPBq1>

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ระดับต่ำกว่าปริญญา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง การเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ระดับต่ำกว่าปริญญา

.....

เพื่อให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญาสามารถดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน โดยการเชื่อมโยงผลการเรียนระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย รวมทั้งผลการเรียนจากนอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพหรือจากประสบการณ์การทำงาน เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาต่อเนื่องในหลักสูตรใดหลักสูตรหนึ่งในสถานศึกษา จึงกำหนดหลักการและแนวทางในการเทียบโอนผลการเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา ดังนี้

๑. หลักการเทียบโอนผลการเรียน

๑.๑ ยึดหลักการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษา โดยดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนในรูปคณะกรรมการ

๑.๒ ดำเนินถึงหลักความยุติธรรม โปร่งใส และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ

๑.๓ การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากเอกสาร หลักฐานการศึกษา หรือหลักฐานอื่นหรือประเมินจากความรู้ ความสามารถ ทักษะ หรือประสบการณ์ของผู้เรียน ด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ไม่ซับซ้อน ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เทียบโอนผลการเรียนเป็นสำคัญ

๑.๔ พิจารณาเทียบโอนผลการเรียนเพื่อการศึกษาต่อ โดยพิจารณารูปแบบการศึกษาและหลักสูตรที่อยู่ในระดับเดียวกัน

๒. แนวทางการเทียบโอนผลการเรียน

๒.๑ การเทียบโอนผลการเรียนให้พิจารณาจากรูปแบบการจัดการศึกษา ลักษณะการจัดหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ ซึ่งมีความแตกต่างหลากหลาย โดยเทียบเคียงกับหลักเกณฑ์และวิธีการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน

๒.๒ ช่วงเวลาในการเทียบโอนผลการเรียน ดำเนินการได้ ๒ กรณี ดังนี้

๒.๒.๑ กรณีที่ ๑ การเทียบโอนผลการเรียนที่เกิดขึ้นจากสภาพการณ์ต่างๆ ได้แก่ การย้ายสถานศึกษา การเปลี่ยนรูปแบบการศึกษา การย้ายหลักสูตร การละทิ้ง

การศึกษาและขอกลับเข้าศึกษาต่อ การศึกษาจากต่างประเทศ และขอเทียบโอนเข้าศึกษาต่อในประเทศ ให้ดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกหรือต้นภาคเรียนแรกที่สถานศึกษาของผู้ขอเทียบโอนเป็นนักเรียน/นักศึกษา เพื่อการวางแผนการเรียน ทั้งนี้ สถานศึกษาควรดำเนินการเทียบโอนผลการเรียนให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ภาคเรียน ถ้ามีเหตุจำเป็นผู้ขอเทียบโอนไม่สามารถขอเทียบโอนได้ภายในช่วงเวลาที่กำหนดให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษา

๒.๒.๒ กรณีที่ ๒ การเทียบโอนความรู้ ทักษะ หรือประสบการณ์จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ สถาบันทางศาสนา สถาบันฝึกอบรมวิชาชีพ บ้านเรียน (Home School) ฯลฯ ให้ดำเนินการต้นภาคเรียนหรือก่อนภาคเรียน โดยสถานศึกษาที่รับเทียบโอนกำหนดรายวิชา/หมวดวิชา จำนวนหน่วยกิต/หน่วยการเรียน ที่จะรับเทียบโอนตามความเหมาะสม รวมทั้งกรณีของผู้กำลังเรียนและประสงค์จะไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ซึ่งจะต้องได้รับอนุญาตจากหัวหน้าสถานศึกษา

๒.๓ การกำหนดอายุของผลการเรียนที่ขอเทียบโอน ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่รับเทียบโอน โดยพิจารณาบนพื้นฐานของธรรมชาติวิชา ความทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน

๒.๔ การพิจารณาให้ผลการเรียนในรายวิชา/หมวดวิชาที่ได้จากการเทียบโอน ผลการเรียนให้ผลการเรียนตามหลักฐานเดิมที่ปรากฏหรือให้ผลการเรียนใหม่ที่ได้จากการประเมินด้วยเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย

๒.๕ นักเรียน/นักศึกษาที่ได้รับการเทียบโอนผลการเรียนต้องศึกษาต่อเนื่องในสถานศึกษาที่รับเทียบโอน อย่างน้อย ๑ ภาคเรียน

๒.๖ การจบหลักสูตรของผู้ขอเทียบโอน การให้หน่วยกิต/หน่วยการเรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์การจบหลักสูตรของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนกำหนด

๒.๗ การเทียบโอนผลการเรียนสำหรับนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการแลกเปลี่ยนเยาวชน/วัฒนธรรมในต่างประเทศเป็นเวลา ๑ ปีการศึกษา ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบชั้นการศึกษาที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีประกาศกำหนดไว้แล้ว

๒.๘ การเทียบโอนผลการเรียนเข้าสู่หลักสูตรเดิมของกระทรวงศึกษาธิการ ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางการเทียบโอนผลการเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการได้มีระเบียบ/คำสั่งกำหนดไว้แล้ว

๒.๙ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำเอกสาร/หลักฐานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอนผลการเรียนโดยบันทึกผลการเทียบโอนไว้เป็นหลักฐาน และออกใบแจ้งผลการเทียบโอนให้แก่ผู้ยื่นความจำนงและจัดเก็บเอกสาร/หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการเทียบโอน พร้อมทั้งจัดทำทะเบียนผู้ขอเทียบโอนผลการเรียนไว้เพื่อการอ้างอิง สถานศึกษาสามารถบันทึกข้อมูลการเทียบโอนไว้ในช่องหมายเหตุโดยไม่ต้องกรอกผลการเรียนเดิมในระเบียนแสดงผลการเรียนและแนบเอกสารแสดงผลการเรียนจากแหล่งเรียนรู้เดิมที่นำมาขอเทียบโอนไว้ด้วยกัน

-๓-

๒.๑๐ ผู้ที่ประสงค์จะขอเทียบโอนผลการเรียนจะต้องสมัครเข้าเป็นนักเรียน/
นักศึกษาของสถานศึกษาที่รับเทียบโอนผลการเรียน

ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแนวปฏิบัติและรายละเอียดในการเทียบโอนผล
การเรียนระหว่างหลักสูตรและระหว่างรูปแบบการศึกษา เพื่อประกอบการพิจารณาเทียบโอน
 ผลการเรียนสำหรับสถานศึกษาไว้แล้ว ดังปรากฏใน "เอกสารแนวดำเนินการเทียบโอนผลการ
 เรียนการศึกษาระดับพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระดับต่ำกว่าปริญญา"

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

ปองพล อติเรกสาร

(นายปองพล อติเรกสาร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก 2

ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เรื่อง

แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา

พ.ศ. 2562

หน้า ๓๒

เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๗๔ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา

พ.ศ. ๒๕๖๒

โดยที่ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม อีกทั้งเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านการศึกษามีการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ประกอบกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘ กำหนดให้การจัดการศึกษายึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน และมาตรา ๑๕ ระบุให้การจัดการศึกษามี ๓ รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ จึงสมควรกำหนดแนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษา ที่เน้นสมรรถนะและความสามารถ เป็นการเชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔ และมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบกับมาตรา ๖ วรรคสอง มาตรา ๒๑ (๕) และมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยคำแนะนำของคณะกรรมการการอุดมศึกษา ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๖๒ เมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๖๒ จึงออกประกาศไว้ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศฉบับนี้เรียกว่า “ประกาศกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เรื่อง แนวทางการดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๒”

ข้อ ๒ ประกาศฉบับนี้มีผลใช้บังคับนับแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้

“ระบบคลังหน่วยกิต” หมายถึง ระบบและกลไกในการเทียบโอนความรู้ความสามารถ และหรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล มาเก็บสะสมไว้ในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา

“คลังหน่วยกิต” หมายถึง ระบบทะเบียนสะสมหน่วยกิตสำหรับผู้เรียนที่เข้าศึกษา รายวิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรฝึกอบรม หรือหลักสูตรระยะยาวในระดับอนุปริญญา หรือปริญญาตรี ของสถาบันอุดมศึกษาที่จัดไว้สำหรับการจัดการศึกษา และที่ได้จากการเทียบโอนในระบบคลังหน่วยกิต โดยจัดให้มีหลักฐานการสะสมหน่วยกิต อาทิ สมุดสะสมหน่วยกิต แฟ้มสะสมงานแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และฝากในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา

“การศึกษาในระบบ” หมายถึง การศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน โดยได้รับประกาศนียบัตร ประกาศนียบัตรชั้นสูง อนุปริญญา ปริญญา หรือคุณวุฒิทางการศึกษาอื่น ๆ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษายอมรับ

“การศึกษานอกระบบ” หมายถึง การศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

“การศึกษาตามอัธยาศัย” หมายถึง การศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

“ประสบการณ์บุคคล” หมายถึง ความสามารถและหรือสมรรถนะของบุคคลที่สั่งสมไว้จากการศึกษาด้วยตนเอง ประสบการณ์จากการทำงาน การฝึกอบรมที่สถานประกอบการจัดขึ้น การฝึกอบรมจากการปฏิบัติงาน การฝึกอาชีพ การสัมมนาและการประชุมเชิงปฏิบัติการ

“ผลการเรียน” หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติที่เกิดจากการศึกษาในระบบซึ่งสามารถแสดงในรูปของคะแนนตัวอักษร หรือแต่มีระดับคะแนนที่นำมาคิดคะแนนผลการเรียนหรือคำนวณแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมได้

“ผลลัพธ์การเรียนรู้” หมายถึง ความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่เกิดจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคลที่สั่งสมไว้ ที่เทียบได้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งสามารถวัดและประเมินได้โดยวิธีการต่าง ๆ

“การเทียบโอนผลลัพธ์การเรียนรู้” หมายถึง ความสามารถและหรือสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย จากสถาบันเดียวกันหรือจากสถาบันอื่น ๆ ในระดับการศึกษาที่เทียบเท่ากับระดับการศึกษาที่ผู้เรียนประสงค์จะเข้าศึกษามาเทียบกับรายวิชาในหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิต ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

“การเทียบโอนประสบการณ์” หมายถึง การนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาขอเทียบกับเนื้อหาสาระสำคัญของรายวิชาต่าง ๆ ของการเรียนในระบบตามหลักสูตรเพื่อให้ได้หน่วยกิต โดยผู้เรียนสามารถแสดงได้ว่า มีความรู้ ทักษะ และเจตคติของตนเอง พร้อมทั้งมีหลักฐานซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ตรงตามวัตถุประสงค์ หรือผลลัพธ์การเรียนรู้ ที่กำหนดในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาของหลักสูตรที่ผู้เรียนศึกษาอยู่หรือประสงค์จะศึกษา ซึ่งควรได้รับการประเมินผลการเรียนรู้เพื่อเทียบโอนประสบการณ์ที่มีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและไม่ต้องศึกษาซ้ำในเนื้อหาสาระที่ผู้เรียน มีความรู้

หน้า ๓๔

เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๗๔ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ทักษะมาก่อนแล้ว ทั้งนี้ การเทียบโอนประสบการณ์ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ และข้อแนะนำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา

ข้อ ๔ การดำเนินงานระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษาตามประกาศฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

(๑) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ผู้เรียนมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยไม่กำหนดอายุ เชื่อมโยงทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

(๒) ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคลไว้ในคลังหน่วยกิต

ข้อ ๕ ระบบคลังหน่วยกิต มีหลักการ ดังต่อไปนี้

(๑) ผู้เรียนสามารถนำผลการเรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถและหรือสมรรถนะมาเทียบหน่วยกิตและสะสมในคลังหน่วยกิตได้ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่การศึกษาในระบบ

(๒) ผู้เรียนสามารถสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ ความสามารถและหรือสมรรถนะในคลังหน่วยกิตได้โดยไม่จำกัดอายุและคุณวุฒิของผู้เรียน ระยะเวลาในการสะสมหน่วยกิต และระยะเวลาในการเรียน ทั้งนี้ การสะสมผลการเรียนและผลลัพธ์การเรียนรู้ในคลังหน่วยกิต องค์ความรู้ของแต่ละศาสตร์อาจจะมีลักษณะเฉพาะที่ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่กำหนดในตัวเอง ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทของศาสตร์นั้น ๆ ที่อาจจะต้องมีระยะเวลาเป็นตัวกำหนดในการปรับเปลี่ยนองค์ความรู้

(๓) ผู้ที่ต้องการพัฒนาความรู้และสมรรถนะเฉพาะทางหรือต้องการเปลี่ยนอาชีพสามารถรับการฝึกอบรมจากหน่วยงานและเป็นหลักสูตรที่ได้รับการรับรองโดยหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับในวิชาชีพนั้น จะถือว่าหลักสูตรนั้นได้รับการรับรอง แต่ในกรณีที่หลักสูตรยังไม่ได้รับการรับรองจะต้องนำผลลัพธ์การเรียนรู้มาเทียบอีกครั้งหนึ่งเพื่อสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิต

(๔) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ตลอดชีวิต โดยไม่มีเงื่อนไขของระยะเวลาในการสะสมและระยะเวลาในการศึกษา

(๕) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษามากกว่า ๑ แห่งได้

ข้อ ๖ การสะสมหน่วยกิตในคลังหน่วยกิตตามประกาศฉบับนี้ ให้สามารถสะสมได้ทั้งผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และจากประสบการณ์บุคคล โดยสามารถดำเนินการในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

(๑) การเรียนรายวิชา/หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดการเรียนการสอนโดยสถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการการอุดมศึกษา หรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายรับรอง

(๒) การฝึกอบรมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน หรือสถาบันทางการศึกษาอื่น ๆ ที่ผ่านการประเมินโดยสถาบันอุดมศึกษาว่า เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาที่กำหนด

(๓) การเทียบโอนประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคล

ข้อ ๗ สถาบันอุดมศึกษาที่ประสงค์จะเปิดดำเนินการหลักสูตรในระบบคลังหน่วยกิต โดยเฉพาะในระดับอนุปริญญา และปริญญาตรี ให้กระทำได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษา โดยให้อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาที่จะดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิต เสนอขอความเห็นชอบจากสภาสถาบันอุดมศึกษาและแจ้งคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณา รับทราบการจัดการเรียนการสอนระบบคลังหน่วยกิตระดับอุดมศึกษาตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังต่อไปนี้

(๑) ต้องเป็นหลักสูตรในสาขาวิชาที่คณะกรรมการการอุดมศึกษารับทราบการเปิดดำเนินการ หลักสูตรแล้ว

(๒) กรณีเป็นหลักสูตรที่มีองค์วิชาชีพ ต้องเป็นหลักสูตรที่องค์วิชาชีพนั้น ๆ ให้การรับรองแล้ว และหากนำมาดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิตต้องแจ้งให้องค์กรวิชาชีพทราบอีกครั้งหนึ่ง

(๓) สถาบันอุดมศึกษาต้องมีระเบียบ ข้อบังคับในการเทียบโอนผลการเรียน และผลลัพธ์ การเรียนรู้ที่รวมถึงการเทียบโอนประสบการณ์ รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีการในการประเมินผล การเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้ และประสบการณ์บุคคลของผู้เรียนที่ชัดเจน และสอดคล้อง ตามหลักเกณฑ์การเทียบโอน ผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่อการศึกษาระบบ

(๔) สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีบุคลากร/หน่วยงานรับผิดชอบเฉพาะสำหรับการดำเนินงาน ในระบบคลังหน่วยกิต เพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้เรียน และดำเนินการให้มีการสะสมหน่วยกิต ตามที่กำหนด

(๕) การดำเนินการหลักสูตรต้องมีการธำรงไว้ซึ่งคุณภาพมาตรฐาน และมีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๘ ผู้เรียนในระบบคลังหน่วยกิตต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

(๑) ต้องการเพิ่มพูนความรู้ โดยเข้าศึกษาในรายวิชาต่าง ๆ หรือหลักสูตรระยะสั้น ในระดับประกาศนียบัตร วุฒิบัตร สัมฤทธิ์บัตร ที่ต่ำกว่าระดับอนุปริญญาต้องมีคุณสมบัติตามที่ สถาบันอุดมศึกษากำหนด

(๒) ในกรณีผู้ที่เข้าสู่อการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี ในระบบคลังหน่วยกิต จะต้องมีความรู้ที่แสดงถึงองค์ความรู้ที่สามารถเทียบได้กับองค์ความรู้ในระดับชั้นของอนุปริญญา หรือปริญญาตรีในสาขานั้น ๆ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่สามารถวัดและประเมินผลได้

ข้อ ๙ ระบบคลังหน่วยกิตในระดับอุดมศึกษามีวิธีดำเนินการและเงื่อนไข ดังนี้

(๑) สถาบันอุดมศึกษาต้องเป็นผู้ดำเนินการหลักสูตรในระบบคลังหน่วยกิตทั้งระบบ ตั้งแต่การรับเข้าศึกษา ให้คำแนะนำปรึกษา การลงทะเบียน การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การเทียบโอนผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ การเทียบโอนประสบการณ์ การสะสมหน่วยกิต การวัดและประเมินผล และการให้ปริญญา โดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม

(๒) การจัดการเรียนการสอนในรายวิชา/หลักสูตรระยะสั้นสำหรับผู้เรียนที่ต้องการเพิ่มพูนความรู้แต่ไม่ต้องการคุณวุฒิการศึกษาทั้งในระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี สถาบันอุดมศึกษาควรจัดทำรายวิชา/หลักสูตรระยะสั้นให้องค์สมรรถนะหรือผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ โดยมีจำนวนชั่วโมงในการเรียนที่สามารถเทียบเป็นหน่วยกิตได้ และมีระบบการวัดและประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อประโยชน์ในการเทียบโอนผลสัมฤทธิ์ การเรียนรู้ และการเทียบโอนประสบการณ์ในการสะสมหน่วยกิต

(๓) การดำเนินการหลักสูตรระดับอนุปริญญาหรือปริญญาตรี ให้สถาบันอุดมศึกษาอาจเลือกจัดหลักสูตรที่จะใช้จัดการเรียนการสอนในระบบคลังหน่วยกิต ได้หลายแบบ ดังนี้

(ก) หลักสูตรเดิมที่สถาบันอุดมศึกษาใช้จัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว โดยปรับปรุงเพิ่มระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถสะสมหน่วยกิตได้ นอกเหนือจากการเรียนการสอนในระบบชั้นเรียนปกติ โดยหลักสูตรที่สถาบันอุดมศึกษานำมาจัดการเรียนการสอนในระบบคลังหน่วยกิต ต้องมีผลการประกันคุณภาพภายในระดับดีขึ้น

(ข) หลักสูตรที่ร่วมกันพัฒนาขึ้นใหม่ กรณีสถาบันอุดมศึกษาจัดการเรียนการสอนร่วมกับสถาบันอุดมศึกษาอื่น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง อาจร่วมกันพัฒนาหลักสูตรขึ้นใหม่ ทั้งนี้ ต้องจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันโดยได้รับอนุมัติจากสภาสถาบันอุดมศึกษา และให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการคัดเลือกสาขาวิชาที่เหมาะสมพัฒนาหลักสูตร และกำหนดระบบ การวัดและประเมินผลในระบบคลังหน่วยกิตร่วมกัน

(ค) หลักสูตรใหม่ สถาบันอุดมศึกษาอาจพัฒนาหลักสูตรใหม่ที่ใช้เฉพาะในระบบคลังหน่วยกิต โดยต้องแสดงเงื่อนไขให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในประกาศฯ ทั้งนี้ คณะกรรมการการอุดมศึกษาอาจกำหนดให้มีการตรวจสอบศักยภาพความพร้อมในการดำเนินงาน และหากมีประเด็นอื่นที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ อาจต้องนำเสนอคณะกรรมการการอุดมศึกษาพิจารณา

ข้อ ๑๐ การลงทะเบียนเรียนและการสะสมหน่วยกิต มีหลักเกณฑ์และเงื่อนไข ดังนี้

(๑) ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้

(๒) การสะสมหน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียน ให้ผู้เรียนที่ลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาสามารถสะสมหน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนได้

สำหรับการลงทะเบียนเรียนระหว่างสถาบันอุดมศึกษาที่มีบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ให้สถาบันอุดมศึกษายอมรับผลการเรียนของสถาบันอุดมศึกษาที่มีบันทึกข้อตกลงร่วมกันทุกสถาบันที่ร่วมลงนามข้อตกลงร่วมกันทั้งหมด และให้สะสมหน่วยกิตไว้ในคลังหน่วยกิตได้

(๓) การสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการเทียบโอนประสบการณ์ สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้จากการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย และประสบการณ์บุคคล โดยให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีระบบและกลไกในการประเมิน ซึ่งการประเมินต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการที่ชัดเจน สมเหตุสมผล เชื่อถือได้ มีความโปร่งใส และมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งนี้ ต้องปฏิบัติให้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์การเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญาเข้าสู่วิทยาลัย ในระบบ และขอแนะนำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการเทียบโอนผลการเรียนระดับปริญญา ซึ่งผู้เรียนสามารถยื่นขอเทียบโอนประสบการณ์ในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้

การสะสมหน่วยกิตที่ได้จากการเทียบโอนผลการเรียน กรณีผู้เรียนลงทะเบียนเรียนและสะสมหน่วยกิตในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง ผู้เรียนสามารถยื่นขอเทียบโอนผลการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งได้

ทั้งนี้ สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการประเมินผลการเรียน ผลลัพธ์การเรียนรู้จากประสบการณ์ และสะสมหน่วยกิตให้แก่ผู้เรียน

ข้อ ๑๑ การวัดและการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนต้องมีมาตรฐานเทียบได้กับหลักสูตรในสาขาหรือกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติกับผู้เรียนในระบบชั้นเรียนปกติ

ข้อ ๑๒ การบันทึกผลการเรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนในคลังหน่วยกิตให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีที่ผู้เรียนได้รับหน่วยกิตจากการเทียบโอนประสบการณ์ ให้บันทึกตามวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ โดยไม่ให้ระดับคะแนนตัวอักษรหรือแต่ระดับคะแนน และไม่มีการนำมาคิดคะแนนผลการเรียน หรือคำนวณแต่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

(๒) กรณีผู้เรียนได้รับหน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียนในรายวิชาหรือกลุ่มรายวิชาต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษา หรือจากสถาบันอุดมศึกษาที่มีบันทึกข้อตกลงร่วมกัน ให้บันทึกผลการเรียนตามระดับคะแนนตัวอักษรหรือแต่ระดับคะแนนที่สอบได้และสามารถนำมาคิดคะแนนเฉลี่ยสะสมได้

(๓) กรณีผู้เรียนได้รับหน่วยกิตจากการลงทะเบียนเรียนในสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่ง และนำผลการเรียนไปเทียบโอนเพื่อสะสมหน่วยกิต ให้สถาบันอุดมศึกษาผู้ประเมินบันทึกผลการประเมินเป็นตัวอักษร และไม่มีการนำมาคิดคะแนนผลการเรียน หรือคำนวณแต่ระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม

ข้อ ๑๓ การให้คุณวุฒิและปริญญา มีดังนี้

(๑) กรณีผู้เรียนที่เข้าศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้ในรายวิชาต่าง ๆ หลักสูตรระยะสั้น หรือหลักสูตรฝึกอบรม สามารถได้รับประกาศนียบัตร วุฒิบัตร หรือสัมฤทธิ์บัตรแล้วแต่กรณีตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

(๒) กรณีผู้เรียนที่เข้าศึกษาในหลักสูตรระดับอนุปริญญา หรือปริญญาตรี จะได้รับคุณวุฒิตั้งกล่าวจากสถาบันอุดมศึกษาที่ผู้เรียนสมัครเข้าศึกษา ตามเงื่อนไข ดังนี้

(ก) ผู้เรียนจะสำเร็จการศึกษาได้เมื่อเรียนและสะสมหน่วยกิตได้ครบตามจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีผลการเรียนและค่าคะแนนเฉลี่ยสะสมตามที่สถาบันอุดมศึกษากำหนด

(ข) สถาบันอุดมศึกษาที่จะเป็นผู้ให้ปริญญาจะเป็นผู้คิดค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมให้แก่ผู้เรียนเพื่อสำเร็จการศึกษา โดยผู้เรียนต้องลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชาเฉพาะไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๔ ของจำนวนหน่วยกิตรวม ของหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาที่จะเป็นผู้ให้ปริญญา

(ค) ผู้เรียนที่เรียนในระบบคลังหน่วยกิต ไม่มีสิทธิ์ได้รับเกียรติคุณ

(ง) การให้อนุปริญญา หรือปริญญาตรีแก่ผู้เรียนในระบบคลังหน่วยกิต ต้องระบุว่าสำเร็จการศึกษาในระบบคลังหน่วยกิตไว้ในใบแสดงผลการเรียนด้วย

ข้อ ๑๔ ให้สถาบันอุดมศึกษาต้องจัดให้มีฐานข้อมูลทะเบียนรายบุคคลในระบบคลังหน่วยกิต เพื่อเป็นคลังหน่วยกิตสำหรับบันทึกผลการเรียนและการสะสมหน่วยกิตของผู้เรียนที่พร้อมรับการตรวจสอบ และต้องรายงานผลให้คณะกรรมการการอุดมศึกษาทราบทุกสิ้นปีการศึกษา โดยสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมต้องพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้สถาบันอุดมศึกษา สามารถรายงานผลในระบบออนไลน์ได้

ข้อ ๑๕ ให้สถาบันอุดมศึกษาต้องดำเนินการให้ทุกหลักสูตรกำหนดระบบประกันคุณภาพของหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระบบคลังหน่วยกิต ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีองค์ประกอบในการประกันคุณภาพอย่างน้อย ๖ ด้าน ดังนี้

- (๑) องค์ประกอบที่ ๑ การกำกับมาตรฐาน
- (๒) องค์ประกอบที่ ๒ บัณฑิต
- (๓) องค์ประกอบที่ ๓ นักศึกษา
- (๔) องค์ประกอบที่ ๔ อาจารย์
- (๕) องค์ประกอบที่ ๕ หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผู้เรียน
- (๖) องค์ประกอบที่ ๖ สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

การประกันคุณภาพการศึกษาต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่อง มีการรายงานต่อสภาสถาบันอุดมศึกษา และแจ้งต่อสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำผลการประกันคุณภาพมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิตให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อ ๑๖ คณะกรรมการการอุดมศึกษาอาจดำเนินการให้มีการกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิตของสถาบันอุดมศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานในระบบคลังหน่วยกิตเป็นไปอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานตามเจตนารมณ์และแนวปฏิบัติของประกาศนี้

หน้า ๓๙

เล่ม ๑๓๖ ตอนพิเศษ ๒๗๔ ง

ราชกิจจานุเบกษา

๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ข้อ ๑๗ ในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามแนวปฏิบัติดังกล่าวได้ หรือมีความจำเป็นต้องปฏิบัติ
นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในประกาศนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการการอุดมศึกษาที่จะพิจารณา
และให้ถือคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการอุดมศึกษานั้นเป็นที่สุด

ประกาศ ณ วันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๒

สุวิทย์ เมษินทรีย์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.สุภัทร จำปาทอง	เลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2562 - 30 กันยายน 2563)
ดร.อำนาจ วิชยานุวัติ	เลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2563)
ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2562 - 30 กันยายน 2563)
ดร.พีรศักดิ์ รัตนะ	รองเลขาธิการสภาการศึกษา (1 ตุลาคม 2563)
นายกวิน เสือสกุล	ผู้อำนวยการสำนักแผนและนโยบายการศึกษา

ผู้ทรงคุณวุฒิที่ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะกรอบแนวคิดและข้อคิดเห็นทางวิชาการ

ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร	รศ.ดร.นำยุทธ สงค์ธนาพิทักษ์
ศ.ดร.สุชัยวีร์ สุวรรณสวัสดิ์	ดร.สุทธศรี วงษ์สมาน
ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์	ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก
ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์	ดร.พินสุดา สิริธรงค์ศรี
รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ พันธลำเจียก	รศ.ดร.ทวิตต์ มณีโชติ
ผศ.ดร.เพ็ญอรุณ ปรีดีติลล	ดร.เกียรติอนันต์ ล้วนแก้ว

วิจัย สังเคราะห์ เรียบเรียง บรรณาธิการ และบริหารโครงการ

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์	ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน
--------------------------	---

ประสานการเก็บรวบรวมข้อมูล

นางสาวณัฐราพร บัณฑิตสกุลชัย	นักวิชาการศึกษาชำนาญการ
นางสาวณัฏชนันท์ นุชบุษบา	นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

พิธีจันอักษร

ดร.รุ่งนภา จิตรโรจนรักษ์

นางสาวณัชนันท์ นุชบุษบา

ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มนโยบายการศึกษาเฉพาะด้าน

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทรศัพท์ 0 2668 7123 ต่อ 2421, 2476, 2418 โทรสาร 0 2243 2787

E-Mail: pse.oec@gmail.com

เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>

สิ่งพิมพ์ สกศ.อันดับที่ 45/2563
ISBN : 978-616-270-274-7

